KIM

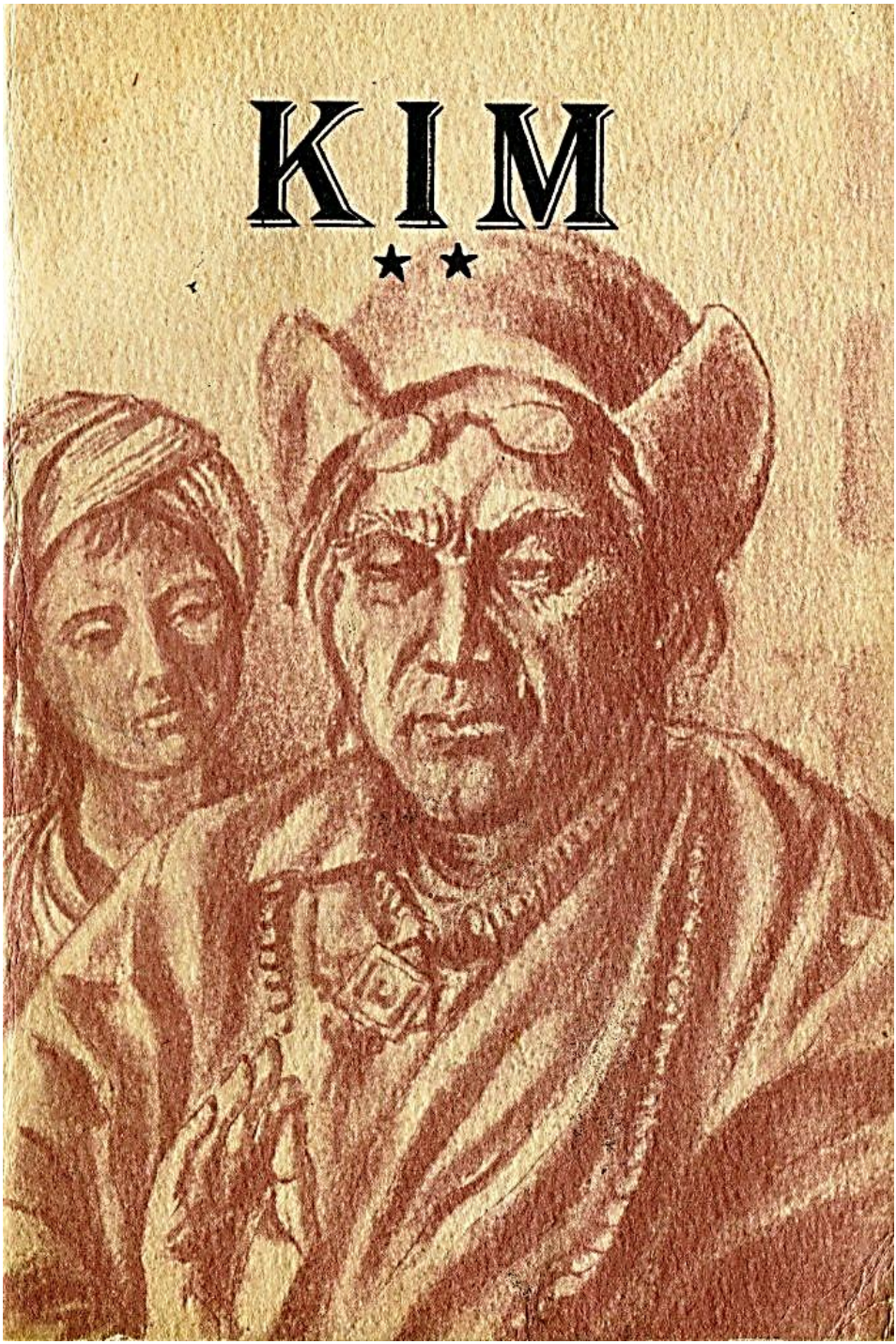

RUDYARD KIPLING

K I M

ROMAN
vol. II

Casa de Editură şi Presă
„Viața Românească “Bucureşti 1990
Coperta de:
ADRIAN IONESCU,
după basoreliefurile de
J. Lockwood Kipling

Rudyard Kipling
• KIM •
vol. II

CUPRINS

CAPITOLUL IX
CAPITOLUL X
CAPITOLUL XI
CAPITOLUL XII
CAPITOLUL XIII
CAPITOLUL XIV
CAPITOLUL XV

CAPITOLUL IX

S'doaks e mezinul lui Yelth înţelept,
În Raven stăpân pe haitic.
Ursul Itswoot, cel bătrân şi deştept
Să facă felcer voia din puiul pitic.

La carte-a fost iute, şi cap luminat,
Pe drumul cel nou mergea îndrăzneţ,
Din ce-i spusese Itswoot, nimic n-a uitat
Iar astăzi ajuns-a un felcer isteţ.

Legendă din Oregon

Kim se avântă cu dragă inimă spre drumul nou şi necunoscut încotro îl ducea destinul. Va deveni din nou sahib pentru câtva timp, şi preocupat de acest gând, de cum ajunse în drumul mare din fața primăriei oraşului Simla, se gândi să găsească pe cineva față de care să se grozăvească. Un copilaş hindustan de vreo zece ani, stătea chircit sub un bec cu gaz.

— Unde este casa lui Mr. Lurgan? întrebă Kim.

— Nu înțeleg englezeşte, răspunse băiatul şi Kim întoarse întrebarea numaidecât pe limba lui.

— Merg cu tine să-ți arăt, răspunse piciul.

Plecară amândoi prin întunericul înserării, pline de vuietul zgomotelor multiple ale oraşului de la poalele colinei, răcorite de răsuflul parfumat al culmilor acoperite de deodarii muntelui Jakko, care se profila printre stele. Luminile caselor cățărate pe coastă, îți făceau impresia că sunt şi ele un alt rând de stele care clipeau prin întuneric. Unele stăteau nemişcate, altele fugeau în goană, căci erau aprinse la *rikshawele* englezilor mulțumiți şi veseli care ieşiseră să-şi ia masa.

— Casa este aici, zise băiatul care conducea pe Kim şi se opri în fața terasei unei case din marginea drumului. Nu era nicio uşă care să fi oprit intrarea, doar o perdea înşirată din mărgele şi bucățele de trestie, printre care lumina dinăuntru se strecura ca nişte tăişuri de cuțit.

— A sosit, suflă băiatul care îl adusese, şi dispăru în noapte.

Kim îşi dădu numaidecât seama că acest băiat fusese pus în drumul lui anume pentru ca să-l aducă până aici, dar se prefăcu că nu ştie nimic şi dădu perdeaua

la o parte. Un om cu barba mare şi neagră, peste ochi cu un umbrar verde, înşira nişte mărgele luminoase pe un fir de mătase, întinzând mâinile albe şi scoţându-le dintr-o cupă ce era aşezată pe masă în faţa lui, în timp ce murmura ceva neînţeles. Kim bănuia că dincolo de partea luminată de lampa de pe masă, casa întreagă era plină de lucruri care răspândeau în jurul lor acelaşi miros ca toate templele din Orient. Nările îi tremurară bătute de o undă de mosc, de parfumul beţişoarelor de santal şi miresmele uleiurilor de iasomie care se ridicau din ulcioarele ascunse în umbră.

— Am sosit, zise Kim într-un târziu, vorbind în limba hindustană, căci miresmele camerei îl făcură să uite că trebuie să fie sahib.

— Şaptezeci şi nouă, optzeci, optzeci şi una, număra străinul fără să se uite la el, înşirând perlele cu o mişcare atât de rapidă a degetelor, încât Kim nu putea să-l urmărească decât cu greutate. Pe urmă omul îşi ridică de pe ochi cozorocul verde şi se uită aproape jumătate de minut la el, fără să spună nimic. Pupilele ochilor ca gămălia unui ac, îi jucau lărgindu-se şi

contractându-se, parcă ar fi făcut anume această mişcare. La Poarta Taksali văzuse într-un rând un *faquir* care avea exact acelaşi dar şi făcea parale, citind horoscopul femeilor indigene, mai slabe de fire. Kim se uită cu atenție la el. Prietenul lui din Poarta Taksali avea obiceiul că mişca şi din urechi, cum fac iezii, şi era foarte dezamăgit că el nu-l poate imita.

— Nu te teme, zise Mr. Lurgan, într-un târziu.

— Adică de ce să mă tem? întrebă Kim.

— Noaptea aceasta vei dormi aici, şi vei sta la mine până în ziua când va trebui să te întorci din nou la Nucklao. Aceasta e porunca.

— O fi porunca, răspunse Kim, dar de dormit eu unde dorm?

— În camera aceasta, răspunse Lurgan Sahib şi arătă cu mâna spre partea întunecată a camerei.

— Bine, răspunse Kim, cu glasul liniştit. Acum ce trebuie să fac?

Omul dădu din cap şi ridică lampa de pe masă. La lumina care se răspândi în jurul lor, de pe peretele ascuns de întuneric apărură o mulțime de măşti thibetane din

cele care se întrebuințau la jocurile diabolice, agățate deasupra draperiilor brodate cu tot felul de figuri care se obişnuiesc la astfel de serbări: erau aici măşti cu coame, măşti care rânjeau furioase, măşti strâmbate de groază fără seamăn, iar dintr-un colț al camerei un războinic japonez îmbrăcat în zale, şi în cap cu un coif încărcat de pene, îl amenința cu o halebardă. Mai încolo o panoplie de *khandas* şi *kuttars* cu tăişuri agere clipeau cu duşmănie în mijlocul luminii. Pe Kim însă mai mult decât orice (căci în muzeul din Lahore văzuse o mulțime de măşti care se întrebuințau la dansuri demonice) îl interesa băiețaşul cu ochii catifelați care îl adusese până în fața casei şi dispăruse, iar acum îl văzu aşezat cu picioarele încrucişate sub el, sub masa cu perlele, cu buzele roşii, tremurate de un zâmbet.

(Mi se pare că Lurgan Sahib vrea să mă sperie şi diavolul acesta de sub masă e curios să mă vadă înspăimântat, îşi zise el).

— Casa aceasta parcă ar fi casa minunilor, zise el cu glasul ridicat, dar nu văd unde este patul meu?

Lurgan Sahib îi arătă o pătură într-un colț al peretelui pe care erau măştile, şi luând lampa, plecă, lăsându-l pe întuneric.

— Acesta a fost Lurgan Sahib? întrebă Kim aşezându-se pe duşumele.

Nu primi niciun răspuns, dar cu toate acestea, prin întuneric putea auzi respirația băiatului, şi lăsându-se în brânci, se îndreptă în partea de unde venea sunetul acesta abia, abia simțit, apoi repezi brațul înainte şi strigă:

— Răspunde diavole! Crezi că pe un sahib îl poți minți în felul acesta?

Din fundul întunericului i se păru că aude pe cineva chicotind. Glasul acesta nu putea fi însă al copilului, deoarece pe acesta îl auzea că plânge. Ridică glasul şi strigă din nou:

— Lurgan Sahib; o Lurgan Sahib, acesta este un ordin ca să nu-mi răspundă la ce-l întreb?

— Da, este un ordin.

Glasul pornise tocmai din dosul lui, şi-l făcu să tresară.

— Bine, dar să ții minte că mâine dimineață te voi bate, căci mie nu-mi plac copiii hindustani, zise Kim şi se înveli din

nou în pătură.

Noaptea pe care o petrecu, fu destul de neplăcută, deoarece zgomotele şi muzica nu mai conteniră nici cât să clipeşti. De două ori fu trezit de un glas care părea că-l strigă pe nume. A doua oară când auzi că-l strigă, se ridică din aşternut şi se duse să vadă ce este, dar se lovi cu nasul de o cutie din care se auzeau sunete omeneşti, fără să fi fost om cu adevărat. I se păru că această cutie se termină într-o goarnă de metal, care era în legătură cu o altă cutioară mai mică, aşezată pe duşumele, cel puțin aşa credea el, după sârmele pe care le întâlni cu mâna întinsă prin întuneric. Glasul strident ieşea zbârnâind din goarna aceasta. Kim se frecă la nas şi îl apucă furia apoi se aşeză să se gândească, în hindustană, cum făcea întotdeauna.

„Astfel de tertipuri poate ar merge cu un cerşetor din bazar, dar nu cu mine care sunt sahib şi băiatul unui sahib, şi mai ales cu unul care este şi elev la şcoala din Nucklao, cum sunt eu. Da (şi începu să vorbească pe englezeşte) eu am venit din institutul St. Xavier. Fir-ar al naibii Mr. Lurgan cu ochii lui cu tot! Aici trebuie să

fie vreo maşină cum este cea de cusut. Ce îndrăzneală din partea lui, dar noi cei de la Lucknow nu ne speriem atât de uşor… Nu ne speriem deloc. (Pe urmă începu să vorbească din nou în hindustană). Dar ce o fi făcând omul acesta? Văd că este un negustor şi eu sunt aici în prăvălia lui. Creighton Sahib însă este un colonel şi-mi închipui că el dă ordine pentru ca acestea să fie executate. Ce o să-l mai bat pe hindustanul acesta mâine dimineață. Dar asta ce o mai fi?

Cutia cu goarnă începu să verse o ploaie de înjurături atât de bine aduse, încât nici Kim nu mai auzise aşa ceva şi-şi simți părul de pe ceafă zburlindu-se de mânie. Când cutia se mai domoli Kim auzi un zuruit ca cel al maşinii de cusut.

— *Chup!* (gura) strigă el şi din nou se auzi chicotitul care porni de alături de el. *Chup,* că de nu, îți sparg capul.

Cutia nu ținu seamă de vorbele lui şi Kim se ridică în picioare, apoi scoțându-şi ilicul, întinse brațul şi smulse trompeta. Se auzi un zdrăngănit; pe semne smulsese un capac. Dacă a intrat un diavol aici, atunci a sosit vremea… (maşina parcă miroase ca

şi maşinile de cusut din bazar). Stai *shaitan,* că te curăț eu, şi făcând ilicul mototol, îl băgă pe gura cutiei. Ceva lung şi rotund scăpă din cutie, pe urmă se auzi un sfârâit şi sub apăsarea brațului său, un sul de ceară sări şi se sparse, apoi nişte arcuri şi rotițe scârțâiră, ca atunci când forțezi mecanismul unui fonograf de preț. Maşina tăcu şi Kim îşi putu sfârşi somnul în tihnă.

Dimineața următoare tresări din somn şi când deschise ochii văzu pe Lurgan Sahib că stă în picioare alături de el, şi-l priveşte de sus în jos.

— Oof, oftă Kim hotărât să joace şi de aici înainte rolul de sahib. A fost pe aici azi noapte o cutie care vorbea tot felul de prostii. Am oprit-o; era cutia dumitale?

Străinul întinse brațul spre el.

— Dă mâna încoace O'Hara, zise el. Cutia a fost a mea. Țin în prăvălie şi astfel de lucruri care plac prietenilor mei, rajahlele. Asta este spartă, dar nu face nimic. Prietenii mei, regii de aici, țin foarte mult la astfel de jucării… şi câteodată îmi plac şi mie.

Kim se uită la el cu coada ochiului. După

felul în care era îmbrăcat, omul părea să fie un sahib, dar accentul urdu, şi felul în care pronunța cuvintele englezeşti când vorbea, te făceau să-l consideri orice, afară de sahib. Străinul păru că înțelege gândurile care se depănau în capul lui Kim, dar nu-şi dădu nicio osteneală, cum făcuse Pater Victor, să le explice. Ce-l interesa în primul rând, era faptul că acum, din punct de vedere asiatic, îl trata ca de la egal la egal.

— Îmi pare rău, dar în dimineața aceasta nu vei putea să-mi bați copilul. Mi-a spus că te va înjunghia sau te va otrăvi. E gelos din cauza ta, şi ca să-i treacă, i-am poruncit să stea în colțul casei. A încercat să mă ucidă şi pe mine, aşa că astăzi nu-i voi vorbi toată ziua. Va trebui să-mi ajuți să pregătesc masa, căci acum este atât de supărat, încât nu putem avea încredere în el.

Din întâmplarea asta un sahib venit din Anglia ar fi făcut mare vâlvă. Lurgan Sahib însă vorbea despre ea ca despre un lucru de nimic, întocmai cum vorbea şi Mahbub Aii despre pățaniile lui din partea de miazănoapte a țării.

Partea de jos a terasei era clădită vertical

pe costişa dealului, aşa că puteau privi de-a dreptul în gura coşurilor de la casele vecine, cum este obiceiul la Simla. Dar în afară de masa persană pe care Lurgan Sahib o prepară el însuşi, Kim părea fascinat chiar de înfăţişarea magazinului. Muzeul din Lahore era mult mai mare, dar aici erau mai multe minuni: pumnale pentru alungat strigoii, verigi thibetane pentru rugăciuni, şiraguri de mărgele de jad, de turcoaze şi chihlimbar brut, brăţări de jad; bucăţi ciudate de tămâie împachetate în ulcioare încrustate cu granate primitive; măştile pe care le văzuse noaptea trecută agăţate pe peretele acoperit cu stofe în culoarea penelor de păun, statuete poleite ale lui Budha, altare mici portative, făcute din lac, samovare ruseşti cu capacele bătute în turcoaze; ceşti de mărimea unei găoci de ou din porţelan de China, aşezate în cutii de formă curioasă octogonală, făcute din trestie, cruci din fildeş îngălbenit, aduse din Japonia şi toate părţile lumii (cel puţin aşa susţinea Lurgan Sahib); baloturi de covoare prăfuite, ascunse în dosul paravanelor vechi şi putrede, cu figuri geometrice; cupe

pentru apă de spălat mâinile după masă, căţui pentru ars parfumuri, care nu erau nici chinezeşti, nici persane, pe margini cu demoni fantastici; cingători din argint brut care se pot înnoda ca nişte curele din piele netăbăcită; piepteni de jad, fildeş şi diverse imitaţii; arme de toate formele şi de toate neamurile; o mulţime nemăsurată de curiozităţi care stăteau îngrămădite sau risipite în largul camerei, lăsând loc liber numai în jurul mesei la care lucra Lurgan Sahib.

— Astea nu sunt nimic, zise stăpânul magazinului, urmărind privirea lui Kim. Le cumpăr numai pentru că sunt frumoase... dar uneori le şi vând, dacă se întâmplă să-mi placă ochii cumpărătorului. Meseria cu care mă ocup eu este pe masă... cel puţin o parte dintr-însa...

Masa strălucea în lumina dimineţii, aruncând raze albăstrii-violete, roşii şi verzi, cu clipiri albăstrii, după diamantele care erau risipite printre perle. Kim căscă ochii mari:

— Tii, ce frumoase sunt pietrele acestea.

— Nu cred să le poată face vreun rău lumina de soare. Afară de asta, sunt destul

de ieftine. Cu pietrele defecte însă e altceva, zise negustorul şi umplu din nou castronul în fața lui Kim. Nu mai este nimeni afară de mine care să se priceapă să vindece o piatră bolnavă şi să redea unui turcoaz albastrul pe care l-a avut la început. Admit că opalele bolnave pot fi vindecate, căci şi un prost se pricepe la opale, dar ca să vindeci o perlă, nu se mai găseşte altul afară de mine. Închipuie-ți că mor mâine... nu va rămâne nimeni pe urma mea care să poată face ceea ce fac eu... Ah nu, dragul meu, ... tu habar nu ai ce sunt aceste podoabe. Cred că-ți va fi de ajuns dacă într-o bună zi vei ajunge să înțelegi şi tu ceva din turcoaze...

Negustorul se duse spre fundul terasei ca să umple de la filtru. Ulciorul de lut în care păstra apa.

— Vrei să bei? întrebă negustorul.

Kim dădu din cap în semn de aprobare. În clipa următoare Lurgan Sahib întinse brațul spre ulcior, de la depărtare de doi stânjeni, şi cât ai clipi, ulciorul se aşează la un deget depărtare de cotul lui Kim, lăsând o dâră albă pe masa pe unde trecuse, şi boțind puțin pânza.

— Ia te uită! se minună băiatul. Asta trebuie să fie vrăjitorie.

Lurgan Sahib zâmbi în semn că vorbele băiatului au fost bine primite.

— Aruncă-mi-l înapoi!

— Se va sparge.

— Ascultă ce-ți spun. Aruncă-mi-l încoace!

Kim apucă ulciorul şi-l aruncă cu sete, dar se opri la jumătate de drum şi căzu, fărâmându-se în mii de bucăți, iar apa începu să se scurgă printre scândurile de la duşumea.

— Ți-am spus că se va sparge.

— Nu face nimic. Uită-te la el. Priveşte bucata cea mai mare care a rămas.

Ciobul căzut pe duşumele mai păstra un strop de apă în cavitatea lui, ca o steluță căzută pe suprafața pământului. Kim se uita cu atenție; simți mâna lui Lurgan Sahib aşezându-i-se uşor pe ceafă şi plimbându-se de câteva ori în sus şi în jos:

— Priveşte-l, căci va învia din nou, bucată cu bucată. Ciobul cel mare se va lipi cel dintâi de unul din dreapta şi stânga lui... de alte două cioburi din dreapta şi stânga lui... Uită-te bine!

Kim n-ar fi întors capul nici pentru o împărăție. Mâna cu atingerea uşoară îl strângea ca într-o menghină, şi sângele începuse să-i vâjâie în urechi. Acolo unde câteva clipe înainte fuseseră trei cioburi din ulcior, acum nu mai era decât unul singur, iar deasupra lui se ridica întocmai ca un fum forma completă a ulciorului. Prin umbra aceasta însă, dincolo se vedea peretele terasei, şi pe măsură ce îşi auzea bătăile pulsului, contururile deveneau tot mai consistente şi mai compacte. Cu toate acestea, ulciorul se spărsese chiar în fața lui (gândurile parcă începeau să se mişte mai încet). În lungul cefei simți că-i trece un nou val de căldură, şi Lurgan Sahib îşi mişcă mâna, apoi strigă:

— Începe să prindă formă.

Până acum Kim se gândise în limba hindustană la ceea ce vedea, dar întocmai ca un înotător care se simte urmărit de rechini, şi caută să iasă la suprafață, aşa şi conştiința lui se repezi din fundul tenebrelor care încercau să o înghită şi se încleştă de tabla înmulțirii, pe care o repetă în limba engleză.

— Priveşte, începe să prindă din nou

formă, şopti Lurgan-Sahib.

Ulciorul se spărsese, nu în înțelesul indigen, ci se spărsese cu adevărat, în cincizeci de bucăți... şi de două ori trei fac şase, iar de trei ori trei fac nouă, încă odată trei, fac doisprezece. Se ținea cu deznădejde treaz şi repeta tabla înmulțirii. Liniile de umbră ale ulciorului începeau să se limpezească, întocmai cum se limpezeşte ceața unui somn, după ce te ştergi la ochi. Colo erau cioburile ulciorului spart, aici era apa vărsată care se usca în lumina soarelui, şi se scurgea printre crăpăturile scândurilor, iar dincolo de acestea se vede peretele alb al casei vecine; de trei ori doisprezece fac treizeci şi şase.

— Priveşte! Aşa e că începe să ia din nou formă? întrebă Lurgan Sahib.

— Da, dar acum este numai cioburi, suflă Kim cu greutate. (Lurgan Sahib murmura ceva necontenit, fără să-l înțeleagă). Priveşte *Dekho,* este pe acelaşi loc, aşa cum era la început, zise Kim şi încercă să-şi întoarcă privirea.

— Este acolo aşa cum a fost mai înainte, răspunse Lurgan, privindu-l cu atenție, în timp ce Kim îşi freca ceafa. Dar să ştii că tu

faci parte dintre puținii oameni care l-au văzut aşa cum este acum.

— Asta a fost tot o vrăjitorie? întrebă Kim bănuitor. Simțea că sângele nu-i mai vâjâie în urechi şi mintea începe să i se limpezească.

— Nu, asta n-a fost nicio vrăjitorie ci numai o încercare, să văd nu cumva în această podoabă se găseşte vreo greşeală ascunsă, căci de multe ori se întâmplă ca cele mai frumoase bucăți să se facă fărâme, dacă le iei în mână şi ştii cum să le tratezi. Tocmai din cauza aceasta trebuie să fii cu multă băgare de seamă, înainte de a le întrebuința. Spune-mi, ai văzut forma ulciorului?

— Numai câteva clipe. Începuse să crească dintre duşumele, întocmai ca o floare din pământ.

— Ce-ai făcut pe urmă? Vreau să spun, la ce te-ai gândit?

— Eh, eu ştiam dinainte că se spărsese, aşa că mi se pare că nu m-am gândit decât la asta… şi era chiar spart.

— Hâm, ia spune-mi, nu ți-a mai arătat nimeni înainte, astfel de vrăjitorii?

— În cazul când mi-ar fi arătat, crezi că

aş mai aştepta să-mi arate şi a doua oară, fără să o rup ia fugă?

— Dar acum nu te mai temi? ce zici?

Lurgan se uită la el de aproape şi mai cu atenție decât până acum: („Voi întreba pe Mahbub Aii, nu acum, ci peste câteva zile, murmură el. Îmi placi… da şi nu… Eşti cel dintâi care îşi salvează pielea. Aş vrea să ştiu şi eu cine te-a… Dar ai dreptate; nu trebuie să spui nimănui, nici chiar mie “).

Se îndreptă spre colțul cel mai întunecat al camerei şi-şi frecă mâinile, aşezându-se în fața mesei. Din dosul unui maldăr de covoare se auzi plânsul sugrumat al cuiva. Era hindustanul cel mic, întors cu fața la perete, aşa cum îi poruncise stăpânul său, şi umerii i se cutremurau de suspine.

— E o fire geloasă, foarte geloasă. Mă gândesc că tocmai din cauza aceasta, poate va mai încerca să-mi pună otravă în mâncare şi să mă determine astfel să-mi prepar masa de două ori.

— *Kubbee… kubbee nahin,* se auzi răspunsul înecat de plâns.

— Poate mai vrea şi acum să omoare pe celălalt copil?

— *Kubbee… kubeee nahin* (nu…

niciodată, niciodată!).

— Tu ce crezi că va face de aici înainte? întrebă el şi se întoarse spre Kim.

— Ei, de unde să ştiu eu ce va face. Lasă-l să plece, căci poate va fi mai bine aşa. Dar pentru ce voia să te otrăvească?

— Pentru că ține la mine. Închipuie-ți că este cineva la care tu ții foarte mult, dar într-o bună zi vezi un străin că intră în casă şi bagi de seamă că cel la care tu țineai atât de mult, îl preferă pe el față de tine; atunci tu ce ai face?

Kim stătu un moment pe gânduri. Lurgan îi repetă întrebarea în limba indigenă.

— Eu nu aş otrăvi pe acest om, răspunse el gânditor, dar pe noul venit l-aş bate dacă aş fi convins că ține la omul meu. Înainte de toate însă, aş căuta să mă conving dacă bănuiala mea este întemeiată.

— Ei bine, el îşi închipuie că toată lumea trebuie să țină la mine.

— Atunci poate că e nebun.

— Auzi ce spune băiatul acesta? strigă Lurgan Sahib spre umerii care se agitau de plâns. Băiatul acesta de sahib îşi închipuie că trebuie să fii puțintel scrântit. Vino încoace şi a doua oară când vei avea ceva

pe suflet, nu mai întrebuința arsenicul, aşa pe față. Nu mai încape nicio îndoială că la masa noastră a stat astăzi şi diavolul Dasim. Nu te gândeşti că mă puteam îmbolnăvi şi atunci veneau străini şi puneau mâna pe odoare! Vino încoace!

Copilul ieşi din dosul balotului de covoare cu ochii umflați din cauza plânsului, şi se aruncă la picioarele lui Lurgan Sahib cu o exuberanță de remuşcări care impresionă chiar pe Kim.

— Voi avea grijă de călimările de cerneală şi voi păzi cu toată grija podoabele, dar te rog părinte şi maică a mea, alungă străinul acesta de aici, scânci băiatul şi ridicând călcâiul piciorului gol, făcu un semn spre Kim.

— Încă nu se poate, căci n-a sosit vremea. Va pleca nu peste mult. Acum este la şcoală, la o nouă *madrissah,* unde tu îi vei fi profesorul. Haide, joacă cu el jocul podoabelor. Eu voi controla jocul.

Copilul îşi şterse lacrimile şi trecu spre fundul prăvăliei de unde se întoarse cu o tavă de alamă.

— Dă-mi-le, zise el, adresându-se lui Lurgan Sahib. E mai bine să mi le dai cu

mâna ta, căci altfel ar putea spune că le-am cunoscut de mai înainte.

— Domol, domol, zise bărbatul şi întinzând mâna sub masă, scoase dintr-un sertar un pumn de odoare şi le puse pe tavă.

— Acum uită-te la ele cât pofteşti, zise băiatul, fluturând un ziar vechi. Numără-le şi dacă va fi nevoie, poți să pui chiar mâna pe ele, ca să le pipăi. Mie mi-e deajuns să mă uit la ele o singură dată, pe urmă se întoarse cu spatele spre ei.

— Bine, dar cum merge jocul?

— După ce te vei uita la ele şi le vei pipăi, în clipa când vei fi sigur că îți vei putea aduce aminte de toate, le voi acoperi cu ziarul acesta, şi va trebui să spui lui Lurgan Sahib câte sunt şi ce fel. Eu le voi scrie pe o hârtie.

— Ei!

Simți cum se trezeşte într-însul dorința de a se întrece cu copilul acesta străin, şi plecându-se asupra tăvii se uită la pietre. Nu erau decât cincisprezece.

— Nu mi se pare greu deloc, zise el după câteva clipe.

Copilul întinse foaia de ziar peste tava în

care clipeau odoarele şi începu să scrie ceva într-un carnet de care întrebuințează indigenii.

— Sub hârtie sunt cinci pietre albastre. Una mare, una mai mică şi trei şi mai mici, zise Kim dintr-o răsuflare. Sunt patru piese verzi, între care una este găurită; o piatră galbenă prin care poți vedea, şi una ca un camiş de lulea. Mai sunt două pietre roşii... pe urmă... stai... am numărat cincisprezece, dar două le-am uitat. Nu... mai stai câteva clipe. Una era din fildeş de culoare cafenie şi mică... una... mai dă-mi o clipă de răgaz...

— Unu, doi... Lurgan Sahib numără până la zece, Kim dădu din cap, că nu poate.

— Iată socoteala făcută de mine, interveni băiatul, râzând provocător: înainte de toate sunt două safire cu musculițe, unul după cât îmi pot da seama, trebuie să fie de două ruttii şi celălalt de patru. Safirul de patru ruttii este ciobit la un colț. Este un turcoaz de Turkestan, neted şi cu vinişoare negre, şi două au pe ele gravată câte o inscripție, dintre care una aurită cu numele unui zeu, iar cealaltă are o spărtură de la un capăt la

altul, căci a fost scoasă dintr-un inel vechi. Pe asta nu o pot citi. Astea sunt toate cinci pietrele albastre. Mai avem patru smaralde, dintre care unul este ciobit în două locuri şi unul zgâriat puțin…

— Spune ce greutate au? întrebă Lurgan Sahib cu indiferență.

— Trei… cinci… cinci… şi patru ruttii, după cât pot eu judeca. Mai este o bucată de chihlimbar verde auriu, bucată antică pentru lulea, şi un topaz şlefuit în Europa. Un rubin de Burma, intact, de două ruttii, şi un rubin de Bally, neted. Mai este o bucată antică din fildeş chinezesc, sculptată şi reprezintă un şobolan sugând un ou… şi un globuleț de cristal de mărimea unei albine, montat pe o frunză de aur, sfârşi băiatul şi începu să bată din palme.

— Băiatul acesta este mai tare decât tine, şi-ți va fi învățător, zise Lurgan Sahib şi începu să zâmbească.

— Ei, da. El cunoştea însă numele pietrelor, răspunse Kim şi se roşi la față. Să mai încercăm odată, dar cu lucruri pe care le cunoaştem amândoi.

Umplură din nou tava cu tot felul de

lucruri din magazin şi chiar din bucătărie, dar de fiecare dată câştiga băiatul, spre marea mirare a lui Kim.

— Leagă-mă la ochi şi lasă-mă să pipăi o singură dată lucrurile din tavă şi tot eu voi fi mai tare, cu toate că tu eşti cu ochii deschişi, strigă trufaş băiatul.

Kim începu să bată din picioare umilit, văzând că băiatul câştigă şi de astădată.

— Dacă ar fi vorba despre cai sau despre oameni, mi-ar fi şi mie mult mai uşor. Jocul acesta cu cleşte, cuțite şi foarfeci nu e pentru mine.

— Trebuie să înveți înainte de toate, şi pe urmă să înveți şi pe alții. Recunoşti că este mai tare decât tine? întrebă Lurgan Sahib.

— Asta da. Spune-mi însă cum face?

— Foarte simplu; repetând de nenumărate ori, până când le ghiceşte la perfecție, căci îndemânarea asta merită osteneala.

Copilul hindustan care se simțea foarte mândru, se apropie de Kim şi-l bătu pe spate.

— Nu fi supărat, căci te voi învăța chiar eu acest meşteşug.

— Iar eu voi avea grijă ca învățătura pe

care o primeşti să fie cu folos, zise Lurgan Sahib vorbind tot în limba indigenă, căci afară de băiatul acesta - care a făcut de altfel o mare prostie cumpărând atâta arsenic, când i-aş fi putut da şi eu, dacă mi-ar fi cerut - cum zic, afară de băiatul acesta de aici, n-am întâlnit până acum de multă vreme un copil care să fie vrednic de această osteneală. Mai avem încă zece zile până când va trebui să te întorci la Lucknao unde pentru bani mulți nu te învață nimic. Cred că ne vom înțelege foarte bine.

Urmară zece zile cu fel de fel de năzbâtii, dar Kim se distra atât de bine, încât nici nu se mai gândea la nimicurile deşuchiate pe care le făceau. Dimineţile jucau jocul cu odoarele, uneori cu odoare adevărate, altădată cu săbii şi pumnale, iar uneori cu fotografii de ale indigenilor. După amiezile făceau de pază în prăvălie, ascunşi amândoi în dosul baloturilor de covoare sau a unui paravan, urmărind cu ochii vizitatorii numeroşi şi foarte ciudați ai lui Lurgan Sahib. Intre ei erau şi mici rajahle care veneau să cumpere curiozități, gramofoane, şi jucării mecanice, în timp ce

escorta lor tuşea aşteptând pe terasa din fața prăvăliei. Veneau şi femei ca să-şi cumpere salbe, şi (în mintea lui desfrânată de multe lucruri pe care le văzuse de copil, nici nu se putea să fie altfel) bărbați în căutarea acestor femei. Trimişi ai curților independente sau feudatare al căror pretext era să repare câte un colier stricat - cascadă luminoasă de pietre care se răspândeau în ropot pe masă - dar care în realitate veneau să ridice fonduri pentru câte o Maharanee supărăcioasă sau un rajah adolescent. Venea şi câte unul legat cu turban la cap căruia Lurgan Sahib îi vorbea întotdeauna răstit şi supărat, dar la sfârşit nu uita să-i dea o sumă de bani, în piese de argint şi bancnote. Din când în când venea şi câte un grup de actori indigeni, îmbrăcați în hainele lor lungi şi caracteristice, şi discutau cu Lurgan în limba bengaleză şi engleză diverse probleme de metafizică. Lurgan Sahib îi asculta cu atenție căci problemele religioase păreau să fie pasiunea lui. Pe înserate Kim şi băiatul hindustan al cărui nume varia după capriciile lui Lurgan Sahib, trebuiau să facă un raport

amănunțit despre tot ce auziseră şi văzuseră şi să-şi spună părerea despre caracterul individului, după înfățişare, felul de a vorbi, gesturile pe care le făcea şi scopul adevărat al misiunii care l-a determinat să intre în prăvălie. După masă, Lurgan Sahib se ocupa de preferință cu travestirile în care se dovedise adevărat expert. Se pricepea de minune să schimbe înfățişarea unui om, cu un singur punct sau trăsătură de pensulă, de nici nu-l mai puteai recunoaşte. Prăvălia era plină de tot felul de costume şi turbane şi Kim se îmbrăcă odată în costumul unui tânăr mahomedan de familie nobilă, altădată în straie de uloier, iar într-o seară, când fu cel mai mare succes al zilei, se îmbrăcă în costumul de sărbătoare pe care îl purtase fiul unui proprietar Oudh. Lurgan Sahib avea ochi de guşter şi descoperea cât ai clipi, cel mai mic defect al unei travestiri, şi întins pe o canapea veche din lemn de teack le explica ceasuri întregi felul în care vorbeşte cutare sau cutare clasă de oameni, cum umblă, cum tuşeşte, cum scuipă, cum strănută... şi mai ales îi făcea să înțeleagă cât de puțin interesează în

lumea de azi „cum “se face de vreme ce partea esențială este „de ce “aşa şi nu altfel. Copilul hindustan era foarte stângaci la jocul acesta de travestiri, căci mintea lui ageră la tot felul de jocuri era prea înceată pentru a se putea transforma şi integra în sufletul unui om complet străin de preocupările lui. În sufletul lui Kim însă părea că s-a aprins o pornire demonică, de câte ori schimba costumul, căci cu el îşi schimba nu numai vorba ci şi gesturile şi mişcările pe care le făcea.

Într-o seară se oferi plin de entuziasm să arate lui Lurgan Sahib cum procedează ucenicii unei anumite caste de *faquiri* (vechi cunoştințe de ale lui, din Lahore), când cerşesc mila trecătorilor pe marginea drumului, cum vorbesc când trece un englez, un țăran din Punjab plecat la târg, sau o femeie care nu poartă văluri. Lurgan Sahib râse cu multă poftă în seara aceea şi rugă pe Kim să stea aşa, timp de o jumătate de oră, cu picioarele încrucişate sub el, cu ochii ieşiți din orbite şi dat cu cenuşă pe obraz, în fundul prăvăliei. În timpul acesta apăru un om cu turban, greoi şi gras, cu picioarele ca nişte butuci,

iar Kim îl primi cu o ploaie de batjocuri cum se obişnuieşte între vagabonzi. Lurgan Sahib, fapt care nemulțumi pe Kim, se uita nu la ceea ce făcea el, ci la impresia pe care o făcea asupra străinului această scenă.

— Eu cred, zise străinul aprinzându-şi o țigară, opinia mea este că aceasta e una dintre cele mai reuşite şi mai extraordinare realizări. Dacă nu mi-ai fi spus de mai înainte, aş fi jurat că vrei să-ți bați joc de mine. Cât timp crezi că-i va trebui pentru ca să devină un bun topograf. Te întreb pentru că în cazul *acesta* mă voi gândi la el.

— Asta este învățătură pe care o va primi la Lucknow.

— Atunci ar fi bine să-i spui să se grăbească. Noapte bună, Lurgan! zise străinul şi ieşi cu pasul său greoi, ca de vacă împiedicată.

Când începură să vorbească despre vizitatorii care intraseră în ziua aceea în magazin, Lurgan Sahib întrebă pe Kim, cine crede că ar putea să fie omul acesta.

— Dumnezeu ştie, răspunse Kim râzând.

Tonul cu care îi răspunse, poate ar fi reuşit să înşele pe Mahbub Aii, dar nu

putea înşela pe vindecătorul de perle bolnave.

— Asta e adevărat. Dumnezeu, singur ştie; pe mine însă mă interesează ceea ce crezi tu.

Kim îl privi dintr-o parte, căci ochii lui Lurgan parcă te sfredeleau pentru a-ți descoperi gândurile.

— Eu… cred că va avea nevoie de mine după ce voi ieşi de la şcoală, dar… (şi continuă pe un ton mai scăzut, iar Lurgan Sahib dădu din cap în semn de aprobare) nu văd cum de poate purta diverse costume, *tocmai el,* şi vorbi atâtea limbi.

— Va veni vremea când vei înțelege mai multe decât poți înțelege astăzi. Este autorul unor poveşti scrise pe seama unui colonel. Se bucură de mare cinste, dar numai aici în Simla, şi trebuie să ştii că nu are niciun nume, doar un număr şi un catastif aşa cum se obişnuieşte între noi.

— Este preț pus pe capul lui ca şi pe al lui Mah… al celorlalți?

— Deocamdată nu, dar dacă s-ar întâmpla ca un anume băiat să se ridice în picioare şi să iasă pe uşă… vezi că stă, deschisă… ca să se ducă nu mai departe

decât până la casa cu terasa vopsită în roşu, cea care este în dosul vechiului teatru din bazarul de jos, şi să şoptească în faţa obloanelor doar atât: „Ştirile rele de luna trecută au fost aduse de Huree Chunder Mookerjee “, băiatul ar pleca cu o pungă plină de rupii.

— Câte rupii ar putea să fie? întrebă Kim.

— Cinci sute... poate o mie... sau câte s-ar întâmpla să ceară.

— Bun; dar ia spune, cât timp ar mai putea să trăiască băiatul acesta, după ce va spune ce are de spus? întrebă el şi rânji spre Lurgan Sahib.

— Hâm, întrebarea este bine pusă. S-ar putea ca să trăiască toată ziua, dacă se întâmplă să fie băiat deştept... dar noaptea următoare va muri... Nici vorbă, ar fi peste putință ca ziua următoare să-l găsească în viață.

— Spune-mi atunci cât câştigă cel cu turbanul, dacă au pus un preț atât de mare pe capul lui?

— Optzeci... poate o sută... sau chiar o sută cincizeci de rupii; dar în meşteşugul acesta, banii nici nu contează. Din timp în timp, Dumnezeu rânduieşte să se nască

oameni, cum eşti şi tu unul, cărora le place să umble din loc în loc, primejduindu-şi viața, ca să adune ştiri... Azi lucruri care se întâmplă în mari depărtări, mâine în cine ştie ce munți ascunşi, iar ziua următoare printre oameni care trăiesc foarte aproape şi din prostie au făcut cine ştie ce greşeală față de Stat. Astfel de oameni îndrăzneți sunt foarte puțini, iar între aceşti puțini cel mult zece, pot fi cei mai buni. Prin urmare îți închipui cât de arzătoare trebuie să fie patima acestei profesiuni ca să poată ademeni un bengalez.

— Ceea ce spui este adevărat, dar pentru mine timpul mi se pare că trece prea încet. Nu sunt decât un băiat şi abia acum două luni am învățat să scriu în angrezi. De citit nici acum nu pot citi prea bine. Aşa că vor trece ani şi ani, ani lungi până când voi putea deveni şi eu un topograf.

— Ai răbdare, prieten al tuturora (Kim tresări auzindu-şi această poreclă). Aş fi fericit dacă mi-ar fi dat mie anii care ție ți se par atât de lungi. Te-am încercat până acum în câteva lucruri mărunte; şi ceea ce ai făcut tu, nu va fi trecut cu vederea în raportul pe care va trebui să-l fac lui

Colonel Sahib. Apoi schimbând vorba pe englezeşte, începu să râdă zgomotos: Pe cinstea mea O'Hara, sunt convins că ai stofă, dar cu toate acestea nu trebuie să te mândreşti şi nici să fii cu gura prea slobodă. Va trebui să te întorci la Lucknow, să te porți bine, cum se cade unui copil, şi să toceşti cartea, cum spun englezii, iar în vacanța următoare, dacă vrei, te poți întoarce la mine. (Kim făcu o strâmbătură). Am zis, dacă vrei, căci ştiu încotro te trage inima să te duci.

Patru zile mai târziu, în partea dinapoi a unei *tonga* care pleca spre Kalka, fu reținut un loc pentru Kim şi mica lui valiză. Tovarăş de drum avea pe străinul cu turban care îşi încrucişase picioarele sub el şi dârdâia de frig sub un şal cu ciucuri în răcoarea dimineții.

(„Cum se poate ca omul acesta să facă parte dintre noi? "se întrebă Kim privind spatele enorm care tremura ca o gelatină, la fiecare zguduitură a căruței care cobora în josul drumului). Gândurile acestea îl făcură să se legene în păienjenişul unor visuri treze, cât se poate de plăcute. Lurgan Sahib îi dăduse cinci rupii - o sumă

frumoasă - şi-l asigurase de tot sprijinul lui, dacă va fi silitor. Contrar obiceiului lui Mahbub, Lurgan îi vorbise foarte limpede despre răsplata care îl aşteaptă, dacă va fi ascultător, şi din cauza aceasta era foarte mulțumit. Numai de ar avea şi el norocul ca cel cu turbanul din fața lui, să i se dea un număr şi o condică... şi să se pună preț pe capul lui. Într-o bună zi va fi şi el ca acesta, poate chiar mai mult. Într-o bună zi nu este exclus să ajungă tot atât de mare ca şi Mahbub Aii. Terasele şi acoperişurile peste care se vor întinde de aici înainte cercetările lui, vor fi cât jumătate din India. Va urmări regi şi miniştri, cum urmărise odinioară *vakili* şi avocați, în lungul acoperişurilor de la casele din Lahore, în interesul lui Mahbub. Afară de asta îl mai aştepta şi perspectiva institutului St. Xavier, care nu era deloc neplăcută. Vor sosi la şcoală băieți noi cărora le va arăta şi el bunăvoință ca unul care este mai vechi, şi va asculta poveştile celor care se întorc din vacanță. Tânărul Martin, fiul plantatorului de ceai din Manipur se lăudase că va merge la război cu carabina, contra triburilor care tăiau capetele

oamenilor. Asta se putea foarte bine, dar era sigur că tânărul Martin nu fusese aruncat de focul artificiilor dincolo de curțile palatului Patiala, şi nici nu… Kim începu să-şi repete propriile lui pățanii din ultimele trei luni. Cu acestea ar fi zăpăcit tot institutul St. Xavier, chiar pe băieții cei mai mari care râdeau, dacă n-ar fi fost oprit să povestească aceste întâmplări. Despre aşa ceva însă nici vorbă nu putea fi. La timpul său se va pune preț şi pe capul lui, căci aşa-i spusese Lurgan Sahib; dar dacă se va întâmpla să flecărească de pe acum, nu numai că acest preț nu va fi pus pe capul lui niciodată, dar colonelul Creighton îi va abandona şi-l va alunga, aşa că puținul ce-l va mai avea de trăit, va trebui să stea la discreția lui Lurgan Sahib şi a lui Mahbub Aii.

„În felul acesta aş da oraşul Delhi pentru o zvârlugă “, zise el întrebuințând un proverb destul de cunoscut.

Se hotărî să uite vacanțele pe care le-a petrecut, (îi mai rămânea în orice caz plăcerea de a inventa aventuri închipuite) şi cum îi spusese Lurgan Sahib, să se pună pe lucru.

Dintre toți copiii care se îndreptau spre St. Xavier, de la Sukkur până în nisipurile palmierilor de la Galle, niciunul nu se simțea atât de mândru ca Kimball O'Hara care se îndrepta spre Umballa împreună cu Hurree Chunder Mookerjee care era trecut în registrele Serviciului de informații Etnologice sub numărul R. 17.

La nevoie vorbele tovarăşului cu turbanul îl mai putea aprinde şi ele, căci după ce se ospătară din larg la Kalka, acesta începu să vorbească fără întrerupere tot drumul. Va să zică te duci la şcoală? şi ca un M. A. de la Universitatea din Calcutta, începu să-i explice avantajele educației. Îi atrase atenția că dacă va merge bine la limba latină şi greacă, va putea să câştige anumite premii; să nu uite nici de bucata *Excursión* a lui Wordsworth (toate acestea erau lucruri necunoscute pentru Kim). Tot aşa şi limba franceză este o chestiune vitală pentru un om cu carte, şi mai bine decât oriunde se poate învăța la Chandernagore, câteva mile departe de Calcutta. Un băiat poate ajunge de asemenea destul de departe, cum a fost cazul chiar cu el, acordând deosebită

atenție pieselor de teatru numite *Lear* şi *Iulius Caesar,* amândouă cerute de profesorii cu care dai examenele. *Lear* nu era o piesă atât de încărcată cu date istorice, ca *Iulius Caesar.* Cartea costă patru annale, dar o poți cumpăra veche numai cu două, de la un anticar din bazar. Dar mai presus de Wordsworth şi chiar eminenții autori Burke şi Hare, rămânea totuşi ştiința şi arta topografiei. Un băiat care a făcut examenele din acest obiect, examene pentru care în treacăt fie zis, nu se găsesc cărți de ocazie, poate parcurge un ținut, numai cu un compas şi un nivelator în mână, dar deschizând bine ochii, la întoarcere poate ridica o hartă topografică pe care o poate vinde pe o sumă destul de importantă din argint bătut. Dar cum se întâmplă câteodată ca să nu poți lua cu tine aparate de măsurat, e mai bine ca un băiat să cunoască dinainte lungimea pasului său, aşa că neavând la îndemână instrumentele „accesorii “cum le numea Hurree Chunder, să poată totuşi să-şi dea seama de distanțe. Pentru ca să poți ține minte o mie de paşi Hurree Chunder, după cele învățate de el în anii de experiență, îi

propuse ca cel mai bun mijloc un şirag de mătănii din optzeci şi una de boabe, sau din o sută opt, căci acest număr este divizibil şi subdivizibil în o mulțime de multipli şi submultipli. În timpul acestei conversații în limba engleză, Kim reuşi să prindă firul principal al ideilor tovarăşului său de drum şi-l urmări cu mult interes. Aici era vorba de o ştiință nouă pe care un om cu mintea sănătoasă trebuia să o poarte în cap ca să nu o vadă nimeni şi privind lumea largă care se întindea în fața lui, trebui să recunoască adevărul, că din ce un bărbat cunoaşte mai multe lucruri, acestea îi pot fi cu atât mai folositoare.

După ce vorbise mai bine de un ceas şi jumătate, omul cu turbanul se întoarse spre el şi-i spuse:

— Sper că într-o bună zi voi avea marea plăcere să fac cunoştința ta pe cale oficială. *Ad interim,* dacă îmi dai voie să întrebuințez această expresie, îți voi dărui această cutioară de betel care este un articol de preț şi m-a costat nu mai departe decât acum patru ani, două rupii.

Era o cutioară ieftină din cele care se găsesc în bazaruri, cu trei compartimente,

dar în loc de indispensabila nucă de betel şi frunza de *pan,* cutioara în formă de inimă era acum plină de fiole cu medicamente.

— Aceasta este răsplata pentru rolul pe care l-ai jucat alături de lama. Vezi dragul meu, tu eşti un băiat tânăr şi-ți închipui că vei rămâne întotdeauna astfel, aşa că nici nu te gândeşti la sănătatea trupului tău. Să ştii însă că e o mare nenorocire să te îmbolnăveşti în timpul lucrului. Eu sunt obişnuit cu medicamentele, şi mă slujesc de ele şi pentru a vindeca pe alții care sunt mai săraci. Sunt medicamente bune pe care le-am primit de la depozitul departamentului: chinină şi toate celelalte. Îți dau cutia ca amintire de la mine. Şi acum, rămâi sănătos. Am ceva de lucru foarte urgent, aici în apropiere.

Străinul îşi dădu drumul din căruță, uşor şi nesimțit ca o pisică, şi rămase în mijlocul drumului spre Umballa. Pe urmă făcu semn unui *ekka* şi dispăru la o cotitură acoperit de vuietul roților ferecate, în timp ce Kim, fără să poată scoate o vorbă, se uita prostit la cutioara de alamă pe care o avea în mână.

Peripețiile prin care trece un copil în timpul educației lui şcolare, nu pot interesa decât pe părinții lui, ori se ştie că eroul nostru Kim era orfan. În registrele institutului St. Xavier în Partibus este o însemnare în care se spune că la fiecare sfârşit de semestru s-a trimis un raport despre progresele pe care le făcea, atât colonelului Creighton cât şi lui Pater Victor care avea grijă să trimită în mod regulat banii trebuincioşi pentru educația băiatului. Se mai spune în aceleaşi registre că băiatul a dovedit aptitudini strălucite la matematici şi desenul topografic, şi că pentru aceste aptitudini a fost premiat (Cartea *The Life of Lord Lawrence,* două volume legate în piele de vițel marmorată); tot în acest semestru este menționat ca făcând parte din echipa de cricket a institutului St. Xavier contra şcolii mohamedane din Allygur. Pe vremea aceea avea paisprezece ani şi zece luni. Cam tot atunci a fost şi revaccinat, iar de aici se poate deduce că la Lucknow a bântuit a doua epidemie de vărsat, pe timpul când el era la şcoală. Într-un catalog al listelor de prezență este o însemnare cu creionul, în

care se spune că a fost pedepsit de mai multe ori „din cauză că a stat de vorbă cu oameni mai prejos de el “, iar într-un rând a suferit o pedeapsă mult mai gravă pentru că „a lipsit o zi întreagă şi a hoinărit pe drumuri în tovărăşia unui cerşetor “. Aceasta s-a întâmplat când a sărit peste poarta institutului şi o zi întreagă pe țărmul râului Goomtee a insistat pe lângă lama să-l ia cu el vreme de o lună de zile, la prima vacanță. Lama însă a rămas neînduplecat şi i-a răspuns că n-a sosit încă vremea pentru aşa ceva. Datoria lui, spunea lama în timp ce mâncau amândoi plăcinte la umbră, este să învețe toată înțelepciunea sahibilor, pe urmă va vedea ce va fi. Se vede că mâna prietenească a intervenit şi de astădată pentru a abate biciul din calea lui, căci peste şase săptămâni Kim trece un examen de topografie auxiliară, *cu mare laudă,* la vârsta de cinsprezece ani şi opt luni. De la această dată cataloagele nu mai au nicio mențiune despre el. Nici în anuarul şcolii nu este trecut numele lui printre absolvenții care au intrat în Serviciul Topografic al Indiei, ci în loc de nume sunt

notate următoarele cuvinte: „Deplasat pentru serviciu comandat “.

În aceşti trei ani, cei din Templul Tithankers de la Benares văzură de câteva ori pe lama că apare, tot atât de uscat şi ceva mai galben la față, dacă s-ar putea aşa ceva, dar mereu blând şi inocent, cum fusese întotdeauna. Uneori venea din partea de miazăzi, de dincolo de Tuticorin - locul de unde minunatele corăbii cu foc se duc spre Ceylan, țara unde sunt preoții care vorbesc idiomul Pali; altădată venea din apusul înecat în verdele lanurilor şi sutele de fabrici de bumbăcărie din jurul oraşului Bombay; odată coborâse din partea de miazănoapte, făcând opt sute de mile, pentru ca să poată sta o zi de vorbă cu custodele icoanelor din Casa Minunilor. Intra repede în chilia lui răcoroasă, cu pereții din marmură şlefuită, şi după ce se spăla şi-şi scutura hainele de praful adus de pe drum, pleca din nou spre Lucknow, căci acum se obişnuise cu drumul în vagoanele de clasa a treia ale căilor ferate. La întoarcerea lui, fapt pe care îl remarcă şi custodele într-o scrisoare pe care o trimisese egumenului de la templu, nu mai

vorbea despre râul în căutarea căruia plecase la drum şi nici nu mai desena imagini fantastice din Roata Vieții, ci vorbea cu multă admirație despre frumusețea învățăturii unui anumit *chela* pe care până acum nimeni dintre cei care erau în templu nu-l văzuse încă. Făcuse acelaşi drum călcând pe urmele sfinte în tot largul Indiei (custodele mai păstrează şi astăzi o descriere amănunțită a itinerarului şi meditațiilor lui lama). Nu-i mai rămăsese în viață decât să găsească râul săgeții. Cu toate acestea i se arătase în vis că aceste cercetări nu vor putea fi duse la bun sfârşit decât în tovărăşia unui *chela* care era predestinat pentru mare înțelepciune asemănătoare cu a bătrânului care păzeşte icoanele din Casa Minunilor. Ca să le dea un exemplu (aici bătrânul îşi scotea tabachera şi lua o priză de tutun, iar preoții din jurul lui tăceau cu toții…).

— De mult, foarte de mult, pe vremea când în Benares stăpânea regele Devadatta, toată lumea să asculte Jataka, vânătorii regelui au prins un elefant şi i-au ferecat pe picior un inel greu de fier, înainte ca elefantul să fi putut scăpa din

nou din închisoarea lui. Înfuriat şi revoltat de această lipsă de omenie, a încercat să scoată inelul, apoi a luat-o la fugă prin păduri, rugând pe ceilalți elefanți, frații lui, să i-l rupă ei. Elefanții veniră unul câte unul şi încercară să-l rupă cu trompele lor uriaşe, dar nu reuşiră. La urmă de tot, elefanții îşi dădură cu părerea că acest inel nu poate fi rupt de puterea nici unei fiare. Într-un desiş din apropiere tocmai atunci stătea lungit un tânăr elefant pe care maică-sa îl fătase abia de o zi şi murise răpusă de chinuri. Elefantul scăpat, uitând de amărăciunea lui, îşi zise: „Dacă nu voi avea grijă de puiul acesta, va pieri sub picioarele noastre “. Aşa că îşi trecu picioarele peste el, ocrotindu-l sub pântece, ca să nu fie lovit de cireada elefanților care trecea în goană pe lângă ei. Ceru şi lapte de la femeiuşcă miloasă a unui elefant şi aşa deveni el călăuza şi apărătorul puiului în mijlocul junglei. Acum se ştie - toată lumea să asculte *jataka* - că zilele elefantului până când ajunge în depline puteri, sunt treizeci şi cinci de ani, aşa că vreme de treizeci şi cinci de ani elefantul scăpat fu puiului prieten şi călăuză şi în tot timpul acesta

inelul de pe piciorul lui, intra mai adânc în carne. Într-o zi, însă, puiul de elefant văzu fierul inelului pe jumătate intrat în piciorul bătrânului şi-l întrebă: „Ce este aceasta?, iar bătrânul răspunse: „Aceasta este canonul zilelor mele “. Atunci elefantul cel tânăr întinse trompa şi cât ai clipi îi smulse inelul ca pe o nimica, şi spuse: „A sosit ziua sorocită “. Aşa s-a întâmplat că elefantul cel milos care aştepta şi şi-a purtat durerea cu răbdare, a fost izbăvit la ziua sorocită chiar de către puiul de elefant pe care îl ocrotise - toată lumea să asculte *jataka* - căci elefantul era Ananda, iar puiul care a smuls inelul era însuşi Domnul a Tot Puternic.

Apoi bătrânul începea să dea din cap resemnat şi din clinchetul sec al mătăniilor lăsa să se înțeleagă cât era de neîntinat acest pui de elefant de orice păcat al trufiei. Era tot atât de umil ca şi *chela* care văzând pe învățătorul său aşezat în colbul drumului din fața Porților înțelepciunii, trecuse prin porți, cu toate că erau zăvorite şi strânsese pe învățătorul său la piept, chiar în inima oraşului aceluia plin de îmbuibare. Bogată va fi răsplata

învățătorului şi a acestui *chela* la ziua sorocită ca să plece amândoi în căutarea izbăvirii.

Aşa vorbea lama când venea sau pleca la drum în largul Indiei, tot atât de nesimțit ca şi zborul liliecilor. O femeie cu limba ascuțită care sta într-o casă din mijlocul livezilor de dincolo de Saharunpore, îl cinstea ca pe un profet, cu toate că nu era găzduit alături de camera ei. Într-o casă de la intrarea curții pe zidurile căreia gângureau porumbeii, femeia venea la el şi dându-şi la o parte vălul de care nu mai avea niciun folos, îi vorbea despre duhuri şi duşmani din Kulu, despre nepoții care nu se născuseră încă, şi despre băiatul cel slobod la gură cu care vorbise în timpul unui popas. Într-un rând se abătuse singur din drumul mare prin dreptul oraşului Umballa, îndreptându-se spre satul al cărui preot încercase să-l jefuiască; dar mila cerească îi îndreptase paşii pe înserat, chiar în poarta veteranului, după ce trecuse printre semănături. Aici se întâmplă o înțelegere între el şi ressaldar, deoarece veteranul întrebă cum de băiatul care se numeşte prieten al stelelor, a trecut

singur prin partea locului cu şase zile mai înainte.

— Asta nu se poate, răspunse lama, căci băiatul s-a întors la ai lui.

— Acum cinci nopți era în colțul acela de colo şi ne povestea o mulțime de şotii, întări veteranul. E adevărat că în zorii zilei următoare a dispărut ca un fum, după ce a schimbat câteva cuvinte fără niciun rost, cu nora mea. Băiatul creşte repede, dar a rămas acelaşi prieten al stelelor care mi-a adus ştiri adevărate despre apropierea unui război. V-ați despărțit unul de altul?

— Da... şi nu, răspunse lama. La drept vorbind, noi nu ne-am despărțit, dar n-a sosit încă vremea să umblăm împreună. El este plecat în altă parte în căutarea înțelepciunii. Va trebui să mai aşteptăm.

— E tot una, dar mă gândesc că dacă nu ar fi fost acelaşi băiat, cum se face că vorbea mereu despre tine?

— Şi ce spunea?

— Multe... foarte multe vorbe frumoase. Spunea că pentru el tu eşti părintele şi mama lui, şi totul în lume. Păcat că băiatul acesta nu intră în slujba Reginei, căci este foarte îndrăzneț.

Ştirile acestea lăsară pe lama foarte mirat, căci el nu ştia încă de înțelegerea dintre Kim şi Mahbub Aii, înțelegere pe care de voie, de nevoie o aprobase şi colonelul Creighton.

— Mânzul nu-l poți opri să nu zburde, spunea colonelului geambaşul, când aduse vorba despre vagabondările lui în largul Indiei, vagabondări pe care colonelul le găsea absurde. Dacă se va întâmpla să fie oprit să meargă unde-l trage inima, s-ar putea să treacă peste această opreliște, şi odată plecat, cine va putea să alerge după el ca să-i găsească. Colonele, într-o mie de ani nu se întâmplă să se nască decât un singur mânz care să fie ca noatenul nostru. Afară de asta, avem nevoie şi de oameni.

CAPITOLUL X

Pasărea'n cuşcă, stăpâne, tânjeşte din greu,
De ce vrei s-o faci orătănie de gratii strivită,
Când sortită e să brăzdeze văzduhul mereu
Şi cu a aripei zări să înghită.
Şoimul sub cer e din fire iscusit corăbier,
Soartă haină! al meu, fără lanţ, dac-ar fi
N-ar mai sta rob, să tânjească trist şi stingher
Ci printre vânturi cu pieptul drum şi-ar croi.

O veche baladă

Lurgan Sahib fu mai puțin categoric în aprecierile lui asupra lui Kim, dar cu toate acestea părerea lui fu în concordanță cu cele spuse de Mahbub Aii, iar consecința fu favorabilă băiatului De astă dată era mult mai deştept decât să plece din Lucknow deghizat în haine de indigen, iar dacă se întâmpla ca Mahbub Aii să fie prin apropiere, aşa că o scrisoare până la el să poată ajunge, se ducea de-a dreptul în tabăra geambaşului şi se schimba sub supravegherea minuțioasă a Pathanului. Dacă cutia lui în care îşi avea culorile pentru hărți topografice ar fi putut povesti

toate isprăvile din timpul vacanței, fără îndoială că ar fi fost alungat. Într-un rând coborî cu Mahbub până la Bombay unde duceau trei vagoane de cai pentru Societatea Tramvaielor, şi geambaşul era să plângă de emoție când Kim îi propuse să treacă oceanul Indian, cu o corabie, ca să cumpere cai arăbeşti de pe litoralul golfului, căci aflase de la un prieten al geambaşului Abdul Rahman că aceşti cai sunt mai de preț decât cei din Kabul.

La un ospăț de hagialâc unde fu poftit şi Mahbub Aii împreună cu câțiva coreligionari, îşi băgă mâna în strachina din care mânca acest negustor cu trecere. La întoarcere veniră cu un vapor pe la Karachi, şi de astă dată Kim făcu şi el cunoştință cu răul de mare, şi rămase convins că a fost otrăvit. Cutia cu medicamente a omului cu turbanul se dovedi fără niciun folos, cu toate că la Bombay o împrospătase. Mahbub avea ceva treburi la Quetta, unde după cum spune chiar geambaşul, băiatul îşi câştigă banii de întreținere, petrecând patru zile ca ajutor la un sergent de la Comisariat. Din biroul acestuia, la un moment când nimeni

nu-l putea vedea, luă un mic registru pe care îl copie în întregime, (cu toate că părea să nu conțină decât conturile de vânzare şi cumpărare ale vitelor şi cămilelor) ascuns în dosul unui pavilion depărtat, pe timp de noapte cu lună. După ce puse registrul de unde-l luase, plecă din slujbă fără să-şi mai aştepte simbria şi la şase mile depărtare în josul drumului, ajunse pe Mahbub din urmă, ducându-i în sân copia fidelă a registrului.

— Soldatul acesta e doar o zvârlugă, zise Mahbub Aii, dar va veni vremea când vom putea prinde şi crapul. El nu face altceva decât cumpără şi vinde boi pe două prețuri, unul pentru el, şi unul pentru guvern, aşa că eu nu găsesc păcatul de neiertat.

— De ce nu m-ai lăsat să iau registrul cu mine şi să fi terminat cu el odată pentru totdeauna.

— Pentru că s-ar fi speriat şi s-ar fi dus să spună stăpânului său. Asta pentru noi ar fi însemnat să pierdem un număr destul de mare de puşti noi care îşi fac drum pe ascuns din Quetta spre miazănoapte. Urzeala aceasta este atât de vastă, încât dintr-odată nu poți vedea din ea decât un

colț foarte mic.

— Aha, am înțeles, răspunse Kim şi nu mai zise nimic.

Întâmplarea asta avu loc în timpul vacanțelor musonului, după ce-şi trecu examenul de matematici. Vacanța de Crăciun, în afară de zece zile, pe care le petrecu numai pentru plăcerea lui personală, o făcu împreună cu Lurgan Sahib, şi stătu tot timpul în fața vetrei de cărbuni, căci în anul acela, drumul spre Jakko era acoperit de patru coți de zăpadă, iar tânărul hindustan plecase să se însoare, aşa că stătu să dea o mână de ajutor lui Lurgan la vindecarea perlelor. Lurgan făcu pe Kim să învețe capitole întregi din Coran pe dinafară şi să le repete, până când reuşi să le spună cu acelaşi murmur şi cadență ca orice mullah. Serile scria descântece pe pergament, pentagrame minuțioase, cu câte un nume de demon... Mura şi Awan tovarăşul regilor... cu caligrafie în cerdacuri fantastice. Afară de asta, Lurgan îl învață cum trebuie să-şi îngrijească de sănătate şi-i spuse toate leacurile de friguri, când este plecat la drum. O săptămână înainte

să coboare spre miazăzi, colonelul Creighton Sahib trimise lui Kim un chestionar pentru examinare (ceea ce nu era tocmai frumos din partea lui), în care nu era vorba decât de suprafețe, dimensiuni, unghiuri şi cercuri.

Vacanțele următoare plecă în tovărăşia lui Mahbub, şi era gata să moară de sete, cutreierând deşerturile nisipurilor spre misteriosul oraş Bikaneer, călare pe o cămilă. În partea aceasta puțurile sunt la o adâncime de trei sute de metri şi împrejurul lor, pământul e alb de scheletele cămilelor moarte. Aceasta nu fu o călătorie pe gustul lui, căci contrar înțelegerii dintre ei, colonelul îi porunci să ridice harta acestei regiuni sălbatice şi a oraşului. Dar, de vreme ce prin partea locului, lumea nu era obişnuită să vadă rândaşi mahomedani sau copii, care îngrijesc pipele oamenilor, umblând cu aparate de măsurat în jurul unui oraş indigen, Kim trebui să-şi măsoare toate distanțele cu piciorul, folosind un şirag de mărgele. Busola pentru direcție o întrebuința de câte ori avea ocazie, mai ales după ce se lăsa seara şi cămilele îşi primeau rația de hrană. Cu

ajutorul cutioarei lui de culori, pentru topografie, în care avea trei pensule şi şase globule de culoare, reuşi să facă ceva, care semăna destul de bine cu oraşul Jeysalmir. Mahbub începu să râdă din toată inima şi-l sfătui să facă, pentru completare, şi un raport scris, Aşa că, Kim trebui să se aşeze din nou pe lucru, neavând altă hârtie decât interiorul învelitoarei de la cartea de conturi, pe care Mahbub Aii o păstra ascunsă sub şaua calului, pe care îl călărea numai el.

— În raport trebuie să treci tot ce ai văzut, ce ai pipăit şi ai înțeles. Scrie exact cum ar scrie Jung-i-Lat Sahib, dacă s-ar fi întâmplat să treacă munții pe furiş, cu o armată şi ar veni să facă război.

— Cât de mare ar trebui să fie armata?

— O jumătate lakh de soldați.

— Ce copilării! Nu-ți dai seama cât de puține şi de rare sunt fântânile prin partea locului? Din apa. Acestora, nicio mie de oameni nu ar putea să-şi astâmpere setea, ca să poată ajunge până aici.

— Atunci scrie-i şi despre asta, şi nu uita să scrii despre crăpăturile zidurilor, care înconjoară oraşul, despre locurile de unde

aduc lemnele de foc, despre firea şi pornirile Regelui de aici. Eu voi sta în oraş, până când îmi vând caii. Voi închiria o cameră aproape de poarta cetății, iar tu vei ține cărțile de socoteli. Uşa de la casă va avea un lacăt zdravăn ca să nu-l poată rupe nimeni.

Acest raport, cu scrisul caracteristic celor care au trecut pe la Institutul St. Xavier, mai putea fi văzut chiar acum câțiva ani, împreună cu harta colorată în cafeniu, galben şi lac (un funcționar neglijent o umpluse cu notele făcute de E. 23, din serviciul auxiliar Seistan, în al doilea turneu prin partea aceea), dar astăzi cred că notele făcute cu creionul, trebuie să fie aproape şterse şi nu mai pot fi descifrate. Kim traduse lui Mahbub acest raport, chiar de a doua zi în drumul de întoarcere, la lumina unui opaiț. Pathanul sări în picioare, şi se plecă peste bagajele legate în curele.

— Ştiam eu dinainte că raportul acesta face un costum de sărbătoare şi tocmai din cauza aceasta, ți-am pregătit dinainte unul. Dacă aş fi Emirul din Afghanistan, (s-ar putea ca într-o bună zi să-l vezi şi pe

acesta), ți-aş umple gura cu aur.

Geambaşul făcu o reverență şi-i puse costumul la picioare. Intre hainele pe care i le dădu, era un fund de turban în formă conică şi eşarfa pentru legat la cap, după obiceiul din Peshawar, lungă şi la un capăt cu ciucuri de mătase; un ilic de Delhi, care se îmbrăca peste cămaşa albă ca laptele, încheiată pe partea dreaptă; un halat de mătase verde cu brâu din ibrişim împletit şi cu ciucuri; iar ca să nu lipsească nimic, mai erau o pereche de conduri din piele rusească bine mirositoare şi cu vârfurile ascuțite, întoarse cu multă îndrăzneală.

— Miercurile şi diminețile e foarte bine să îmbraci haine noi, zise Mahbub solemn. Cu toate acestea nu trebuie să uiți niciodată că în lume sunt şi oameni răi. Aşa.

Pe deasupra acestor minuni, la care Kim se uita, fără să mai îndrăznească să răsufle, geambaşul mai puse şi un revolver de 450 cu minerul de sidef şi încărcător automat.

— Mă gândeam să-ți iau unul mai mic, dar mi-am dat seama că în acesta merg şi cartuşele Guvernului. Pe acestea le poți găsi în toate părțile, dar mai ales dincolo de

frontieră. Ridică-te în picioare să te văd, zise el şi-l bătu pe umăr. Fie-ți scris ție Pathane să nu osteneşti niciodată, oricâte inimi vei frânge, cu ochii tăi catifelați, care privesc din dosul pleoapelor cu gene lungi, şi fug rătăciți!

Kim se învârti de câteva ori pe vârful picioarelor, se întinse, şi instinctiv îşi duse mâna la mustața abia răsărită. Pe urmă se opri în fața lui Mahbub şi făcând o reverență, pocni din degete, în semn de recunoştință, căci sufletul îi era greu de emoție şi era incapabil să articuleze o singură vorbă. Mahbub întinse brațele spre el şi îl strânse la piept.

— Fiule, zise geambaşul, între noi nu mai este nevoie de vorbe. Spune drept, nu ți se pare că revolverul acesta este o minune? Cele şase gloanțe pot fi scoase dintr-o singură dată. Trebuie să-l porți în sân, chiar pe piele, căci aceasta îi ține loc de ulei. Să nu-l ții în altă parte niciodată, şi să dea Domnul ca într-o bună zi să ucizi cu el pe cel ce va sta în drumul tău.

— *Hai mai!* răspunse Kim cu glasul plângător. Dacă se întâmplă ca un sahib să omoare un om, el va fi spânzurat în curtea

închisorii.

— Asta e adevărat, dar e de ajuns să faci un singur pas dincolo de frontieră, şi vei vedea că oamenii sunt mult mai cuminți. Ascunde revolverul, şi nu uita să-l încarci. Un revolver neîncărcat nu este de niciun folos.

— Când voi ajunge la *madrissah,* va trebui să ți-l dau înapoi, căci acolo nu te suferă să intri cu arme. Vrei să mi-l păstrezi până când mă voi întoarce?

— Fiule, m-am săturat de *madrissah*-alele, care îți iau cei mai frumoşi ani din viață, pentru ca să te învețe ceea ce trebuie să înveți singur, în lungul drumurilor. Prostia sahibilor e fără margini. Dar nu face nimic. S-ar putea ca raportul scris de tine să te scape de anii robiei, care ți-au mai rămas, căci numai Dumnezeu ştie ce lipsă avem de oameni în jocul nostru cu primejdia.

Făcură drumul, prin mijlocul deşertului, cu fălcile legate, ca să se poată apăra de valurile nisipurilor sărate, ridicate de vânturi, şi se îndreptară spre Jodhpore, unde Mahbub şi tânărul său nepot Habib Ullah, nu-şi pierdură vremea de pomană.

Pe urmă trist şi îmbrăcat în hainele lui europene, care acum îi veneau prea strâmte, Kim trebui să se întoarcă la institutul St. Xavier, ca să intre împreună cu ceilalți băieți în promoția a doua.

Trei săptămâni mai târziu, în timp ce colonelul Creighton se târguia în dugheana lui Lurgan Sahib, ca să cumpere nişte pumnale thibetane, pentru speriat umbrele, se întâlni, față în față, cu Mahbub Aii, care părea foarte supărat Lurgan interveni în calitate de rezervă, la schimbul de cuvinte dintre ei.

— Mânzul e gata strunit, cu frâul şi şaua pe el, gata de plecare, sahib. Începând de astăzi, el nu va putea face altceva decât să uite buna învățătură, pe care a primit-o, dacă îl mai țineți să-şi piardă vremea cu nimicuri. Dați-i frâu liber, să poată zburda, căci avem nevoie de el, zise geambaşul.

— Este prea tânăr, Mahbub; nu are mai mult de şaisprezece ani?

— La vârsta de cinsprezece ani, Sahib, eu îmi împuşcasem de mult omul meu, şi intrasem în pielea lui.

— Tu vei rămâne întotdeauna un păgân incorigibil, răspunse Creighton şi se

întoarse spre Lurgan. Barba neagră a acestuia făcu o mişcare, cu care aproba cele spuse de barba vopsită în roşu, a afganului.

— Dacă ar fi fost după mine, eu îl puneam de mult la lucru, interveni Lurgan. Cu cât e mai tânăr, cu atât mai bine va fi. Tocmai din cauza aceasta eu mi-am păzit cele mai de preț odoare, întotdeauna cu un băiat. Mi l-ai trimis aici, ca să-l pun la încercare. L-am încercat în toate chipurile, şi mi-am dat seama că acesta a fost singurul băiat, care nu are halucinații.

— În cristal... în călimara cu cerneală? întrebă Mahbub.

— Nu, ci în timp ce eu îl țineam de ceafă, aşa cum v-am spus. Aşa ceva nu mi s-a întâmplat niciodată înainte. Asta dovedeşte că este destul de tare, dar dumneata, colonele Creighton, consideri că este o prostie, ca cineva să facă ceea ce-l trage inima. Asta, însă, s-a întâmplat acum trei ani. De atunci, colonele Creighton, eu l-am învățat multe lucruri. Cred că ar fi o mare greşeală, dacă nu l-am pune la lucru, fără întârziere.

— Hm, s-ar putea să aveți dreptate. Dar

după cum ştiți şi voi, deocamdată nu se găseşte nicio lucrare topografică pentru el.

— Dă-i drumul, nu-l mai ține, interveni Mahbub. Cine a mai auzit ca un noaten să fie încărcat cu poveri, când pleacă pentru întâia oară la drum. Lasă-l să plece cu caravanele, să-şi încerce norocul, cum pleacă noatenii albi ai cămilelor. L-aş lua chiar eu cu mine, dar…

— Spre miazăzi, tocmai acum este ceva de făcut, şi cred că în partea aceea ar putea să ne fie de mare folos, interveni Lurgan, clipind din pleoapele date cu albastru gros.

— Afacerea asta se găseşte în mâna lui E. 23, răspunse Creighton, speriat, şi băiatul nu trebuie să coboare în partea aceea. Afară de asta, băiatul nici nu vorbeşte limba turcă.

— Nu trebuie decât să-i spui ce formă şi ce miros au scrisorile pe care le căutăm, şi sunt convins că ni le va aduce, insistă Lurgan.

— Nu, asta este treabă pentru un bărbat, răspunse Creighton.

Era vorba de un schimb de scrisori de uneltire şi incendiere, schimbate de o

persoană, care afirma că este suprema autoritate în domeniul religiei musulmane, peste adepții din întreaga lume, şi între un membru mai tânăr al unei case regale, care fusese prins în flagrant delict de răpire a unei femei în teritoriu britanic. Demnitarul musulman se dovedise trufaş şi chiar arogant, iar tânărul prinț era pur şi simplu jignit de încălcarea privilegiilor lui; totuşi nu era deloc folositor, ca această corespondență dintre ei să continue, căci ar fi sfârşit prin a-l compromite. Scrisoarea cu pricina fusese prinsă înainte de a ajunge la destinație, dar cel care o adusese, fu găsit peste câteva zile mort în marginea drumului, îmbrăcat în costumul unui negustor arab, după cum raportase E. 23, care se ocupa de această chestiune.

— Dă-i drumul să plece, împreună cu lama lui cel roşu, zise geambaşul în silă. Am văzut că ține foarte mult la bătrânul acela. Pe urmă, va putea să se obişnuiască să măsoare distanțele cu ajutorul mătăniilor.

— Am schimbat câteva scrisori cu bătrânul lama, răspunse colonelul Creighton şi zâmbi tainic. Încotro se duce

bătrânul?

— În lungul şi latul țării, cum a făcut şi în cei trei ani din urmă. Caută un râu cu ape vindecătoare. Fire-ar toate râurile… (Mahbub se stăpâni la timp). Când se întoarce de la drum, se opreşte la templul Tirthankerilor din Benares sau la Buddh Gaya. Pe urmă, se duce la *madrissah* să vadă copilul, după cum ştii şi dumneata, căci din cauza asta a fost pedepsit de două sau de trei ori. Bătrânul este, fără îndoială, nebun, dar cu toate acestea e liniştit. L-am cunoscut şi eu. Babu (omul cu turbanul) a avut şi el de a face cu bătrânul. L-am supravegheat trei ani încheiați. Un lama roşu în largul Indiei, nu este ceva prea obişnuit, ca să i se poată pierde urma.

— Aceşti Babu sunt oameni foarte ciudați, interveni Lurgan gânditor. Nici prin minte nu ți-ar trece ce are de gând Hurree Babu? Vrea să fie numit membru al Societății Regale, pentru a i se da însărcinarea să adune material etnologic. Trebuie să-ți spun, că despre lama i-am povestit tot ce am aflat de la Mahbub şi de la băiat. Mi se pare că Hurree Babu vrea să coboare spre Benares… pe socoteala lui.

— Eu nu cred deloc, că aşa ceva ar fi posibil, răspunse colonelul Creighton, care plătise el însuşi cheltuielile de drum ale lui Hurree, numai din curiozitate să afle ce este cu acest lama.

— Vrea să întrebe pe bătrânul despre lamaism, şi să-i ceară informații despre dansurile demonice, despre descântece şi vrăji. În ultimii ani a fost la el de mai multe ori în scopul acesta. Mie mi se pare că Hurree Babu a început să fie prea bătrân, pentru însărcinarea pe care o are. Acum preferă să adune informații despre datini şi obiceiuri; serios, vrea să devină F. R. S. (Fellow of Royal Society), Membru al Societății Regale.

— Hurree are o părere bună despre băiat, nu e aşa?

— O, cât se poate de bună... şi am petrecut câteva seri foarte plăcute, împreună în casa aceasta... dar cred că ar fi o greşeală din partea noastră, să-l lăsăm în seama lui Hurree ca să plece după informații etnologice.

— Cred că n-ar strica să facem o încercare. Ce zici Mahbub, n-ar fi bine să lăsăm băiatul să vagabondeze împreună cu

lama vreo şase luni de zile? Pe urmă vom vedea ce vom face. În timpul acesta va învăța multe.

— Ştie destule, Sahib… ca şi peştele despre apa în care înoată; în orice caz însă, eu cred că nu are decât de câştigat, dacă va pleca de la şcoală.

— Atunci foarte bine, zise colonelul Creighton mai mult pentru sine. Va pleca deci împreună cu lama, şi dacă Hurree Babu ține numaidecât să-i supravegheze, va fi cu atât mai bine. Fără îndoială el se va feri să bage băiatul în vreo primejdie, cum ar face Mahbub. Mi se pare foarte ciudat că vrea să devină F. R. S. În orice caz, este o dorință explicabilă, din punct de vedere omenesc. Cred că în domeniul etnologic, Hurree se vă comporta în mod strălucit.

— Nici banii pe care i-ar fi putut câştiga, şi nici perspectiva transferării într-o garnizoană mai importantă, nu ar fi putut determina pe colonelul Creighton să renunțe la lucrările lui, în biroul Serviciului Etnografic, cu toate acestea singura ambiție a vieții sale era să poată adăuga la iscălitura pe actele oficiale, cele trei litere F. S. N. După cât ştia el, anumite onoruri

puteau fi obținute grație relațiilor prieteneşti, pe care le aveai şi abilității de care dădeai dovadă, dar era convins că nimic în lume, afară de muncă neîntreruptă - dosare, care reprezentau străduința unei vieți întregi - nu ar putea deschide drumul de intrare în această Societate, pe care ani de-a rândul, o bombardase cu tot felul de monografii, asupra ceremoniilor stranii din fundul întunericului asiatic şi a obiceiurilor necunoscute încă. Era profund convins că din zece bărbați, nouă ar fi gata în orice clipă să evadeze din mijlocul plictiselii chinuitoare a unei serate organizate de R. S.; Creighton, însă, era exact al zecelea dintre aceştia şi sufletul lui tânjea după afluența sălilor pline din oraşul acela fericit căruia i se zice Londra, unde bărbații cu părul alb şi alții cu chelie, care habar nu aveau ce va să zică o armată, mişună în jurul experimentelor lor spectroscopice, a florei stepelor acoperite de zăpezi, a aparatelor electrice de măsurat în timpul zborului, şi a maşinilor de disecat în a mia parte un ochi de muscă purtătoare de friguri. La drept vorbind, pe el, singura

Societatea Geografică, l-ar fi putut pasiona, dar bărbații sunt ca şi copiii când îşi aleg jucăriile. Tocmai din cauza aceasta zâmbi, auzind că Hurree Babu este preocupat de un astfel de gând.

Lasă să-i scape din mână pumnalul de alungat umbrele şi se uită la Mahbub.

— Când crezi că vom putea scoate mânzul din grajd? întrebă geambaşul, privindu-l în luminile ochilor, ca pentru a-i citi gândurile.

— Hm, dacă va pleca acum din nou în urma unui ordin, ce crezi că va face? Până acum nu m-am ocupat niciodată de educația unui astfel de copil.

— Băiatul va veni la mine, răspunse Mahbub, fără să clipească, iar Lurgan Sahib şi cu mine îl vom prepara pentru drum.

— Bine, să fie aşa cum spuneți. Şase luni de zile e slobod să umble pe unde-i place; dar cine răspunde de el?

— Colonele Creighton, băiatul acesta nu va sufla niciun cuvânt; dacă asta este teama dumitale, răspunse Lurgan şi înclină puțin capul.

— La urma urmelor, nu uitați că el nu e

decât un copil. Da... dar înainte de toate, băiatul nu are nimic de spus... pe urmă ştie dinainte ce urmează, dacă vorbeşte. Afară de asta, ține foarte mult la Mahbub, şi cred că şi la mine, dar mai puțin.

— I se va plăti şi simbrie? întrebă geambaşul prevăzător.

— Douăzeci de rupii pe lună, pentru hrană şi apă, deocamdată.

Unul dintre marile avantaje ale Serviciului Secret este că oamenii lui nu sunt plictisiți cu niciun fel de conturi ale sumelor cheltuite. Bineînțeles, serviciul este redus la cea mai chinuitoare uniformitate, dar fondurile sunt administrate de câțiva oameni, care nu sunt obligați să prezinte ordonanțe de plată, pentru a fi vizate de cineva şi nici decontări ale sumelor întrebuințate. Din cauza asta, lui Mahbub îi străluciră ochii, ca oricărui Sikh despre care se ştie că are cultul banului. Până şi înfățişarea lui Lurgan se schimbă. Se gândi la anii ce vor veni când Kim va face parte şi el din marele lanț al primejdiei, care vântură toată India, de la miazănoapte până la miazăzi, fără să se oprească nici pentru o singură clipă, fie

ziua fie noaptea. Prevedea, că de pe urma acestui ucenic al său, se va alege şi el cu mare cinste în faţa unor anumite persoane cu trecere. Tot Lurgan Sahib făcuse din E. 23, un simplu băiat de ţară, obraznic, sălbatic şi mincinos, venit din partea de apus a acestei provincii din nordul ţării, ceea ce E. 23 era acum.

Mulţumirea învăţătorilor săi însă, nu fu nimic alături de mulţumirea lui Kim însuşi, în clipa când superiorul Institutului St. Xavier îi chemă la o parte, ca să-i comunice ordinul primit de la colonelul Creighton.

— Mi se pare O'Hara, că ţi-au găsit o slujbă de topograf ajutor la Serviciul Irigaţiilor: asta se datoreşte faptului că ai fost bun elev la matematici. Acesta este un mare noroc pentru tine, căci nu ai decât şaptesprezece ani; bineînţeles nu vei putea să devii *pukka* (permanent angajat) înainte de a-ţi trece examenul din toamnă. Prin urmare, nu trebuie să-ţi închipui că acum pleci în lume, ca să petreci după pofta inimii, şi nici că s-a terminat cu orice grijă de aici înainte. Munca grea te aşteaptă de abia după ce vei pleca de aici. Numai după ce vei reuşi să fii numit *pukka,* vei putea

ajunge până la patru sute cincizeci de rupii pe lună.

După aceea superiorul îi dădu câteva sfaturi, privitoare la felul cum trebuie să se poarte, să vorbească, şi să se îngrijească de moralitatea lui; în timp ce colegii lui mai în vârstă, pe care nu se grăbea nimeni să-i bage în slujbe, începură să clevetească, cum numai tinerii anglo-indieni, ştiu cleveti, despre favoritism şi corupție. Tânărul Cazalet care era fiul unui pensionar din Chunar, spuse foarte limpede că interesul pe care colonelul Creighton îl arată lui Kim, era nici mai mult nici mai puțin, decât interesul pe care îl poartă un părinte fiului său; Kim, însă, în loc să se repeadă la el, nu găsi de cuviință să-i spună nici cel puțin o vorbă. Se gândea la nemărginita plăcere pe care i-o rezervau zilele viitoare şi la scrisoarea primită de la Mahbub în ajun, în care acesta îi da întâlnire pentru aceeaşi după amiază, într-o casă al cărei nume, dacă Superiorul l-ar fi aflat, ar fi făcut să i se ridice părul măciucă…

În aceeaşi seară, Kim spunea lui Mahbub, în timp ce stăteau în fața basculei

din gara Lucknow:

— În ultimul moment, începuse să-mi fie frică să nu se dărâme acoperişul şcolii peste mine, şi totul să se spulbere ca un vis. Spune-mi drept, tată, s-au terminat toate cu bine?

Mahbub pocni din degete, ca să-i arate că totul s-a terminat, şi ochii îi străluciră ca nişte cărbuni aprinşi.

— Dar revolverul pe care trebuia să-l iau cu mine, unde este?

— Ia-o binişor. Gândeşte-te, că poți umbla în voie, vreme de jumătate de an, fără să ai grija nimănui. M-am căznit mult cu colonelul Creighton Sahib, până să-l pot îndupleca. Îți dă douăzeci de rupii pe săptămână. Bătrânul cel cu pălărie roşie, ştie că vei veni.

— Îți voi plăti şi ție un *dustoorie* (comision) asupra simbriei mele pe timp de trei luni de zile, zise Kim grav. Două rupii pe lună. Dar înainte de toate, va trebui să scap de astea, şi întinzând mâna, îi arătă pantalonii de pânză, cu care era îmbrăcat şi tunica puțin cam strimtă la gât. Mi-am adus tot ce-mi trebuie pentru drum. Valiza am trimis-o dinainte, lui Lurgan Sahib.

— Cine ți-a trimis darurile acestea? …

— Lurgan Sahib e om foarte deştept. Dar tu încotro te duci acum?

— Mă duc din nou spre miazănoapte, la jocul cu primejdia. Unde să mă duc în altă parte? Tu nu ți-ai schimbat gândul? Vrei să te duci cu cel cu pălărie roşie?

— Nu uita că, fără să-şi dea seama, el m-a făcut ceea ce sunt. În fiecare an a trimis în mod regulat, banii trebuincioşi pentru învățătura mea.

— Dacă mi-ar fi trecut prin minte, puteam face şi eu acelaşi lucru, murmură Mahbub. Hai să plecăm. S-au aprins luminile, şi nu te va putea vedea nimeni prin bazar. Ne vom duce la casa lui Huneefa.

În drum până acolo, Mahbub îi dădu aproape aceleaşi sfaturi, pe care Lemuel le primise de la maică-sa, şi lucru ciudat, din cuvintele lui Mahbub, băiatul îşi dădu seama de felul în care Huneefa şi cei de o seamă cu ea, săpau temelia tronului regilor.

— Îmi aduc aminte, zise el, zâmbind ironic, de unul care spunea: Încrede-te mai curând într-un şarpe decât într-o

desfrânată, şi mai curând într-o desfrânată, decât într-un Pathan, Mahbub Aii. Afară de cuvintele privitoare la Pathani, căci sunt şi eu unul dintre aceştia, tot ce spunea este adevărul adevărat. În jocul cu primejdia aceste cuvinte sunt cu atât mai adevărate, căci numai datorită femeilor, toate planurile noastre sunt dejucate, şi a doua zi în zori, suntem găsiți cu beregata retezată. Aşa s-a întâmplat cu unul... şi geambaşul îi descrise întâmplarea.

— Atunci de ce...?

Kim se opri în fața unei scări solide, care ducea în interiorul unei case în care duhnea aerul înfierbântat, învelit de întunericul curții din dosul magazinului de tutun al lui Azim Ullah. Cei care cunosc această casă îi zic „colivia “, din cauză că în largul ei, zi şi noapte, se aude un ciripit şi un croncănit neîntrerupt de şoapte, care nu mai ostenesc.

Camera cu pernele murdare, aşternute în lungul pereților, şi grămada de hookas, pe jumătate fumate, duhneşte îngrozitor a tutun stătut. Într-un colț era o femeie voinică şi informă, acoperită de văluri verzi, cu fruntea, nasul, urechile, gâtul, sinii,

brațele, coapsele şi gleznele pline de podoabele grele ale indigenilor. Când făcea o mişcare, lucrurile încărcate pe ea, făceau un zgomot ca de tingiri. O pisică slabă ca o scoabă, mieuna de foame, în cerdacul spre care se deschidea fereastra. Kim se opri consternat în fața perdelei de la intrare.

— Acesta este omul cel nou, Mahbub? întrebă Huneefa, fără să-şi scoată luleaua din gură. O, Buktanoos! (după obiceiul celor mai multe dintre aceste femei, invoca şi ea Djinii). O, Buktanoos! Băiatul arată foarte bine.

— Aceasta face parte din meşteşugul de a vinde caii, răspunse Mahbub, adresându-se lui Kim, care râdea.

— Am mai auzit aşa ceva de când eram de şase zile, răspunse Kim, aşezându-se în lumină. Dar nu văd la ce-mi poate folosi?

— Pentru a fi la adăpost În noaptea aceasta va trebui să-ți schimbi culoarea, căci somnul îndelung sub acoperiş te-a făcut alb la față ca un sâmbure de migdală. Huneefa cunoaşte secretul unor culori, care nu se şterg; nu culori de cele care nu țin mai mult de o zi sau două. Cu alte cuvinte te pregătim contra celor ce ți s-ar

putea întâmpla pe drum. Aceasta este un dar pe care ți-l fac eu, fiule. Scoate tot ce ai asupra ta, făcut din metal, şi pune aici. Fii gata Huneefa!

Kim scoase din sân busola, cutia cu culorile şi cea cu medicamentele, pe care o umpluse de curând. Lucrurile acestea îl însoțeau în toate drumurile, pe care le făcea şi ținea foarte mult la ele.

Femeia se ridică domol şi începu să umble, cu mâinile puțin întinse în fața ei. Kim îşi dădu seama numaidecât că e oarbă.

— Da, da, Pathanul are dreptate, murmură ea, culoarea pe care o întrebuințez eu, nu se ia nici într-o săptămână, nici într-o lună şi cei pe care îi ocrotesc eu, sunt bine păziți.

— Când te găseşti departe de ai tăi şi singur pe drumuri, nu e bine deloc să vezi cum se duce pielea de pe tine şi începi să te umpli de lepră, interveni Mahbub. Când eşti cu mine, te pot supraveghea. Afară de asta, un Pathan este întotdeauna cu trupul curat Dezbracă-te până la brâu, şi vezi cât eşti de alb. (Huneefa veni, pipăindu-şi drumul, dintr-o cameră interioară). Nu face

nimic, ea nu te poate vedea.

Întinse brațul şi-i luă un castron de alamă din mâna încărcată de inele. Cirul cu care trebuia să-şi schimbe înfățişarea, părea albăstrui şi cleios. Kim muie o cârpă în castron şi se unse pe partea dinafară a palmei, dar Huneefa îl auzi.

— Nu, nu se face aşa, strigă femeia. Nu trebuie să faci aşa, ci să începi cu toate formele de cuviință. Culoarea este partea cea mai puțin însemnată. Eu îți voi da acum toată ocrotirea, în drumul la care pleci.

— Jadoo? (vrăji) întrebă Kim şi tresări, privind la ochii mari şi cu luminile stinse, ai femeii.

Mahbub îi puse mâna în ceafă, şi-l îndoi de mijloc, de ajunse cu nasul la un lat de mână de duşumele.

— Stai liniştit, fiule, căci nu ți se va întâmpla nimic rău. Asupra ta eu veghez acum.

— Nu putea vedea ce face femeia, dar îi auzea clinchetul podoabelor, care părea că se prelungeşte la infinit, întunericul camerei fu spintecat de lumina unui chibrit şi auzi sfârâitul cunoscut al boabelor de

tămâie aprinsă, pe urmă simți că toată casa e plină de un fum greu, aromatic şi înecăcios. Prin picoteala de somn, care începea să pună stăpânire pe el, Kim auzea pomenindu-se nume de demoni… Zulbazan, fiu al lui Eblis, care trăieşte în bazaruri şi *paraos,* care patronează festinele lubrice, care au loc uneori în timp de noapte, la popasurile din marginea drumurilor; Dulhan, cel care se învârteşte în jurul moscheelor, căutând să se ascundă printre papucii drept credincioşilor, ca să-i facă să tresară în timpul rugăciunii; Musboot, stăpânul minciunii, al uneltirilor şi spaimei. Murmurul lui Huneefa se auzea când alături de el, când părea că vine din mari depărtări, apoi simți atingerea degetelor ei scabros de moi pe trupul lui; mâna lui Mahbub însă, nu se desprinse de pe ceafa lui, până în clipa când băiatul oftă, şi întinzându-se cu membrele țepene, rămase leşinat.

— Allah, ce putere de împotrivire. N-am fi putut face nimic, dacă nu îi adormeam. Asta este din cauza sângelui alb, pe care îl are în vine, zise geambaşul plictisit. Mergi

înainte cu *dawut* (descântecul) şi dă-i toată ocrotirea de care va avea nevoie.

„Tu cel care înțelegi şi care auzi cu urechile, stai lângă noi, auzi-ne şi ne înțelege “murmură Huneefa şi ochii ei stinşi se întoarseră spre apus. Toată camera se umplu de murmure şi de scâncete.

Într-un cerdac din cealaltă parte a casei, se arătă un om înalt cu capul ca o ghiulea şi începu să tuşească nervos.

— Prietene, nu întrerupe această necromancie ventrilogă, strigă el pe englezeşte. Cred că vei rămâne cu gura căscată, dar să ştii că un observator atent, nu va găsi nimic extraordinar în ceea ce vede.

„Voi urzi uneltire contra lor pentru a-i face să piară! Profete, fii îndurător cu cei necredincioşi, şi lasă-i să mai trăiască o vreme liniştiți! Cu obrazul contractat, Huneefa se întoarse spre miazănoapte, şi părea că din tavan îi răspund glasuri nevăzute şi neînțelese, la cuvintele pe care le pronunța.

Hurree Babu îşi plecă din nou capul asupra carnetului său cu însemnări,

legănându-se pe pervazul ferestrei, dar mâinile începură să-i tremure. Huneefa într-un extaz pricinuit de băutura magică, se aşezase nu departe de capul nemişcat al lui Kim, şi cu picioarele încrucişate sub ea, se legăna spasmodic, invocând demon după demon, şi conjurându-i după străvechiul ritual, să se ferească din calea copilului.

„La el sunt cheile tainelor, şi nimeni altul, afară de el nu le cunoaşte. El ştie tot ce este pe uscat şi ceea ce este pe ape!” Din nou se auziră răspunsurile şuierătoare, care păreau că vin din altă lume.

— Cred… că acest descântec îl face cu gânduri curate? întrebă Babu, privind cum tremură muşchii pe gâtul lui Huneefa, în timp ce vorbea în toate limbile. Nu cred să fi ucis copilul; dar dacă l-a ucis, să ştii că eu nu vreau să fiu martor la judecată… Care a fost demonul cel din urmă, pe care l-a pomenit?

— Babuji, răspunse Mahbub în limba indigenă, nu țin seamă de demonii din Hind; cu fiii lui Eblis însă, este cu totul altceva, şi fie că sunt *jumalee* (blânzi), fie *jullalee* (fioroşi), niciunul dintre ei nu poate

suferi Kaferii.

— Prin urmare, eşti de părere să plec, întrebă Hurree, ridicându-se pe jumătate. Bineînțeles, acestea sunt fenomene imateriale. Spencer spune…

Extazul lui Huneefa se sfârşi, ca orice extaz de felul acesta, într-un paroxism de urlete şi o undă de spumă, care îi ieşi pe gură. Rămase nemişcată şi zdrobită alături de Kim şi în aceeaşi clipă glasurile stranii amuțiră.

— Aîe! S-a terminat. Numai de ar fi spre binele băiatului: Huneefa se pricepe la *dawut.* Haide Babu, ajută-mi să o sprijin de perete. Nu-ți fie teamă!

— Cum o să-mi fie teamă de ceva care nu există, răspunse Hurree Babu, vorbind englezeşte, pentru ca să se mai liniştească. În orice caz, însă, găsesc că este îngrozitor să începi să tremuri în fața vrăjilor, când faci cercetări… pentru a aduna folklor pe seama Societății Regale, mai ales, atunci când crezi cu toată convingerea în puterile întunericului.

Mahbub începu să râdă, căci nu pleca pentru prima dată la drum, însoțit de Hurree Chunder.

— Hai să terminăm cu vopsirea băiatului, zise el. Băiatul este la adăpost, dacă stăpânii aerului au urechi să audă. Eu sunt *sufi* (liber cugetător), dar sunt de părere, că atunci când poți să atragi, cu viclenie, de partea ta o femeie, un armăsar, sau un demon, nu văd de ce te-ai mai pune împotrivă. Pune-l Babu pe drumul cel bun, şi veghează ca pălăria roşie să nu-l ducă până dincolo de hotarele unde mâna noastră l-ar putea ajunge.

— Foarte bine, răspunse Hurree Babu. Deocamdată însă, arată foarte caraghios.

La al treilea cântec al cocoşilor, Kim se trezi ca revenit din fundul întunericului veşnic. Huneefa sforăia în colțul ei, dar Mahbub plecase.

— Cred că nu te-ai speriat, se auzi un glas mieros, alături de el. Am asistat la întreaga scenă aceasta, care a fost extrem de interesantă, din punct de vedere etnologic. A fost un *dawat* cum numai rar se întâlnesc.

— Uh, exclamă Kim, recunoscând pe Hurree Babu, care zâmbea inocent.

— Am avut de asemenea onoare să-ți aduc acest costum de la Lurgan Sahib. Nu

e obiceiul meu să mă însărcinez cu astfel de comisioane, continuă el râzând, dar tu eşti trecut în ştate ca un caz excepțional. Cred că Mr. Lurgan va ține seamă de fapta mea.

Kim căscă şi se întinse. Se simțea foarte bine, îmbrăcat din nou în hainele largi, care nu-l împiedicau la mişcări.

— Dar asta ce este? întrebă el privind şuba grea cu mirosuri aduse din depărtările de la miazănoapte.

— Ei, acesta este costumul simplu al unui *chela* în slujba unui lama venit de la o lamaserie thibetană, răspunse Hurree Babu. Costumul este complet până în cele mai mici amănunte, dar cred că nu este exact cel al sectei căreia îi aparține lama, ci după părerea mea, trebuie să fie o variantă a acestuia, apoi trecu în balcon şi-şi clăti gura la un robinet. Asupra acestei chestiuni, am trimis câteva note lui *Asiatic Quaterly Review,* dar mi le-a refuzat. Mi se pare foarte ciudat că omul acesta bătrân este cu totul lipsit de orice credință. Nici nu se sinchiseşte de ceva…

— ÎI cunoşti?

Hurree Babu ridică brațul în semn că

este ocupat cu îndeplinirea ritualului obişnuit în timpul abluțiunilor gurii şi celelalte amănunte caracteristice unui bengalez, care a primit o educație aleasă. Pe urmă recită în limba engleză o rugăciune Arya Somaj, de origină theistă, şi luă în gură un *pan* de betel.

— Auh, da. L-am întâlnit de câteva ori la Benares şi la Buddh Gaya, unde am discutat cu el chestiuni din domeniul credinței şi despre cultul demonilor. Bătrânul este un agnostic tot atât de pur ca şi mine…

Huneefa tresări prin somn; Hurree Babu se repezi nervos la cățuia în care ardea tămâia şi care în lumina dimineții părea complet neagră, apoi frecându-şi degetul pe fundul plin de funingine, şi-l trecu diagonal peste obraz.

— Cine a murit în casa aceasta? întrebă Kim în limba indigenă.

— Nimeni, dar s-ar putea ca vrăjitoarea asta să aibă ochi răi, răspunse Babu.

— Ce vei face acum?

— Te voi însoți în drumul spre Benares, dacă te îndrepți în partea aceea şi-ți voi povesti ce ne interesează pe noi, din ce vei

vedea.

— Bine, voi merge. La ce oră pleacă *terainul?*

Se ridică în picioare şi-şi purtă privirea în largul camerei pustii, apoi ochii lui se opriră asupra feței galbene ca de ceară a lui Huneefa, în timp ce soarele care nu se ridicase încă, se furişa tiptil în lungul duşumelelor.

— Vrăjitoarei acesteia trebuie să îi plătim ceva?

— Nu trebuie să-i plăteşti nimic. Te-a descântat contra demonilor şi tuturor relelor, în numele demonilor ei, căci aşa a fost dorința lui Mahbub, apoi continuă în englezeşte: Eu cred că trebuie să fie foarte înapoiat, dacă mai crede în astfel de superstiții, care sunt ventrilogie curată. Vorbe trecute prin pântece… nu e aşa?

Kim pocni instinctiv din degete, pentru a abate din calea lui orice rele… (despre Mahbub ştia că nu poate să pună niciun rău la cale) care ar fi putut să se strecoare în descântecele lui Huneefa, iar Hurree găsi de cuviință să chicotească din nou. Când traversă însă camera, avu cea mai mare grijă să nu calce în umbra lăsată de

Huneefa pe scânduri, căci cei care calcă umbra unei vrăjitoare, când sunt în spasme, îşi simt sufletul strâns ca într-o ghiară, ori încotro s-ar duce, fiind în stăpânirea ei.

— Acum trebuie să asculți ce-ți spun, zise Babu, după ce ieşiră din casă. În ritualul la care am asistat este cuprins şi conținutul unui amulet, care e cunoscut de cei din serviciul Departamentului nostru. Dacă îți duci mâna la piept, vei constata că ți-au atârnat de gât un amulet de argint, fără nicio valoare. Acesta este semnul *nostru.* Ai înțeles acum?

— Uah, da, *hawa-dilli* (întăritor de suflete), răspunse Kim, ducându-şi mâna la piept şi pipăind amuletul.

— Huneefa le vinde cu două rupii şi douăsprezece annale, după ce le descântă în toate chipurile. N-au nimic deosebit, doar că pe o parte sunt din email negru şi că în interior au o hârtie, pe care sunt însemnate numele sfinților locali şi alte lucruri asemănătoare. Acestea sunt măsurile de prevedere ale Huneefei, înțelegi? Ea le face numai pentru noi, iar dacă se întâmplă ca această hârtie să nu

fie în interior, când le primim, noi băgăm înăuntru o pietricică de turcoaz, înainte de a le distribui. În cazul acesta le împarte Mr. Lurgan. Alt mijloc pentru ca să ni le procurăm, nu există; toate acestea, însă, au fost născocite de mine. Bineînțeles, acest amănunt nu are niciun caracter oficial, dar sunt foarte utile pentru subalterni.

Colonelul Creighton nu ştie de ele, căci el este european. Turcoazul este învelit într-o bucățică de hârtie... Uite, acesta este drumul care duce la gară... Acum să zicem că pleci într-o bună zi cu lama sau cu Mahbub, sau chiar cu mine. Închipuie-ți că într-o bună zi eşti la mare strâmtoare. Eu sunt un om fricos... foarte fricos, dar cu toate acestea am fost la strâmtoare mai de multe ori, decât am păr în cap; şi începi să-ți spui: Eu sunt fiu al vrăjilor. Foarte bine.

— Nu prea înțeleg, dar ascultă, pe aici nu e bine să vorbeşti cu glas tare în limba engleză.

— Nu face nimic; eu nu sunt decât un Babu, care încearcă să-ți arate că ştie şi el englezeşte. Toți Babuji fac paradă de cunoştințele lor în limba engleză, răspunse

Hurree, ferindu-şi mantaua, care îi flutura pe umeri. Cum ți-am spus: Fiu al vrăjilor… ceea ce înseamnă că eşti membru al asociației *Sat Bhai,* adică cei Şapte Frați, care este nu numai în Hindustan ci şi în Tantric. Toată lumea crede că această asociație s-a dizolvat, dar eu am dovedit în notele mele că ea mai există şi acum. Înțelegi, toate acestea au fost descoperite de mine. Foarte bine… *Sat Bhai* este o asociație care numără foarte mulți membri, şi s-ar putea ca înainte de ce ți-ar tăia cu blândețe beregata, aceasta să-ți dea o slabă speranță să mai trăieşti. În orice caz, amănuntul acesta îți poate fi de folos. Afară de asta, tâmpiții de indigeni, de cumva nu se întâmplă să fie prea înfuriați, ezită întotdeauna câteva clipe înainte de a ucide un om, când acesta afirmă că face parte dintr-o organizație specială. Înțelegi? Prin urmare, când vei fi la mare strâmtoare, vei spune: *Eu sunt fiu al vrăjilor,* şi s-ar putea să mai ai o fărâmă de noroc. Dar asta numai în cazuri extreme, şi în scop de a te pune în legătură cu un străin. Îți dai seama ce vreau să-ți spun? Foarte bine! Acum închipuie-ți că eu sau oricare altul din

departamentul nostru, s-ar apropia de tine, deghizat cu totul altfel decât eşti obişnuit să-l vezi. Nu mă vei putea recunoaşte înainte de ce mă voi descoperi singur. Sunt gata să fac rămăşag. Într-o bună zi, îți voi dovedi. Voi veni la tine travestit în haine de negustor ladaki şi-ți voi oferi să cumperi pietre prețioase. Tu îmi vei răspunde: Aşa arată un om care cumpără pietre prețioase, ca mine? Iar eu îți voi riposta: Un turcoaz sau un *tarkeean* poate cumpăra chiar un om cât de sărac.

— Acesta este *kichree...* un fel de curry din vegetale, zise Kim.

— Bineînțeles; iar tu vei răspunde: Să văd *tarkeeanul.* Eu îți voi spune: A fost preparat de o femeie şi poate nu este vrednic de casta din care tu faci parte. La rândul tău vei răspunde şi de astădată: Când cineva vrea să vadă un *tarkeean,* nu mai ține seamă de castă. Intre cele trei cuvinte *vrea să vadă* faci câte o mică pauză. Acesta este tot secretul: pauza scurtă, care premerge cuvintelor.

Kim repetă fraza principală.

— Foarte bine. Pe urmă îți voi arăta turcoazul meu, dacă mai rămâne timp şi

pentru asta, şi-ți vei putea da seama cine sunt eu, aşa că ne putem spune ce avem de spus şi putem schimba scrisorile şi documentele pe care le avem asupra noastră. Acelaşi lucru pentru fiecare dintre membrii grupării noastre. Uneori vorbim despre turcoaze, altădată despre *tarkeean,* dar întotdeauna cu mici pauze, care premerg cuvintelor. E foarte uşor. Înainte de toate: Fiu al vrăjilor, în cazul când vezi că eşti la strâmtoare. S-ar putea ca asta să-ți fie de folos, dar s-ar putea chiar să nu-ți fie. Pe urmă vine ceea ce ți-am spus despre *tarkeean,* în cazul când vei avea de tratat chestiuni oficiale cu un străin. Ce e drept, deocamdată nu ai nicio însărcinare oficială. Tu eşti numai un supliment, pus la încercare. Ce e drept, un specimen unic. Dacă ai fi de naştere asiatic, ai putea fi angajat numaidecât; această jumătate de an, însă, este destinată să te dezbare de obiceiurile englezeşti, înțelegi? Lama te aşteaptă, din cauză că l-am informat în mod neoficial că ți-ai trecut toate examenele şi în curând vei intra în slujba guvernului. Oho, cred că ştii că lucrezi contra unei alocații: dacă va fi cazul să dai

o mână de ajutor unui fiu al vrăjilor, nu ezita, ci încearcă. Acum dragă tovarăşe, eu îți voi spune rămas bun şi sper că vei fi la înălțimea misiunii ce ți s-a încredințat.

Hurree Babu nu făcu mai mult de un pas în mijlocul mulțimii îngrămădite în fața gării din Lucknow şi... dispăru fără urmă. Kim respiră adânc şi începu să se pipăie peste tot trupul. În sân, sub haina lui de culoare cernită simți revolverul cu mâner nichelat, amuletul îl avea la gât, cățuea de cerşetor, şiragul de mătănii, pumnalul pentru alungat umbrele (Mr. Lurgan nu uitase nimic), erau toate la îndemână, împreună cu cutia de medicamente, cutia de culori şi busola, iar în chimirul vechi, cu desene ca țepile de arici, o pungă în care era simbria lui pe timp de o lună. Nici regii nu puteau fi mai bogați decât el. Îşi cumpără câteva dulciuri puse pe o frunză, de la un negustor hindustan, şi începu să înghită cu poftă, până când veni un agent de poliție şi-i porunci să plece de pe scările peronului gării.

CAPITOLUL XI

Omului cu minte întreagă,
Nu-i închide drumul.
Să-i dai spadă, de-i e dragă,
De duşmani, puhoi când trece,
Să-i lovească, să-i înece,
Să rămână-n urmă fumul.
Dă-i putere ca să lege,
Boalele să le dezlege,
Şi putere, să descânte
Şerpi în pulbere de drum.
De-i tembel, lovit să piară
Chiar de sabia lui acum,
(Ca să fie de ocară)
Şi să cadă din senin
De al şerpilor venin;
Din ce-a fost, s-aleagă scrum.

Iar bărbatul carele, etc. Op. 15.

Urmă o reacție tot atât de rapidă, pe cât de firească.

— Iată-mă acum singur… complet singur, gândi el. În toată India nu se găseşte nimeni, care să fie atât de singur ca mine. Dacă s-ar întâmpla să mor astăzi… cine ar putea da de ştire şi cui?

Dacă se va întâmpla, însă, ca eu să trăiesc... căci Dumnezeu e mare şi bun... atunci pe capul meu se va pune un preț, căci eu sunt fiu al vrăjilor... eu, Kim.

Sunt foarte puțini oameni albi, dar cu atât mai mult asiatici, care să aibă facultatea de a se transpune într-o stare de extaz, repetând în şoaptă de infinite ori numele pe care îl poartă, pentru a se libera în felul acesta de lanțurile aşa zisei robii a identității personale. Această facultate începe să dispară pe măsură ce înaintezi în vârstă, dar atât timp cât durează, te poți transpune în această situație, oricând pofteşti.

— Cine este Kim... Kim... Kim?

Se chircise într-un colț al sălii de aşteptare, cu mâinile în poală şi privind printre pleoapele întredeschise. Peste un minut... încă o jumătate de secundă... presimțea că va reuşi să rezolve problema, care îl preocupa; dar în clipa următoare, cum se întâmplă de multe ori în astfel de cazuri, gândurile lui se prăbuşiră ca o pasăre rănită de la înălțimea la care se ridicaseră, şi trecându-şi mâna peste ochi, scutură din cap ca şi când s-ar fi trezit

dintr-un vis.

În fața lui se oprise un *bairagi* (om sfânt), hindustan, cu plete lungi, care tocmai îşi scosese biletul de tren, şi se uita stăruitor la el.

— Am pierdut-o şi eu, murmură el cu tristețe. Aceasta este una dintre porțile drumului care ani de zile a rămas pentru mine închis.

— Ce vrei să spui? întrebă Kim, mirat.

— Am constatat că în lumea ta interioară te întrebai ce fel de suflet porți în tine. Trezirea a venit dintr-odată; eu cunosc aceasta. Altul afară de mine nici nu şi-ar putea da seama. Încotro te duci?

— Spre Kashi (Benares).

— În partea aceea nu există Dumnezeu, căci m-am convins singur. Eu merg spre Prayag (Allahabad), pentru a cincea oară, în căutarea drumului spre lumină. De ce lege eşti tu?

— Sunt şi eu un cercetător, răspunse Kim, întrebuințând un termen preferat al lui lama, totuşi (şi-şi uită complet de costumul din partea de miazănoapte, pe care îl purta), numai Allah singur ar putea spune în căutarea cărui adevăr am plecat

la drum.

Bătrânul cu cârja de *bairagi* la subțioară se aşează pe o bucată de piele netăbăcită, de leopard, pe care o întinse pe scânduri, iar Kim se ridică în picioare, auzind că se anunță plecarea trenului de Benares.

— Ridică-te cu toată nădejdea, frățioare, căci drumul e lung până vei ajunge la picioarele celui care este Unul şi singur, dar acesta este drumul pe care îl vom face cu toții.

După această întâlnire, Kim nu se mai simți atât de singur şi nu făcu nici douăzeci de mile în compartimentul supraîncărcat, şi începu să povestească o mulțime de isprăvi de ale lui şi ale maestrului său, în domeniul vrăjitoriilor.

Oraşul Benares îi făcu impresia unui cuib de desfrâu, cu toate că se simțea foarte măgulit de respectul pe care trecătorii îl acordau hainei cu care era îmbrăcat. Cel puțin o treime din populația oraşului se închină la milioane şi milioane de zeități, aşa că adoră tot felul de sfinți. Kim fu condus la templul Tilrthankerilor, care este la o milă depărtare de oraş, în apropiere de Sarnath, de către un țăran

punjab din localitatea Kamboh, care este în drum spre Jullundur. Omul acesta adusese jertfe tuturor zeităților din regiunea lui, pentru a-l vindeca pe fiul cel mai mic, dar văzând că toate rămân fără folos, plecase să încerce şi la Benares.

— Tu trebuie să fii din partea de miazănoapte? întrebă țăranul, făcându-şi loc cu umărul prin mijlocul mulțimii, care inundase hudițele strâmte ale oraşului, şi tăindu-şi drum, întocmai cum făcea şi taurul pe care îl avea acasă.

— Da, cunosc şi eu Punjabul. Mama mea a fost Pahareenă, dar tatăl meu era de fel din Amritzar, din vecinătatea Jandialei, răspunse Kim cu glasul mieros, aducându-şi aminte de întâmplările care pot pot ieşi în calea unui om plecat la drum.

— Jandiala... Jullundur? Oho! Atunci suntem mai mult sau mai puțin, vecini, răspunse omul şi privi înduioşat spre copilul pe care îl ducea în brațe. Tu pe cine slujeşti?

— Pe un om sfânt, care este în templul Tirthankers.

— Toți sunt sfinți, cum nu se mai poate... dar tot atât de lacomi, răspunse jatul cu

amărăciune. Am înconjurat colonadele şi am bătătorit lespezile templelor de mi s-au tocit picioarele, dar copilul meu nu s-a făcut cu nimic mai bine. Fiind şi maică-sa bolnavă... Stai binişor mititelule... Când l-au apucat frigurile, i-am schimbat numele şi l-am îmbrăcat în haine de fată. Am încercat de toate, afară de... căci spuneam maică-si, când mi-am făcut legătura ca să plec spre Benares, (ar fi trebuit să vină şi ea cu mine), că ar fi poate mai bine să încerc şi cu Sakhi Sarwar Sultan, care ne-ar fi de mai mult folos. Noi cunoaştem mila lui, dar zeii lui din țara de jos, ne sunt străini.

Copilul se întoarse în aşternutul tare, pe care i-l făceau brațele noduroase ale părintelui său, şi se uită la Kim, pe sub pleoapele grele.

— Toate acestea nu ți-au folosit la nimic? întrebă Kim cu glasul liniştit.

— La nimic... chiar la nimic, răspunse copilul cu buzele crispate de friguri.

— Zeii i-au dat cel puțin o minte luminată, zise tatăl copilului, cu mândrie. Când te gândeşti, cu câtă înțelepciune ascultă la tot ce spui! Uite, templul tău e

acolo! Ascultă, eu sunt om sărac şi am avut de-a face cu fel de fel de preoți, dar la urma urmei, copilul meu, tot copilul meu rămâne, şi dacă eşti de părere că un dar pe care l-aş face stăpânului tău, ar putea să-l vindece, nu ştiu ce n-aş fi în stare să fac…

Kim se gândi câteva clipe, plin de mândrie. Acum trei ani ar fi profitat de ocazie, fără să mai stea nicio clipă la îndoială şi şi-ar fi văzut de drum, fără să se mai gândească la această întâmplare; acum însă, după respectul pe care i-l arăta jatul, se vedea că acesta îl consideră drept un bărbat. Afară de asta, avusese şi el friguri, în două rânduri, şi nu-i era greu să-şi dea seama că fiul țăranului era gata să moară tocmai de această boală.

— Cheamă pe stăpânul tău încoace, şi-i voi da zapis la mână, asupra celui mai bun jug, pe care îl am în gospodăria mea, dacă va reuşi să vindece copilul.

Kim se opri în fața porții încărcate de sculpturi a templului. Un băiat Oswal, îmbrăcat în alb, cămătar din Ajmir care tocmai atunci ieşea, iertat de toate păcatele pe care le săvârşise cu cămătăria, îl întrebă ce caută.

— Eu sunt *chela* al lui Teshoo lama din Bhotiyal, care se găseşte în templul acesta. A trimis vorbă după mine să vin. Spune-i că-l aştept.

— Nu uita copilul, strigă jatul stăruitor, apoi începu să vorbească în punjabi. O sfântule… ucenic al omului sfânt, tu care stăpâneşti lumea Doamne, uită-te cu milă la cel care s-a oprit în poarta aceasta.

Astfel de implorări sunt însă atât de obişnuite în Benares, încât trecătorii nici nu mai întorc capul spre cel care oftează.

Oswalul împăcat cu sine, duse vorba în interiorul templului, şi minutele grele începură să se scurgă cu indiferența caracteristic orientală, căci lama dormea în celula lui şi niciunul dintre preoți nu s-ar fi dus să-l trezească. Când sunetul sec al mătăniilor lui trezi din nou pacea din curtea interioară a templului plin de imagini ale Arathsilor, un novice se apropie de el şi-l şopti.

— A sosit *chela* al tău, aşa că bătrânul îşi văzu numaidecât de drum, fără să-şi termine rugăciunea.

Statura lui înaltă nici nu apăru bine în cadrul porții, când jatul se repezi spre el şi

ridicând copilul deasupra capului, strigă cu glas tare:

— Coboară-ți ochii sfântule, asupra acestui copil, şi dacă zeii vor vrea, el va trăi… va trăi! apoi scotocindu-se în chimir, scoase un bănuț de argint.

— Ce s-a întâmplat aici? întrebă lama întorcându-se spre Kim. (Se vedea cât de colo că acum vorbea mult mai bine dialectul urdu, dar tatăl băiatului nu mai întârzie cu explicații).

— N-are nimic decât friguri, şi e prost hrănit, răspunse Kim.

— I-e silă de orice şi nu poate mânca; maică-sa nu a venit.

— Sfântule, dacă îmi dai dezlegare, eu l-aş putea vindeca.

— Cum adică, au reuşit să facă din tine un vindecător? Stai aici, zise lama şi se aşează pe ultima treaptă a scării templului, alături de jat. În timpul acesta Kim se uita la ei cu coada ochiului şi deschise cutioara de betel. La şcoală se gândise de multe ori că va reveni la lama în calitate de sahib, şi că-l va face să rămână mirat, înainte de ce i-ar spune cine este, întrebuințând astfel toate apucăturile închipuite de o minte de

copil. Era ceva tragic în atitudinea lui, scotocind printre fiolele şi bulinele din cutie, în timp ce murmura în şoaptă cuvinte „neînțelese. Chinina o avea în tablete şi printre ele erau unele de culoare cafenie care probabil conțineau extract de carne, dar această parte a chestiunii, *nu-l interesa pe el.* Copilul nu vru să mănânce tablete de extract, dar băgând una în gură şi sugând-o, spuse că-i place gustul ei sărat.

— Atunci ia-le pe toate şase, zise Kim întinzându-le omului. Trei dintre ele le vei fierbe în lapte, iar celelalte trei în apă. După ce va bea laptele, dă-i pe asta (şi Kim îi întinse o jumătate de bulină de chinină), pe urmă îi vei da să bea apa, şi când se va trezi, îi dai şi cealaltă jumătate din acest bulin alb. Totodată îți mai dau acest medicament cafeniu pe care să-l sugă în drum spre casă.

— Doamne, ce înțelepciune, se minună omul şi întinse lacom mâinile după medicamente.

Erau exact aceleaşi medicamente pe care le întrebuințase şi el cu ocazia unei crize de malarie pe care o avusese la sfârşitul

toamnei, şi pentru a impresiona pe lama adăugase de la sine murmurul cuvintelor pe care le şoptise în timp ce scotocea în cutie.

— Du-te acum, şi mâine dimineață vino din nou.

— Dar prețul... care este prețul? insistă jatul. Căci dacă fiul meu se va face din nou bine, nu mă pot întoarce la mama lui să-i spun că a fost vindecat pe drum de cineva căruia nu i-am dat în schimb nici cel puțin o strachină de ştir.

— Jații aceştia sunt toți la fel, răspunse Kim cu blândețe. Odată un jat sta pe grămada de gunoi, în timp ce treceau elefanții regelui, şi văzându-i, s-a ridicat în picioare şi a întrebat: Hăitaşule, cu cât vinzi măgăruşii aceştia?

Jatul începu să râdă cu hohote, şi se scuză în fața lui lama.

— Aceasta este o zicătoare adevărată, din partea de unde sunt eu. Aşa suntem noi jații. Voi veni şi mâine cu copilul; până atunci zeii căminului care sunt cei mai binevoitori, să vă binecuvânteze pe amândoi. Acum fiule, ne vom înzdrăveni din nou. Nu scuipa medicamentul din

gură, prințișorule. Nu-l scuipa, crăişorul sufletului meu, căci până mâine dimineață ne vom face din nou voinici şi tari, să frângem arcul în palme.

Țăranul se depărtă, murmurând cuvinte de încurajare pentru fiul său. Lama se întoarse spre Kim şi toată dragostea acestui suflet stingher se oglindea în clipirea ochilor lui slăbiți de bătrânețe.

— Vindecând pe cei bolnavi înseamnă că faci o faptă bună; dar înainte de toate trebuie să ai ştiința. Ceea ce ai făcut a fost o faptă de înțelept, tu prieten al tuturora.

— Tu m-ai făcut sfântule să fiu înțelept, răspunse Kim uitându-şi de ce se întâmplase abia adineaori, de St Xavier, de sângele lui alb şi până şi de jocul cu primejdia, în timp ce se plecă în țărână, după obiceiul mahomedan, ca să atingă picioarele învățătorului său oprit la intrarea templului, învățătura mea ți-o datorez ție, continuă el. Trei ani la rând am mâncat pâinea ta. Acum am terminat. De la şcoală mi-au dat drumul şi mă întorc la tine.

— Aceasta este răsplata mea. Intră, intră aici. Totul este în bună rânduială? (Intrară

în curtea interioară a templului asupra căruia razele aurite ale soarelui după amiezii cădeau ca o beteală). Opreşte-te aici, ca să te pot vedea. Aşa (şi se uită la el cu priviri de cunoscător), nu mai eşti copilul de altădată, ci bărbat plin de învățătură, cu înfățişare de doctor. Am făcut foarte bine, când în noaptea aceea te-am dat în mâinile omului înarmat Îți mai aduci aminte de prima noastră întâlnire la umbra lui Zam-Zammah?

— Da, răspunse Kim. Dar tu îți mai aduci aminte cum am sărit din *gari,* când mă duceam pentru prima dată spre…

— Spre Porțile înțelepciunii? Sigur că da. Şi de ziua când am mâncat plăcinte împreună pe malul râului din Nucklao. Da, fiule. Tu ai cerşit de multe ori pentru mine, dar atunci am cerşit şi eu odată cu tine.

— Nu se putea altfel. Pe vremea aceea eu eram elev în casa înțelepciunii şi îmbrăcat ca un fiu de sahib. Nu uita Sfântule, continuă el glumind, că eu şi astăzi sunt un sahib, dar numai datorită ție.

— Adevărat, şi încă un sahib care se bucură de mare cinste. Vino în chilia mea.

— De unde ai aflat?

— Înainte de toate din scrisorile preotului aceluia bun pe care l-am cunoscut în tabăra oamenilor înarmați. Acesta însă s-a întors acum în țara lui, şi banii i-am trimis fratelui său. (Colonelul Creighton care după plecarea lui Pater Victor în Anglia împreună cu regimentul Maverick, se însărcinase cu moştenirea misiunii lui, nu putea să-i fie decât frate). Eu însă nu prea pot înțelege scrisorile sahibilor, de aceea trebuie să mi le explice cineva. Am ales un mijloc foarte sigur. De multe ori când mă întorceam din cercetările mele spre acest templu care pentru mine a fost ca un adevărat cuib, venea câte unul ca să caute lumina... un om din Leh care spunea că la început a fost hindustan, dar i s-a urât cu atâția sfinți (şi lama întinse brațul şi-i arătă imaginile Arhats).

— Un om gras? întrebă Kim cu o clipire şireată în luminile ochilor.

— Foarte gras; dar mi-am dat seama numaidecât, că gândul lui era preocupat numai de nimicuri fără de niciun folos, cum sunt demonii şi descântecele; de asemenea felul şi forma în care se serveşte ceaiul la noi în mânăstiri, şi ritualul după

care sunt inițiați novicii. Era un om pe care îl preocupau o mulțime de întrebări, dar care era prieten cu tin*e, chela.* Tot el mi-a spus că în calitate de scrib în piață eşti un băiat neprețuit. Văd însă că tu ai devenit doctor.

— Da, eu sunt un scrib, dar numai când sunt sahib; când mă întorc însă la tine, nu sunt decât învățăcelul tău. Am terminat anii care sunt prevăzuți pentru ca să devii un sahib.

— Cam tot atât cât un novice? întrebă lama ridicând privirea. Ți-au dat drumul de la şcoală, căci n-aş vrea să te am alături de mine înainte de vreme.

— Sunt complet liber. Când va veni vremea, voi ocupa o slujbă la Guvern în calitate de scrib…

— Nu ca războinic? Prefer aşa.

— Înainte de toate însă am venit, ca să pot pleca la drum cu tine. De aceea sunt acum aici. Cine cerşeşte acum pentru tine, continuă el grăbit, căci bagă de seamă că lama se împotriveşte.

— De foarte multe ori cerşesc singur; dar după cum bine ştii, eu nu vin pe aici decât foarte rar, cel mult când vreau să-mi văd

ucenicul. Am cutreierat India în lung şi în lat, pe jos şi cu trenul. O țară mare şi minunată, dar când mă întorc aici, mă simt tot ca şi la Bhotiyal.

Îşi aruncă ochii mulțumiți în largul chiliei curate şi mici. Se aşezase pe o mică pernă, cu picioarele încrucişate sub el, în atitudinea unui Bodhisat cufundat în meditație; în fața lui era o măsuță de lemn de teak sculptat, plină cu cupe de alamă pentru ceai. Într-un colț era un altar în miniatură, tot din lemn de teak sculptat, pe care se vedea o icoană, reprezentând un Budha din alamă aurită, în fața lui cu o candelă aprinsă şi un vas de alamă pentru ars tămâie, alături de două vase de flori.

— Păzitorul icoanelor din Casa Minunilor a făcut o faptă bună dându-mi aceste lucruri acum un an, zise bătrânul urmărind privirea lui Kim. Când eşti departe de țara ta, astfel de lucruri îți aduc aminte de ea şi te fac să nu o uiți; trebuie să dăm laudă Domnului pentru că el ne-a arătat calea cea adevărată. Priveşte, zise el arătându-i o grămăjoară de orez colorat, cu un ornament ciudat pe deasupra. Pe vremea când eram stareț în lamaseria mea,

înainte de a fi câştigat lumina, făceam această ofrandă în fiecare zi. Aceasta este jertfa lumii în faţa Domnului. Noi cei din Bhotiyal sacrificăm în felul acesta în fiecare zi pentru cinstirea Legii celei Drepte. Fac şi astăzi tot aşa, cu toate că-mi dau seama, că Cel Preaînalt este mai presus de toate schimbările noastre, zise lama şi luă o priză de tutun.

— Ceea ce faci este foarte bine, sfântule, murmură Kim, întinzându-se pe perne, mulţumit şi puţin cam ostenit.

— Afară de asta, continuă bătrânul zâmbind, am început să fac imagini din Roata Vieţii. Ca să fac o icoană îmi trebuiesc trei zile. Tocmai lucram, dar se poate că şi aţipisem, când au venit să-mi spună că ai sosit. E foarte bine că eşti aici lângă mine: Îţi voi arăta lucrările mele, nu din mândrie, ci pentru că va trebui să înveţi şi tu. Sahibii nu stăpânesc nici ei toată înţelepciunea lumii.

Întinse braţul şi scoase de sub măsuţă un caiet de hârtie gălbuie de China care mirosea foarte ciudat, câteva pensule şi o bucată de tuş solidificat. În linii schiţate sever, făcuse imaginea reprezentând Roata

Vieții cu cele şase spițe, şi la mijloc mistrețul, şarpele şi porumbelul (ignoranța, supărarea şi plăcerea), între acestea erau toate fericirile şi toate nenorocirile care se pot întâmpla în viață. Se spune că această roată a fost făcută pentru întâia dată de însuşi Bhodisat, din boabe de orez, în colbul drumului, pentru a învăța pe discipolii săi. Veacurile de mai târziu au limpezit această imagine în sute de figuri mărunte, şi fiecare linie îşi are semnificația ei. Numai foarte puțini pot tălmăci parabola acestei imagini, şi în toată lumea nu se găsesc nici douăzeci de oameni care să fie în stare să o deseneze cu precizie, fără să aibă un model la îndemână; iar din cei care pot să o şi deseneze şi să o explice, nu sunt decât trei inşi.

— Am învățat şi eu să desenez, dar desenul acesta este o minune a minunilor, zise Kim.

— Eu am făcut acest desen ani de-a rândul. A fost un timp când îl terminam de la aprinsul luminii în opaiț, până când venea rândul să schimbi feştilele. Te voi pregăti şi pe tine pentru ca să poți face acest desen şi te voi învăța ca să-l

tălmăceşti.

— Prin urmare plecăm la drum?

— Drumul este scopul cercetărilor noastre. Te-am aşteptat să vii. Mi s-a arătat destul de limpede în visurile mele, mai ales în noaptea când porțile înțelepciunii s-au închis pentru prima dată pe urma ta, că fără tine nu voi reuşi să-mi găsesc niciodată râul pe care-l caut. În nenumărate rânduri, după cum ştii şi tu, am încercat să îndepărtez de la mine această viziune, căci mă temeam că este deşertăciune. Tocmai de aceea n-am vrut să te iau cu mine în ziua aceea când am mâncat plăcintă amândoi pe marginea râului din Lucknow. Nu voiam să te iau cu mine, căci nu sosise vremea şi nici nu ne putea fi alegerea prielnică. Am cutreierat pământul din munți şi până la mare şi de la mare până în munți, fără folos. Pe urmă mi-am adus aminte de *jataka.*

Povesti lui Kim parabola cu elefantul cel care avea ferecat pe picioare un inel de fier, aşa cum o povestise de atâtea ori preoților Jaini.

— Nu mai am nevoie de niciun fel de confirmare, zise el drept încheiere. Tu mi-ai

fost trimis pentru ca să-mi stai într-ajutor. În ziua când am rămas singur, din cauză că tu mi-ai fost luat, cercetările mele nu mai aveau niciun rost. Prin urmare ne vom ridica de aici din nou împreună, şi de astă dată sunt încredințat că cercetarea mea va avea bun sfârşit.

— Încotro ne ducem?

— Prietene al tuturora, asta nu are niciun fel de importanță. Cercetările mele sunt sigure, aşa cum ți-am spus. La nevoie, râul ar putea să izbucnească din pământ, chiar la picioarele noastre. Am făcut o faptă bună, trimițându-te să treci porțile înțelepciunii, şi să ai cea mai prețioasă dintre podoabele care pot fi date acolo omului. Tu te-ai întors acum, după cât văd, ca urmaş al lui Sakyamuni, doctorul, care în Bhotiyal are numeroase altare unde este slăvit. Atât îmi ajunge. Suntem împreună, şi toate sunt din nou aşa cum erau înainte de asta... prietene a toată lumea... prietene al stelelor... *chela* al meu!

Pe urmă începură să vorbească lucruri obişnuite, dar lama nu întrebă niciodată nimic despre felul de viață în institutul St.

Xavier, şi nici nu se interesă de purtările şi obiceiurile sahibilor. Gândurile lui se duceau înapoi, tot mai departe în trecut, şi retrăi clipă cu clipă întâiul drum minunat pe care îl făcuseră împreună, şi se simțea atât de mulțumit încât începu să râdă încetişor, apoi se adună ghem şi simțindu-şi pleoapele grele, ațipi legănat de somnul uşor al bătrâneților.

Kim urmărea razele tulburi de soare care se stingeau în largul curții şi începu să se joace cu pumnalul său de alungat umbrele şi cu mătăniile. Larma depărtată din Benares care este cel mai vechi oraş din toate oraşele pământului, şi e zi şi noapte mereu treaz în fața zeilor săi, se auzea fărâmându-se sub zidurile templului, cum se fărâmă valurile unei mări furioase la picioarele digurilor. Din când în când câte un preot Jain trecea prin curte, în mână cu câte o ofrandă pe care o punea în fața icoanelor, apoi mătura cărarea în jurul lui, de teamă să nu calce vreo gâză care i-ar putea ieşi în cale. În fundul umbrei clipea feştila unui opaiț, şi numaidecât se auzea şi psalmodia rugăciunilor. Urmărea stelele cum apăreau una după alta din fundul

întunericului tulbure şi profund, până când se simți moleşit şi se întinse în fața altarului să doarmă. În aceeaşi noapte visă numai în hindustană, fără niciun amestec de cuvinte englezeşti.

— Sfântule, zise Kim când văzu că pe la ceasurile trei dinspre ziuă se trezise şi lama din visurile lui şi se pregătea de plecare, ce facem cu copilul căruia i-am dat ieri medicamente? Jatul va sosi aici, de cum va începe să se lumineze de ziuă.

— Bună vorbă. În graba de a pleca la drum, era să fac o greşeală, răspunse bătrânul, şi aşezându-se pe perne, începu să-şi plimbe mătăniile printre degete. Nu mai încape nicio îndoială, omul bătrân ajunge în mintea copiilor, zise el cu convingere. Când vor ceva, trebuie să le dai numaidecât, căci altfel se supără şi încep să plângă. De multe ori când eram plecat la drum, mă supăram şi începeam să bat din picioare, din cauză că în fața mea era un car cu boi, sau când se întâmpla ca un nor de praf să-mi întunece vederea. Când eram însă bărbat în toate puterile, asta foarte demult, lucrurile acestea nu se întâmplau aşa. În orice caz e foarte rău…

— Bine sfântule, dar tu eşti destul de bătrân.

— Ce s-a întâmplat, s-a întâmplat. O vorbă a plecat în vânt, şi fie bătrân, fie tânăr, sănătos sau suferind, înțelept sau neştiutor, cine mai poate aduce înapoi vorba plecată şi opri lucrurile din mersul lor? Crezi că roata se opreşte din mersul ei dacă se întâmplă să fie învârtită de un copil sau de un beţiv, dragă *chela?* Lumea aceasta este mare şi îngrozitoare.

— Eu cred că lumea este foarte bună, zise Kim şi căscă. Ce se găseşte de mâncat pe aici, căci n-am mâncat tocmai de ieri?

— Am uitat cu totul de nevoile tale. Colo găseşti ceai bun de Bhotiyal şi o strachină de orez rece.

— Cu astfel de mâncare nu ajungem prea departe.

Lui Kim, ca oricărui european, îi lăsa gura apă după o bucată de friptură, dar astfel de mâncăruri nu se găsesc într-un templu. Cu toate acestea în loc să fi plecat îndată, cu cățuea lui de cerşetor la subțioară, preferă să-şi ghiftuiască stomacul până se lumină de ziuă, cu felii din orezul rece. Puțin după aceea, sosi

țăranul care nu mai ştia cum să le mulțumească.

— Astă noapte nu l-au mai scuturat frigurile şi a început să asude, spunea el. Pune-ți mâna şi vedeți că pielea pe el e netedă şi curată. I-au plăcut foarte mult tabletele de extract şi laptele l-a băut cu multă poftă.

Apoi ridică vălul de pe obrazul băiatului, şi acesta zâmbi somnoros, uitându-se la Kim. Câțiva preoți Jaini se adunaseră în fața uşii, fără să scoată o vorbă şi fără să piardă nimic din cele ce se petreceau în fața lor. Preoții ştiau, şi Kim ştia de asemenea că aceşti preoți aflaseră despre revenirea discipolului lui lama. Cu toate acestea fiind oameni de înțeles, nu veniseră în timpul nopții să-i supere nici cu prezența lor, nici cu vorba şi nici cu un gest cel puțin. Tocmai din cauza aceasta Kim îi răsplăti de cum se făcu ziuă.

— Frățioare, mulțumeşte zeilor Jainilor, zise el neştiind cum se numesc aceşti zei. Frigurile au încetat cu totul.

— Uitați-vă, priviți-l, zise lama care nu mai putea de mulțumire în mijlocul grupului de preoți care îl găzduiseră timp

de trei ani. Aţi mai văzut vreodată un astfel de *chela?* El slujeşte pre Domnul nostru cel care alină suferinţele.

Cultul Jainilor recunoaşte în mod oficial toate zeităţile hindustane, precum şi pe Lingam şi şarpele. Ei sunt adepţi ai tradiţiei brahmane şi recunosc toate drepturile câştigate ale castei hindustane. Tocmai din cauza aceasta, pentru că ei toţi cunoşteau pe lama care era om bătrân şi pe care-l iubeau, care era oaspetele lor, şi plecase în căutarea adevărului, şi pentru că nopţi de-a rândul stătea de vorbă cu starețul lor, un metaphizician de meticuloasă conversaţie care ar fi fost capabil să spintece un fir de păr în patru, murmurară ceva în semn de aprobare.

— Nu uita, zise Kim plecându-se asupra copilului, că acest rău ar putea să se întoarcă.

— Dacă tu vei fi aproape ca să spui descântecul anume pentru boala lui, răul nu se va mai întoarce, răspunse tatăl băiatului.

— Peste puţin timp noi vom pleca.

— Asta este adevărat, zise lama adresându-se preoţilor. Plecăm împreună,

pentru a continua cercetările despre care v-am vorbit de atâtea ori. Am aşteptat până în ziua când *chela* al meu va fi destul de mare. Priviți-l! Acum ne vom îndrepta spre miazănoapte. O, voi oameni cumsecade, ochii mei nu vor mai vedea niciodată acest loc care a fost sălaş de odihnă pentru mine.

— Bine, dar eu nu sunt cerşetor, zise țăranul şi ridicându-se în picioare, se întinse după copil.

— Stai liniştit, nu tulbura pe omul acesta sfânt, strigă unul dintre preoți.

— Du-te acum, îi zise Kim în şoaptă. Ne vom întâlni sub podul drumului de fier, şi te implor în numele tuturor zeilor noştri din Punjab, să ne aduci de mâncare, curry, legume, plăcinte, prăjite în untură şi dulciuri. Mai ales dulciuri. Întoarce-te repede!

Paloarea înfățişării lui Kim care era chinuit de foame, îi sta foarte bine acum după ce se ridicase în picioare, îmbrăcat în hainele lungi şi mohorâte, cu o mână pe şiragul de mătănii, iar cu cealaltă ridicată în semn de binecuvântare, aşa cum văzuse că face lama. Dacă la această scenă ar fi fost de față şi un călător englez, ar fi zis că

seamănă aidoma cu un sfânt dintr-un vitraliu, când în realitate el nu era decât un flăcăuaş în primii ani de bărbăție şi cu pântecele chiorăind de foame.

Ceremonialul despărțirii fu lung, căci se repetă de trei ori la rând. Cercetătorul veşnicului adevăr, cel care invitase pe lama să coboare din întunericul depărtatului Thibet şi să poposească în acest templu, un bătrân cu fața albă, lucitoare ca argintul şi cu chelie, nu luă parte la această ceremonie a despărțirii, ci se mulțumi să stea cufundat în meditații, printre icoanele aşezate în curte. Ceilalți însă se înghesuiau în jurul lui lama, încercând să-l convingă să primească câteva daruri neînsemnate, o cutioară de betel, o călimară nouă de fier, o traistă pentru alimente, şi alte lucruri asemănătoare... căutând să-i atragă atenția asupra primejdiilor care îl aşteptau în lumea dinafară, şi profețind reuşita cercetărilor lui. În timpul acesta, Kim sta ghemuit pe treptele de piatră ale templului şi se simțea mai singur ca niciodată, şi-şi făcea socoteala în limba pe care o învățase la St. Xavier.

— La urma urmelor eu sunt de vină, îşi zise el. Când eram cu Mahbub, mâncam pâinea lui Mahbub sau pe a lui Lurgan Sahib. La St. Xavier mâncam de trei ori pe zi. Aici însă va trebui să fiu de acum înainte cu ochii în patru. Afară de asta, nu prea sunt nici în formă... Ce poftă aş mai avea de o strachină de carne! ... N-ai terminat încă sfântule?

Lama cu mâinile ridicate deasupra capului, începu să intoneze o binecuvântare în limba chineză, cu foarte multe înfloriturí.

— Va trebui să mă sprijin pe umărul tău, fiule, zise bătrânul după ce porțile templului se închiseră în urma lui. Mi se pare că mi s-au înțepenit picioarele.

Greutatea unui om de statura bătrânului, nu era tocmai lucru de nimic, să o cari pe umăr în lungul nenumăratelor străzi întortochiate şi pline de lume, aşa că bietul Kim care purta pe umeri o mulțime de pachete şi legături de care aveau nevoie la drum, se simți foarte mulțumit când putu să se oprească sub umbra podului de la calea ferată.

— Aici ne oprim să mâncăm, zise Kim

categoric, văzând că apare Kamboh, într-o mână cu un coş de provizii, şi în braţe cu copilul. Hainele albastre fluturau pe el şi începu să zâmbească, de cum se arătă în zare.

— Treceţi la mâncare, sfinţilor, le strigă el de departe. (Se opriră pe prundul malurilor sub prima arcadă a podului, destul de departe de ceilalţi preoţi înfometaţi. V-am adus orez şi un curry foarte gustos, plăcinte calde şi parfumate cu *hing* (asafoetida), un ulcior de lapte acru şi zahăr. Crăişor al lanurilor mele, zise ţăranul întorcându-se spre fiul său, trebuie să arătăm acestor sfinţi că noi jaţii din Jullundur ştim preţui o faptă bună care ni s-a făcut... Am aflat că Jainii nu mănâncă niciun fel de mâncare pe care nu şi-au pregătit-o ei înşişi, dar adevăr grăiesc (şi privirile lui se pierdură în lungul râului pustiu, apoi se întoarseră spre ţărmul din faţă) acolo unde nu e niciun ochi străin să te vadă, nu poate fi vorba nici de castă.

— Noi însă, răspunse Kim, întorcându-se cu spatele şi umplând o frunză care slujea de tingire pentru lama, nu facem parte din niciun fel de castă.

Începură apoi să îmbuce cu lăcomie şi fără vorbă din proviziile gustoase. Kim nici nu băgă de seamă că şi Kamboh era îmbrăcat ca pentru drum, decât în clipa când adună şi ultimele fărâmituri de mâncare cu vârful degetelor pe care şi le linse.

— Dacă drumurile noastre se îndreaptă spre aceeaşi parte de lume, eu voi merge cu tine, zise omul, căci nu se găsesc în toate părțile oameni care să facă minuni, şi copilul meu este încă destul de slab. Cu toate acestea, trebuie să ştiți că eu nu sunt deloc o fire arțăgoasă, continuă el şi plecându-se, îşi ridică măciuca ferecată de bambus şi o învârti în aer. Despre noi jații, se spune că am fi cârcotaşi, dar asta nu e adevărat; cel mult când ne stă cineva împotrivă; atunci începem să vedem roşu ca şi taurii din păşunile noastre.

— Fie cum zici, răspunse Kim. O măciucă bună poate fi de folos la vremea ei.

Lama se uita indiferent, în susul râului, pe țărmul căruia se ridicau coloane dese de fum de pe rugurile care ardeau fără încetare. Din când în când, cu toate ordinele de oprire date de autoritățile

comunei, valurile râului scoteau la suprafață câte un cadavru pe jumătate ars, dus de şuvoiul apei la vale.

— Dacă n-ai fi fost tu, continuă Kamboh, poate aş fi venit şi eu astăzi cu acesta până aici, zise el strângându-şi copilul la sân. Preoții ne spun că Benares este un oraş sfânt şi e bine să mori dus de apele lui. De asta nimeni nu se îndoieşte. Eu însă, nu le cunosc zeii şi ei îmi cer bani mereu. Când faci o ofrandă în fața unui cap ras, acesta îți spune dinainte că nu-ți va fi de niciun folos, dacă nu faci şi pe a doua. Spală-te aici, spală-te dincolo. Stropeşte-te cu apă, bea şi spală-te, aruncă flori în undă, dar nu uita să dai mereu bani preoților. Nu sfinților, pentru mine nu există nimic în lume mai presus decât Punjabul, şi *doab*-ul din Jullundur care este cel mai bun ogor.

— Am spus de repetate ori... mi se pare chiar la templu... că la nevoie râul se va deschide chiar la picioarele noastre. Prin urmare ne vom îndrepta spre miazănoapte, zise lama ridicându-se în picioare. Îmi aduc aminte de un loc plăcut, plin de pomi încărcați de roade, la umbra cărora te poți

aşeza să stai în meditație, şi aerul este mai răcoros decât aici, căci vânturile bat dinspre munți şi aduc miresmele zăpezilor.

— Cum îi zice acestui loc? întrebă Kim.

— De unde aş putea să ştiu? Tu nu ştii cum îi zice? ... Dar n-ai de unde, căci asta s-a întâmplat după plecarea armatei din bivuac, după ce te-au luat cu ei. Aveam acolo o cameră alături de culcuşul porumbeilor, şi puteam sta tihnit în mijlocul meditațiilor mele... afară de timpul când venea la mine femeia aceea guralivă.

— Aha, femeia din Kulu. Atunci este aproape de Saharunpore, zise Kim şi începu să râdă.

— Cum se manifestă duhurile în gândurile învățătorului tău! Va umbla tot drumul acesta pe jos, pentru ispăşirea păcatelor din trecutul lui depărtat? întrebă Jatul curios. Până la Delhi e drum foarte lung.

— Nu; voi cerşi un *tikkut,* ca să ne putem duce cu t*e-rainul,* răspunse Kim.

În India nu e obiceiul ca oamenii să spună şi altora că au bani pentru nevoile lor.

— Pentru numele Domnului, hai atunci

să luăm repede carul de foc. Fiul meu se va simți foarte bine în brațele mă-si. Guvernul a pus asupra noastră o mulțime de biruri, dar ne-a dat şi ceva bun: *te-rainul* care te duce repede între prieteni şi face ca cei mâhniți să se întâlnească unul cu altul. Mare lucru e şi *te-rainul* acesta.

Peste două ceasuri se îngrămădiră cu toții de-a valma într-un vagon şi ceasurile călduroase ale zilei le petrecură dormind. Kamboh adresă lui Kim nenumărate întrebări privitoare la drumurile pe care le făcea lama şi la preocupările lui, iar băiatul îi dădu câteva răspunsuri destul de caraghioase. Kim se simțea foarte mulțumit că se găsea acolo unde era şi putea să admire peisajele regiunii din partea de apus a drumului care ducea spre miazănoapte, dar în acelaşi timp să stea de vorbă cu mulțimea de călători care se schimba mereu în vagon. Chiar în zilele noastre, biletele de tren şi perforarea acestora sunt ceva de neînțeles pentru populația din India. Le este peste putință să priceapă cum se poate ca după ce ei au plătit o sumă de bani pentru o bucățică de hârtie vrăjită, să vină un om cu totul străin

şi să ia câte o bucată din ea. Tocmai din cauza aceasta se întâmplă foarte dese discuții între indigeni şi controlorii eurasieni care se găsesc în serviciul căilor ferate. Kim interveni în câteva cazuri cu sfatul lui, menit să pună capăt discuțiilor acestora, şi pentru a arăta lui lama şi jatului care-i însoțea, cât este el de înțelept. În drumul spre Somna însă, destinul îi dădu puțin de gândit. Aici, tocmai când trenul se punea în mişcare, se repezi în vagon, un om mic de statură şi slab, un Mahratta, după cât putea judeca Kim, privindu-i turbanul țuguiat şi şalul înfăşurat în jurul lui. Omul avea o tăietură pe obraz, şi halatul de pe el făcut ferfeniță, iar un picior îl avea legat. Străinul spunea că s-a răsturnat cu căruța şi era gata să fie strivit: plecase la drum spre Delhi, unde trăia fiul său. Kim îl urmări cu multă atenție. Dacă ar fi fost târât de căruță, cum spunea el, atunci pe trupul lui s-ar fi văzut zgârieturi pricinuite de pietrişul drumului. Toate urmele de răni de pe el însă, erau tăieturi, şi dacă s-ar fi răsturnat cu căruța, ar fi fost peste putință să pară atât de înspăimântat. Când încercă să-şi înnoade

în jurul gâtului cămaşa sfâşiată, se văzu că poartă un amulet din cele numite „întăritoare de suflet “. În general, amuletele sunt cam toate la fel, dar nu toate sunt făcute în formă pătrată, din sârmă de alamă, de asemenea sunt foarte puține dintre acelea de argint pe o parte cu email negru. Afară de lama şi de Kamboh, nu mai era nimeni în vagonul, care din fericire era cu pereții fără uşi, după vechile modele, şi foarte solid. Kim se prefăcu că vrea să se scarpine şi băgându-şi mâna în sân, scoase amuletul. Mahrattanul se schimbă numaidecât la față, şi-şi scoase şi el amuletul la iveală.

— Eram foarte grăbit, continuă străinul adresându-se lui Kamboh, şi carul condus de un băiat, a intrat cu roata într-un şanț, aşa că nu numai eu am pățit ceea ce vedeți, dar mi-am risipit şi un castron întreg de *tarkeean.* Pe ziua de astăzi nu am fost fiu al vrăjilor (om cu noroc).

— Asta înseamnă o mare pierdere, zise Kamboh cu indiferență, căci cele întâmplate la Benares îl făceau să fie bănuitor.

— Cine l-a preparat? întrebă Kim.

— O femeie, răspunse Mahratta ridicând privirea.

— Toate femeile se pricep să prepare un *tarkeean,* interveni Kamboh. După cât ştiu eu, este un curry foarte gustos.

— Da, este un curry foarte bun, răspunse Mahratta.

— Şi foarte ieftin. Dar din ce castă faci parte? întrebă Kim.

— Acolo unde merge omul ca să găsească *tarkeean,* nu există niciun fel de castă, răspunse Mahratta, întrebuințând cadența prescrisă. Tu pe cine slujeşti?

— Sunt în slujba acestui om sfânt, răspunse Kim şi întinzând brațul îl arătă pe lama care adormise fericit. Bătrânul se trezi numaidecât, auzind cuvintele lui.

— O, copilul acesta mi-a fost trimis de sus, pentru ca să-mi stea într-ajutor. Îl cheamă Prietenul a toată lumea, dar i se mai zice şi Prietenul stelelor. Acum este vindecător al suferinzilor, căci a ajuns la vârsta bărbăției. Mare este înțelepciunea lui…

— Este şi fiu al vrăjilor, adăugă Kim cu glas încet, în timp ce Kamboh se grăbi să prepare o pipă, înainte ca Mahratta să

înceapă să i-o ceară.

— Dar *cel* de colo cine este? întrebă străinul speriat.

— Un om căruia i-am… noi i-am vindecat copilul şi care ne este foarte obligat, răspunse Kim. Stai lângă fereastră, om din Jullundur, căci avem aici un bolnav.

— Hm, nu prea am obiceiul să stau de vorbă cu vagabonzi care îmi ies în cale la întâmplare. *Eu* nu am urechile ascuțite şi nici nu sunt muiere să ascult la ce vorbesc alții, răspunse jatul şi se aşează într-un colț depărtat al vagonului.

— Te pricepi la vindecat? Căci am intrat până în gât în nenorocirea asta, întrebă Mahratta, ca să nu mai lungească vorba.

— Omul acesta are tăieturi şi vânătăi pe tot trupul, zise Kim. Voi încerca să-l vindec, dar să ştii că între fiul tău şi mine nu poate interveni nimic.

— Ai dreptate să spui aceste cuvinte. Eu ştiu că îți sunt dator pentru viața fiului meu, căci tu eşti un făcător de minuni… ştiu foarte bine.

— Arată-mi rănile, zise Kim şi se plecă să examineze gâtul lui Mahratta, în timp ce inima îi bătea în piept, gata să-l sufoce,

căci acesta era marele joc cu primejdia. În timp ce eu voi recita un descântec, tu dragă frate, spune-mi repede ceea ce ai de spus.

— Vin din partea de miazăzi unde am avut o însărcinare. Unul dintre ai noştri a fost găsit la marginea drumului cu beregata tăiată. Ai auzit de asta? (Kim dădu din cap, căci el nu aflase nimic despre predecesorul lui E. 23 care fusese găsit îmbrăcat în hainele unui negustor arab, cu gâtul tăiat în marginea unui drum care urca din partea de miazăzi). După ce am găsit o anumită scrisoare pentru care fusesem trimis, am plecat încoace. Am fugit din oraş şi m-am îndreptat spre Mhow. Eram atât de sigur că mi-au pierdut urma, încât nici nu mi-am schimbat înfățişarea. La Mhow s-a găsit o femeie care să mă învinovățească de furtul unor odoare, săvârşit tocmai în oraşul din care plecasem. Am băgat atunci de seamă că toată lumea din Mhow era contra mea. Am reuşit să fug din Mhow în timp de noapte, plătind poliția care la rândul ei fusese plătită să mă predea fără niciun fel de cercetare, duşmanilor mei din partea de

miazăzi. Am stat apoi timp de o săptămână ca pelerin în templul din vechiul oraş Chitor, dar n-am reuşit să mă debarasez de scrisoarea pe care trebuia să o ridic de unde fusese. Am îngropat-o sub Piatra Reginei, din oraşul Chitor, la locul ştiut de noi toți.

Kim nu cunoştea locul, dar pentru nimic în lume nu ar fi întrerupt firul povestirii străinului.

— La Chitor, bagă bine de seamă, eram pe pământul regilor, căci Kotah care se găseşte în partea de răsărit, cade dincolo de hotarele stăpânite de Regina noastră, şi tot în partea de răsărit este şi Jeypur şi Gwalior. Nici uneia nici alteia dintre aceste provincii nu le plac spionii, prin urmare nu te poți aştepta la niciun fel de judecată. Am fost urmărit ca un şacal opărit, dar am reuşit să fug spre Bandakui, unde am aflat că sunt acuzat de omor, anume de asasinarea unui copil în oraşul din care plecasem, şi cei din Bandakui mă aşteptau cu cadavrul şi martorii, hotărâți să pună mâna pe mine.

— Bine, dar Guvernul nu poate interveni?

— Noi cei care facem parte din această organizație nu putem aştepta niciun fel de protecție. Dacă ne este scris să murim, murim şi s-a terminat, căci numele nostru este şters pentru totdeauna din registre. La Bandakui unde stă unul de ai noştri, mi-am zis că ar fi bine să-mi pierd urma, şi m-am schimbat la față, aşa că m-am deghizat în Mahratta. Am venit apoi până la Agra şi aveam de gând să mă cobor spre Chitor, ca să iau scrisoarea. Eram atât de sigur că mi-au pierdut urma, încât n-am trimis niciun *tar* ca să-i anunț unde se găseşte scrisoarea, căci voiam ca tot meritul să fie al meu.

Kim dădu din cap în semn de aprobare, căci cunoştea şi el acest orgoliu.

— Umblând însă pe străzile din Agra, m-am pomenit față în față cu un om care mă învinuia în gura mare, că-i datorez o sumă de bani, şi înconjurat de o mulțime de martori, voia să mă târască pe loc în fața judecătorilor. Ascultă dragul meu, cei din sud sunt oameni deştepți. Spunea că m-a recunoscut că eu sunt agentul lui pentru plasarea recoltei de bumbac, arde-l-ar focul cel veşnic.

— Erai agentul lui cu adevărat?

— Nu fi prost! Eu eram omul căutat din cauza scrisorii. Am rupt-o la fugă spre cartierul casapilor şi am scăpat în casa unui evreu, dar acesta temându-se de o revoltă, m-a alungat. De aici am venit pe jos până în drumul care duce spre Somna... aveam asupra mea exact banii necesari pentru un tikkut până la Delhi... şi în timp ce mă zbăteam pe fundul unei gropi scuturat de friguri, mă pomenesc cu unul care iese din hăţiş, şi după ce m-a bătut crâncen şi m-a tăiat, m-a scotocit până la piele, din cap fină în picioare. Eram aproape de *te-rain* şi se putea auzi destul de bine apropiindu-se.

— Cum de n-a profitat de ocazie ca să-ți taie gâtul?

— Atât de proşti nu sunt nici ei. Dacă voi fi prins la Delhi, la cererea judecătorilor, care vor avea la îndemână probele de asasinat, voi fi extrădat Statului care mă reclamă. Mă voi întoarce sub escortă şi voi muri încet, ca să servesc de exemplu pentru ceilalți din organizația noastră. Țara de jos nu este țara mea. Alerg roată, ca o capră cu un singur ochi. N-am mâncat de

două zile. Sunt însemnat, şi-şi duse mâna la legătura murdară pe care o avea în jurul piciorului, aşa că la Delhi voi fi recunoscut.

— La urma urmelor în *te-rain* te găseşti în deplină siguranță.

— Dacă ai trăi un an încheiat în slujba organizației noastre, nu cred că mi-ai mai spune odată aceleaşi cuvinte. Telegraful trebuie să bată acum cu înfrigurare, şi la Delhi vor afla toate semnalmentele mele, căci îmi vor descrie toate zgârieturile şi toate zdrențele care se găsesc pe trupul meu. Douăzeci de inşi, la nevoie chiar o sută, se vor găsi să jure că am omorât copilul, iar tu nu mă vei putea ajuta cu nimic.

Kim cunoştea destul de bine procedurile indigenilor, pentru ca să-şi dea seama că înscenarea aceasta a fost studiată dinainte, până în cele mai mici amănunte, şi că se va găsi până şi cadavrul. Din când în când, Mahratta îşi crispa degetele de deznădejde. Jatul privea îmbufnat din colțul său, iar lama era ocupat cu mătăniile; în timpul acesta Kim examina gâtul străinului, prefăcându-se că murmură un descântec, şi-şi făcu un plan cât ai clipi.

— Ai vreun mijloc ca să-mi poți schimba înfățişarea? Altfel sunt mort. În cinci… cel mult zece minute, dacă nu m-ar fi încolțit atât de cumplit, aş fi putut să…

— L-ai vindecat, făcătorule de minuni? întrebă jatul morocănos, căci văd că-l descânți cam demult.

— Nu, căci văd că rănile lui nu pot fi vindecate cu descântece; poate cel mult dacă timp de trei zile ar zăcea îmbrăcat în haine de *bairagi.*

Acest procedeu este o penitență cunoscută pe care de multe ori duhovnicii o impun câte unui negustor bogat şi hrăpăreț.

— Un preot caută întotdeauna să facă şi din alții preoți, răspunse Kamboh care ca orice om superstițios, nu se putea stăpâni să nu ia în bătaie de joc, chiar propria lui credință.

— Prin urmare şi fiul tău va deveni preot. Cred că a sosit timpul să-i mai dau un medicament.

— Noi jații suntem cu toții nişte bivoli, răspunse țăranul îmbunat.

Kim frecă de buzele subțiri ale băiatului o fărâmă din medicamentul amar.

— Nu ți-am cerut nimic, zise el răstit, întorcându-se spre tatăl băiatului, decât ceva de mâncare. Poate eşti supărat din cauza asta? Acum voi vindeca un alt om, crăişorule, dacă îmi dai voie.

Omul întinse brațele ca nişte căngi spre el şi începu să se roage:

— Te rog, fii bun, nu-ți bate joc de mine în felul acesta.

— Aş vrea să vindec pe bolnavul de colo, şi ar fi o faptă bună dacă mi-ai da o mână de ajutor. Ce fel de cenuşă ai în lulea? Albă... asta va fi foarte bună. Intre merindele pe care le-ai adus nu cumva se găseşte şi şofran crud?

— De... eu...

— Deschide legătura!

În legătura țăranului erau o mulțime de nimicuri: bucăți de pânză, unsori primite de la felceri, daruri ieftine cumpărate din bâlciuri, un şervet plin de *atta,* un fel de păsat indigen de culoare cenuşie, legături de tutun din miazăzi, câteva camişe colorate pentru pipe şi un pachet cu ingrediente pentru preparat curry, toate învelite într-o cârpă. Kim le răsturnă pe toate, luând înfățişarea unui vrăjitor

priceput care ştie ce face, şi începu să îngâne un descântec mahomedan.

— Înțelepciunea aceasta am învățat-o de la sahibi, şopti el întorcându-se spre lama, (aici dacă te gândeşti la ceea ce învățase de la Lurgan, avea deplină dreptate). În zodia omului acestuia este scrisă o mare nenorocire, cel puțin aşa scrie în stele, şi aceasta îl urmăreşte pretutindeni. Ce zici, să alung răul?

— Prietene al stelelor, tot ce ai făcut tu, a fost bine făcut. Să fie pe voia ta. Mai este cineva care aşteaptă vindecare?

— Repede, haide repede, căci trenul se poate opri, gemu Mahratta.

— O vindecare chiar în pragul morții, răspunse Kim amestecând făina jatului cu praful de cărbune şi cenuşa tutunului din luleaua de lut roşu. Fără o vorbă E. 23 îşi desfăcu turbanul şi scuturând din cap, pletele negre îi coborâră pe ceafă.

— Aceasta este hrana mea... preotule, murmură jatul.

— A intrat un bivol în mijlocul templului. Îndrăzneşti să ridici ochii atât de sus? întrebă Kim. Trebuie. Să dezvălui mistere în fața unui imbecil. Păzeşte-ți ochii căci mi

se pare că ai o urmă de albeață pe ei. Ți-am scăpat copilul de la moarte şi drept recunoştință tu... neruşinatule! (Omul se ruşină la cuvintele lui, căci Kim părea că ia lucrurile în serios). Vrei să te blestem, sau vrei... (şi plecându-se, ridică de jos cârpa în care fuseseră legate lucrurile, şi o puse omului în cap) ... dacă vei îndrăzni să te gândeşti numai, că ar fi bine să te uiți la ce voi face eu, atunci să ştii că nu te voi mai putea scăpa. Stai aici, şi să nu mai scoți niciun cuvânt.

— Sunt orb şi surd. Numai nu mă blestema. Hai copilaşul meu... să ne jucăm de-a v-ați ascunselea. Dar fie-ți milă de mine şi nu ridica de pe capul meu cârpa cu care sunt acoperit.

— Am o rază de speranță, zise E. 23. Care este planul tău?

— Vom vedea mai târziu, răspunse Kim şi-i făcu semn să-şi scoată cămaşa.

Ca orice om de la miazănoapte E. 23 ezită să se despoaie în fața lui.

— Din ce castă face parte un gât care nu mai ține de trup? întrebă Kim dezbrăcându-l până la cingătoare. Va trebui să fac din tine un Saddhu, cu trupul

complet galben. Da-ți jos hainele şi trece-ți părul peste ochi, până scutur cenuşa pe tine. Pe urmă să-ți fac şi un semn de castă pe frunte, zise el şi scoțându-şi din sân cutioara cu vopsele de topograf, luă pe cea de carmin.

— Mi se pare că tu eşti abia la începutul meseriei? întrebă E. 23, care căuta să-şi salveze viața, în timp ce lepădă de pe el hainele cu care era îmbrăcat şi Kim îi zugrăvi semnul unei caste nobile între sprâncenele încărcate de cenuşă.

— Dragă frate, eu fac parte din grupare numai de două zile, răspunse Kim. Pune mai multă cenuşă pe piept.

— Ai cunoscut pe unul care vindecă perle bolnave? întrebă străinul şi dintr-un singur gest îşi desfăcu pânza cu care îi era înfăşurat turbanul, de plezni în aer ca un bici, apoi se încinse cu ea peste mijloc, căutând să se înfăşoare cu tot meşteşugul cu care un Saddhu îşi încinge brâul.

— Ah, va să zică tu cunoşti procedeele lui? Mi-a fost şi mie câtva timp învățător. Trebuie să-ți desfac piciorul; cenuşa vindecă şi rănile. Freacă-te bine pe tot locul.

— Odinioară eram mândria lui, dar văd că tu eşti mult mai bun decât mine. Zeii au fost buni cu noi. Dă-mi mie *asta.*

Intre lucrurile jatului găsise şi o cutie de tinichea albă, plină cu buline de opiu. E. 23 îşi umplu mâna şi le dădu pe gât.

— Sunt bune contra foamei, a spaimei şi a frigului, zise el. Afară de asta fac să ți se roşească ochii. Cred că acum voi fi din nou în stare să mă joc cu primejdia. Nu ne mai lipseşte decât un cleşte Saddhu. Ce facem cu hainele cele vechi?

Kim le făcu sul şi le băgă sub tunica lui largă. Cu o bucată de vopsea de ocru începu să-i tragă linii largi pe picioare şi pe piept, peste vopseaua de şofran şi stratul de cenuşă şi făină.

— Sângele închegat pe haine ar fi deajuns pentru ca să fiu spânzurat.

— Se poate, dar nu e nevoie să le arunci pe fereastră... Am terminat. Întoarce-te şi priveşte jatule, iar glasul lui tremură pătruns de aceeaşi satisfacție ca al unui copil când reuşeşte să facă o glumă cu haz.

Zeii ne-au luat sub scutul lor, răspunse Kamboh, apărând de sub învelitoarea lui, ca un bivol care apare din mijlocul

păpurişului. Dar unde este Mahratta? Ce ai făcut cu el?

Kim fusese învățat de Lurgan Sahib cum trebuie să procedeze, dar afară de asta chiar E. 23 era prin forța lucrurilor un bun actor. În locul negustorului slăbănog care tremura ca varga, în colțul vagonului, era acum un Saddhu aproape gol, cu trupul uns cu cenuşă şi vărgat de culori gălbui, cu părul plin de praf şi ochii umflați (pe stomacul gol opiul îşi face efectul foarte repede) şi plini de îndrăzneală şi brutalitate. Era aşezat cu picioarele încrucişate sub el, la gât cu mătăniile cafenii ale lui Kim şi pe umeri cu o bucată de stofă persană, înfloritä. Copilul îşi îngropă capul la pieptul tatălui său care se uita consternat.

— Ridică fruntea, crăişorule; am plecat la drum împreună cu vrăjitorii, dar să nu-ți fie teamă, căci nu mănâncă oameni. Ei haide, nu plânge... căci n-are niciun rost ca azi să vindeci un copil bolnav de moarte, pentru ca mâine să-l omori singur cu spaimele.

— Copilul va fi mulțumit toată viața, căci a fost de față la o vindecare nemaiauzită.

Pe vremea când eram şi eu de seama lui, făceam cai şi oameni din argilă.

— Am făcut şi eu, iar noaptea vine Sir Banas şi le dă viață, în dosul grămezii de gunoi din fața bucătăriei noastre, gânguri copilul.

— Va să zică nu te sperii de nimic, nu e aşa crăişorule?

— M-am speriat pentru că am văzut şi pe tatăl meu că s-a speriat. L-am simțit cum îi tremurau brațele.

— Ia te uită, găinarul! exclamă Kim. (Jatul ruşinat începu să râdă şi el). Ai vindecat pe acest nenorocit negustor de o boală grea. Va trebui acum să-şi lase aici toate lucrurile şi condicele de conturi, şi va trebui să stea trei nopți la rând pe marginea drumului, pentru a-şi răpune duşmanii, căci semnele stelelor sunt acum contra lui.

— Eu zic că din ce sunt mai puțini cămătari, va fi cu atât mai bine. Dar la urma urmelor, Saddhu, ne Saddhu, va trebui să-mi plătească bucata de pânză pe care o are pe umeri, căci face parte dintre lucrurile mele.

— Nu mai spune! Dar copilul pe care îl ai

în brațe, mi se pare că nu mai departe decât acum două zile, ar fi trebuit să-l pui pe rugul din marginea râului. Mai am ceva de spus. Transformarea aceasta am făcut-o în fața ta, pentru că altfel nu se putea. I-am schimbat şi trupul şi sufletul. Prin urmare ascultă om din Jullundur; dacă se va întâmpla ca să-ți aduci aminte de ceea ce ai văzut şi ai auzit aici, şi să pomeneşti bătrânilor adunați sub copacul de sfat, sau în casa ta, sau preotului care va veni să binecuvânteze cireada ta, boala de grumăzare va da peste vitele tale, foc va lua coliba ta, iar şobolanii vor da iama în hambarele tale, şi zeii noştri vor lovi cu blestem ogoarele tale din care rodul va pieri şi iarba se va usca, secătuind pământul în calea ta şi în urma plugului tău. (Acesta era un blestem pe care Kim îl auzise de la un *faquir* care sta în Poarta Taksali pe vremea când el era copil. Cu toate că trecuse multă vreme de atunci, blestemul îşi făcu efectul chiar acum).

— Încetează sfântule, fie-ți milă de mine şi încetează, se tângui jatul. Nu blestema casa mea, căci nu am văzut nimic. N-am auzit nimic. Eu sunt robul tău! şi

plecându-se în genunchi sărută picioarele goale ale lui Kim şi se bătu cu fruntea de duşumelele vagonului.

— Dar cum ție ți-a fost rânduit să mă ajuți cu o mână de făină, cu puțin opiu şi alte lucruri de nimic pe care le-am dat cuvenită cinstire întrebuințându-le în meşteşugul meu, zeii te vor binecuvânta pentru ceea ce mi-ai făcut, zise el şi spre uşurarea omului, murmură o lungă binecuvântare, dintre acelea pe care le învățase de la învățătorul său Lurgan Sahib.

Lama se uita la el din dosul ochelarilor cu mai multă atenție decât îl urmărise în timpul cât durase deghizarea.

— Prietene al Stelelor, zise el într-un târziu, tu ai câştigat multă înțelepciune. Fereşte-te ca aceasta să nu facă în sufletul tău loc pentru trufie. Nu se găseşte om care urmează Legea cea dreaptă, şi cu toate acestea să vorbească despre ceea ce a văzut şi a auzit, în fața altora, fără să se teamă de ce va urma.

— Nu, nu, aşa ceva nu se întâmplă, se grăbi jatul să răspundă, de teamă ca bătrânul să nu înceapă aceeaşi serie de

blesteme pe care le auzise de la ucenicul său.

În timpul acesta E.23 *respiră uşurat şi se lăsă în voia opiului care pentru un asiat este în acelaşi timp hrană, tutun şi vindecare.*

Şi aşa, în mijlocul unei tăceri pe deasupra căreia plutea groaza şi frica de necunoscut, trenul intră în gara Delhi pe la aprinsul luminilor.

CAPITOLUL XII

Cine-i îndrăgitul de zări ce marea dori cu săratele ape?
Muget din funduri de-adânc ridicat, ăulitul tăriei pustii
când prinde să sape?
Fiorul ce-aleargă în tremur domol pe pânza verde şi sură
ca ciute în culcuşuri speriate?
Când cerul coboară mai jos, să sugrume furtuna ce
freamătă urlă, fuge şi vine?
Acela înţelege munteanul ce din şuier de viscol mireasma
zăpezii o simte ca mine,
Şi pod pe prăpăstii întinde troieni, şi cedrii doboară.

— Mi-a venit inima la loc, zise E. 23 strecurându-se în mijlocul mulțimii care mişuna pe platforma gării. Foamea şi groaza fac pe oameni să-şi piardă capul, altfel ar fi trebuit să mă gândesc numaidecât la acest mijloc de scăpare. Am avut dreptate. Au venit să mă caute. Tu mi-ai scăpat viața.

Un grup de polițişti punjabi, îmbrăcați în pantaloni galbeni şi conduşi de un tânăr englez, care transpira din greu, despărțea lumea în două, căutând să-şi facă loc spre vagoanele trenului. În urma lor, nesimțit ca o pisică, venea un om pântecos şi gras,

care după înfățișare trebuie să fi fost un funcționar al curții de justiție.

— Uită-te la tânărul Sahib; citeşte o hârtie, pe care o are în mână; acestea trebuie să fie semnalmentele mele, zise E. 23. Umblă din vagon în vagon, ca pescarii când îşi întind năvoadele pe malul unui lac.

Când grupul polițiştilor ajunse la compartimentul lor, E. 23 îşi plimba mătăniile printre degete, cu mişcări grăbite şi sigure, iar Kim făcea glume pe socoteala lui, din cauză că fusese atât de distrat, încât îşi pierduse cleştele cu inele, care sunt semnul caracteristic al unui Saddhu. Lama cufundat în meditație, privea drept în fața lui, iar țăranul îşi aduna lucrurile, aruncând priviri piezişe celor care intraseră.

— Aici nu e nimeni, decât o ceată de boaite, strigă englezul în gura mare, şi țăranul simți că este apucat de un fel de teamă; poliția indigenă înseamnă jaf pentru indigenii din toată India.

— Marea greutate este acum, să pot trimite o telegramă cu care să-i anunț unde se găseşte ascunsă scrisoarea după care

m-au trimis. În hainele acestea nu mă pot duce la oficiul de *tar* (telegrafic).

— Nu eşti mulțumit că ți-am scăpat capul?

— Nu, dacă lucrul nu e decât pe jumătate terminat. Vindecătorul perlelor bolnave nu ți-a spus niciodată aşa ceva? Uite vine un alt sahib! ... Ah...

Era un chestor de la poliția districtuală, înalt şi țeapăn în uniformă, cu centiron, cască şi pinteni poleiți... aşa că era foarte mândru şi se apropia răsucindu-şi mustața neagră.

— Cât sunt de proşti sahibii aceştia de la poliție, murmură Kim mulțumit.

E. 23 se uită la el cu coada ochiului.

— Cred că nu greşeşti deloc, răspunse el cu glasul schimbat. Mă duc să beau puțină apă. Ai grijă să nu-mi ia cineva locul.

O luă la fugă şi era gata să cadă în brațele englezului, care îl primi cu o ploaie de înjurături debitate în dialect urdu, dar destul de prost.

— *Tam mut?* Ce, eşti beat? Ce te repezi aşa, de parcă toată gara din Delhi ar fi numai a ta.

E. 23, spre marea satisfacție a lui Kim,

răspunse la rândul lui, fără să-i tresară niciun muşchi al feței, cu un torent de înjurături. Scena aceasta îi aduse aminte de micii toboşari şi măturătorii cazărmii din Umballa, de pe vremea primelor lui zile de îngrozitoare captivitate.

— Mă tâmpitule, strigă englezul cu glas tărăgănat. Nickle jao! Întoarce-te în vagonul tău!

Retrăgându-se, pas cu pas, plin de respect pentru ordinul primit, dar domolind glasul, care vărsa înjurăturile la adresa acestui D. S. P. (District Superintendant of Police), Saddhul cel galben se urcă din nou în vagon, afurisindu-l până la al şaptelea neam, în numele Pietrii Reginei şi a celor care se găsesc scrise sub piatră (Kim era gata să facă o săritură în aer), şi a unei întregi serii de zeități, de ale căror nume el nici nu auzise până acum.

— Nu te înțeleg ce spui, se răsti englezul, roşu de mânie, dar bănuiesc că trebuie să fie o obrăznicie fără pereche tot ce spui. Hai , pleacă de aici!

E. 23 prefăcându-se că nu înțelege ceea ce spune englezul, îşi scoase biletul de tren

pe care polițistul i-l smulse din mână.

— Oh, zoolum! Ce tiranie, gemu jatul din colțul vagonului, şi totul pentru o simplă glumă. (El râse cu poftă auzind ploaia de înjurături a lui Saddhu). Descântecele tale sfântule nu-şi fac astăzi efectul.

Saddhu se luă după polițist, scâncind şi implorându-l. Valul de călători ocupați de pachete şi de copiii pe care îi aveau, nici nu băgă de seama scena care se petrecuse alături de ei. Kim se furişă pe urma lor, căci prin minte îi fulgeră o amintire, despre un caz când mai auzise pe acest sahib furios şi prost, vorbind cu o femeie bătrână, mai acum trei ani, pe aproape de Umballa.

— Toate bune, şopti Saddhu întorcându-se spre el, din mijlocul mulțimii care se frământa şi striga pe toate glasurile; lângă el era un ogar persan şi pe umăr avea o colivie plină de ereți dresați, pe care îi ducea urmărit de un Rajput, care îi avea sub pază. — A plecat să trimită vorbă despre scrisoarea pe care a ascuns-o. Mi s-a spus că se găseşte în Peshawar, dar trebuia să fi prevăzut că omul acesta este ca şi crocodilul: întotdeauna pe celălalt mal

al dulbinei. M-a scăpat din încurcătura care începuse să-mi dea de gândit tocmai acum, dar viața ți-o datorez numai ție.

— Face şi el parte dintre ai noştri? întrebă Kim, strecurându-se pe sub brațul unui hăitaş de cămile din Mewar, în mijlocul unui grup de matroane Sikh care stăteau de vorbă.

— Este unul dintre cei mai mari, nici mai mult nici mai puțin. Am avut amândoi noroc! Îi voi face un raport despre ceea ce ai făcut tu pentru mine. Sub ocrotirea lui voi fi de aici înainte în siguranță.

Îşi făcu loc prin mulțimea de oameni îngrămădiți din fața vagoanelor şi se aşează pe banca din fața oficiului telegrafic.

— Întoarce-te, căci altfel îți vor ocupa locul din vagon. Să nu mai ai nicio grijă nici de cele ce ți-am spus şi nici de viața mea. Tu m-ai ajutat să ies în larg, iar Strickland Sahib m-a ridicat din nou în picioare. Poate vom mai avea prilejul să ne întâlnim cândva din nou în drumurile noastre spre jocul cu primejdia. Rămâi sănătos.

Kim se întoarse în fugă spre vagonul său; se simțea foarte mândru, dar cu toate

acestea nu-i venea să creadă ceea ce vedea cu ochii, şi se simțea puțin cam intrigat, din cauză că nu-şi putea explica tâlcul secretelor de care se simțea înconjurat.

— „Fără îndoială în jocul acesta eu nu sunt decât un începător. Eu n-aş fi fost în stare să mă simt atât de repede pe pământ sigur, ca acest Saddhu. El ştia dinainte că locul cel mai puțin luminat este tocmai sub felinar. Eu nu m-aş fi priceput să comunic ştirile pe care le am, înşirând un pomelnic de înjurături... dar şi sahibul era deştept. Nu face nimic... eu totuşi am scăpat viața unui om "...). Unde s-a dus Kamboh, sfântule? întrebă el în şoaptă, aşezându-se lângă lama, în vagonul care acum era plin de lume.

— L-a apucat frica, răspunse lama cu glasul blând şi puțin cam ironic. Te-a văzut, că pentru a-l feri de primejdie, ai schimbat pe Mahratta cât ai clipi din ochi în Saddhu. Aceasta l-a mirat foarte mult. Pe urmă a văzut pe acest Saddhu căzând plocon în mâinile poliției, cu tot meşteşugul tău de a-l schimba. De frică şi-a luat copilul şi a plecat, căci spunea că dintr-un negustor paşnic, tu ai făcut un derbedeu

neruşinat care îndrăzneşte să se ia la harță cu oamenii poliției, şi se temea să nu iasă şi pentru el vreun bucluc. Unde este Saddhu?

— Cu poliția, răspunse Kim... Cu toate acestea eu am scăpat de primejdie copilul acestui Kamboh.

Lama îi răspunse cu naivitate:

— Oh, *chela,* nu te lăsa dus de supărare. Copilul lui Kamboh l-ai vindecat numai ca să faci o faptă bună. Pe Mahratta însă, ai încercat să-l descânți cu vorbe pline de deşertăciune, căci eu te-am urmărit, şi aruncai priviri furioase cu coada ochiului, pentru ca să înspăimânți un om bătrân şi un țăran slab de minte: de aici poate ieşi nenorocire şi bănuială.

Cu toată vârsta lui, Kim căută să se stăpânească. Ca orice tânăr, nici lui nu-i plăcea să i se facă imputări şi să fie judecat greşit, dar se găsea în mare strâmtoare şi n-avea ce face. Trenul ieşi din gara Delhi şi se pierdu în noapte.

— Ai dreptate. Dacă te-am jignit, atunci recunosc că sunt vinovat.

— Este ceva mai mult decât atât, *chela.* Tu ai dat drumul în lume unei fapte şi

aceasta, ca şi piatra pe care o arunci în dulbină şi începe să facă undă, va avea urmările pe care nu le putem cunoaşte dinainte, până unde vor ajunge.

Neînțelegerea aceasta era prielnică, atât pentru vanitatea lui Kim, cât şi pentru liniştea lui lama, mai ales când te gândeşti că tocmai în clipa aceea din Simla plecase o telegramă cifrată care anunța sosirea lui E. 23 la Delhi, şi ceva mai mult, dădea amănunte despre locul unde fusese ascunsă o scrisoare, pentru care se dăduse ordin să fie prinsă, înainte de a ajunge la destinație. Din întâmplare, tot atunci, un polițist prea zelos, arestase sub bănuiala de omor săvârşit într-un stat de miazăzi, pe un agent de bumbac din Ajmir, care părea extrem de indignat, în timp ce se legitima în fața lui Strickland Sahib, pe peronul gării din Delhi. În timpul acesta, E. 23 reuşi să se strecoare pe căi întortochiate spre inima oraşului Delhi, unde era în cea mai deplină siguranță. Peste două ceasuri, sosiră mai multe telegrame, pe adresa unui ministru a unui stat din miazăzi; telegramele spuneau că s-a pierdut orice urmă a unui Mahratta, care fusese puțin

cam stropşit pe drum; şi în timp ce trenul intră liniştit în gara Saharunpore, undele pietrei, la care contribuise şi Kim să fie aruncată în apă, atinseră scările unui templu mahomedan din Roum, ca să deranjeze un cucernic credincios în timpul rugăciunii.

Tot atunci, lama îşi făcea tihnit rugăciunile lui, sub ramurile unui oleandru înflorit, nu departe de platforma gării, mulțumit de prezența alături de el a discipolului său şi de lumina strălucitoare a soarelui.

— Vom lăsa toate aceste lucruri în urma noastră, zise el făcând un semn spre cazanul de alamă al locomotivei oprite pe şine. Vuietul acestui *te-rain,* cu toate că este o născocire minunată, m-a muiat ca pe o otreapă. Începând de astăzi, vom fi împreună şi mereu la aer liber şi la soare.

— Hai să mergem până la casa femeii din Kulu.

Kim o luă repede la picior, cu toată povara boccelelor pe care le ducea cu el. De dimineață, drumul spre Saharunpore e liber şi parfumat de aerul proaspăt. Îşi aduse aminte de dimineţile pe care le

petrecuse la St. Xavier, şi fericirea lui nu mai cunoştea margini.

— Ce înseamnă graba asta? Oamenii sfinți nu aleargă de ici colo, cum aleargă găinile, care se perpelesc la soare. Am făcut până acum mai multe sute de *icos,* şi n-am putut rămâne singur cu tine nici pentru câteva clipe. Cum să mai poți primi învățătură în mijlocul acestei mulțimi, care te înghesuie din toate părțile? Eu însumi cum mă voi mai putea gândi la ceea ce caut, în mijlocul larmei, pe care o face lumea din jurul meu.

— Crezi că anii care au trecut, nu i-au mai scurtat din limbă? întrebă discipolul zâmbind.

— Nici pofta de vrăjitorii. Îmi aduc aminte că într-un rând, vorbindu-i despre roata vieții, (lama începu să se scotocească în sân, ca să caute ultimul desen pe care îl făcuse), ea nu se gândea decât la demonii care neliniştesc visurile copiilor. Va avea prilejul să facă o faptă bună, dându-ne găzduire... nu peste mult, dar cu altă ocazie... căci vom merge foarte domol şi nu ne vom grăbi deloc să ajungem la ea. Acum vom pleca la drum pe jos şi vom lăsa

lucrurile să-şi urmeze cursul lor. Cercetările noastre vor fi sigure de aici înainte.

Astfel, plecară tihniți la drum, printre câmpuri şi de-a lungul livezilor înflorite din marginea drumurilor, care duceau spre Aminabad, Sahaigunge, Akrola, de pe marginea Iezărului şi mica localitate Phulesa, pe sub poala colinelor care urcau mereu spre miazănoapte, iar dincolo de ele se vedeau iarăşi zăpezile. După somnul tihnit sub cerul înstelat, urma trecerea pe mijlocul câte unui sat, care începea să se trezească, şi plăcerea de a întinde cățuea de cerşetor, celor care le ieşeau în cale, fără să spună însă nicio vorbă şi cu ochii fugind de la un colț la altul de cer, ceea ce era cu totul contrar prevederilor legii celei drepte. Pe urmă, Kim se întorcea lipăind uşor din picioarele desculțe, prin colbul mângâietor al drumului, ca să-şi găsească învățătorul la umbra unui manguier, sau în umbra şi mai rară a unui *siris* alb de Doon, ca apoi să mănânce şi să bea în tihnă, amândoi. La amiază, după ce făceau o bucată de drum şi stăteau de vorbă împreună, se întindeau să se culce, ca apoi să plece mai veseli

iarăşi, după ce aerul se mai răcorea. Pe înserate ajungeau întotdeauna într-o regiune cu totul nouă, la marginea câte unui sat, pe care de trei ceasuri o vedeau de departe, aşternut în mijlocul lanurilor, şi despre care vorbiseră necontenit tot drumul până să ajungă în marginea lui.

Aici îşi debitau din nou povestea, în fiecare seară alta, cel puțin întrucât privea pe Kim, şi de fiecare dată, preotul sau fruntaşul satului, le ura bună venire, cum era obiceiul în răsăritul țării.

La ceasul când umbrele începeau să se scurteze, şi brațul lui lama apăsa mai greu pe umărul lui Kim, scotea din sân desenul cu Roata Vieții, pe care îl netezea cu mâna şi-l întindea pe câte o lespede, după ce sufla deasupra ei, şi în mână cu un pai lung, începea să-i explice fiecare părticică. Pe înălțimea aceasta stăteau zeii... şi această parte este ceea ce numai în vis un om îşi poate închipui.

Dincoace este cerul nostru cu semizeii... cavalerii luptându-se printre coline. Dincolo erau tot felul de animale, care se opinteau sub poverile lor, în drumul de urcare sau coborâre a scării; acestea erau

sufletele între care nu trebuie să te amesteci. Mai încolo era infernul cu tenebrele lui fierbinți sau înghețate, şi pline de umbre chinuite. *Cheia* trebuia să învețe care sunt relele pricinuite de lăcomia nesățioasă, dilatarea stomacului şi arsurile intestinelor, din cauza mâncării exagerate. Ascultător şi cu capul plecat asupra desenului, urmărind cu degetul tot ce-i spunea lama, discipolul învăța; când ajunseră însă la lumea celor care erau muritori de rând şi se frământau fără niciun folos, lume care era tocmai deasupra infernului, gândurile lui începură să alerge zburdalnice, căci chiar pe drumul pe unde treceau ei acum, trecea şi roata vieții, cu o lume care mânca, bea, vorbea, se căsătorea şi se certa, plină de neastâmpăr. Uneori, se întâmpla ca lama să întrebuințeze la explicațiile lui chiar peisajele şi lucrările pe lângă care treceau, atrăgând atenția lui Kim, care era întotdeauna gata să-l asculte, asupra miilor de forme plăcute şi neplăcute, în care se întrupează ființa, după cum o văd oamenii, dar care totuşi nu are nicio importanță; îi arăta cum duhul inferior al

omului - îl face să fie robul porcului, al porumbelului sau al şarpelui, şi-l face să dorească nucile de betel, o nouă pereche de boi la jug, şi mila regilor - înlănțuit de trupul pe care-l urmează în cer şi în tenebrele iadului, ca pe urmă să înceapă din nou acelaşi drum al prefacerii, de la început. Se întâmpla câteodată ca în timpul explicațiilor să se oprească alături de ei o femeie sau un om sărac, ca să asculte acest ritual, căci explicațiile lui nu erau cu nimic mai puțin decât un ritual, şi arunca o mână de flori sau de cowry pe marginea hărții întinse. Aceşti oameni simpli erau foarte mulțumiți.

Că în drumul lor putuseră întâlni un om sfânt, care îşi va aduce aminte de ei în rugăciunile lui.

— Vindecă-i pe ei când sunt bolnavi şi suferinzi, zicea lama când vedea că Kim începe să se intereseze de ce-i spunea. Vindecă-i atunci când sunt suferinzi şi bolesc de friguri, dar fereşte-te să faci farmece. Adu-ți aminte ce s-a întâmplat cu Mahratta.

— Prin urmare, orice ai face, nu poate fi decât o faptă rea? întrebă Kim întinzându-

se sub umbra unui copac de la răscrucea drumului, care duce spre Doon, şi urmărind cu ochii un roi de furnici, cum i se urca pe mână.

— E bine să te opreşti întotdeauna de la faptă, afară de cazul când e vorba despre o faptă bună.

— În casa cu porțile înțelepciunii ni se spunea că a te opri de la faptă, este un lucru nevrednic de un sahib. Ori eu sunt sahib.

— Prietene al tuturora, răspundea lama şi se uita drept în ochii lui, eu sunt om înaintat în vârstă, care se bucură ca şi copiii de toate înfățişările făpturilor din jurul lui. Pentru cei care urmează calea cea dreaptă, nimic nu este negru sau alb, Hindustan sau Bhotyal. Noi, cu toții nu suntem altceva, decât nişte suflete, care îşi caută mântuirea. Nu interesează ce înțelepciune este împărtăşirea sahibilor; în ziua când vom ajunge pe malul râului pe care îl caut, alături de mine vei fi şi tu mântuit de orice amăgire. Ciolanele mele bătrâne se zbuciumă după acest râu, cum se zbuciumau când eram în *te-rain,* dar spiritul, care este mai presus de aceste

ciolane, aşteaptă cu îndelungă răbdare. Cercetările noastre duc la bun sfârşit.

— Am ceva de spus. Pot să-ți pun şi eu o întrebare?

Lama dădu din cap cu demnitate.

— Trei ani la rând am mâncat pâinea ta, după cum bine ştii. Spune-mi de unde veneau aceşti…

— În Bhotiyal sunt mai multe comori decât ar putea oamenii să-şi închipuie, răspunse bătrânul foarte liniştit. Acolo de unde am plecat eu, mi-a fost dată amăgirea de a mă crede respectat de cei din jurul meu. Când am nevoie de ceva, le cer. De socoteli eu nu țin seamă, căci de ele se ocupă mânăstirea. Eh, stranele negre din lamaserie şi toți cei din noviciat.

Începu să-i povestească, în timp ce trăgea linii cu degetul în țărână, tot ritualul complicat şi pompos, care se desfăşoară în taina catedralelor ferite de avalanşe, despre procesiuni şi dansuri demonice despre schimbarea călugărilor şi a călugărițelor în porci, despre oraşele sfinte care erau ridicate la înălțimi de cincisprezece mii de picioare, despre intrigile şi rivalitățile dintre lamaserii, despre glasurile misterioase,

care se aud în munți şi jocul de lumini pe deasupra zăpezii înghețate. Îi povesti şi despre Lhassa şi Dalai Lama pe care îl văzuse şi i se închinase.

Zilele se scurgeau una după alta, ridicându-se în urma lui Kim ca o barieră care îl despărțea de neamul din care făcea parte şi-l făcea să uite limba mamei lui. Pe nesimțite luneca din nou în felul de gândire şi obiceiuri indigene şi îşi însuşea ceremonialul întrebuințat de lama în timp ce mânca, sau bea, sau făcea o mulțime de lucruri obişnuite. Gândurile moşneagului erau tot mai mult preocupate de lamaseria lui, pe măsură ce se apropiau de zăpezile eterne. Gândul râului pe care îl căuta, începuse să nu-l mai nelinişteascâ. Ce e drept din când în când, privirile lui se opreau asupra unor tufe sau a unui hățiş, aşteptând - spunea el - ca pământul să se deschidă dintr-o clipă într-alta şi să-şi reverse binecuvântarea; se simțea însă, foarte mulțumit că era în tovărăşia discipolului său, în bătaia adierilor aromate, care coborau de pe înălțimile Doonului.

Pe aici nu era nici Ceylan, nici Buddh

Gaya, nici Bombay şi nici ruinele năpădite de bălării, pe care le mai văzuse înainte, cu ocazia rătăcirilor lui de acum doi ani. Despre toate aceste locuri vorbea cum ar vorbi un înțelept, care s-a lepădat de mult de orice trufie, ca un cercetător urmându-şi drumul în umilință, ca un bătrân domolit şi înțelept, ale cărui vorbe sunt pătrunse de flacăra luminii interioare. Încetul cu încetul, lucrurile întâlnite în cale îi înviau în minte toate amănuntele rătăcirilor lui în lungul şi largul Hindustanului, până în clipa când Kim îşi dădu seama că acum are nenumărate motive să-l iubească, cu toate că înainte nu avusese niciunul. Gustau împreună aceeaşi mare fericire comună, respectând prevederile legii celei drepte, ferindu-se de vorbe urâte, de pofte desfrânate, în timp ce nu mâncau fără măsură, nici nu dormeau în paturi înalte şi nici nu se îmbrăcau în haine împodobite. Timpul îl măsurau după deşertul pântecelui, şi lumea din satele pe unde treceau, le dădea de mâncare, aşa cum era obiceiul. Ei erau stăpânii în Aminabad, Sahaingunge, Akrola de pe marginea Iezărului şi mica Phulesa, unde

Kim binecuvântă o femeie, care nu se lăsă înduplecată să le dea de pomană.

În lungul Indiei ştirile, însă, aleargă mai repede decât oamenii, aşa că nu trecu mult şi pe mijlocul lanurilor se văzu venind domol, un om care aducea un coş cu fructe de Kabul şi o cutie de struguri şi portocale aurii, un slujitor cu favorite albe - un Oorya slab şi uscățiv - care îi pofti să cinstească cu vizita lor pe stăpâna lui, mâhnită de gândul că lama nu a mai trecut pe la casa ei, de atâta vreme.

— Da, îmi aduc aminte de ea, răspunse lama, ca şi când ar fi fost vorba de un fapt nou. Este o femeie virtuoasă, care vorbeşte fără niciun cumpăt.

Kim se aşezase pe un colț de iesle şi începuse să povestească ceva copiilor fierarului din sat.

— Vrea să ne roage ca fiica ei să mai nască un băiat. Nu am uitat-o, răspunse el. I-a fost dat să facă o faptă bună. Trimite-i vorbă că ne vom duce.

În două zile făcură drum de unsprezece mile pe mijlocul livezilor, ca la sfârşitul drumului să fie primiți cu toate atențiile cuvenite, căci în casa bătrânei femei se mai

păstra încă vechea tradiție a ospitalității, aşa că făcu şi pe ginerele ei să se conformeze obiceiurilor, pe care le avea soacră-sa; iar aceasta, pentru ca să aibă pace de gura femeilor, trebui să se ducă să ia bani cu împrumut de la cămătarul satului, pentru ca să poată face față dorințelor ei. Vârsta nu domolise nici limba nici memoria bogată în înfloriturí a acestei femei bătrâne, şi din dosul unei ferestre cu gratii dese, în auzul unei duzini de servitori, primi pe Kim cu o ploaie de complimente, care ar fi consternat cu impudicitatea lor pe un auditor european.

— Tu ai rămas acelaşi cerşetor neruşinat pe care l-am întâlnit în *parao,* strigă ea în gura mare. Încă nu te-am uitat. Spală-te şi du-te să mănânci. Tatăl fiului fiicei mele a plecat de acasă, pentru o vreme. Aşa că noi bietele femei am rămas singure şi netrebnice în toată casa.

Pentru a întări cuvintele pe care le spuse, începu să strige, de băgă slujitorii în sperieți şi le porunci să aducă de mâncat şi de băut; odată cu seara, seri dintre acelea încărcate de fumuri arămii, bronzate şi albastre ca turcoazul, care se târăsc în

largul câmpurilor, porunci să-i aducă litiera şi să o scoată în curtea nu prea curată din față, la lumina faclelor; aici începu să clevetească din dosul perdelelor, care nu erau prea riguros trase.

— Dacă Sfântul ar fi venit singur, l-aş fi primit cu totul altfel, dar cu pungaşul acesta, care-l însoțeşte, omul nu poate fi niciodată destul de prevăzător.

— Maharanee, exclamă Kim căutând să aleagă cuvintele cele mai pompoase, nu e vina mea că un sahib... polis-sahib a numit pe Maharanee a cărei față...

— Chitt; asta a fost în timpul pelerinajului. Când suntem la drum... cunoşti şi tu zicătoarea.

— A numit pe Maharanee, zdrobitoare a inimilor şi risipitoare de plăceri.

— Îți mai aduci aminte de vorbele lui. E adevărat, aşa a spus. Dar aceasta a fost pe vremea când tinerețea mea era în floare (şi bătrâna începu să râdă ca un papagal mulțumit de bucățica lui de zahăr). Începe acum şi spune-mi întâmplările din drumul pe care l-ați făcut până aici, în marginile bunei-cuviințe. Povesteşte-mi câte fete şi femei măritate au fost străpunse de genele

ochilor tăi? Veniți de la Benares? Anul acesta aş fi vrut să mă duc şi eu, dar fiică-mea nu are încă decât doi băieți. Phaii! Aceasta trebuie să fie consecința acestor câmpii. La noi în Kulu, bărbații sunt ca elefanții... Voi ruga însă, pe Sfântul, (dă-te la o parte secătură), să-mi dea ceva farmece contra colicilor vântoase care apucă pe nepotul meu cel mai mare, în timpul recoltei manguierilor. Acum doi ani mi-a dat ceva, care ne-a fost de folos.

— O, Sfântule, exclamă Kim, abia stăpânindu-şi mulțumirea, şi se întoarse spre lama care asculta nepăsător.

— Este adevărat; i-am dat ceva contra vânturilor.

— Pentru dinți... dinți... dinți, strigă bătrâna cu glas răstit.

— Vindecă-i dacă sunt suferinzi, zise Kim, repetând propriile lui cuvinte, dar fereşte-te să faci farmece. Adu-ți aminte ce a pățit Mahratta.

— Asta s-a întâmplat cu două rânduri de ploi în urmă.

Îmi împuiase capul cu scâncelile ei (răspunse lama scâncind ca şi judecătorul nedrept, care scâncise înainte de el). Ține

seamă de ceea ce-ți spun *chela:* aşa se întâmplă că, chiar cei care urmează calea cea dreaptă, sunt abătuți din drumul lor, de femeile fără minte. Trei zile la rând, cât a fost copilul bolnav, mi-a bătut capul, fără încetare.

— Ira, dar cui era să-i bat capul, dacă nu ție? Mama copilului nu ştia nimic iar tatăl său, cu toate că era pe vremea nopților reci, se întorcea pe cealaltă dungă şi începea să sforăie, după ce spunea: închină-te zeilor! M… da, ce era să fac?

— A trebuit să-i dau farmecul; ce putea face un om bătrân în starea în care mă găsesc eu?

— E bine să te opreşti la faptă, afară de cazul când e vorba să faci o faptă bună.

— Ah *chela,* dacă se va întâmplă ca tu să pleci de la mine, voi rămâne complet singur în această lume.

— În orice caz, dinții de lapte i-au răsărit foarte uşor, interveni femeia. Dar cu toate acestea, toți preoții sunt la fel.

Kim tuşi încetişor, căci fiind tânăr, nu era de acord cu ceea ce spunea bătrâna, de aceea îi răspunse:

„Nu supăra pe cel înțelept, înainte de

vreme, cu vorbele tale, căci înseamnă că săvârşeşti un păcat “.

— În dosul grajdurilor este un *mynah* (şi prin întuneric îşi repezi arătătorul încărcat de inele), care s-a obişnuit să vorbească întocmai ca preotul casei. S-ar putea să-mi uit de cinstea pe care trebuie să o dau oaspeților mei, dar dacă l-ați vedea apăsându-şi palmele pe pântecele umflat ca un cimpoi şi strigând: „Aici mă doare “, poate m-ați ierta. Eram gata să iau un medicament de la *hakim.* Le vinde foarte ieftin, dar e sigur că pe urma acestor medicamente se îngraşă ca şi taurul lui Shiva. Copilul nu refuză să ia medicamentele, dar nu avem încredere în ele, din cauza culorii sticlelor în care se găsesc.

Profitând de acest lung monolog, lama se strecură în întuneric, spre camera care-l aştepta pregătită dinainte.

— Probabil, l-ai supărat, zise Kim.

— Pe el, nu se poate. Este ostenit, şi eu care sunt bunică, am uitat cu totul de asta. (Nimeni nu poate îngriji de copii, decât bunica, deoarece mamele sunt făcute numai pentru ca să-i poarte la sân). Mâine,

când va vedea cât a crescut fiul fiicei mele îi Va scrie farmecul. De asemenea va putea să judece şi valoarea leacurilor, pe care le dă noul *hakim.*

— Maharanee, cine este acest *hakim?*

— Un vagabond ca şi tine, dar un bengalez foarte serios din Dacca, meşter mare în leacuri vindecătoare de boli. M-a vindecat şi pe mine de răul unui ospăț, dându-mi o pilulă, care simțeam că mă sfredeleşte ca un diavol căruia i-ai dat drumul. Cred că este pe undeva prin apropiere şi vinde leacuri făcute de el, dar care sunt foarte folositoare. Are la el şi hârtii tipărite în angrezi, în care scrie tot ce a făcut pentru bărbații slabi de şale şi femei suferinde.

A stat aici patru zile, dar auzind că vă apropiați, (căci preoții şi *hakimii* trăiesc cum trăieşte tigrul cu şarpele), cred că a plecat, ca să se pună la adăpost.

În timp ce bătrâna respira după acest îndelung colocviu, bătrânul servitor al casei, aşezat dincolo de orbita luminii aruncate de facle, murmură: „Casa aceasta, să mi se ierte vorba, e un adevărat țarc de vrăjitori şi preoți. De ce nu opresc

copilul să mai mănânce fructe de manguier… dar cine să poată sta de vorbă cu o bunică? “apoi adăugă cu glas tare:

— Sahiba, *hakimul* îşi face somnul obişnuit de după masă. Este în clădirea din apropierea coteţului de porumbei.

Kim tresări ca un ogar, care a prins mirosul vânatului, căci pentru el era adevărată plăcere, pe care numai rareori o putea întâlni, să înfrunte şi să umilească un bengalez crescut la Calcutta, guraliv negustor de leacuri din Dacca. Era peste putinţă ca lama, sau chiar el, să fie de astă dată desconsiderat, din pricina unui astfel de om. Cunoştea de mult anunţurile, scrise într-o engleză imposibilă, ale acestor negustori pe care le publicau ziarele indigene. De multe ori, băieţii din institutul St. Xavier, le aduceau pe ascuns în dormitor, ca să facă haz pe socoteala lor, căci felul în care suferinzii îşi povestesc simptomele bolii, în limbajul lor simplu, e cât se poate de naiv şi de revelator. Bătrânul Oorya, care nu aştepta decât să asmuţă un parazit contra celuilalt, dispăru grăbit în mijlocul întunericului.

— Ai dreptate, răspunse Kim,

stăpânindu-şi mânia. Marfa pe care o vând nu este altceva decât puțină apă colorată, băgată în sticle şi o mare doză de neruşinare. Victimele şi le aleg dintre regii decăzuți şi bengalezii suprahrăniți, iar marele câştig şi-l trag de pe urma copiilor, care nu sunt încă născuți.

Bătrâna începu să râdă cu hohote.

— Nu fi invidios. Vrei să spui că farmecele sunt mai bune; nici eu n-am afirmat contrariul. Vezi ca sfântul să-mi scrie dimineață un amulet care să-mi poată fi de folos.

— Numai, proştii tăgăduiesc, se auzi un glas gros şi greoi răsunând prin întuneric, în timp ce o formă neagră se aşează jos cu picioarele încrucişate, numai proştii se îndoiesc de puterea leacurilor.

— Odată s-a întâmplat că un şobolan a găsit un fir de şofran, şi şi-a zis: „Acum voi deschide şi eu o dugheană “, ripostă Kim.

Gâlceava începuse de-a binelea şi bătrâna se îndreptă în aşternut, ca să poată auzi mai bine.

— Fiul preotului îşi mai aduce aminte de numele dădacei lui şi cunoaşte numele a trei zeități. Ascultați ce vă spun, strigă cel

din umbră, căci altfel vă blestem în numele a trei milioane de A tot puternici.

Se vedea cât de colo că omul acesta acoperit de umbră avea câteva săgeți înveninate în tolbă şi se pregătea să le arunce contra lui Kim de aceea continuă:

— Eu nu sunt decât un învățător al alfabetului, şi mi-am însuşit toată înțelepciunea sahibilor.

— Sahibii nu îmbătrânesc niciodată. Când sunt bunici, încep să danseze şi să joace ca nişte copiii. Sunt oameni tari de căpățână, se auzi glasul strident al bătrânei din dosul perdelelor litierei.

— Am şi leacuri care alungă căldurile şi supărările oamenilor bătrâni. O *sina* bine cântărită pe nopți, când luna se găseşte în mijlocul constelației prielnice, am praf de argilă galbenă… *arplan* de China, care face să revină unui bătrân tinerețea, spre marea mirare a celor din jurul lui; şofran de Kashmir şi cel mai bun salep de Kabul. Au murit mulți oameni înainte de ce…

— De asta sunt pe deplin convins, răspunse Kim.

— … înainte de ce ar fi cunoscut efectul leacurilor mele. Eu nu dau unui suferind,

care vine la mine, numai cerneala cu care se scrie un descântec, ci-i dau leacuri arzătoare, care coboară în vene şi se luptă cu răul.

— Se luptă din toate puterile, oftă bătrâna.

Glasul din întuneric începu să înşire o lungă poveste de nenorociri şi dezastre, presărată cu plângeri adresate guvernului.

— Dar soarta care este mai presus de orice, a vrut ca tocmai acum eu să fiu în slujba guvernului. Sunt diplomat al unei şcoli superioare din Calcutta, pe care s-ar putea să o cerceteze chiar un fiu din această casă.

— Sigur că o va cerceta. Dacă peste câțiva ani băiatul vecinului nostru poate deveni F. A. (First Arts, cuvânt englezesc - identic cu *certificat de studii* - pe care auzindu-l de nenumărate ori, fi întrebuință şi ea) cred că la Calcutta vor putea lua cu atât mai multe premii, copiii deştepți pe care îi ştiu eu.

— N-am văzut până acum niciodată un astfel de copil, continuă glasul din întuneric. Este născut într-un ceas prielnic, este - cu toate colicile de care

suferă şi care devenind colici negre, l-ar fi putut stinge ca pe un porumbel - de invidiat, căci în soarta lui e scris să trăiască ani îndelungaţi.

— *Hai mai!* îl întrerupse bătrâna. Ştiu că nu e bine să lauzi copiii, altfel te-aş asculta cu plăcere. Spatele casei însă, nu e păzit, şi chiar pe vremea aceasta liniştită, bărbaţii îşi aduc aminte că sunt bărbaţi, iar noi femeile ştim... Tatăl copilului este plecat şi eu la vârsta mea trebuie să fiu *clowkedar* (paznic). Sus, sus; ridicaţi litiera. Tânărul preot şi *hakimul* să hotărască singuri ce este mai bun. Leacurile sau descântecele. Hai oameni de nimic, aduceţi tutun pentru oaspeţi şi să facem înconjurul casei, să vedem ce este!

Litiera se depărtă, legănându-se, urmată de faclele care luminau rare prin întuneric şi de o haită de câini. Sahiba era cunoscută de populaţia a douăzeci de sate împrejur, cu toate slăbiciunile, veninul vorbelor ei şi marea generozitate. Douăzeci de sate ar fi fost gata să o înşele, după obiceiul străvechi, cu toate acestea niciunul nu ar fi îndrăznit, pentru toate bunătăţile pământului, să intre în timp de

noapte sau să o calce cu mâna înarmată, ca să o jefuiască. Aceasta însă, nu o împiedica deloc să facă mare caz de rondul ei în jurul casei, în timp ce larma acestei inspecții se auzea până departe, pe drumul spre Mussorie.

Kim se linişti cum este obiceiul când un vraci se întâlneşte cu celălalt în drum şi nu-i vede nimeni. *Hakimul* care era tot cu picioarele încrucişate sub el, umplu hookah şi i-o întinse prieteneşte, iar Kim începu să tragă fumuri din tutunul aromat. Cei adunați în jurul lor se aşteptau la o lungă dezbatere profesională, şi poate chiar la o consultație gratuită.

— Ca să discuți despre leacuri în fața oamenilor nepricepuți, ar însemna să înveți păunul să cânte, zise *hakimul.*

— Ascultarea cuviincioasă, răspunse Kim, de multe ori nu este altceva, decât totală lipsă de atenție a celor din apropierea ta.

Bineînțeles, toate acestea nu erau altceva, decât vorbe curtenitoare, menite să facă impresie asupra celor care le auzeau.

— Hei, am un buboi pe pulpa piciorului. Uitați-vă la el, strigă un argat.

— Plecați de aici! Mişcă-te, răspunse *hakimul.* Se vede că aici este obiceiul să supărați oaspeții aleşi, de vă îngrămădiți în jurul nostru ca o cireadă de bivoli.

— Dacă ar şti sahiba… zise Kim.

— Ai, ai… Hai să plecăm, căci aceştia sunt veniți numai pentru stăpâna noastră. Poate după ce tânărului shaitan îi vor trece colicile, ne va veni şi nouă…

— Stăpâna ți-a hrănit femeia pe timpul cât tu ai fost la închisoare, din cauză că ai spart capul cămătarului din sat. Cine este cel care îndrăzneşte să cârtească împotriva ei, strigă bătrânul slujitor, răsucindu-şi mustața în lumina de lună. De cinstea acestei case eu răspund. Hai plecați, strigă el îmbrâncind argații.

Hakimul abia mişcându-şi buzele, suflă spre Kim:

— Ce mai faci mister O'Hara? Sunt foarte fericit că te-am întâlnit.

Mâna lui Kim se încleştă pe camişul lulelei. Nu s-ar fi mirat deloc dacă ar fi întâlnit pe Hurree Babu oriunde în largul unui drum. Dar tocmai aici, în acest colțişor de viață liniştită, nu se aştepta deloc să se întâlnească cu el. În acelaşi

timp se simțea şi nemulțumit, din cauză că nu-l recunoscuse mai devreme.

— Ah, ah, nu-ți mai aduci aminte că-ți spuneam la Lucknow: într-o bună zi voi ieşi în drumul tău şi nu mă vei recunoaşte. *Resurgam*... cât ai pariat... hai?

Începu să mestece indiferent câteva semințe de cardamon, dar respirația lui şuiera ca un foi.

— Bine, dar de ce ai venit aici, Babudji?

— Ah, *thatt* is the question, cum zice Shakespeare. Am venit să te felicit pentru strălucita ispravă de la Delhi. Eh, ce să-ți spun, suntem cu toții foarte mândri de tine. Ai fost tot atât de îndemânatic pe cât ai fost şi de rapid. Prietenul nostru comun, este un vechi prieten de al meu. A trecut prin multe întâmplări foarte primejdioase. Va mai trece şi prin altele. Mi-a povestit totul; eu am povestit lui Mr. Lurgan care este încântat de progresul pe care l-ai făcut. Tot departamentul nostru este încântat de isprava ta.

Pentru întâia oară în viață Kim se simți plin de mândrie (mândrie poate fi nici mai mult, nici mai puțin decât primejdie de moarte) auzind vorbele de laudă care-i

veneau din partea Departamentului. Aceste laude erau cu atât mai prețioase cu cât veneau din partea unui coleg care se bucura de mare trecere printre ceilalți. Nimic pe pământ nu se putea asemăna cu această mândrie. Dar într-însul se deşteptă numaidecât bănuiala caracteristică orientalului: un Babu nu face atâta drum, numai de dragul unor laude pe care ar vrea să ți le aducă.

— Spune-mi povestea ta Babu, răspunse el cu glas categoric şi autoritar.

— Ah, o nimica toată... Eu tocmai mă găseam la Simla când a venit telegrama despre afacerea pe care prietenul nostru spunea că a ascuns-o, şi bătrânul Creighton... se uită la Kim să vadă cum va primi această îndrăzneală.

— Colonel Sahib, îl corectă băiatul de la St. Xavier.

— Bineînțeles. Mă găsise tocmai trândăvind, şi a trebuit să cobor spre Chitor, pentru ca să pun mâna pe scrisoarea aceea blestemată. Nu-mi place să mă duc spre miazăzi, din cauză că trebuie să umbli prea mult cu trenul, dar mi-au dat o alocație foarte frumoasă pentru

drum. Ihaa! La Delhi am găsit prietenul nostru comun care tocmai se întorcea. Acum stă chitic şi spune că îi vine foarte bine costumul de Saddhu. Aşa s-a întâmplat că acolo am auzit isprava pe care ai făcut-o, fără să mai stai pe gânduri şi mânat de inspirația clipei. I-am spus prietenului nostru că altul afară de tine nu se poate să fie. A fost nemaiauzit, şi-am venit să-ți povestesc.

— Hâm!

Broaştele începuseră să orăcăie pe marginea băltoacelor şi luna coborâse de cealaltă parte a cerului. Un slujitor care trebuie să fi fost foarte mulțumit de ziua care trecuse, ieşise afară şi bătea o tobă. Întrebarea care urmă, Kim i-o puse în limba indigenă:

— Cum se face de ai venit după noi?

— Ah, asta nu e lucru mare. Aflasem de la prietenul nostru comun că veniți spre Saharunpore. Aşa că am venit şi eu după voi. Un lama roşu nu este o persoană care să nu atragă atenția. Mi-am cumpărat cutia cu doctorii şi să ştii că sunt cu adevărat un foarte bun vindecător al suferinzilor. Am trecut pe la Akrola de pe

marginea Iezărului şi am auzit vorbindu-se despre voi. Am spus şi eu o vorbă aici, una colo. Toată lumea ştia ce treburi învârtiți. Când bătrâna aceasta primitoare v-a trimis pe *dooli,* am aflat şi eu. Trecerea lui lama pe aici a lăsat amintiri neuitate. Eu cunosc multe femei bătrâne care nu se pot răbda să nu întrebuințeze medicamente. Prin urmare iată-mă şi doctor... şi cred că auzind ce-am spus, vei recunoaşte că nu sunt unul tocmai prost Pe cinstea mea, Mister O'Hara, pe o rază de cincizeci de mile, toți țăranii dimprejur vă cunosc. Aşa s-a întâmplat că am ajuns până aici. Cred că nu eşti supărat din cauza asta?

— Babudji, zise Kim ridicând privirea spre fața largă pe care juca un zâmbet eu sunt sahib...

— Dragă Mister O'Hara...

— Şi am de gând să iau şi eu parte la jocul cu primejdia.

— Din punct de vedere administrativ in fața mea eşti un funcționar în subordine.

— Atunci ce te face să-mi vorbeşti cum vorbeşte maimuța când zburdă printre ramurile copacilor? Nu cred că un bărbat să coboare deghizat, tocmai de la Simla

pentru a veni pe urma cuiva până aici, ca să-i spună câteva dulcegării. Eu nu mai sunt copil. Vorbeşte-mi în hindustani, şi să mergem de-a dreptul spre gălbenuşul oului. Eşti aici în fața mea şi din vorbele pe care mi le înşiri, tot a zecea este adevărată. Ce te-a făcut să vii până aici? Spune-mi fără niciun înconjur!

— Mister O'Hara, sunt foarte mirat de astfel de vorbe din partea unui european. Cred că la vârsta dumitale ar trebui să ştii să te serveşti mai bine de cunoştințele pe care le ai.

— Cu toate acestea, vreau să ştiu despre ce este vorba. Dacă e vorba despre joc, atunci sunt şi eu aici ca să dau o mână de ajutor. În ce măsură aş putea să-ți dau ajutor, când în loc să-mi spui ce te întreb, te mulțumeşti cu *bukh* (să dai târcoale).

Hurre Babu întinse mâna după lulea şi pufăi, până când începu din nou să gâlgâie.

— Acum îți voi vorbi în limba indigenă. Deschide amândouă urechile, Mister O'Hara... Este vorba despre certificatul unui armăsar alb.

— Din nou? Afacerea s-a terminat de

mult.

— Când vor fi morți cu toții, atunci se va termina şi jocul nostru. Până atunci nu. Ascultă până la capăt. Acum trei ani, când Mahbub ți-a dat certificatul armăsarului alb, erau cinci regi din miazăzi care se pregăteau de război. Armata noastră a căzut asupra acestora, înainte ca ei să-şi fi terminat pregătirile.

— Da... opt mii de oameni, şi tunurile. Îmi aduc aminte de noaptea aceea.

— Cu toate acestea războiul nu s-a dezlănțuit, căci aşa e obiceiul guvernului. Trupele au fost rechemate, deoarece guvernul era convins că a înspăimântat pe cei cinci regi. Afară de asta, nu este tocmai uşor să aprovizionezi trupele dincolo de trecători, Hilas şi Bunar, rajahle care aveau şi artilerie, se angajaseră să păzească trecătorile contra oricărui atac venit de la miazănoapte. Amândoi juraseră supunere şi prietenie. (Hurree continuă cu glasul răguşit, dar în englezeşte). Bineînțeles toate acestea ți le spun în mod neoficial, numai pentru a te face să înțelegi situația politică, Mister O'Hara, căci din punct de vedere oficial, eu nu am căderea să discut

acțiunea unui superior. Dar să continui... Această întorsătură a fost pe placul guvernului care dorea să evite cheltuielile, şi s-a încheiat o înțelegere, ca pentru o anumită sumă de rupii plătite lunar, Hilas şi Bunar să ia asupra lor paza trecătorilor, imediat ce Statul îşi va retrage trupele. La această epocă, tocmai după ce ne-am cunoscut, s-a întâmplat ca eu care fusesem negustor de ceai la Leh, să fiu numit slujbaş în administrația armatei. După retragerea trupelor eu am rămas în urmă ca să plătesc culacii care tăiaseră drumurile pe coasta muntelui. Construirea acestor drumuri făcea parte din înțelegerea dintre Bunar, Hilas şi guvern.

— Da, şi pe urmă?

— Ce să-ți spun; după trecerea verii, în munți era un frig cumplit, răspunse Hurree Babu, plecându-se spre el. Mă temeam în fiecare noapte ca oamenii lui Bunar să nu vină să-mi taie beregata, ca să-mi poată fura casa cu bani. Garda mea de sepoy indigeni râdea de mine. Pe cinstea mea! Eu sunt om fricos. Dar asta nu face nimic. Voi continua în englezeşte... Am trimis vorbă în mai multe rânduri că aceşti doi regi sunt

vânduți celor de la miazănoapte; iar Mahbub Aii care trecuse acum înainte şi se găsea mult mai departe decât mine, confirmase întru toate bănuielile mele. Nu s-a făcut nimic, doar că mie mi-au înghețat picioarele şi un deget mi-a căzut. Le-am trimis vorbă că drumurile pentru care eu plăteam bani săpătorilor, erau făcute numai pentru picioarele străinilor şi ale duşmanilor.

— Pentru cine adică?

— Pentru ruşi. Toți culacii vorbeau numai de asta şi făceau glume pe socoteala mea. Pe urmă m-au poftit să mă cobor şi să le povestesc cu viu grai tot ce ştiam. Mahbub a coborât şi el spre miazăzi. Acum să vezi ce s-a întâmplat. În primăvara următoare, după ce s-au topit zăpezile (şi se înfioară în umbră), dincolo de trecători se arătară doi străini, care spuneau că au venit să vâneze capre sălbatice. Aveau puşti de vânătoare, dar aveau şi lanțuri de măsurat, busole şi nivelatoare.

— Ihî, lucrurile încep să se lumineze.

— Amândoi au fost bine primiți de Hilas şi Bunar. Străinii veniseră cu făgăduieli mari, şi vorbeau în numele unui Kaisar

care îi încărcase de daruri. Începură să cutreiere din coame până în fundul văilor, şi spuneau: „Aici este locul potrivit să ridicați un parapet; colo puteți ridica o fortificație. Aici este locul unde v-ați putea împotrivi unei armate “, ... şi toate acestea erau drumuri pentru care eu plătisem în fiecare lună rupii. Guvernul ştia, dar n-a făcut nimic. Ceilalți trei regi care nu fuseseră plătiți ca să păzească trecătorile, au trimis în grabă mare un crainic ca să-i dea în ştire reaua credință a lui Bunar şi Hilas. Când tot ce era de făcut fusese terminat şi cei doi străini cu compase şi nivelatoare împuiaseră capul celor cinci regi că în curând o uriaşă armată va mătura trecătorile (căci oamenii din munți sunt nişte proşti care cred orice le-ai spune), vine şi ordinul: Hurree Babu, pleacă spre miazănoapte şi vezi ce fac pe acolo cei doi străini. I-am răspuns lui Creighton Sahib: „Acesta nu este un proces ca oricare altul, pentru ca să te duci şi să aduni dovezi, zic eu. (începu să vorbească din nou răstit, în englezeşte). Pe cinstea mea, zic eu, de ce nu dai poruncă pe cale neoficială, să plece un om curajos şi să-i

otrăvească pe amândoi ca să dea un exemplu? Cred, dacă-mi dați voie să vă spun adevărul, că această atitudine din partea dumneavoastră este o condamnabilă lipsă de energie “. Colonelul Creighton s-a întors spre mine râzând. Acesta este orgoliul vostru prostesc pe care-l aduceți din Anglia. Vă închipuiți că nimeni nu îndrăzneşte să uneltească contra voastră. Toate acestea nu sunt decât prostii cazone.

Kim asculta fumând în tăcere, în timp ce în mintea lui cele povestite de Babu erau cântărite pe toate fețele.

— Prin urmare te duci să urmăreşti pe cei doi străini?

— Nu, mă duc să-i întâlnesc. Au coborât la Simla cu coarnele şi capetele caprelor, pentru ca să le dea la preparat la Calcutta. În aparență sunt exclusiv sportsmeni şi din partea guvernului li s-au acordat anumite înlesniri. Bineînțeles, noi procedăm întotdeauna în felul acesta, căci asta face parte din programul de urmăriri al Departamentului şi este mândria noastră.

— Prin urmare ce motiv am avea să ne temem de ei?

— Pe cinstea mea; nu trebuie să uiți că

aceştia doi nu sunt negri, căci cu negri mă port cum te-ai purta cu nişte jucării. Sunt ruşi şi mai ales oameni lipsiți de orice scrupul. N-aş vrea deloc să am de a face cu ei, fără să mai fie cineva de față.

— Nu cumva au de gând să te omoare?

— Asta n-ar fi nimic. Eu sunt un adept convins al lui Herbert Spencer, pentru ca să pot da ochi cu acel nimic căruia i se zice moarte şi care face parte din destinul meu, după cum bine ştii. Oamenii aceştia însă m-ar putea bate.

— De ce?

Hurree Babu pocni enervat din degete.

— Bineînțeles, va trebui să intru în cantonamentul lor, ca unul care vine peste numărul de slujitori prevăzut, fie ca interpret, fie că aş intra ca un năuc şi prost, venit să ceară ceva de pomană, sau ceva asemănător. Odată intrat acolo, va trebui să pun mâna pe tot ce-mi va ieşi în cale, aşa cred. Asta ar fi pentru mine tot atât de uşor ca şi a trece drept doctor în fața bătrânei. Doar că... vezi dumneata Mister O'Hara... eu sunt asiat, şi vezi dumneata... în cazul acesta originea mea pentru scopul pe care îl urmăresc, ar putea

fi o piedică foarte serioasă. Pe urmă mai sunt şi bengalez... ceea ce înseamnă om fricos.

— Iepurele şi bengalezul au fost făcuți de Dumnezeu.

N-ai ce-i face, răspunse Kim, citind o veche zicătoare.

— Cred că această împrejurare e consecința unui proces al evoluției, izvorâtă din nevoile începutului, şi a rămas, cu toate ale ei *cui bono.* Eu sunt grozav de fricos, îmi aduc aminte că într-un timp pe drum spre Lhassa erau gata să-mi taie beregata. Fie vorba între noi, n-am ajuns niciodată până la Lhassa. M-am tăvălit pe jos şi am început să mă vait, zbuciumându-mă dinainte în durerile torturilor obişnuite în China. Mister O'Hara, eu nu cred că aceştia doi ar fi capabili să mă tortureze, dar în orice caz, pentru a preveni orice eventualitate, ar fi mai bine să fiu asigurat dinainte de ajutorul unui european. (Hurree Babu tuşi şi scuipă într-o parte cardamomul pe care îl mestecase). Acesta nu este decât un caz cu totul neoficial şi ai putea să-mi răspunzi: Nu se poate Babu. În cazul când

bătrânul nu are nimic de făcut, aşa mai în grabă, poate îl vei îndupleca să facă un înconjur; sau eventual aş putea să vorbesc eu cu el. Mi-ar plăcea să rămânem amândoi în legătură cât mai strânsă de interese, până în clipa când voi da de urma acestor doi vânători deochiați. După cele ce am auzit, la Delhi au o părere foarte bună despre dumneata. Vreau de asemenea să te trec în raportul meu oficial, după ce toată treaba aceasta va fi terminată. Va fi un merit neaşteptat în statele dumitale. Aceasta este adevărata pricină pentru care am venit până aici, după dumneata.

— Hm, mi se pare că sfârşitul poveştii pe care mi-ai spus-o este adevărat, dar aş vrea să ştiu ce este cu începutul?

— Privitor la cei cinci regi? E mult adevăr şi în partea asta, poate chiar mai mult decât ți-ar veni să crezi, răspunse Hurree foarte serios. Vei veni, nu-i aşa? Eu plec de aici de-a dreptul spre Doon. Voi trece numai printre lanuri verzi şi înflorite. Mă voi duce la Munsoorie… vechiul Munsoorie Pahar, cum îi spun domnii şi doamnele. Pe urmă voi trece prin Rampour, ca să ajung la Chini. Acesta este singurul drum pe

unde cei doi ar putea să vină. Cu toate că nu-mi place să aştept în frig, va trebui totuşi să îi aşteptăm până ce sosesc. Mă voi duce împreună cu ei la Simla. Vezi dumneata, când ai de a face cu ruşi, poți vorbi cu ei în franțuzeşte, ori limba asta o vorbesc şi eu destul de bine. La Chandernagire am şi câțiva prieteni.

— Fără îndoială *îi* va face plăcere să revadă munții, zise Kim ca pentru sine. În ultimele zece zile, aproape n-a vorbit despre altceva decât despre munți. Dacă am pleca împreună...

— Oh, în cazul când lama preferă ca să ne considerăm complet străini în timpul cât va dura drumul, eu nu am nimic contra. Voi merge înaintea voastră la depărtare de patru, cinci mile. Hurree nu e deloc grăbit. Avem de a face cu europeni, şi veți veni pe urma mea. Timp avem de ajuns; oamenii mei vor unelti, vor iscodi în toate părțile şi poate vor ridica şi schițe topografice. Eu voi pleca mâine, iar voi dacă vreți, veniți pe urma mea ziua următoare. Ei? Până mâine dimineață vei avea timp destul, ca să te gândeşti. Ia te uită... e aproape ziuă.

Hurree căscă zgomotos, apoi fără să spună nicio vorbă de politețe, se întoarse şi se depărtă cu paşi greoi spre locul unde trebuia să doarmă. Kim dormi foarte puțin şi gândurile lui se depănau în hindustani:

— Aici e jocul cel mare cu primejdia. La Quetta am fost timp de patru zile ajutorul la bucătărie al femeii celui de la care am luat condica. Şi aceasta făcea parte din jocul cel mare. Din partea de miazăzi, numai Dumnezeu ştie cât de departe, venea Mahratta care lua parte la jocul cel mare, cu primejdia vieții sale. De astă dată voi pleca şi eu departe, foarte departe spre miazănoapte, pentru ca să-mi joc partea mea în jocul cel mare care se plimbă în tot largul Indiei. Ce e mai frumos însă, este faptul că toată această plăcere o datorez lui lama care este cu mine. Tot aşa lui Mahbub şi lui Creighton Sahib, dar în primul rând Sfântului. Are toată dreptatea când spune: lumea este mare şi minunată, iar eu... Kim... Kim... Kim... sunt numai singur în mijlocul ei. Va trebui totuşi să mă duc să văd şi eu pe aceşti străini cu nivelatoarele şi compasele lor...

— Care a fost rezultatul ciorovăielii de

aseară? întrebă lama după ce-şi termină rugăciunile.

— A venit un negustor ambulant dintre cei care vând leacuri; un parazit al sahibei. L-am înlăturat datorită argumentelor şi rugăciunilor, dovedindu-i că descântecele noastre prețuiesc mai mult decât apele colorate pe care le vinde el.

— Ehe, farmecele mele. Nu cumva femeia aceasta virtuoasă vrea să mai facem unul?

— Ține chiar foarte mult.

— Atunci va trebui să-l scriem numaidecât, căci altfel îmi împuie din nou urechile, zise lama scotocindu-se în brâu ca să scoată călimara.

— Aici la şes, ne iese mereu în cale prea multă lume. La munte am auzit că omul poate fi mult mai liniştit.

— Oh, munții… şi zăpada de pe coamele lor, oftă lama şi rupse o bucățică de hârtie, de mărime corespunzătoare pentru ca să poată intra într-un amulet. Dar ce ştii tu despre munți?

— Sunt foarte aproape de noi, răspunse Kim şi deschise larg uşa camerei în fața căreia se profilau crestele nesfârşite ale Himalayei, însângerate de poleiala soarelui

abia răsărit. N-am trecut niciodată pe acolo, decât îmbrăcat în haine de sahib.

Lama adulmecă aerul proaspăt al munților şi rămase gânditor.

— Dacă ne-am îndrepta spre miazănoapte (Kim aruncase vorba în timp ce răsăreau zorile) ne-am putea feri de căldura amiezii, în timpul drumului, trecând printre colinele mai joase... Ai terminat descântecul, Sfântule?

— Am scris numele a şapte demoni proşti, dintre care niciunul nu face nici cel puțin cât un grăunte de neghină. Femeile acestea nebune sunt în stare să ne abată din drumul nostru cel adevărat.

Hurree Babu apăru din dosul cotețului de porumbei şi ostentativ începu să-şi clătească gura după ritualul obişnuit. Om foarte gras şi lat în şolduri, cu grumazul ca de taur şi un glas ca boncăluitul unui clopot, nu părea deloc să fie „om fricos “. Cu un gest aproape imperceptibil, Kim îi făcu semn că afacerea este pe drumul cel bun, aşa că după ce-şi termină abluțiunile, Hurree Babu se apropie de ei, şi cu vorbe înflorite, salută pe lama. Mâncară cum era şi firesc, departe unul de altul, iar după ce

terminară, bătrâna apăru în dosul gratiilor de la o fereastră, mai mult sau mai puțin acoperită de văluri, şi începu să le vorbească din nou despre colicele, pricinuite de fructele verzi ale manguierului, de care suferea nepotul ei. Cunoştințele medicinale ale lui lama erau bineînțeles, foarte reduse. Era convins că bălegarul unui cal negru, amestecat cu pucioasă, băgat într-o piele de şarpe, este un leac sigur contra holerei; în orice caz însă, simbolul îl interesa mult mai mult decât ştiința. Hurree Babu ascultă cu tot respectul cuvenit, afirmațiile bătrânului, astfel că lama sfârşi prin a spune despre el că era un vraci foarte curtenitor. Bengalezul modest îi răspunse că el nu era decât un cârpaci în domeniul misterelor; dar în orice caz, slavă Domnului, era totuşi în măsură să-şi dea seama de adevăr, atunci când se afla în fața unui maestru. El îşi primise învățătura de la sahibii care niciodată nu țin socoteala cheltuielilor pe care le fac în reşedințele lor domneşti din Calcutta; cu toate acestea, recunoştea el singur că mai presus de înțelepciunea pământească, există o altă înțelepciune,

ştiința înaltă şi unică, izvorâtă din meditație. Kim ridică privirea cu invidie: În fața lor nu mai era acelaşi Hurree Babu pe care îl cunoştea de mai înainte, cel cu vorba dulceagă, fire exuberantă şi neliniştită; nu mai era nici neruşinatul vânzător de leacuri, din noaptea trecută. În locul acestuia vedea acum un om cu experiență, cuviincios şi prevenitor, un om grav şi învățat care asculta cu toată atenția înțelepciunea vorbelor lui lama. Femeia cea bătrână mărturisi lui Kim fără niciun înconjur, că vorbele pe care le schimbau cei doi, erau mai presus de priceperea ei. Ea prefera farmecele scrise cu cerneală din gros, care să poată fi spălată în apă şi băută, fără să mai vorbească apoi despre ele. Altfel, la ce mai sunt bune zeitățile? Spunea că îi plac semenii ei, bărbați şi femei, şi începu să-i povestească despre mărunții regi pe care îi cunoscuse înainte, despre tinerețea şi frumusețea ei, despre prădăciunile pricinuite de leoparzi şi capriciile dragostei în Asia; despre biruri şi chiriile în creştere, despre ceremoniile funebre şi nepoți (ceea ce era o aluzie uşor de înțeles), despre felul în care trebuiau

îngrijiți copiii şi lipsa de bunăcuviință a noii generații. Kim se interesa de lucrurile lumeşti ca şi femeia aceasta care era gata să le părăsească pe toate, şi asculta fiecare cuvânt, cu picioarele încrucişate sub el şi acoperite de poala hainei lui largi, în timp ce lama înlătura unul după altul toate argumentele privitoare la vindecarea trupului cu ajutorul leacurilor înşirate de Hurree Babu.

Spre amiază, Hurree Babu îşi luă cutia legată în cercuri de alamă în care îşi avea medicamentele, şi într-o mână cu papucii pe care îi întrebuința numai în cazuri de ceremonie, în cealaltă umbrela albastră, vărgată cu alb, se îndreptă spre miazănoapte, în direcția Doonului, unde spunea că este aşteptat de regii mai mici ai acelor pământuri.

— *Cheia,* noi vom pleca pe înserat, după ce vremea se mai răcoreşte, zise lama. Vraciul acesta priceput în vorbe alese, pe cât este de priceput şi în meşteşugul vindecării, spunea că oamenii care locuiesc printre aceste coline mărunte, sunt evlavioşi şi darnici, dar afară de asta au mare nevoie de un învățător. Peste puțină

vreme, spunea *hakimul,* vom ajunge la răcoare şi la miros de cetină.

— Vă duceți în munți. Pe drumul care merge spre Kulu? O, voi de trei ori fericiți, exclamă femeia cea bătrână. Dacă n-ar trebui să păzesc casa, aş da poruncă să-mi scoată litiera... dar cred că ar fi lucru de ruşine să plec cu voi, şi cinstea mea ar avea de suferit. Ha, ha, ha... Eu cunosc drumul spre Kulu... îi cunosc fiecare cotitură. Veți întâlni numai oameni primitori şi darnici care nu refuză nimic celor ce se arată a fi drumeți cumsecade. Voi da poruncă să vi se împartă merinde pentru drum. Vreți să vă dau un slujitor care să vă însoțească? Nu... Bine, atunci mă duc să vă prepar cel puțin o mâncare bună.

— Ce femeie este sahiba aceasta! se minună slujitorul Oorya, cel cu barba albă. Niciodată nu i s-a întâmplat să uite un prieten şi niciodată în viața ei nu a uitat un duşman. Dar bucatele gătite de ea! ... oftă el şi-şi frecă pântecele.

Le dădu plăcinte, dulciuri, un pui fript rece, gătit cu orez şi prune... tocmai deajuns ca bietul Kim să fie încărcat de

provizii ca un catâr.

— Sunt bătrână şi netrebnică, zise femeia. Nu mă mai iubeşte nimeni, dar cu toate acestea sunt foarte puține femei care s-ar putea măsura cu mine, când vreau să dau laudă Domnului, şi mă aşez la foc în fața oalelor de gătit. Mai veniți pe la noi, oameni cumsecade. Sfântule, şi tu învățăcelule, mai treceți pe la casa noastră. Casa va fi întotdeauna gata să vă primească şi veți fi mereu bine veniți… Bagă de seamă ca femeile să nu se prea țină după *chela* al tău… Eu cunosc femeile din Kulu. Fii cu băgare de seamă *chela,* nu cumva să o rupi la fugă, când vei simți din nou miresmele munților în nări… Hai, bagă de seamă să nu răstorni săculețul cu orez… Binecuvântează-ne casa, Sfântule, şi iartă prostiile spuse de roaba ta.

Îşi şterse ochii bătrâni şi înroşiți cu un colț al vălului apoi oftă mâhnită.

— Vorbe de femeie, zise lama, dar aşa sunt femeile! I-am dat un descântec. Face şi ea parte din Roată şi e robită de înşelăciunile vieții, dar cu toate acestea *chela,* femeia aceasta este virtuoasă, darnică şi primitoare, şi cu inima curată.

Cine ar îndrăzni să spună că nu a făcut o faptă bună.

— Eu în niciun caz, Sfântule, răspunse Kim, potrivindu-şi pe umeri legătura cu proviziile. În gândul meu am încercat, indiferent de părerile mele, să-mi imaginez o astfel de femeie complet liberă de legăturile roții - care să nu spună nimic şi să nu mai dorească nimic - cu alte cuvinte o călugăriță.

— Nu mai spune, mă caraghiosule, exclamă lama şi începu să râdă în gura mare.

— Mi-e peste putință să mi-o imaginez astfel.

— Tot aşa şi mie. Dar mai are de trăit milioane şi milioane de vieți, şi se poate ca în fiecare dintre acestea să prindă câte o fărâmă de înțelepciune.

— În drumul acesta pe care îl va face, te pomeneşti că va uita cum trebuie preparat pilaful cu şofran?

— Gândurile tale se îndreaptă spre lucruri netrebnice. Femeia aceasta însă are însuşiri bune. Mă simt revigorat. După ce vom ajunge la poalele colinelor, mă voi simți mai în putere. *Hakimul* avea dreptate

azi dimineață când îmi spunea, că o singură gură de vânt aromat de mireasma zăpezilor, şterge douăzeci de ani din viața unui om. Ne vom ridica în munți... în munții cei înalți... ca să auzim murmurul izvoarelor şi fâşâitul ramurilor bătute de vânturi... vom ajunge în curând. *Hakimul* spunea că ne vom putea întoarce în şesuri, când ne va trage inima, căci drumul nostru nu înconjoară decât la o mică depărtare aceste locuri fermecate. *Hakimul* este om plin de învățătură şi nu e deloc vanitos. În timp ce tu ai stat de vorbă cu sahiba, i-am vorbit despre o durere care în timpul nopții mă cam supără la ceafă, şi mi-a spus că asta trebuie să fie din cauza căldurilor prea mari, dar că aerul răcoros de la munte mă va vindeca foarte curând. Gândindu-mă mai stăruitor la ceea ce spunea, m-am mirat singur, cum de nu mi-a trecut şi mie aşa ceva prin minte, fiind vorba despre un lucru atât de simplu.

— Nu cumva i-ai vorbit şi despre cercetările tale? întrebă Kim cu o nuanță de gelozie în glas, căci prefera să aibă pe bătrânul lama în puterea sa, grație vorbelor lui proprii, nu grație vicleniei lui Hurree

Babu.

— Fireşte că i-am vorbit. I-am vorbit şi despre visul pe care l-am avut şi despre fapta bună pe care am făcut-o, trimițându-te ca să câştigi înțelepciune.

— Nu cumva i-ai spus că sunt sahib?

— La ce să-i mai spun. Ție ți-am spus de nenumărate ori că noi nu suntem decât două suflete care îşi caută izbăvirea. El spunea, şi aici are toată dreptatea, că la nevoie râul vindecător va izbucni chiar la picioarele noastre, aşa cum am visat şi eu. După ce am găsit drumul, înțelegi, care mă va izbăvi de roată, nu văd la ce aş mai alerga să găsesc un drum în largul câmpurilor, căci aceasta este deşertăciune. N-ar avea niciun rost. Visurile mele s-au repetat noapte de noapte; am şi *Jataka* şi te am şi pe tine alături, prietene a toată lumea, în horoscopul tău stătea scris, că un taur roşu în mijlocul unui câmp verde îți va aduce mare cinste; eu încă n-am uitat aceasta. Cine altul afară de mine a văzut îndeplinirea acestei profeții? Ce e drept, eu am fost mijlocul de realizare al ei. Tu la rândul tău îmi vei găsi râul pe care îl caut, şi vei deveni astfel mijlocul de îndeplinire al

cercetării mele, care este sigură.

Întoarse fața ca fildeşul îngălbenit, cu trăsături senine şi calme, spre munții care îl priveau din înălțimile lor, iar umbra lui proiectată departe în fața lor îşi făcea loc cu stăruitoare voință, înainte prin colbul drumului mereu mai departe.

CAPITOLUL XIII

Cel îndrăgit de pierdutele zări cu a mărilor ape sirepe,
De zbucium ascuns şi adânc ce din funduri porneşte şi creşte.
Sub clocotul verzilor unde se-nşiră din spumă mărgele,
Şi freamătul ascuns, şi pândeşte, smaralde rotind în inele,
E ca şi munteanul ce-adulmecă al zărilor ulmi,
Când viscol porneşte s-aştearnă troieni şi să mături culmi.
„Cel care se îndreaptă spre munţi, se duce spre maică-sa “.

Trecuseră de Sewaliks şi de Doonul aproape tropical; Mussoorie îl lăsaseră în urma lor şi apucară la deal pe potecile înguste dintre coline. Cu fiecare zi ce trecea, intrau tot mai adânc în jgheaburile munților, şi în fiecare zi Kim constata că puterile lui lama încep să-i revină. Cât timp se găseau pe terasele din Doon, bătrânul se sprijinea mereu de umărul lui şi era gata în orice clipă să se oprească în popasurile care se vedeau pe marginea drumurilor. Când ajunseră în fața colnicului care este la intrarea în Mussoorie, bătrânul se scutură ca un ogar bătrân în fața unui

obstacol cunoscut, şi în loc să se lase ostenit în marginea drumului, se mulțumi să-şi strângă larga dulamă în jurul trupului, respiră adânc de câteva ori aerul limpede ca cristalul şi începu să urce, cum numai un om de la munte ştie urca. Kim care crescuse la şes şi nu văzuse munții decât de departe, începu să asude şi să respire din greu, aşa că rămase foarte mirat.

— Aceasta este țara *mea.* Pe aproape de Suchzen însă, costişa mi se pare mai netedă decât un partal de pământ semănat cu orez, zise lama, opintindu-se din şale cu mişcări sigure şi înaintând cu paşi largi şi maiestoşi spre culme. De cealaltă parte a muntelui, la coborâre în vale, când făcură trei mii de picioare în timp de trei ceasuri, lama apucă înaintea lui Kim care se ținea mereu în urmă, din cauză că simțea un junghi în spate şi degetul cel mare de la picior îi era tăiat aproape până la os de sfoara din iarbă împletită cu care îşi legase sandalele. Trecură prin luminişurile deodarilor şi stejarii înecați de ferigă, printre mesteceni, ulmi, rhododendroni şi pini, ca pe urmă să ajungă pe culmi

pleşuve şi arse, iar de aici din nou printre stejarii cu umbra răcoritoare, ca apoi să iasă între trestiile de bambus şi palmieri, dar bătrânul lama părea că nu-şi mai domoleşte avântul.

Privind în urma lor prin tulbureala serii spre crestele uriaşe şi panglica sură a drumului pe unde trecuseră, depănată pe coastele lor, cu aceeaşi limpezime de vederi care caracterizează oamenii de la munte, făcea planul drumului pe care vor trebui să îl parcurgă ziua următoare. Uneori opriți în popas la câte o trecătoare care domina regiunea Spiti sau Kulu, întindea brațele entuziasmat spre zăpezile care se vedeau în zare. În zorii zilei, aceste zăpezi flăcărau de un roşu aprins, ca şi înălțimile Kedarnath şi Badrinath care stăpâneau aceste regiuni sălbatice. Cât era ziua de lungă, păreau o apă de argint topit, dar când soarele cobora spre orizont, străluceau din nou ca nişte nestemate. La început, munții îi primiră cu respirația rece şi suavă a zefirilor care erau plăcuți în timpul urcuşurilor spre coamele uriaşe, dar peste câteva zile, după ce ajunseră la înălțimi de nouă şi zece mii de picioare, vânturile începură să fie

pişcăcioase, aşa că Kim găsi binevenită fapta unor munteni care îi dădură o şubă groasă de lână. Lama rămase puțin cam mirat, văzând că se poate ca cineva să fie nemulțumit de ascuțişul tăios al vânturilor care lui îi redaseră puterile bărbăției, luându-i de pe umeri povara anilor.

— Acestea de aici, *dragă chela,* nu sunt decât dealuri. Nu va fi frig până când vom ajunge în mijlocul munților adevărați.

— Aerul şi apa sunt bune, poporul este evlavios, dar hrana este foarte proastă, răspunse Kim; pe urmă am început să umblăm de parcă am fi cel puțin nebuni sau englezi. În noaptea aceasta iară va fi îngheț.

— Se poate să înghețe puțin, dar numai atât ca să facă ciolanele bătrâne să se bucure de lumina soarelui. Nu e bine să ne lăfăim mereu în paturi moi şi să ne ghiftuim cu hrană îmbelşugată.

— Cel puțin dacă am avea un drum cumsecade pe unde să umblăm.

Kim era obişnuit, ca orice om crescut la şes, cu drumul larg şi bine bătut, nu cu poteci înguste de câțiva coți care să şerpuiască pe coasta munților; lama însă

ca orice thibetan, nu se putea stăpâni să nu apuce pe scurtături şi să coboare sau să urce pe potecile acoperite de pietrişul nebătătorit. Începu să explice lui Kim care venea şchiopătând pe urma lui, că un om crescut la munte ştie dinainte unde poate ajunge la capătul unei poteci, şi drumul printre norii coborâți pe coame, care pentru un străin pot părea o piedică de neînlăturat, pentru un muntean sunt ca şi un lucru de nimic, la care nici nu trebuie să te gândeşti. Astfel, după multe ceasuri de urcuş care în alte țări civilizate ar fi fost considerat drept o remarcabilă ascensiune, ajunseră pe o coamă de munte, şi ocolind câteva prăpăstii, intrară din nou în pădure, coborând pe o pantă de patruzeci şi cinci de grade, ca apoi să ajungă iarăşi la drum bătut. Pe unde treceau, întâlneau casele oamenilor de la munte, bordeie din argilă bătută şi nuiele, cu prispe grosolan lucrate din bardă, şi care se cățărau pe coastele stâncoase întocmai ca nişte cuiburi de rândunele, îngrămădindu-se una lângă alta pe terasele înguste de piatră care erau săpate la mijlocul unui drum de trei mii de picioare până să ajungi în vale, sau erau

pitite între stâncile care prindeau orice bătaie de vânt, ca să o trimită şuierând mai departe; altădată, din cauza lipsei de păşuni, se înălțau tocmai în mijlocul coamelor care în timp de iarnă erau acoperite cu un strat de zăpadă până la zece coți. Oamenii din casele acestea, munteni cu fețe galbene şi uleioase, îmbrăcați în haine capitonate şi groase, cu picioarele scurte şi goale, care semănau foarte mult a eschimoşi, ieşeau în calea lor şi li se închinau. Oamenii blânzi şi buni de la şes se uitau la lama ca la un sfânt între sfinți. Cei de la munte însă, i se închinau ca unuia care cunoaşte toate secretele demonilor. Religia lor purta încă urmele şterse ale Budhismului peste care se aşternuse cultul unei credințe tot atât de fantastice ca şi regiunea unde trăiau, tot atât de meticuloase ca munca semănăturilor lor de pe terasele înguste care îi hrăneau; dar cu toate acestea, comanacul roşu al lui lama, şiragul lui de mătănii şi textele vechi chinezeşti pe care le întrebuința, aveau mare autoritate în fața lor, căci sub gardinile largi ale comanacului său, ei nu vedeau decât omul care trebuie

cinstit.

— Te-am văzut coborând crestele negre ale muntelui Eua, spunea un Bathan care le ieşi într-o seară în cale, şi le dădu o bucată de brânză, un vas cu lapte acru şi un codru de pâine tare ca piatra. — Noi nu întrebuinţăm această hrană, decât vara, când vacile înţarcă şi le apucă strechea. Printre stâncile acestea suflă vânturi care te dau peste cap, chiar pe vreme deplin liniştită. Nu cumva sunteţi oameni care puteţi frâna pornirile demonilor din Eua?

În astfel de cazuri, Kim care tremura din tot trupul, şi era ameţit din cauza drumului repezit în prăpăstii, chinuit de picioarele umflate în timp ce se căţăra printre crăpăturile prea strâmte şi incomode ale stâncilor, se bucura din tot sufletul de popasul care urma după o zi de drum, cum se bucurase odinioară de laudele colegilor săi la St. Xavier când câştigase concursul de alergări pe distanţa de două sute de metri. Munţii îl făceau să asude şi să elimine *ghi*-ul şi dulciurile hranei abundente cu care se obişnuise la şes, iar aerul aspru care părea că-l îneacă în timpul urcuşurilor grele spre culmi, îi

întărea şi-i dezvolta pieptul, oțelindu-i muşchii picioarelor şi coapsele.

Din când în când meditau asupra roții vieții, şi cum spunea lama, mereu mai des, din ziua când scăpaseră de toate ispitele ei. În afară de vulturii cenuşii care se legănau în înălțimi, sau câte un urs care se vedea în depărtări, mormăind şi dezgropând rădăcini pe coasta muntelui, ori apariția fugară în zori a câte unui leopard vărgat care-şi sfâşia grăbit şi lacom capra vânată în liniştea unei văi, sau altădată ciripitul speriat al câte unei păsări cu pene multicolore, ei doi erau întotdeauna singuri sub vânturile care băteau în jurul lor, legănați de susurul ierburilor care se plecau lovite de boarea rece a înălțimilor. Femeile din colibele afumate care se vedeau la picioarele lor în timp ce coborau coasta munților, nu erau deloc plăcute la vedere, şi cu toate că erau murdare, şi mai toate guşate, fiecare dintre ele avea mai mulți bărbați. Oamenii erau tăietori de lemne dacă nu se întâmpla să fie agricultori, dotați cu o veselie şi o blândețe neobişnuită şi de o simplitate cum numai rare ori se întâlneşte. Spre mulțumirea lor, soarta le

scoase în cale un vraci din Dacca, care-şi plătea hrana cu alifii bune pentru întrebuințat contra guşei, şi cu sfaturi menite să restabilească pacea intre bărbați şi femei. Omul acesta părea că ştie munții tot atât de bine precum ştia şi dialectele oamenilor, şi descrise lui lama regiunea Ladakhi şi Thibet. Spunea că în şesuri se vor putea întoarce când îi va trage inima; dar cu toate acestea pentru un om căruia îi plac munții, drumul acesta spre văi era foarte plăcut. Toate acestea nu şi le spuseră dintr-o răsuflare, ci în timp ce stăteau seara de vorbă în marginea ariei de piatră unde treierau grâul, şi după ce toți bolnavii îşi primeau medicamentele, vraciul îşi aprindea luleaua, iar lama lua câte o priză de tutun, în timp ce Kim urmărea cu ochii văcuțele care păşteau pe costişa din dosul colibelor sau se uita în depărtările de azur care pluteau între lanțurile nesfârşite de munți. Pe urmă veneau convorbirile tainice între copacii năpădiți de umbră, când doctorul căuta buruieni de leac şi Kim care era vraci începător, trebuia să se țină după el pentru a lua învățătură:

— Vezi dumneata Mister O'Hara, încă nu

m-am hotărât ce am de făcut în ziua când voi da de cei doi vânători pe care îi caut; dar dacă te vei ține după umbrela mea care poate sluji foarte bine ca punct de reper pentru lucrări cadastrale, să ştii că mă voi simți mult mai la îndemână.

Kim îşi roti privirea în largul acestui imens spațiu acoperit de stânci.

— Ascultă *hakim,* aceasta nu este țara în care m-am născut eu, şi cred că e mai uşor să găseşti un purice ascuns în giubeaua unui urs, decât oamenii pe care-i cauți.

— Eh, în astfel de amănunte eu sunt tare. Hurree nu are niciun motiv să se grăbească. Nu demult au fost la Leh. Spuneau că vor coborî pe la Kara Korum, cu coarnele, capetele şi tot bagajul pe care îl au. Singurul lucru de care mă tem, să nu fi trimis de la Leh în Rusia toate scrisorile şi hârtiile compromițătoare pe care le aveau asupra lor.

Fără îndoială vor căuta să se îndrepte cât mai mult spre răsărit, pentru a lăsa să se creadă că nu au trecut niciodată prin teritoriile de la apus. Dumneata nu cunoşti munții (şi cu o aşchie începu să facă nişte semne pe pământ). Priveşte! Trebuie să fi

venit prin Srinagar sau Abottabad. Acesta este drumul cel mai scurt, coborând valea prin Bunji şi Astor. Oamenii aceştia însă au comis o pungăşie în partea de apus, (şi trase o linie de la stânga spre dreapta), prin urmare caută să se îndrepte cât mai departe spre răsărit pentru a ajunge la Leh (hu, de-ai ştii ce frig e în părțile acelea), pe urmă vor continua să coboare pe valea Indusului spre Han-le (eu cunosc drumul acesta), iar de aici tot mai jos, înțelegi, prin valea Bushahr şi Chini. Aceste amănunte au putut fi stabilite prin eliminare şi pe baza întrebărilor puse oamenilor pe care îi vindec cu atâta îngrijire. Prietenii noştri au pierdut câtva timp, umblând de ici colo şi distrându-se pentru a atrage atenția locuitorilor asupra lor. Prin urmare, le-a mers vestea până departe înainte şi în urma lor. Ai să vezi că voi cădea peste ei, undeva în valea Chini. Te rog să urmăreşti de aproape umbrela mea, în ce parte se găseşte.

Aceasta începu să se mişte ca o campanulă bătută de vânt, coborând spre văi sau înconjurând pe departe costişele prăpăstioase, iar lama şi Kim care se

orientau cu busola, se întâmpla de multe ori să o ajungă din urmă, pe înserat, în timp ce vraciul vindea prafuri şi alifii celor care aveau nevoie de ele.

— Noi am venit pe poteca aceea de colo, spunea lama, arătându-i cu degetul piscurile rămase în urma lor, iar omul cu umbrela se pleca în fața lui, făcând reverențe.

Trecură apoi printr-o strâmtoare unde lama, în timp ce se certa cu Kim, fără nicio supărare, intra în zăpadă până la genunchi, întocmai ca şi cămilele din Baktrian, animalele acelea crescute în mijlocul zăpezilor, care aveau părul lung şi stufos şi le văzuse de multe ori în țarcul din Kashmir Serai. Se înfundară între jgheaburile stâncilor înghețate sub bătaia lunii şi pline de zăpadă nebătătorită, ca apoi să se adăpostească în cantonamentul unor thibetani, care coborau la vale în mare grabă, ducând o turmă de mioare, şi fiecare mioară avea în spate câte o traistă plină de borax. Treceau peste plaiurile acoperite încă de omăt şi coborau mereu la vale spre păşuni cu iarba nouă. Mergeau fără întrerupere, dar Kedarnath şi

Badrinath nici nu se sinchiseau de apropierea lor. Abia după ce mai făcură drum de zece zile încheiate, Kim, urcat în vârful unui muşuroi care nu avea mai puțin de zece mii de picioare, băgă de seamă că silueta acestor trufaşi stăpânitori ai zării, începuse să se schimbe puțin.

Pe urmă, intrară într-o lume din mijlocul unei lumi noi, o vale care nu se mai sfârşea şi care era plină de colțurile stâncilor şi de bolovanii care se prăvăliseră din înălțimi. Aici li se părea că drumul făcut într-o zi nu-i ducea mai departe decât ar duce pe un halucinat obsesia unui vis. Treceau cu multă greutate flancurile unui deal, ca după ce ajungeau în cealaltă parte, să-şi dea seama că nu erau decât la poalele unui munte, care se înălța ca un zid în fața lor, şi până să ajungă aici, făcuseră drum greu de mai multe ceasuri. Ceea ce la început li se păruse că este un câmp în mijlocul unei văi, se dovedea că este un imens platou care se întindea până departe în zare. Trei zile mai târziu din platoul acesta nu se mai vedea, decât o pată întunecată, care rămăsese în urma lor, spre miazăzi.

— Nici vorbă că aici trebuie să fie sălaşul

zeilor, zise Kim înspăimântat de tăcere şi goana neîntreruptă a norilor grei de ploaie. Locul acesta nu e făcut să fie pentru aşezări omeneşti.

— Demult... foarte demult, murmura lama ca pentru sine, Domnul a fost întrebat dacă lumea aceasta va dura veşnic. La această întrebare A tot Ştiutorul nu a dat niciun răspuns... Când am trecut prin Ceylon, un cercetător înțelept mi-a confirmat acest amănunt, din evanghelia scrisă în idiomul Pali. Nu mai încape nicio îndoială, de vreme ce noi cunoaştem drumul izbăvirii, această întrebare nu este decât deşertăciune, dar cu toate acestea *chela,* deschide ochii bine şi vezi iluzia. Aceştia sunt munții cei adevărați. Munți care seamănă cu munții mei din Such-zen. Niciodată nu au fost în altă parte munți care s-ar putea asemăna cu aceştia.

Deasupra lor, la mari înălțimi, pământul se ridica în cupole spre linia eternelor zăpezi, spre răsărit şi spre apus până la depărtări de sute de mile, unde ca la un semn, mestecenii se opreau în mijlocul iureşului spre zările amețitoare. Dincolo de aceste margini, pe care le putea străbate

ochiul, parcă mai vedeai stâncile opintindu-se să ajungă tot mai sus, şi le vedeai capetele ieşind dintre caierele de nori, iar deasupra lor, nemişcate şi eterne, schimbându-şi faţa numai în bătaia razelor de soare, se vedeau zăpezile, pe care încă nu le putuse atinge niciodată picior omenesc. Din când în când. Vâltoarea unui uragan, care se putea ridica chiar atât de sus, sfâşia vălul de ceaţă şi le descoperea în faţa ochilor lor minunaţi. Dedesubtul lor se întindea până departe aşternutul verde al pădurii; dincolo de pădure se vedeau casele răsfirate ale unui sat cu terasele de semănături şi păşunile lui, iar dincolo de acest sat, ştiau că este o prăpastie, deasupra căreia se încrucişau fulgerele unei furtuni gata să rupă stăvilarele tăriei, şi în adâncul de o mie două sute sau o mie cinci sute de picioare al acesteia, erau izvoarele din care se năştea fluviul Sutluj.

Ca de obicei, lama condusese şi de astă dată pe Kim, pe poteci tăiate de turmele care umblau pe coasta muntelui sau pe scurtături, foarte departe de drumul bătut pe unde Hurree Babu, acest „om fricos “, înotase trei zile la rând până la brâu prin

apă şi bătut de o furtună pe care nouă englezi din zece, ar fi aşteptat-o să treacă, înainte de ce şi-ar fi continuat drumul. Hurree nu avea nimic din calitățile unui bun vânător, căci la zgomotul pe care îl făcea trăgaciul unei arme, se schimba numaidecât la față, dar după cum singur spune, era „un foarte bun hăitaş “, căci fără îndoială avea motivele lui să cerceteze toată valea, cu ajutorul unui binoclu pe care îl cumpărase de ocazie. Afară de asta, în mijlocul verdelui pădurii, pânza bătută de intemperii a unui cort îți poate fi de mare folos. Hurree Babu văzu tot ce avea de văzut în ziua când se aşezase în marginea ariei din Ziglaur, la o depărtare de douăzeci de mile în zbor de vultur, şi la patruzeci de mile de drum făcut pe jos... anume două pete mici, care păreau că s-au oprit exact la linia zăpezilor eterne, iar ziua următoare coborâseră ca la şase palme mai jos, pe coasta muntelui. Odată acest amănunt limpezit şi drumul deschis spre scopul pe care îl urmărea, picioarele goale cu pulpele gigantice ale lui Hurree puteau răzbate distanțe surprinzător de lungi. Tocmai din cauza aceasta, în timp ce lama

şi Kim adăpostiți într-o colibă, prin care apa ciuruia din toate părțile, aşteptau să treacă furtuna, un om ceremonios, cu înfățişare de bengalez, ud până la piele, dar cu toate acestea, zâmbitor, vorbind limba engleză cât se poate de bine, cu tot amestecul de fraze ciudate pe care le întrebuința, era pe cale să câştige încrederea a doi străini, uzi şi ei până la piele şi chinuiți de reumatisme. Se apropiase, făcând fel de fel de planuri, care de care mai deşuchiate, imediat după o furtună cu fulgere, care despicase un pin din apropierea cantonamentului lor, din vârf şi până în rădăcină, şi speriați de spectacolul acesta de infern, toți culacii de la bagaje, convinşi că ziua este neprielnică pentru continuarea drumului, îşi aruncaseră poverile la pământ, parcă ar fi fost dinainte înțeleşi, şi plecaseră. Oamenii aceştia erau supuşii unei rajahle din munți, care îi tocmise cu munca pentru câştigul lui personal, cum este obiceiul prin partea locului; iar ca supliment la spaima de care fură apucați, cei doi străini îi amenințaseră de mai înainte cu carabinele. Cei mai mulți dintre ei

cunoşteau de mult carabinele şi sahibii; erau neam de hăitaşi şi de *shikarris* din văile de la miazănoapte, obişnuiți să urmărească ursul şi capra sălbatică, dar nu fuseseră tratați în felul acesta de nimeni, până acum. Tocmai din cauza aceasta, imediat ce aruncară poverile, fură înghițiți de hățişul pădurii care cu toate chiotele şi înjurăturile celor doi străini, nu vru să-i mai dea înapoi. Nu mai era nevoie să se prefacă năuc, şi Babu născocise deja un alt mijloc pentru a fi bine primit. Îşi stoarse hainele de apă şi încălțându-şi papucii de ceremonie, deschise umbrela albastră cu vergi albe, şi cu sufletul la gură de emoție, se apropie de cei doi străini „în calitate de trimis al Alteței sale Regale Rajahua din Rampur, domnilor. Vă rog, ce aş putea să fac pentru dumneavoastră “.

Cei doi străini rămaseră încântați. Unul dintre ei se vedea cât de colo că este francez, celălalt era rus, dar vorbea tot atât de bine englezeşte ca şi Babu. Îl rugară să le stea într-ajutor. Servitorii indigeni se îmbolnăviseră la Leh. Ei au trebuit să coboare încoace cu mare grabă, împreună cu trofeele vânătorii, pentru a ajunge la

Simla, înainte ca pieile să fie roase de molii. Aveau o scrisoare de recomandare, pentru toate guvernele pe care le-ar fi întâmpinat (Babu făcu o adâncă reverență, când văzu scrisoarea), sau pentru reprezentanții acestora, dacă le-ar fi ieşit în cale. Nu au întâlnit până acum alți vânători, în drumul pe partea aceasta a muntelui, căci ei umblau numai singuri. Aveau provizii suficiente, şi nu doreau decât să poată pleca la drum cât mai curând. Puțin după aceea sub crengile unui copac din apropiere găsi un muntean, şi după un schimb de cuvinte şi o sumă de bani (când este vorba să faci statului un serviciu, nu se poate să fii zgârcit, cu toate că lui Hurree îi sângera inima din cauza aceasta) cei unsprezece culaci şi trei ajutoare apărură numaidecât din hățiş. La urma urmelor în cazul când vor fi din nou brutalizați, Babu le va putea servi de martor.

— Alteța sa regală, stăpânul meu, va fi foarte plictisit de cele întâmplate, deşi oamenii aceştia sunt oameni foarte de jos şi cât se poate de ignorați. Dacă domniile voastre ați binevoi să considerați ca

neîntâmplate cele s-au întâmplat aici, îmi va face multă plăcere. Peste puțin ploaia se va opri şi atunci ne putem urni fără nicio întârziere la drum. Ați venit la vânătoare? Rezultatul cu care vă întoarceți este respectabil.

Babu începu să alerge greoi de la o *kilta* la alta, sub pretext că potriveşte capacele conice ale fiecărui coş. De obicei, englezul nu este prea familiar cu asiaticii, dar cui i-ar trece prin minte să se răstească la un Babu binevoitor, care din nebăgare de seamă răstoarnă o *kilta* cu capacul învelit în muşama roşie. Tot aşa nu l-ar invita să ia un gât de băutură nici să stea cu el la masă, oricare ar fi raporturile dintre ei. Cei doi străini însă, făcură şi una şi alta. Şi-i puseră o mulțime de întrebări, mai ales în legătură cu femei, la care Babu le răspunse pe cât de vesel, pe atât de firesc. Îi oferiră un pahar de băutură alburie, pe urmă încă unul, şi nu trecu mult până ce limba începu să i se dezlege.

Le povesti, în termeni care nu mai păstrau nicio măsură a bunei cuviințe, despre un guvern care îi dase o educație, cum se cade să se dea unui alb, dar uitase

să-l plătească tot aşa. Le povesti cazuri de împilare şi nedreptăți, până când lacrimile de emoție începură să-i curgă în lungul obrazului de mila țării lui. Pe urmă se ridică legănându-se pe picioare, cântând cântece de slavă din Bengalia de miazăzi, şi căzu grămadă peste un buştean, ud de ploaie. Niciodată o victimă a dominației engleze în India, nu putuse să cadă în brațele unor străini, la timp atât de prielnic ca în cazul acesta.

— Toți sunt la fel, zise unul dintre vânători, adresându-se celuilalt în franțuzeşte. Când vom ajunge cu adevărat în India, te vei putea convinge. Mi-ar face plăcere să pot vizita Rajahua. Cred că acolo ar fi locul să ne spunem ce avem de spus. Nu este exclus să fi auzit de noi şi să dorească să ne arate bunăvoință.

— Nu avem timp de aşa ceva, căci trebuie să ajungem cât mai curând la Simla, răspunse tovarăşul său. Întrucât mă priveşte pe mine, aş fi foarte mulțumit să ne putem trimite raportul de-a dreptul din Hilas sau din Leh.

— Poşta engleză este mult mai bună şi mai sigură. Nu uita că ne-au oferit toate

înlesnirile, şi slavă Domnului, văd că ni se oferă şi singure. Asta este o tâmpenie nemaipomenită.

— Aceasta este trufie, şi trufia îşi va primi pedeapsa, pe care o merită.

— Sigur că da! Să te lupți în jocul pe care-l facem noi, cu un camarad de pe continent, înseamnă ceva, câtă vreme cei de aici sunt floare la ureche.

— Trufie, totul nu este decât trufie, dragă prietene.

— La ce naiba este Chandernagore atât de aproape de Calcutta, se gândi Hurree, sforăind cu gura căscată pe muşchiul muiat de ploaie al butucului, dacă nu sunt în stare să înțeleg ce spun în franțuzeşte. Mi se pare că vorbesc prea repede. Ar fi mult mai bine dacă aş rupe beregata acestor porumbei, la amândoi dintr-odată.

Când se apropie din nou de cei doi străini, era chinuit de dureri de cap şi umilit, căci spunea că fiind amețit de băutură, poate nu şi-a dat seama ce vorbeşte şi a îndrugat câteva cuvinte lipsite de discreție. El era un credincios al Guvernului britanic, căruia i se datora prosperitatea şi cinstea țării, şi stăpânul

său din Rampour profesează aceeaşi convingere. La auzul acestor cuvinte cei doi începură să facă glume pe socoteala lui şi să-i repete ceea ce le spusese, până când bietul om, silit de zâmbetele lor dulcege şi şirete clipiri din ochi, trebui să le spună adevărul. Când Lurgan Sahib află mai târziu despre această scenă, îşi exprimă în gura mare regretul că nu a putut fi şi el de față în locul tâmpiților de indigeni, care stăteau fără să asculte la o mică distanță şi cu rogojinile în cap, în timp ce picioarele, le pătrundeau tot mai adânc în pământul muiat, şi urmăreau mersul vremii, fără să le pese de ce vorbesc cei de alături de ei. Toți sahibii, pe care îi cunoşteau ei, oameni întotdeauna bine îmbrăcați, se întorceau veseli în fiecare an, spre munții şi trecătorile obişnuite, şi aveau slugi, bucătari şi argați, în cea mai mare parte, munteni. Sahibii aceştia doi însă, călătoreau singuri şi fără nicio suită, prin urmare, trebuie că erau sahibi săraci şi proşti, căci altfel un sahib cu mintea întreagă nu se poate lua după vorbele unui bengalez. Cu toate acestea, acest bengalez le dăduse bani, şi vorbise cu ei pe limba

lor. Dar cum nu erau obişnuiți să fie tratați omeneşte de cei de o culoare cu ei, bănuiau că prin apropiere trebuie să fie vreo cursă, şi stăteau la pândă să o şteargă numaidecât, la primul semnal.

Puțin după aceea, prin aerul limpede şi parfumat de miresmele pământului revenit de ploaie, Babu începu să coboare coasta muntelui, păşind mândru în fața culacilor, care duceau bagajele, şi foarte umil pe urma celor doi străini. Prin mintea lui se încrucişau tot felul de gânduri ciudate, care ar fi interesat în mare măsură pe noii lui tovarăşi de drum, în cazul când le-ar fi putut cunoaşte. El era o călăuză atentă şi foarte pricepută, care le atrăgea mereu atenția asupra frumuseții peisajelor din domeniul stăpânului său. În munții aceştia închipuirea lui aducea tot felul de sălbăticiuni pe care prietenii lui ar fi dorit să le vâneze, cerbi, ciute, bizoni şi urşi, aşa că însuşi profetul Elisei ar fi rămas, ascultându-l, cu gura căscată. Le vorbi despre botanică şi etnologie, cu impecabile inexactități, şi stocul lui de legende locale (nu uitați că a fost timp de cincisprezece ani agent acreditat al statului), părea

inepuizabil.

— Cred că nu încape nicio îndoială, că omul acesta, este un tip foarte original, zise cel mai înalt dintre cei doi vânători. E o copie haotică a curierului vienez…

— *În petto* el reprezintă India în stare de tranziție… monstruosul aspect hibrid al amestecului dintre apus şi răsărit, răspunse rusul. Numai noi ştim cum trebuie să te porți cu un oriental.

— Omul acesta şi-a pierdut patria şi încă nu a reuşit să-şi câştige alta nouă. În orice caz, însă, omul profesează o ură nedomolită contra cuceritorilor. Ascultă ce-ți spun, noaptea trecută mi-a mărturisit…

Sub umbrela lui vărgată, Hurree Babu, trăgea cu urechea la ce vorbeau cei doi în franțuzeşte, fără să-şi poată lua ochii de la o *kilta* plină de hărți şi de documente, şi alta ceva mai mare cu un dublu înveliş de muşama roşie. Nu avea de gând să fure nimic. Singura lui dorință era să afle ce ar merita să fie furat şi pe urmă cum ar putea să dispară cu ceea ce a reuşit să fure. Dădu slavă tuturor zeilor Hindustanului şi lui Herbert Spencer, că tot se mai găseşte câte ceva, care merită să fie furat.

În a doua zi de marş, drumul lor urca drept spre vârful unui deal, care se vedea în mijlocul pădurii; şi tot aici a doua zi, pe înserat, dădură peste un lama foarte bătrân, (despre care cei doi spuneau că trebuie să fie un bonz), stând cu picioarele încrucişate sub el în fața unei hărți misterioase, întinse cu ajutorul unor pietricele aşezate pe marginea ei, şi explicând ceva unuia mai tânăr, care trebuie să fi fost un neofit de o neobişnuită frumusețe, cu toate că era nespălat. Umbrela vărgata a lui Babu fusese văzută de la jumătatea drumului, până la popasul de unde veniseră şi Kim spusese lui lama să se oprească aici, până va ajunge aproape de ei.

— Ia te uită, exclamă Hurree Babu ingenios ca şi pisica cu pinteni. Acesta este un sfânt eminamente autohton. Probabil un supus al Alteței Sale Regale, stăpânul meu.

— Ce face aici? Mi se pare foarte interesant.

— A început să explice înțelesul unei icoane sfinte, făcută pe de-a întregul de mână.

Cei doi străini se opriseră cu capetele descoperite, în bătaia ultimelor raze de soare ale după amiezii, ascunşi de ierburile aurii ale culmilor. Culacii supărați, dar totuşi mulțumiți de acest popas neaşteptat, se opriră şi lăsară bagajele să le scape de pe umeri.

— Priveşte, zise francezul. Parcă ar fi un tablou care reprezintă primele începuturi ale religiei... primul învățător şi primul discipol. E budhist?

— Dintr-o castă degenerată, răspunse celălalt, căci între munți nu se găsesc budhişti adevărați. Priveşte însă, faldurile hainei lui. Uită-te la ochii lui cât sunt de insolenți.

De ce or fi vrând oamenii aceştia să te facă să-ți dai seama cât eşti de tânăr în comparație cu ei? (Cu o lovitură furioasă cel care vorbea, reteză lujerul unei ierbi înalte). Până acum nu ne-am pus semnul nostru nicăieri. Înțelegi, nicăieri, şi tocmai faptul acesta începe să mă supere, zise el şi încruntă sprâncenele în fața privirii placide şi atitudinii monumentale din fața lui.

— Nu face nimic, vom face semnul împreună... noi şi cu tine, tinere. Până

atunci încearcă şi fă-i portretul.

Babu se apropie, luând o atitudine foarte demnă, fără ca aceasta să dovedească acelaşi respect, pe care îl dovedeau cuvintele lui, şi făcu cu ochiul spre Kim:

— Sfântule, aceştia de aici sunt sahibi. Pe unul dintre ei l-am vindecat de dizenterie cu leacurile pe care i le-am dat, şi-l însoțesc până la Simla, ca să veghez asupra vindecării lui complete. Ar vrea să vadă icoana ta…

— Vindecarea bolnavilor este o faptă foarte bună. Aceasta este roata vieții, aceeaşi pe care ai văzut-o în coliba de la Ziglaur, în timpul furtunii.

— Ar vrea să te audă cum o explici.

Lui lama îi străluciră ochii, auzind că va avea noi ascultători.

— Să explici oamenilor calea cea dreaptă este o faptă bună. Cunosc ei limba hindustană, aşa cum o cunoaşte cel de la Casa Minunilor?

— Se poate să o cunoască, dar foarte puțin.

Imediat după aceea, ca şi un copil, care explică un joc nou, lama se îndreptă din mijloc şi dându-şi capul pe spate, începu

să intoneze cu glasul ridicat, invocația marelui preot, înainte de a intra în fondul doctrinei. Străinii ascultau sprijiniți în alpenştocuri. Kim în atitudine umilă, sta cu picioarele încrucişate sub el, urmărind lumina roşie a soarelui cum joacă pe obrajii lor, şi tremurul umbrelor aruncate de ei pe pământ, care se amestecau şi se despărțeau la fiecare mişcare. Oamenii aceştia nu erau îmbrăcați englezeşte şi purtau centiroane foarte strânse, care îi aduseră aminte de ilustrațiile pe care le văzuse într-o carte din biblioteca institutului St. Xavier: *The Adventures of a Young Naturalist în México.* Da, oamenii aceştia semănau foarte bine cu straniul Mr. Sumichrast din cartea aceea şi foarte puțin cu „oamenii lipsiți de scrupul “, pe care şi-i închipuise Hurree Babu. Culacii cu fața pământie şi tăcuți, se adunaseră grămadă, la depărtare de douăzeci-treizeci de metri, iar alături de ei, în picioare, cu haina fluturând în bătaia vântului ca un drapel, Hurree cu înfățişarea unui proprietar mulțumit de sine însuşi.

— Aceştia sunt cei doi pe care îi căutăm, şopti Hurree abia mişcându-şi buzele, în

timp ce ritualul continua şi cei doi albi ascultau atenți litania care cobora până în fundul tenebrelor şi se urca până la cer, ca pe urmă să coboare *din nou. Toate cărțile lor sunt în kilta* cea mare cu capacul roşu… cărți, rapoarte şi hărți… Am mai văzut şi scrisoarea - adresată unui rege pe care o trimite fie Hilas fie Bunar. Le păzesc cu cea mai mare grijă De la Hilas sau de la Leh nu au expediat nimic, despre asta sunt sigur.

— Cine îi însoțeşte?

— Nimeni, afară de culacii *beegari* (hamali pentru cărat poveri). Slujitori nu au. Se înconjoară de atâta taină, încât şi mâncarea şi-o prepară singuri.

— Eu ce am de făcut?

— Aşteaptă şi vei vedea. În cazul când mie mi se va întâmpla ceva, vei şti unde trebuie să cauți hârtiile de care avem nevoie.

— Acestea ar sta mai sigur la Mahbub Aii, decât în mâna unui bengalez, zise Kim disprețuitor.

— Ca să poți ajunge la femeia pe care o doreşti, mai sunt şi alte mijloace, înainte de a te decide să spargi uşa casei.

— Aici este infernul pentru cei zgârciți şi

lacomi, înconjurat de o parte de dorinți, de cealaltă de îmbuibare.

Lama începuse să se pasioneze de explicațiile pe care le dădea şi unul dintre cei doi străini, făcu după el o schiță, înainte de s-ar fi stins cu totul lumina soarelui.

— Ajunge atât, îl întrerupse omul cu violență. Mi-e peste putință să-l înțeleg, dar aş avea nevoie de acest desen al lui. E un artist mult mai mare decât mine. Întreabă-l, nu vrea să mi-l vândă.

— Spune că nu-l vinde, răspunde Babu.

Cum era şi firesc, lama nu s-ar fi despărțit de desenul lui de dragul unui trecător întâlnit la întâmplare, cum nu se poate despărți un arhiepiscop de vasele sacre, pe care le întrebuințează în timpul slujbei, într-o catedrală. Întreg Thibetul e plin de reproduceri ieftine după roata vieții; lama însă, era tot atât de mare artist, pe cât de puternic stăpân este un stareț în lamaseria lui.

— Poate peste trei zile, sau patru, sau zece, dacă voi constata că sahibul este un cercetător şi că înțelege lucrurile pe care le reprezintă, atunci îi voi face chiar eu o

copie. Aceasta de aici, însă, serveşte la iniţierea unui neofit. Spune-i aşa, *hakim.*

— Spune că o vrea acum… şi ţi-o plăteşte.

Lama dădu domol din cap, şi-şi împături desenul. Rusul însă, nu vedea în gestul lui, decât încercarea unui bătrân nespălat, care voia să-i vândă pe o sumă cât mai ridicată, o bucată de hârtie murdară. Scoase un pumn de rupii şi apucă desenul, dar acesta se rupse în mâna lui lama, care îl ţinea strâns. Dintre culaci se ridică un murmur de groază, căci o parte dintre ei erau originari din Spiti, şi după cât înţelegeau ei, budhişti evlavioşi. La această insultă, lama se ridică în picioare, şi duse mâna la călimara grea de fier, care este arma preoţilor, iar Babu începu să sară în sus, de bucurie.

— Acum vezi, acum vezi de ce spuneam că am nevoie de martori; oamenii aceştia sunt cu totul lipsiţi de scrupule. O, Sar, o, Sar (Sir), nu trebuie să loveşti preotul acesta sfânt.

— *Cheia,* au profanat cuvântul scris!

Fu însă, prea târziu. Înainte de l-ar fi putut opri Kim, rusul lovi pe lama în plin

obraz. În clipa următoare însă, căzu grămadă şi începu să se ducă de-a tumba pe coasta muntelui la vale, cu Kim, care îi pusese mâinile în gât. Lovitura rusului trezise în sufletul acestui băiat, toate pornirile irlandeze, iar după ce-şi simți dușmanul trântit la pământ, altceva nu-i mai trebui pentru ca să-şi iasă complet din fire. Lama căzu în genunchi pe jumătate amețit, iar culacii cu poverile lor o rupseră la fugă pe coasta muntelui şi fugeau tot atât de repede la deal ca şi oamenii de la şes pe vale. Fuseseră martorii unui sacrilegiu nemaipomenit şi îşi ziceau că e mult mai bine să fugă înainte ca zeii şi demonii munților să înceapă să se răzbune. Franțuzul se repezi spre lama, şi încercă să-şi scoată revolverul, cu gând să-l țină zălog, până când se va întoarce tovarăşul său, dar o ploaie de pietre îl făcu să se oprească în loc, căci muntenii trag bine la țintă, şi un culac din Ao-chung se repezi la lama şi-l trase după el în pădure unde putea fi la adăpost. Totul se petrecuse cât ai clipi, şi tot atât de neaşteptat ca şi căderea nopții în munți.

— Ne-au luat bagajele şi toate armele, să

văita francezul şi începu să tragă în neştire cu revolverul prin întuneric.

— O să fie bine Sar, o să fie bine. Nu mai trage, căci vin eu în ajutorul dumitale, strigă Hurree şi repezindu-se la vale căzu peste Kim, care era tot atât de încântat pe cât de mirat de cele întâmplate, şi tocmai se pregătea să lovească pe duşmanul său cu capul de colțul unei stânci.

— Du-te la culaci, şopti Babu la urechea băiatului. Bagajele sunt la ei. Hârtiile sunt în *kilta* cea cu capacul roşu, dar scotoceşte-le pe toate. Ia-le hârtiile, dar mai ales nu uita de *murasla* (scrisoarea regelui). Pleacă repede, să nu te ajungă omul celălalt din urmă.

Kim urcă panta muntelui în patru labe, dar în clipa următoare un glonț de revolver, lovi stânca din apropierea lui, şi băiatul se ciuli ca o potârniche, fără să sufle.

— Dacă mai tragi, strigă Hurree, vor veni culacii şi ne omoară pe toți. Eu am sărit în ajutorul tovarăşului dumitale, Sar. Fapta dumneavoastră e foarte primejdioasă.

— Pe legea mea, zise Kim, gândindu-se de astă dată în englezeşte. Mi se pare c-am intrat într-o afacere primejdioasă, dar cred

că suntem în legitimă apărare.

Băgă mâna în sân şi scoase darul primit de la Mahbub, apoi cu multă sfială, căci afară de câteva focuri trase în vânt prin deşertul Bikaner, nu întrebuințase niciodată revolverul, apăsă pe trăgaci.

— Ce ți-am spus, Sar, zise Babu cu glasul plângător. Vino încoace şi ajută-mă să trezesc pe tovarăşul dumitale. Am intrat cu toții în mare ghinion.

Focurile de armă încetară. Se auzi un zgomot de paşi şi Kim se repezi la deal, înjurând ca un adevărat indigen.

— Ai fost rănit *chela?* întrebă lama cu glasul slăbit.

— Nu sunt rănit; dar tu? şi intră în mijlocul unor tufe de jnepeni.

— Nu am nimic. Vino încoace. Vom pleca împreună cu oamenii aceştia spre localitatea Shamlegh de sub Zăpezi.

— Nu vom pleca înainte de a face dreptate, se auzi un glas furios. Am luat toate patru carabinele sahibilor. Hai să coborâm spre ei.

— Au lovit pe sfântul… am văzut cu ochii noştri. Vitele noastre vor stârpi; femeile noastre nu vor mai putea naşte. După ce

ne vom întoarce acasă, vom fi îngropați în aşternuturile noastre de troienile zăpezilor... Alte nenorociri mai mari nu puteau veni peste noi.

Hățişul de jnepeni era plin de lamentațiile culacilor înspăimântați, care în această clipă ar fi fost în stare să facă orice. Omul din Ao-chung ridică puşca şi trăgându-i piedica, era gata să coboare.

Ai răbdare Sfântule, câteva clipe. Oamenii aceştia nu pot ajunge prea departe; ai răbdare până mă întorc.

— Cel care a suferit batjocura este omul acesta de aici, zise lama ducându-şi mâna la frunte.

— Tocmai din cauza asta, îi răspunse omul.

— Iar dacă se întâmplă ca cel care a fost batjocorit să ierte ceea ce i-au făcut lui, mâinile tale vor trebui să rămână curate. Afară de asta veți face o faptă bună, dacă veți da ascultare cuvintelor mele.

— Aşteaptă, căci peste puțin vom pleca cu toții spre Shamlegh, stărui omul.

Lama ezită câteva clipe, exact atât cât îți trebuie ca să treci un glonte din încărcător în țeava unei arme. Pe urmă se ridică în

picioare şi puse un deget pe umărul omului.

— Ai înțeles? Am spus că nu se va întâmplă omor... eu care am fost stareț în Zuch-Zen, sper că nu ți-ar face nicio plăcere să te renaşti sub forma unui şobolan, sau a unui şarpe care se târăşte prin gunoaie... nici a unui vierme care trăieşte în pântecele celei mai ticăloase dintre fiare? Sau dacă asta este dorința ta...

Omul din Ao-chung căzu în genunchi, căci glasul lui lama răsuna în mijlocul întunericului ca un gong al demonilor din Thibet.

— Vai, vai, vai, scânceau oamenii din Spiti. Nu ne blestema... nu-l blestema nici pe el, căci era robit numai de pornirile lui, Sfântule... Aruncă din mână carabina, nebunule, strigară oamenii.

— Supărarea aduce supărare, şi răul vine după rău! Nu veți face omor. Lăsați pe cel ce loveşte un preot să plătească singur pentru faptele sale. Dreaptă, şi mai presus de orice adevăr, este numai roata, care nu poate fi atinsă nici cu un fir de păr. Cei ce au făptuit nedreptatea se vor renaşte de

nenumărate ori, în mijlocul chinurilor, sfârşi bătrânul, şi capul lui să lăsă greu pe umărul lui Kim.

— Am trecut *chela,* pe alături de un mare păcat, şi glasul lui vibră prin întunericul greu de sub ramurile de cetini. Eram gata să las glonțul să plece, şi adevăr vă zic vouă, că în Thibet oamenii aceştia ar fi avut o moarte dureroasă şi înceată... M-a lovit în mijlocul obrazului... fără cruțare...

Bătrânul se întinse pe pământ şi începu să respire şuierător, iar Kim se aplecă asupra lui şi-i auzi inima bătând cu furie şi oprindu-se din când în când.

— L-a lovit de moarte? întrebă omul din Ao-chung, în timp ce toți culacii erau adunați în jurul lor şi ascultau încremeniți de spaimă.

Kim fu cuprins de groază şi se aplecă asupra bătrânului să vadă ce face.

— E numai o slăbiciune trecătoare, răspunse el mulțumit. (Pe urmă îşi aduse aminte că el era om alb şi proviziile celor doi albi erau acum în mâna lui). Deschideți *kiltas-urilel* Albii trebuie să aibă medicamente între lucrurile pe care le au cu ei.

— Oho, oho! Atunci le cunosc şi eu aceste medicamente, răspunse omul din Ao-chung, râzând. N-am fost eu de pomană cinci ani *shikarri* în slujba lui Yankling Sahib. Am gustat şi eu din ele. Ia te uită. Scoase din sân o sticlă de rachiu ieftin, de felul celor care se vând exploratorilor care trec prin Leh, şi cu multă îndemânare turnă lui lama câteva picături în gură.

— Tot aşa am procedat şi în ziua când Yankling Sahib şi-a scrântit un picior, dincolo de Astor. Eeh... am scotocit eu demult bagajele... dar împărțeala o vom face la Shamlegh. Mai dă-i nițel, căci este un leac foarte bun. Hai pune mâna şi vezi. Inima a început să-i bată mai repede. Întinde-i capul pe pământ şi freacă-l puțin pe piept. Dacă ar fi stat linişţit până când eu aş fi terminat cu sahibii, asta nu se mai întâmpla. S-ar putea însă, ca sahibii să vină să ne urmărească până aici. Atunci cred că nu va fi niciun păcat, să-i împuşcăm chiar cu carabinele lor, ce zici?

— Cred că unul şi-a luat răsplata cu vârf şi îndesat, răspunse Kim, scrâşnind din dinți. I-am dat câteva picioare în pântece, în timp ce ne rostogoleam la vale. Cred că

era mult mai bine să-l fi omorât.

— Când nu eşti din Rampur, e foarte bine să fii curajos, zise unul dintre oameni, care îşi avea casa alături de reşedința în ruină a rajahlei. Dacă se va întâmpla să se ducă vestea printre sahibi, că suntem oameni netrebnici, nimeni nu ne va mai primi ca *shikarris*...

— Bine mă, tu nu vezi că aceştia nu sunt sahibi englezi... nici oameni de treabă, cum era Fostum Sahib sau Yankling Sahib. Aceştia sunt nişte străini care nici nu ştiu vorbi englezeşte, cum vorbeşte orice sahib.

Lama tuşi, apoi se ridică în capul oaselor şi întinse mâna după mătănii.

— Nu se va face omor, murmură bătrânul. (Omul din Ao-chung îi pipăi picioarele cu sfială). Dreaptă şi mai presus de orice, este numai roata... Supărarea aduce supărare.

— Nu Sfântule, nu. Suntem cu toții aici lângă tine. Nimeni nu va fi ucis, decât dacă porunceşti tu. Odihneşte-te puțin. Vom face aici o mică tabără şi după ce va răsări luna, ne vom duce până la Shamlegh sub Zăpezi.

— După lovitura pe care ai primit-o, e

mult mai bine să dormi puțin, zise cu glas solemn unul dintre oamenii din Spiti.

— Simt ca şi o amețeală în ceafă şi o usturime pe gât. Lasă-mă *chela,* să-mi aşez capul pe genunchii tăi. Sunt om bătrân, dar încă nu m-au lăsat toate pornirile. Va trebui să ne gândim la pricina de la care pleacă toate întâmplările.

— Dați-i o pătură. Focul nu-l putem aprinde, căci ar putea să ne vadă sahibii.

— Ar fi mult mai bine să plecăm spre Shamlegh, căci acolo nu va veni nimeni să ne urmărească.

Acesta fu glasul omului supărăcios din Rampur.

— Eu am fost *shikarri* la Fostum Sahib şi sunt şi acum shikarri la Yankling Sahib. Dacă n-ar fi fost blestematul acesta de Beegar (corvadă), aş fi şi acum cu el. Trimiteți doi oameni la marginea tufişului, să stea de strajă, ca nu cumva sahibii să mai facă vreo prostie. Eu nu mă voi mişca de lângă Sfântul.

Oamenii se aşezară roată, la o mică depărate de lama, şi după ce stătură o vreme, fără să spună nimic, cineva scoase o hukka al cărei recipient fusese la început

o sticlă de ceară *Day & Martin.* La lumina cărbunelui din luleaua care se plimba din mână în mână, se vedeau ochii oblici chinezeşti ai oamenilor cu cefele groase ca de tauri, îngropate în hălcile muşchilor de pe umeri. Semănau cu duhurile ieşite din legenda unei mine părăsite sau un grup de fantastici pitici adunați la sfat în mijlocul pădurii. În timp ce stăteau aici de vorbă, sau se priveau în tăcere, murmurul apelor din zăpezile topite, începu să devină mai molcom, pe măsură ce gerul nopții încremenea şuvoaiele subțiri.

— Ați văzut cum s-a ridicat contra noastră şi ne-a oprit? începu un om din Spiti. Îmi aduc aminte de un bătrân ibex, pe care l-am întâlnit dincolo de drumul spre Ladakhi; Dupont Sahib îl luase la ochi, dar glontele nu-l lovise... Tot aşa se ridicase şi acesta în fața noastră. Asta s-a întâmplat în urmă cu şapte rânduri de ploi. Supont Sahib era un foarte bun *shikarri.*

— Nu atât de bun ca Yankling Sahib, zise omul din Ao-chung, şi trăgând o duşcă din sticla cu whisky, o trecu şi celorlalți. Acum ascultați ce vă spun eu... sau poate se va găsi altul care să se priceapă mai bine

decât mine.

Din mijlocul oamenilor nu se auzi niciun glas, care să răspundă provocării.

— Vom pleca spre Shamlegh, numaidecât după răsăritul lunii. Ajunşi aici, vom face dreapta împărțeală a bagajelor. Eu mă mulțumesc cu această carabină şi toate cartuşele ei.

— Poate îți închipui că urşii nu sunt sălbatici, decât atunci când se întâlnesc cu tine, răspunse un tovarăş al lui, trăgând din hukka.

— Asta nu; dar ştiți şi voi că pungile de mosc se plătesc acum până la şase rupii de bucată; iar femeile vor avea parte de pânza corturilor şi de obiectele întrebuințate pentru bucătărie. Toate acestea le vom îndeplini în zorii zilei, după ce vom ajunge la Shamlegh. Pe urmă, fiecare va pleca în treaba lui, dar fiecare va trebui să țină minte că n-a văzut şi nici n-a fost niciodată în slujba acestor sahibi, care ne-ar putea învinui că le-am furat bagajele.

— Ceea ce spui tu, poate fi bun pentru tine, dar rajahua noastră ce va spune?

— Nu se va găsi nimeni care să-i povestească ce s-a întâmplat. Crezi că se

vor duce să i se plângă cei doi sahibi, care nici nu vorbesc limba noastră, sau poate Babu, care o fi avut şi el gândurile lui când s-a apropiat de noi, să ne împartă bani. Crezi că vor veni contra noastră cu armată? Ce urme vor putea găsi? Lucrurile de care noi nu vom avea nevoie, le vom arunca în prăpastia de la Shamlegh, şi pe acolo încă nu a trecut picior de om.

— Cine este la Shamlegh, vara aceasta?

Shamlegh, era numai un loc pentru păşuni şi nu avea mai mult de trei-patru colibe, în care dormeau păstorii.

— Femeia lui Shamlegh, şi despre asta ştiu că nu-i plac sahibii. Pe ceilalți îi vom putea mulțumi cu câteva daruri neînsemnate; în bagajele acestea avem hrană să ne fie de ajuns la toți, sfârşi el întinzând brațul spre un coş pântecos.

— Bine… dar…

— V-am spus că aceştia doi nu sunt adevărați sahibi. Toate pieile şi capetele de vânaturi pe care le au cu ei, au fost cumpărate în bazarul din Leh. Eu cunosc foarte bine semnele pe care le poartă, şi înaintea plecării în ultimul marş, vi le-am arătat şi vouă.

— Asta e adevărat. Toate capetele şi pieile au fost cumpărate. Unele sunt chiar mâncate de molii.

Acest argument fu hotărâtor, şi omul din Ao-chung îşi cunoştea tovarăşii.

— Dacă voi vedea că începe să se îngroaşe gluma, îi voi povesti totul lui Yankling Sahib, care este un om cumsecade, şi va râde cu poftă. Noi n-am făcut rău nici unui sahib pe care îl cunoaştem. Oamenii aceştia au lovit un preot. Noi ne-am înspăimântat şi am rupt-o la fugă. Cine ar mai putea să-şi aducă aminte de locul unde a aruncat bagajele, în timp ce fugea înspăimântat? Crezi că Yankling Sahib va permite poliției de la miazăzi să cutreiere munții şi să-i sperie vânatul? ... De la Simla până la Chini e drum lung, dar şi mai lung cel de la Shamlegh până în prăpastia Shamlegh.

— Fie cum spui, dar *kilta* cea mare o iau eu. Coşul cel cu capac roşu, pe care sahibii şi-l legau singuri, în fiecare dimineață.

— Chiar asta este o dovadă, că nu sunt sahibi dintre cei aleşi, răspunse omul din Ao-chung. Cine a mai auzit ca Fostum Sahib, sau Yankling Sahib, sau chiar micul

Sahib Peel, care stă noaptea la pândă ca să vâneze *serow,* cum zic cine a mai auzit că aceşti oameni, să fi venit în munți fără să aducă cu ei un bucătar din țara de jos, fără călăuză şi fără tot felul de oameni, bine plătiți şi bine îmbrăcați în escortă. Ce ar putea să ne facă nouă astfel de oameni? Ce spuneai de *kilta?*

— Nimic altceva, decât că este plină de vorbe scrise... de cărți şi hârtii pe care şi-au făcut însemnările şi fel de fel de instrumente stranii, care trebuie să fie pentru cult...

— Prăpastia din Shamlegh le va înghiți pe toate.

— Da, dar ce se întâmplă dacă fapta noastră va fi o jignire, pe care o aducem zeităților acestor sahibi? N-aş vrea să procedăm astfel față de cuvântul scris. Afară de asta, zeitățile lor de alamă sunt ceva necunoscut pentru mine. Eu cred că aceasta nu este o pradă de seama oamenilor simpli de la munte.

— Bătrânul mai doarme încă. Fiți liniştiți! Vom întreba pe *chela* ce trebuie să facem.

Omul din Ao-chung mai trase o duşcă din sticlă, apoi se ridică, mândru de rolul

său de conducător.

— Avem aici o *kilta,* şopti el, al cărei conținut nu-l cunoaştem.

— Eu însă, îl cunosc, răspunse Kim, prevăzător. Lama respira liniştit, şi Kim se gândi la ultimele cuvinte ale lui Babu. În calitate de participant la marele joc, în clipa aceasta se gândea cu admirație la prevederile lui Hurree.

— Era *kilta* cea cu capac roşu, plină cu lucruri minunate care nu trebuie să cadă în mâinile prostimii.

— Aşa cum vă spuneam eu chiar de la început, se amestecă omul care o purtase pe umeri. Crezi că din cauza ei am putea păți ceva?

— Dacă mi-o dați mie, nu veți păți nimic. Voi scoate dintr-însa descântecul cu care a fost vrăjită, căci altfel ne va pricinui mult rău.

— Preotul îşi ia întotdeauna partea lui, zise omul din Ao-chung care era aproape amețit de băutură.

— Bine, atunci o las în seama voastră, răspunse Kim, cu viclenia caracteristică țării lui de origine, n-aveți decât să o împărțiți între voi, şi veți vedea ce va urma.

— Ba eu nu, mie nu-mi trebuie. Am făcut doar o glumă. Dă poruncă ce trebuie să facem. În celelalte coşuri se găseşte mai mult decât ne trebuie. Când se va lumina de ziuă, noi vom pleca din Shamlegh în treaba noastră.

Un ceas întreg se sfătuiră şi răsfătuiră, iar în timpul acesta, Kim tremura de mândrie şi de frig. Îi venea să râdă de întorsătura pe care o luaseră lucrurile şi instinctul lui de irlandez, transplantat în Orient, se simțea foarte măgulit. Colo, mai jos de el erau cei doi emisari ai unei temute puteri din partea de miazănoapte, care probabil în țara lor erau tot atât de mari ca şi Mahbub sau Creighton Sahib, iar acum erau loviți pe neaşteptate de deznădejde. Unul dintre ei, după cât îşi dădea seama, va trebui să şchiopăteze o bucată de timp. Făcuseră anumit legământ cu regii şi acum rătăceau pe undeva, înconjurați de beznă, fără hărți, fără hrană, fără cort şi fără arme, neavând altă călăuză decât pe Hurree Babu. Această prăbuşire a jocului lor (Kim se întreba cui trebuiau să adreseze oamenii aceştia rapoartele lor), panica dezlănțuită în timp de noapte, nu fusese

provocată de viclenia lui Hurree Babu, nici pusă la cale de el însuşi, ci venise minunat de simplu şi de inevitabilă ca şi prinderea celor doi *faquiri* ai lui Mahbub în gara Umballa, de către un tânăr şi zelos agent al poliției.

— Acum sunt aici... înconjurați de întuneric şi fără niciun fel de ajutor. Pe cinstea mea... e un frig! Şi toate bagajele lor sunt în mâna mea. Cât trebuie să fie de furioşi... îmi pare rău de bietul Hurree Babu.

Kim nu avea în realitate niciun motiv să-i fie milă de Hurree Babu, căci acesta cu toate că suferea cumplit din cauza frigului şi a foamei, era foarte mulțumit de sine. Cam la o milă depărtare în josul muntelui, în marginea unei păduri de brad, doi oameni pe jumătate înghețați de frig, îşi aruncau învinuiri reciproce, făcând responsabil pe bietul Babu care tremura de groază. Îl întrebau ce aveau acum de făcut, iar el le răspundea că trebuie să se simtă foarte mulțumiți, că mai sunt încă în viață; hamalii lor, de cumva nu îi pândesc din întunericul pădurii, atunci cu siguranță au plecat să nu se mai întoarcă; că rajahua,

stăpânul său era la o depărtare de nouăzeci de mile, şi fără îndoială nu numai că nu le va da banii de care au nevoie şi escorta care să-i însoţească până la Simla, dar îi va băga şi la închisoare, dacă va afla că au lovit un preot. Le vorbi cu atâta bogăţie de amănunte despre această greşeală şi despre păcatul pe care îl săvârşiseră, încât cei doi străini, îl rugară să schimbe subiectul. Singura nădejde ce le mai rămânea, adăugă el, era să fugă din sat în sat, fără să atragă atenţia oamenilor asupra lor, până în clipa când vor ajunge în mijlocul lumii civilizate; şi cu lacrimile în ochi ridică privirea spre stele şi întrebă pentru a suta oară „pentru ce au lovit sahibii pe acest preot “.

Pentru Hurree Babu ar fi fost foarte uşor ca din câteva sărituri să se piardă în mijlocul întunericului, unde cei doi nu l-ar mai fi putut ajunge, şi să găsească sălaş şi de mâncare în cel mai apropiat sat unde vracii meşteri la vorbă erau întotdeauna bine primiţi. Cu toate acestea preferă să fie chinuit de frig şi de foame, să primească insultele şi poate chiar bătaia alături de preacinstiţii lui stăpâni. Ascuns în dosul

unui trunchi de copac, scâncea fără încetare, chinuit de prefăcute remuşcări.

— Dar nu te gândeşti la spectacolul lamentabil pe care îl vom oferi indigenilor din munții aceştia, când ne vor vedea rătăcind de colo până colo fără niciun rost? întrebă cel care scăpase fără nicio lovitură.

Hurree Babu de ceasuri întregi nu se gândise decât la aceasta, dar întrebarea nu-i fu adresată lui.

— Nu cred să vagabondăm prin munți, căci nu mai sunt în stare să umblu, răspunse victima lui Kim.

— Cine ştie, poate Sfântul în mărinimia lui, va fi blând cu noi, căci altfel, Sar, nu ştiu zău…

— Îmi va face deosebită plăcere ca la viitoarea întâlnire pe care o voi avea cu tânărul bonz, să-mi descarc revolverul în trupul lui, se auzi răspunsul lipsit de milă creştinească, adresat lui Hurree.

Revolvere, răzbunare, bonzi, se gândi Hurree şi se ascunse mai adânc sub tulpina copacului unde sta ascuns. Prin urmare neînțelegerile încep din nou.

— Nu te gândeşti la pierderea pe care am suferit-o? La bagajele noastre… bagajele, se

auzi glasul plângător al unuia dintre cei doi, care se schimba enervat din picioare. Tot ce am adunat, tot ce am reuşit să punem la adăpost. Câştigul nostru, munca noastră de opt luni încheiate. Nu-ți dai seama ce înseamnă asta? „Cred că nu te mai îndoieşti, că ne pricepem să vorbim cu orientalii “, parcă aşa spuneai. Acum văd că te pricepi de minune.

— Cei doi străini începură să discute în mai multe limbi deodată şi Hurree ascultă zâmbind. Kim era cu *kiltas*-urile, şi în aceste *kiltas-uri* era ascuns rezultatul unei munci diplomatice de opt luni încheiate. Nu era niciun mijloc de a se putea pune în legătură cu băiatul, cu toate acestea putea avea toată încrederea. Cât pentru rest, va avea el grijă ca să conducă pe cei doi străini prin munți, ca Hilas şi Bunar împreună cu toată populația de munteni pe o distanță de patru sute de mile, să-şi aducă aminte timp de o generație de pățania lor. Oamenii care nu-şi pot stăpâni culacii, sunt foarte puțin respectați în munți, căci munteanul are gluma usturătoare.

— Nici dacă puneam eu singur lucrurile

la cale, nu ar fi putut să iasă mai bine, se gândi Hurree. Dar pe cinstea mea, din ce mă gândesc mai mult, din ce-mi dau seama tot mai limpede de situație. Mă gândisem la urmări numai când coboram coasta muntelui în fugă. Ultragiul adus preotului, a fost o simplă întâmplare, dar numai unul ca mine ar fi fost în stare să profite de această întorsătură neașteptată. Ia gândeşte-te la efectul moral pe care îl va avea asupra acestei populații. Nu mai există nici tratate, nici hârtii şi niciun fel de document scris... iar culmea ironiei... eu sunt şi în slujba lor ca interpret. Ce voi mai râde cu colonelul când ne vom întâlni! Mi-ar fi plăcut ca hârtiile lor să fie la mine, dar omul nu poate fi în acelaşi timp în două locuri. Asta e o axiomă.

CAPITOLUL XIV

Mătănii să baţi (aşa spune Kabir)
Pe lespedea rece şi mută.
În ruga trimisă spre cer
E plânsu-mi ascuns
Ce aşteaptă iertarea să vină
Când tainic alături de tine se-nchină

KABIR.

Când răsări luna, culacii începură să coboare cu multă băgare de seamă pe cealaltă coastă a muntelui. Lama pe care somnul şi alcoolul pe care îl băuse, îl puseseră din nou pe picioare, nu mai avea nevoie decât de umărul lui Kim, pentru a se sprijini şi a putea coborî ca orice om voinic şi cu pasul sigur. Merseră aşa, vreme de un ceas prin iarba rară plină de pietriş, şi trecură grăbiți pieptul unei stânci uriaşe care înfrunta veşnicia, ca pe urmă să intre într-o regiune complet nouă şi ascunsă privirilor celor din valea Chini. Păşunile de forma unei frunze se întindeau până sus, în poala eternelor zăpezi. În josul lor era un platou ca de jumătate de hectar

pe care se vedeau câteva bordeie din trunchiuri de copaci lipite cu bălegar. În spatele acestor bordeie, care după obiceiul muntenilor fuseseră ridicate la marginea platoului, peretele de stânci cobora drept, până la adâncime de două mii de picioare şi dincolo de ele era prăpastia din Shamlegh pe unde nu coborâse niciodată picior de om muritor.

Oamenii nu făcură niciun gest pentru a împărți bagajele între ei, până în clipa când văzură pe lama întins în cea mai bună încăpere a unui bordei, şi pe Kim spălându-i picioarele, cum era obiceiul la mahomedani.

— Îți vom trimite de ale mâncării şi *kilta* cu capacul roşu, zise omul din Ao-chung. În zorii zilei nu se va mai vedea nicio urmă din ce a fost. Dacă în *kilta* vei găsi şi lucruri care să nu-ți facă trebuință, atunci uite aici. (Omul întinse brațul spre fereastra care da deasupra prăpastiei, pline de lumina lunii reflectată de zăpezi, apoi aruncă o sticlă goală în care fusese whisky). Nu e nevoie să aştepți ca să-i auzi sunetul, când va ajunge la fund, căci acolo este capătul lumii, zise el, apoi se ridică şi

ieşi cu fruntea sus.

Cu mâinile sprijinite pe cerceveaua ferestrei, lama privi în gol şi ochii lui străluceau ca două opale galbene. Din adâncul fără fund se ridicau piscurile, parcă ar fi vrut să ajungă până Ia înălțimile în care se leagănă luna, iar dincolo de ele era numai pustiul şi întunericul veşnic.

— Iată, zise bătrânul cu glasul domol, aceştia sunt munții mei. Aici ar trebui să trăiască omul, deasupra lucrurilor lumeşti şi departe de orice plăceri, pentru ca să poată medita în tihnă asupra problemelor vieții.

— Da, dar numai dacă fiecare ar avea un *chela* care să le prepare ceaiul şi să le pună o pătură sub cap, când vor să doarmă şi să alunge vacile care se apropie şi mugesc în jurul bordeiului.

Într-o firidă fumega un opaiț, învelit în lumina de lună care intra de afară, şi în mijlocul acestui amestec de lumină, Kim plecat asupra coşului cu provizii şi a vaselor, se învârtea de colo până colo, ca o fantomă.

— Ai, ai! Cu toate că sângele s-a liniştit în mine, capul îmi vâjâie mereu şi un nod

de frânghie parcă m-ar strânge de ceafă…

— Nu e de mirare. Te-a lovit rău de tot. Cel care a ridicat mâna contra…

— Dacă nu mă supăram, nu se întâmpla nimic rău.

— Ce rău. Tu ai scăpat viața sahibilor de la o moarte pe care o meritau de o sută de ori.

— *Cheia,* nu ai învățat bine lecția. (Lama se întinse pe o pătură, în timp ce Kim îndeplinea obişnuitele obligații de fiecare seară). Lovitura nu a fost altceva decât o umbră contra altei umbre - picioarele mele slăbesc văzând cu ochii de câteva zile încoace - răul însuşi a găsit însă răul din mine: mânia, supărarea, furia şi dorința de a răsplăti răul cu rău. Îl simțeam cum îmi fierbea în sânge, îmi răscoleşte inima şi-mi vâjâie în urechi. (întinse mâna după vasul în care era ceaiul fierbinte şi începu să soarbă cu tot ceremonialul obişnuit). Dacă patimile trupului ar fi fost departe de mine, lovitura primită, nu ar fi putut face rău decât trupului, o zgârietură sau o vânătaie, ceea ce nu este mai mult decât o părere care trece. Sufletul meu însă a fost răscolit de patimă, căci l-am simțit lacom să dea

drumul oamenilor din Spiti, ca să înceapă să ucidă. Iar lupta pe care sufletul meu a dat-o contra josnicei porniri, a fost mai sfâşietoare şi mai dureroasă decât mii de lovituri pe care le-aş fi primit. Nu mi-am putut găsi liniştea până în clipa când am recitat binecuvântările *(Fericirile* cultului budhist). Răul care s-a trezit în mine în clipa aceea, este însă pe cale să se termine. Dreaptă este numai roata şi mai presus de orice, căci nu se abate din drumul ei nici cât e un fir de păr. Ține minte aceasta *chela!*

— Este mai presus de puterile mele, murmură Kim. Sunt încă în fierbere, şi mă simt foarte mulțumit că am putut bate pe omul acela.

— Am simțit pornirea ta, în timp ce dormeam pe genunchii tăi, acolo în mijlocul pădurii. Visurile mele au fost tulburate din cauza gândurilor tale. Pe de altă parte eu cred că am făcut o faptă bună, continuă lama întinzând mâna după mătănii, cruțând două vieți, viața celor care au greşit față de mine. Acum va trebui să meditez asupra problemelor vieții. Pârghia sufletului meu simt cum tremură în mine.

— Dormi, ca să-ți poți recâştiga puterile pierdute. Va fi mai bine aşa.

— Voi medita, căci de asta este mai multă nevoie decât ai putea tu să-ți închipui.

Ceas de ceas, până se revarsă de ziuă şi lumina lunii începu să se stingă pe crestele tulburi, iar ceea ce părea pânză de întuneric întins pe flancurile munților, se limpezi în verdele pădurilor, lama privi cu ochii mari spre peretele din fața lui. Din când în când gemea încetişor. Dincolo de uşa baricadată cu bârne, se auzea zarva animalelor care veneau să-şi caute culcuşul, iar cei din Shamlegh şi culacii împărțeau prada. În fruntea lor era cel din Ao-chung, şi după ce deschiseră cutiile de conserve ale celor doi sahibi şi le gustară, văzură că sunt foarte bune şi nu se mai putură opri să nu ducă jaful până la capăt, aşa că tot ce nu putură mânca, aruncară în prăpastie.

Dimineața următoare când după o noapte zbuciumată Kim se strecură afară din bordei ca să-şi facă abluțiunile în aerul înghețat, o femeie palidă la față şi pe cap cu o podoabă de turcoaze, îl trase la o

parte, ca să-i spună.

— Ceilalți au plecat; ți-au lăsat această *kilta,* aşa cum a fost vorba. Mie nu-mi plac sahibii, dar tu ne vei da un descântec în schimbul celor ce vei lua. Nu vreau ca din cauza acestei întâmplări să iasă nume prost micului Shamlegh. Eu sunt femeia lui Shamlegh.

Femeia se uita la el stăruitoare, cu ochii lucitori şi plini de îndrăzneală, nu pe furiş, cum era obiceiul femeilor de la munte.

— Fără îndoială; dar toate acestea trebuiesc făcute în mare taină.

Femeia ridică *kilta* grea, cum ai ridica o jucărie, şi o trecu în camera ei.

— Ieşi acum, şi închide uşa ca să nu poată intra nimeni, până când voi termina.

— Dar pe urmă... cred că vom putea sta de vorbă.

Kim goii *kilta* pe scânduri: o cascadă de instrumente topografice, cărți, caiete cu însemnări zilnice, scrisori, hărți şi corespondență indigenă cu mirosuri stranii, iar pe fundul coşului o traistă brodată, în care era un document cu margini aurite şi sigilat, din acelea pe care regii şi le trimit unul altuia. Kim respiră

mulțumit şi începu să cântărească situația din punctul de vedere al unui sahib.

— De cărți nu am nevoie. De altfel nu sunt decât logaritmele... cred că cele necesare pentru calcule topografice (şi le dădu la o parte). În scrisori nu înțeleg ce se spune, dar va înțelege Creighton Sahib. Trebuie să le iau pe toate. Bineînțeles şi hărțile, care văd că sunt desenate mai bine decât cele pe care le-am făcut eu. Trebuie să păstrez toate scrisorile indigene, oho, dar mai ales *murasla.* (începu să miroase traista încărcată de broderii). Trebuie să fie de la Hilas sau Bunar, prin urmare Hurree Babu a avut dreptate. Pe cinstea mea, frumoasă cursă le-am întins. Mi-ar fi plăcut să fie şi Hurree de față... Restul îl voi arunca pe fereastră.

Luă în mână şi se uită la o superbă busolă prismatică şi la capacul poleit al unui teodolit. Îşi dădu seama că un sahib nu se cade să fure nimic, afară de asta, obiectele puteau da mai târziu ocazie la încurcături. Înşiră în fața iui, toate hârtiile cu însemnări, fiecare hartă şi fiecare scrisoare indigenă. Toate împreună, făceau un pachet nu prea mare şi flexibil. Cele trei

cărți legate şi cu colțuri metalice, împreună cu cinci serviete uzate, le dădu la o parte.

— Scrisorile indigene şi *murasla* va trebui să le ascund pe piele, tocmai sub brâu, iar carnetele cu însemnări le voi ascunde în traista cu provizii. Va fi foarte grea. Aşa; altceva nu cred să mai fie. Dacă a mai fost ceva afară de ceea ce am găsit eu, culacii le-au aruncat în *khud,* aşa că totul este în cea mai perfectă regulă. Acum e rândul vostru.

Adună în *kilta* tot ce credea că nu-i va mai face trebuință, şi o ridică pe marginea ferestrei. La adâncime de o mie de picioare, se vălătucea o ceață groasă până la care încă nu ajunseseră razele soarelui; iar mai jos de aceasta, la altă adâncime de o mie de picioare era o pădure milenară de cetină, căci puteai vedea vârfurile copacilor, ca un aşternut verde de muşchi, de câte ori o aripă mai tăioasă de vânt reuşea să sfâşie pânza de neguri.

— Nu cred că va fi cu putință ca cineva să meargă după voi, să vă caute.

Dându-se peste cap în timpul căderii, lucrurile din coş căzeau unul după altul înghițite de adâncul prăpastiei. Theodolitul

se lovi de colțul unei stânci şi pocni ca o bombă când face explozie; cărțile, călimările, compasele, cutiile de culori şi echerurile îți făceau impresia că sunt un roi de albine care coboară în adânc. Pe urmă dispărură, şi cu toate că Kim se plecase adânc peste marginea ferestrei şi trăgea cu urechea, nu se auzi niciun zgomot pricinuit de căderea lor.

— Cu cinci sute... nu cu cinci... nicio mie de rupii nu ai putea cumpăra toate aceste lucruri, se gândi el cu părere de rău. E păcat de ele... dar mi-au rămas celelalte pe care le am aici... toată activitatea lor, cel puțin aşa cred. Cum să îi dau de ştire lui Hurree Babu şi ce să fac acum cu tot ce am asupra mea? Afară de asta, bătrânul e bolnav. Va trebui să leg scrisorile într-o pânză de muşama. Asta trebuie numaidecât, căci altfel se mănâncă de sudoare... şi n-am pe nimeni la îndemână.

Făcu lucrurile toate pachet, într-o bucată de muşama pe care o îndoi bine la colțuri, căci în timpul vagabondărilor lui se învățase să fie tot atât de meticulos ca orice vânător când pleacă la drum. Pe urmă cu îndoită grijă împachetă carnetele cu

însemnări şi le aşează pe fundul sacului cu provizii.

Femeia se întoarse şi bătu la uşă.

— N-ai făcut descântecul, zise femeia privind în jurul camerei.

— Nu mai e nevoie.

Kim uitase cu totul că ar fi trebuit să înceapă să vorbească singur în cameră ca ea să-l audă. Femeia începu să râdă nestăpânită, văzându-l cât este de stângaci în fața ei.

— Pentru tine cred că nu e nevoie, căci tu poți face un descântec cât ai clipi din ochi. Dar gândeşte-te la noi oamenii necăjiți, ce facem după ce tu vei pleca. Cei de astă noapte erau prea beți ca să mai asculte ce le spune o femeie. Mi se pare că tu nu eşti beat?

— Eu sunt preot.

Kim îşi revenise complet în simțiri, şi văzând că femeia era cu totul lipsită de orice farmec, se gândi că va fi mult mai bine dacă va merge până la capăt.

— Le-am spus că sahibii trebuie să fie foarte furioşi, şi vor face cercetări, iar la sfârşit vor adresa o plângere Rajahlei noastre. Mai este şi Babu cu ei, iar

slujitorii au întotdeauna limba foarte lungă.

— Asta este singura ta grijă? Kim îşi făcuse demult planul şi zâmbi cu bunăvoinţă, uitându-se la ea.

— Nu era singura, răspunse femeia, întinzând o mână încărcată cu bijuterii din turcoaze montate în argint.

— Cu asta isprăvesc în câteva clipe. Babu nu este altcineva decât *hakimul* despre care îmi închipui că ai auzit şi tu, şi care cutreieră munţii prin apropiere de regiunea Ziglaur. Îl cunosc destul de bine.

— Dacă va fi plătit, va spune totul. Sahibii sunt incapabili să deosebească un muntean de celălalt, dar un Babu vede bine şi bărbaţii… şi femeile.

— Du-i o vorbă de la mine!

— Nu există nimic ce n-aş fi gata să fac pentru tine. Ţi-aş sta şi pe balanţă, dacă vrei.

Primi aceste cuvinte măgulitoare cu aceeaşi linişte care se obişnuieşte în regiunile unde femeile fac declaraţiile de dragoste, apoi rupse o foaie dintr-un carnet şi cu ajutorul unui creion care nu se putea şterge, începu să scrie cu litere mari în

caracter shikast, un fel de a scrie al copiilor care scriu tot felul de prostii pe ziduri: *Sunt stăpân pe tot ce au scris: hărți ale regiunilor pe unde au trecut, şi o mulțime de scrisori. Mai cu seamă* murasla *e lucrul cel mai de preț care se găseşte în stăpânirea mea. Trimite-mi vorbă ce să fac. Mă găsesc la Shamlegh sub zăpezi. Bătrânul e bolnav.*

— Dacă îi duci biletul acesta, cred că ceea ce-i spun eu aici, îi va închide gura definitiv. Cred că n-au putut ajunge prea departe.

— Sigur că nu. Sunt şi-acum în pădure. Copiii noştri s-au dus de cum s-a făcut ziuă şi i-au urmărit. Ne-au dat de veste îndată ce s-au urnit la drum.

Kim rămase mirat, dar în aceeaşi clipă din capătul păşunilor se auzi un țipăt ca de vultur. Un copil îl auzise de la fratele sau sora lui de pe cealaltă pantă care urca din valea Chini, şi acum îi ducea mai departe.

— Bărbatul este plecat tot în partea aceea, după lemne, zise femeia şi scoțând din sân o mână de nuci, desghiocă una cu băgare de seamă, şi începu să-i mănânce sâmburele. Kim se prefăcea că nu bagă de seamă.

— Preotule, tu nu ştii ce înseamnă găoacea de nucă? întrebă ea cu sfială şi-i întinse jumătăţile de găoace.

— Gândul nu e rău (şi strecură petecul de hârtie între cele două găoci, apoi le potrivi bine. Ai puţină ceară, ca să le lipim una de alta?

Femeia oftă adânc şi bietul Kim se simţi înduioşat.

— Răsplata se dă numai după ce ai făcut slujba ce ţi s-a cerut. Du lui Babu această nucă şi spune-i că o trimite fiul vrăjilor.

— Da, bine zici. Îi voi spune că i-o trimite un vrăjitor care seamănă a sahib.

— Nu, îi vei spune că vine de la fiul vrăjilor, şi întreabă-l dacă are de dat vreun răspuns.

— Dar dacă îmi va spune o grosolănie. Mie… mi-e frică.

— Cred că Babu este foarte obosit şi foarte flămând, răspunse Kim râzând. Viaţa asta de la munte nu te face să fii tovarăş râvnit la pat. Ascultă dragă (era să zică mamă, dar îşi dădu seama şi-i zise soră) tu eşti o femeie deşteaptă şi pricepută. Crezi că până acum toate satele dimprejur ştiu ce s-a întâmplat cu cei doi

sahibi, ce zici?

— Bine zici, la miezul nopții ştirea a ajuns la Ziglaur şi mâine pe vremea asta va fi la Kotgarh. Toate satele sunt înspăimântate şi furioase.

— De asta nu e nevoie. Spune oamenilor să dea sahibilor hrană, şi să-i lase să treacă nesupărați. Trebuie să iasă cât mai curând din mijlocul văilor noastre. Babu va înțelege, aşa că nu va urma nicio plângere. Umblă repede, căci va trebui să îngrijim şi de învățătorul meu dacă se trezeşte. Una e să furi, şi alta să ucizi.

— Fie cum zici tu. Va să zică spui că răsplata vine după slujba făcută? ... Eu sunt femeia lui Shamlegh, şi mă trag din neam de rajahle, nu sunt femeie de rând care să alerge cu plozii la sân. Shamlegh este al tău: copită, piele şi corn, lapte şi unt. Dacă vrei, primeşti, dacă nu, laşi să stea unde este!

Femeia o luă la deal ca să întâlnească primele raze de soare la o mie cinci sute de picioare mai sus între stânci, şi lănțişoarele de argint îi cântau cu clinchet abia simțit pe pieptul sănătos şi larg.

— Cum să poți sluji calea cea dreaptă şi

să iei parte la marele joc, se gândi Kim, dar de astădată în limba indigenă, în timp ce lipea marginile pachetului de muşama în care erau scrisorile, când femeile nu-ți mai dau răgaz nici să răsufli? La Akrola pe iezăr fu fata aceea, pe urmă nevasta bucătarului din dosul cotețului de porumbei... fără să mai ții seamă şi de celelalte... Acum mai vine şi asta. Când eram copil, mai mergea, dar acum sunt bărbat şi văd că nu vreau să țină seamă că sunt bărbat. Nu vezi, c-au început să-mi dea nuci. La şes îmi dădeau migdale.

Ieşi din bordei ca să ia satului bir, dar nu cu cățuia de cerşetor, căci aceasta îşi avea rostul ei în țara de jos, ci ieşi ca un despot. Populația din timpul verii la Shamlegh se compune numai din trei familii, cu patru femei şi opt sau nouă bărbați. Toate erau sătule până în gât de conserve... şi de tot felul de băuturi, de ia chinina cu gust de amoniac, până la vodka albă, căci şi ele luaseră parte din larg la prada din noaptea trecută. Pânza frumoaselor corturi europene fusese demult tăiată şi împărțită şi în toate părțile se vedeau castroane şi oale de aluminiu.

Prezența lui lama la ei însă, li se părea că este o asigurare destul de puternică, contra oricărei urmăriri, de aceea aduseră lui Kim tot ce se găsea mai bun, până şi un vas plin cu bere de orz de care se face în regiunea Ladakhi. Pe urmă se aşezară la soare, întinzându-şi picioarele deasupra prăpăstiilor fără fund, în timp ce stăteau de vorbă, râdeau sau fumau. De India şi guvernul ei, auziseră numai din ceea ce putuseră afla de la sahibii care trecuseră prin aceste regiuni şi la care ei fuseseră angajați ca *shikarris.* Kim îi asculta povestind despre vânători de ibex, serow şi bizoni organizate de către sahibii care zăceau de peste douăzeci de ani în pământ... şi flecare amănunt al acestor întâmplări se profila tot atât de limpede în vorbele lor, ca şi vârfurile copacilor în timp de noapte când cerul e sfâşiat de fulgere. Îi povestiră despre bolile de care sufereau şi mai ales despre bolile măruntelor animale domestice care se cățărau pe stânci, despre drumurile lor, care duceau până la Kotgarh unde trăiesc misionari ciudați, şi chiar dincolo de aceasta, până în minunatul oraş Simla unde ulițele sunt pavate cu argint, şi

unde oricine poate găsi slujbă, (nu glumă) la sahibii care se plimbă în cărucioare cu două roți şi cheltuiesc banii cu lopata.

Curând după aceea, grav şi cu gândurile duse la mari depărtări, apăru şi lama şi se apropie de grupul care sta de vorbă sub ramurile copacilor. Oamenii îi făcură loc să se aşeze. Bătrânul păru mai odihnit în aerul rarefiat al dimineții şi se aşează alături de ei pe marginea prăpastiei, iar când conversația începea să lâncezească, el arunca pietricele în adânc, întocmai ca un copil. La treizeci de mile depărtare în linie dreaptă, în cealaltă parte a zării se vedea lanțul munților vecini, înconjurat şi acoperit din toate părțile de bălăriile… pădurilor pe care nu le-ai fi putut trece în drum de o zi, făcut pe sub bolta întunecată a crengilor. Dincolo de cătunul acesta, muntele Shamlegh tăia orice vedere spre țara de jos. Îți făcea impresia că eşti aşezat în cuibul clădit de o rândunică sub streaşina universului. Din când în când lama întindea brațele şi la fiecare nume pronunțat în şoaptă de către cei care erau alături de el, le arăta drumul spre Spiti şi cel care ducea spre miazănoapte spre

Parungla.

— Dincolo, în partea aceea unde munții par mai deşi, este De-ch'en (voia să spună Han-le), marea lamaserie care a fost clădită de s'Tag-stan-ras-ch'en despre care se mai păstrează următoarea legendă, şi începu să le povestească o compilație fantastică de descântece şi minuni, care făcu pe cei din Shamlegh să-l asculte cu gura căscată.

Întorcând privirea spre răsărit, ochii lui începură să caute munții verzi din Kulu şi Kailung cel ascuns de ghețuri.

— Prin partea aceea am venit eu, de mult, foarte demult. Coborâsem din Leh, după ce trecusem de Baralachi.

— Da, da, răspundeau oamenii din Shamlegh care erau obişnuiți cu drumurile lungi în depărtarea zărilor, căci am trecut şi noi pe acolo şi ştim unde sunt.

— Am dormit două nopți găzduit de preoții din Kailung. Aceştia sunt munții spre care se îndreaptă gândurile mele întotdeauna Umbre binecuvântate între toate umbrele. Aici s-au deschis ochii mei asupra acestei lumi, aici am primit lumina şi tot aici mi-am strâns brâul în jurul mijlocului şi am plecat în lunga mea

cercetare. Din munții aceia înalți cu vânturi aspre. Oh, dreaptă şi mai presus de orice este roata... şi cu brațul întins, binecuvântă la rând, gheţarii, stâncile pleşuve, piatra şi prundul măcinat de ape şi îngrămădit în marginea platourilor sterpe, ochiurile de apă sărată care nu puteau fi văzute, livezile seculare şi văile rodnice, tăiate de ape limpezi, una după alta ca un om pe patul de moarte cu toți ai săi împrejur, şi Kim se minună de patima pe care o punea în cuvintele lui.

— Da... adevărat este că nicio parte de lume nu se poate măsura cu munții noştri, răspunseră oamenii din Shamlegh.

Începuseră să se minuneze cum de poate trăi omul în cuptorul arşiței de la şes, unde animalele cresc cât elefanții, aşa ca nu le mai poți întrebuința la plugărie pe costişe; unde după cum se aude, satele se înşiră unul lângă altul, până la depărtări de sute de mile; unde oamenii pleacă la jaf, organizați în bande, şi unde ceea ce a putut scăpa de mâna hoților, e răvăşit fără milă de poliție.

Aşa trecu liniştea dinaintea amiezii, şi când era aproape de sfârşit, la marginea

păşunii repezite în sus pe munte, se arătă femeia trimisă de Kim, care părea tot atât de odihnită după lungul drum făcut, ca şi la plecare.

— Am trimis vorbă lui *hakim,* explică Kim, în timp ce femeia făcea o reverență în fața lui lama.

— S-a întovărăşit cu idolatri? Nu se poate, căci îmi aduc aminte că s-a dus să vindece pe unul dintre ei. A făcut o faptă bună, cu toate că cel vindecat şi-a întrebuințat puterea în slujba răului. Dreaptă este roata... Ce s-a întâmplat cu *hakim?*

„Mi-a fost frică să nu ți se fi întâmplat ceva... căci bătrânul este un înțelept, citi Kim pe dosul biletului trimis de el după ce desfăcu găoacea de nucă: *Onorata dumitale s-a primit. Mi-e peste putință să părăsesc imediat tovarăşii mei actuali. Îi voi conduce la Simla. După aceea voi încerca să vă ajung din nou. Inutil să veniți pe urma acestor doi care sunt furioşi.*

Întoarceți-vă pe acelaşi drum pe unde ați venit, şi vă voi ieşi în cale. Foarte mulțumit din cauza corespondenței care se datorează prevederilor mele “.

— Sfântule, spune că va pleca de la idolatri şi se va întoarce la noi. Ce zici, să-l aşteptăm aici la Shamlegh?

Lama se uită îndelung şi înduioşat la munții din fața lui, apoi dădu din cap.

— Asta nu se poate *chela,* cu toate că aş vrea din tot sufletul, dar este oprit. Am văzut şi am înțeles problema vieții.

— De ce nu? Munții ți-au redat zi de zi puterile pierdute. Adu-ți aminte că eram slăbiți şi abia ne mai târam pe coasta muntelui Doon.

— Am prins puteri pentru a mă întări în rele şi pentru uitare. Aici între munți am băgat de seamă că am început să devin certăreț şi guraliv (Kim îşi ascunse cu multă greutate un zâmbet). Dreaptă şi mai presus de orice este numai roata care nu se abate nici cu un fir de păr din drumul ei. Pe vremea când ajunsesem bărbat, am plecat în pelerinaj la Guru Ch'wan, e foarte lungă vreme de atunci, şi am făcut drumul printre plopi (şi întinse brațul spre Bhotan) unde se păstrează Calul cel Sfânt.

— Tăcere, să ascultăm, strigară oamenii din Shamlegh, înşirându-se în fața lui. Vorbeşte despre Jam-lin-nin-k'or, calul

care poate înconjura pământul într-o singură zi.

— Vorbesc numai pentru *chela* al meu, îi mustră lama cu blândețe, şi oamenii se înfiorară ca de vântul rece al dimineții din miazăzi. Pe vremea aceea nu umblam în căutarea adevărului, ci după lungi discuții asupra doctrinei. Totul este numai deşertăciune. Am băut bere şi am mâncat pâinea lui Guru Ch'wan. Ziua următoare unul spunea: Vom pleca să ne batem cu cei din Sangor Gutol de la gura văii (bagă de seamă încă odată că lăcomia este strâns legată de supărare) ca să se hotărască cine va fi starețul care să stăpânească aceste văi şi ale cui să fie câştigurile trase de pe urma rugăciunilor care se tipăresc la Sangor Gutol. Am plecat şi eu şi ne-am luptat o zi.

— Cum v-ați luptat, Sfântule?

— Cu călimările noastre de fier, cum eram gata să-ți arăt şi ție… Cum zic, ne-am luptat sub plopi, cei doi stareți şi cu toți călugării dintre care unul m-a lovit în frunte, rănindu-mă până la os. Uită-te şi vezi! zise el şi împingându-şi comanacul pe ceafă îi arătă o cicatrice albă. Dreaptă şi mai presus de orice este roata. Ieri rana

aceasta m-a durut din nou, şi după cincizeci de ani mi-am adus aminte de unde o am şi de faţa celui care mi-a făcut-o, ca pe urmă să mă zbucium în mijlocul deşertăciuni. Ceea ce a urmat, ai văzut: gâlceavă şi prostie omenească. Dreaptă este numai roata. Lovitura idolatrului a căzut peste vechea rană, şi am fost tulburat în adâncul sufletului meu, care se zbătea pe apele deşertăciunii. Până în clipa când am ajuns la Shamlegh, n-am fost în stare să meditez la pricina lucrurilor din lume şi să ajung să văd rădăcina răului. Toată noaptea m-am zbuciumat.

— Bine, Sfântule, dar asupra ta nu este nici umbră de rău. Primeşte-mă pe mine să fiu jertfa ta.

Kim era sincer mişcat de tristeţea bătrânului, şi fără să vrea îi scăpă această frază pe care o auzise de la Mahbub.

— În zorii zilei, continuă lama cu glas solemn, în timp ce printre cuvintele lui se auzea clinchetul sec al mătăniilor, în sufletul meu s-a făcut lumină care este aceasta: Eu sunt om bătrân... născut în mijlocul munţilor... şi crescut printre munţi... dar predestinat să nu mă pot

niciodată statornici între munții mei. Trei ani la rând am cutreierat India… dar unde se poate găsi un colț de pământ care să te atragă mai mult ca cel în care te-ai născut? Acolo jos în şesuri, trupul meu nemernic tânjea după munții aceştia şi după zăpezile lor. Spuneam cu adevărat că cercetările mele sunt sigure. Aşa că plecând din casa femeii din Kulu m-am îndreptat spre munți, împăcat cu mine însumi. Asta a fost nu din vina lui *hakim*. Mânat de patimă, el mi-a profețit că munții îmi vor reda puterile. Ei însă m-au întărit în rele şi m-au făcut să uit de cercetările mele. Am început sa îndrăgesc viața şi plăcerile ei şi începusem să simt dorința de a urca tot mai sus. Ochii mei căutau munții cei mai înalți, şi încercam puterile mele slăbite, urcând coastele stâncoase, ceea ce nu este decât o faptă rea. Am râs de tine când la poalele muntelui Jamnotri am văzut că ți se taie respirația, şi făceam glume când am văzut că nu îndrăzneşti să te avânți printre zăpezile trecătorilor.

— Eu nu văd niciun rău în fapta ta. Mi-a fost teamă; e adevărat. Eu nu sunt om de la munte; şi mă uitam cu drag la tine,

văzând că ai prins puteri noi.

— Îmi aduc aminte că de nenumărate ori am simțit dorința să aud laudele tale şi ale lui *hakim,* (bătrânul îşi propti cu tristețe obrazul în palme) pentru tăria picioarelor mele. Aşa a urmat rău după rău, până când s-a umplut paharul. Dreaptă este numai roata! Vreme de trei ani toată India m-a primit cu cinste. De ia Fântâna înțelepciunii din Casa Minunilor, până şi un copil mic care se juca sub umbra unui tun (lama zâmbi cu blândețe) toată lumea a căutat să-mi uşureze drumul. De ce?

— Pentru că nouă ne-ai fost drag. Nu te mai gândi la aceste lucruri care sunt urmarea loviturii pe care ai primit-o. Nici eu nu mă simt bine şi sunt încă plin de revoltă din cauza celor întâmplate.

— Nu din cauza asta; ci pentru că eu plecasem în calea cea dreaptă, tot atât de dreaptă ca şi corzile unui *si-nen* (chimvale) în slujba dreptei credințe. Dar m-am depărtat de drumul meu. Armonia a fost întreruptă şi a urmat pedeapsa. Chiar aici în mijlocul munților mei, la marginea țării unde m-am născut, în acelaşi loc unde am simțit tresărind în mine pornirile răului,

am fost lovit aici (şi-şi duse mâna la frunte). Am fost lovit ca un neofit care nu ştie cum trebuie să se apere, tocmai eu care am fost starețul din Such-zen. Niciun cuvânt nu a căzut între noi, bagă de seamă, ci o simplă lovitură, dragul meu *chela.*

— Sfântule, sahibii nu ştiau cine eşti tu.

— Eram la fel cu ei. Prostia şi lăcomia plecate la drum, au întâlnit prostia şi lăcomia, şi din întâlnirea lor a ieşit mânie. Lovitura pe care mi-au dat-o a fost pentru mine un semn, căci nu sunt cu nimic mai bun decât un *yak* rătăcit, şi mi-a adus aminte că locul meu nu este aici. Cel care poate înțelege pricina lucrurilor, înseamnă că a ajuns la jumătate de drum spre izbăvire. „Întoarce-te în drumul tău “, îmi spune această lovitură. „Munții nu sunt pentru tine, căci este peste putință să câştigi izbăvirea şi în acelaşi timp să te laşi robit de plăcerile vieții “.

— Mai bine ar fi fost dacă nu ne-am fi întâlnit cu rusul acesta de trei ori afurisit!

— Domnul nostru nu poate întoarce roata din mersul ei înapoi. Datorită faptei bune pe care am săvârşit-o, mi s-a mai

arătat un semn, şi băgând mâna în sân, scoase bucata de hârtie pe care fusese desenată roata vieții. Priveşte. După ce m-am trezit din meditație, m-am uitat la ea. N-a mai rămas întreagă din mâna acestui idolatru, decât o bucată cât unghia degetului meu mic.

— Văd.

— Prin urmare tot atâta viață a mai rămas şi în trupul meu. Am slujit roata în toate zilele vieții mele. Acum mă va sluji roata pe mine. Dar pentru fapta bună pe care am săvârşit-o, conducându-ți paşii pe calea cea dreaptă, mi-a fost dată o nouă viață înainte de a găsi râul pe care îl caut. Înțelegi, *chela?*

Kim examină harta sfâşiată cu furie de gestul brutal al rusului. Sfâşietura trecea de la stânga la dreapta în diagonală, de la despărțământul al unsprezecelea, unde dorința zămisleşte copilul (cum şi-o închipuie thibetanii) trecând prin lumea regnului uman şi animal, spre al cincilea despărțământ care era gol şi destinat simțurilor. Argumentul era perfect logic.

— Înainte ca Domnul să fi primit lumina, fusese şi el ispitit de dorinți, zise lama

împăturind desenul cu multă evlavie. Am fost şi eu ispitit, dar acum s-a terminat. Săgeata a căzut în jos spre şes, " nu între munți, prin urmare ce avem noi de căutat aici?

— Nu vrei să aşteptăm cel puțin pe *hakim?*

— Eu ştiu dinainte cât mai ține viața pe care o port în trupul meu. Cu ce m-ar mai putea ajuta pe mine un *hakim?*

— Bine, dar eşti bolnav şi răscolit Îți va fi peste putință să mai mergi pe jos.

— Cum îți închipui că aş putea să fiu bolnav, când îmi văd izbăvirea? şi ridicându-se îl văzu că se leagănă pe picioare.

— Atunci va trebui să mă duc în sat să caut merinde. O, ce drum obositor! Kim simțea că şi el ar avea nevoie să se odihnească.

— Asta este aşa cum se spune şi în lege. Să mâncăm şi să plecăm. Săgeata a căzut în văi... dar eu am lăsat să mă robească dorința. Pregăteşte-te *chela.*

Kim se întoarse spre femeia cu podoaba de turcoaze, care până acum se jucase aruncând pietre în prăpastie, şi o văzu că-i

zâmbeşte cu multă blândeţe.

— L-am găsit pe Babu speriat, ca un bivol rătăcit printre lanurile de grâu; tremura şi strănuta de frig. Era atât de flămând încât şi-a uitat cu totul de demnitatea lui şi a început să-mi spună fel de fel de vorbe frumoase. Sahibii nu mai au nimic (şi-i arătă podul palmei goale), iar unul dintre ei are dureri mari la pântece. Cred că din pricina ta?

Kim dădu din cap în semn de aprobare şi ochii îi străluciră.

— Am stat mai întâi de vorbă cu bengalezul, pe urmă cu oamenii dintr-un sat vecin. Sahibii vor primi hrana de care au nevoie, şi nu li se va cere să o plătească. Prada a fost de mult împărţită, iar Babu spune fel de fel de minciuni sahibilor. De ce nu se desparte de ei?

— Din cauză că este un om cu inimă bună.

— N-am văzut până acum bengalez care să aibă inimă mai mare decât o nucă costelivă. După slujba împlinită, urmează răsplata. Ţi-am spus că satul este al tău.

— Tocmai la asta mă gândeam cu multă părere de rău, începu Kim. Abia adineaori

îmi făceam nişte planuri foarte frumoase, dar la ce să mai înşir nimicuri care se obişnuiesc în astfel de ocazii, (şi oftă adânc) ... învățătorul meu a avut o vedenie…

— Ei asta-i. Ce pot vedea doi ochi slăbiți de bătrânețe, dincolo de cățuia cerşetorului?

— ...şi asta îl face să-şi îndrepte paşii spre țara de jos.

— Spune-i să mai stea!

Kim dădu din cap.

— Eu cunosc obiceiul Sfântului şi ştiu că se înfurie când îi stai împotrivă, răspunse el înfricoşat. Blestemele lui dărâmă munții.

— Păcat, căci în cazul acesta nici el nu ar putea să scape întreg. Am auzit că tu eşti om cu inima de tigru şi că ai lovit pe sahibul acela. Lasă-l pe bătrân să mai viseze. Stai aici!

— Munteanco, zise Kim, cu glasul auster, fără ca trăsăturile feței lui să poată da relief acestei severități, lucrurile acestea tu nu le poți înțelege.

— Zeii să fie buni cu noi. Dar spune-mi de când femeile şi bărbații pot fi unul în fața altuia altceva decât femeie şi bărbat?

— Preotul este preot! El spune că vrea să plece fără întârziere. Eu sunt *chela* al său, deci voi pleca şi eu cu el. Avem nevoie de merinde pentru drum. Omul acesta este un oaspete pe care îl cinstesc toate satele pe unde trece (şi adăugă râzând ca un copil), dar hrana pe aici e foarte bună. Să ne dai ceva şi nouă.

— Şi ce se va întâmpla dacă nu-ți dau? Eu sunt femeia acestui cătun.

— Atunci te voi blestema, puțin, nu prea mult, doar atât ca să-ți aduci aminte de mine, zise el şi nu se putu opri să nu zâmbească.

— M-ai blestemat deajuns cu felul în care îți ridici pleoapele şi-ți mişti bărbia. Blestemele tale? Ce te face să crezi că mă poți speria cu vorbe goale? întrebă femeia, încrucişându-şi mâinile pe piept. Cu toate acestea nu vreau să pleci supărat şi să te gândeşti urât la mine, căci eu nu sunt decât o femeie, care strânge bălegarul şi iarba uscată a păşunilor, cu toate că trăiesc din larg.

— Eu nu mă gândesc la nimic, răspunse Kim, cel mult că îmi pare rău să plec, deoarece sunt foarte obosit, şi că aveam

nevoie de merinde. Ia traista!

Femeia îi smulse traista din mână, supărată.

— Am fost o proastă, zise ea. Ce femeie ai în țara de jos? Este albă sau neagră? Odată am fost şi eu albă. Îți vine să râzi? Odinioară, foarte de mult, poți să mă crezi, un sahib s-a uitat cu plăcere la mine. Demult, foarte demult, purtam şi eu haine ca europenii, în casa misionarilor, care sunt dincolo de munte, şi arătă spre Kotgarh. Odinioară am fost şi eu Ker-lis-ti-ana (creştină) şi vorbeam englezeşte, cum vorbesc sahibii. Da! Sahibul meu spunea că se va întoarce şi se va căsători cu mine. A plecat la drum... cât timp a fost bolnav, eu l-am îngrijit... dar de întors nu s-a mai întors. Atunci, mi-am dat seama că zeii Kerlistianilor sunt mincinoşi şi m-am întors în mijlocul poporului meu... De atunci nu m-am mai uitat la un sahib. Nu râde de mine, căci mi-a trecut nebunia, preoțelule! Obrazul tău, felul de a umbla şi de a vorbi, mi-au adus aminte de sahibul meu, cu toate că tu nu eşti decât un cerşetor vagabond, căruia îi dau de pomană. Să mă blestemi pe mine? Tu nu

poți nici blestema, nici binecuvânta, zise femeia şi punându-şi mâinile în şolduri, râse cu amărăciune. Zeii tăi nu sunt decât minciună, faptele tale sunt minciuni, şi tot aşa vorbele tale. În toată lumea aceasta nu există niciun fel de zei. Eu ştiu că nu există... Dar câteva clipe am crezut că s-a întors sahibul meu şi pentru mine el era zeul meu. Da, odinioară eu cântam la *pianno* în Casa Misiunii din Kotgarh, iar astăzi dau pomană preoților care sunt *heatten* (păgâni).

Cu acest cuvânt englezesc pe care îl aruncase furioasă, femeia termină şi legă gura sacului plin până la gură.

— Te aştept *chela,* strigă preotul sprijinindu-se de pervazul uşii.

Femeia îl măsură cu privirea de sus până jos.

— Crezi că omul acesta va putea umbla? Nu este în stare să facă nicio jumătate de milă. Până unde crezi că se va putea târî scheletul acesta mucegăit?

La aceste cuvinte Kim, care se speriase de slăbiciunea bătrânului şi se gândi şi la greutatea sacului, era gata să-şi piardă răbdarea.

— Ce te interesează pe tine femeie prevestitoare de rele, până unde va putea ajunge?

— Pe mine nu mă interesează deloc, preotule cu înfățişare de sahib. Vrei să-l duci în spinare?

— Mă cobor spre şesuri. Nimeni nu mă poate opri să-mi văd de drum. M-am luptat cu sufletul meu, până când n-am mai putut. Trupul acesta bicisnic nu mai poate răbda, şi suntem încă foarte departe de şesuri.

— Priveşte, zise femeia şi se dădu la o parte, pentru ca să poată vedea cum se zbuciumă. Afuriseşte-mă, căci poate aşa îi vei putea reda puterea. Spune un descântec şi cheamă în ajutor pe zeii tăi, căci eşti preot. Pe urmă-i întoarse spatele şi plecă.

Lama se lăsase pe vine şi se sprijinea şi acum de pervazul uşii. Cu toate acestea era peste putință ca acest om, care se refăcuse într-o singură noapte, să cadă în marginea drumului, ca un copil. Slăbiciunea îl făcuse să se lase jos, dar ochii lui neastâmpărați căutau pe Kim în toate părțile şi aruncau priviri de îndemn.

— Totul merge bine, strigă Kim, apropiindu-se de el. Aerul prea rarefiat te-a slăbit puțin, dar plecăm îndată. Slăbiciunea ta este boala munților. Nici eu nu mă simt tocmai bine de la stomac, şi se lăsa în genunchi, alături de el, încercând să-l îmbărbăteze cu tot felul de vorbe care-i treceau prin minte. Pe urmă, femeia apăru din nou şi se apropie de ei, mai trufaşă decât înainte.

— Zeii tăi nu-ți sunt de niciun folos? întrebă ea. Încearcă cu ai mei. Eu sunt femeia din Sahmlegh.

Femeia strigă ceva cu glasul răguşit, şi numaidecât apărură dintr-un țarc cei doi bărbați ai ei, însoțiți de alți trei, aducând un *dooli,* un fel de targă primitivă, de care se obişnuieşte la munte, pentru transportarea bolnavilor, sau când oamenii se duc în vizită la fruntaşii statelor.

— Dobitoacele acestea sunt ale tale, atâta vreme cât ai nevoie de ele, zise ea fără să se uite la cei cinci bărbați.

— Bine, dar cred că nu ne vom duce spre Simla şi nici nu vom întâlni sahibi, strigă primul ei bărbat.

— Aceştia nu vor fugi, cum au fugit

ceilalți şi nici nu vă vor fura bagajele. Sunt între ei doi care sunt mai slabi decât ceilalți. Sonoo şi Taree, voi veți sta în partea dinapoi a tărgii. (cei doi o ascultară numaidecât). Lăsați targa mai jos şi urcați pe Sfântul acesta. Până la întoarcerea voastră, eu voi avea grijă de sat şi de cuvioasele voastre femei.

— Când ne vom întoarce?

— Întreabă-i pe preoți, nu mă întreba pe mine. Pune sacul cu merindele la picioare, căci se împarte greutatea pe o formă.

— O, Sfântule, munții sunt mai miloşi decât şesurile, exclamă Kim. Uite un pat regesc; loc de cinste şi de odihnă pe care îl datorăm…

— Unei femei prevestitoare de rele. Am tot atâta nevoie de binecuvântarea ta, ca şi de blestemele tale. Eu am dat porunca, nu tu. Ridicați targa şi plecați. Stai puțin. Ai bani de drum?

Făcu semn lui Kim să o urmeze în colibă. Apoi se aplecă spre o lădiță veche englezească, pe care o scoase de sub aşternut.

— Nu am nevoie de nimic, răspunse Kim supărat, tocmai atunci când ar fi trebuit

să-i fie recunoscător. Sunt peste măsură încărcat de binefacerile tale.

Femeia ridică privirea spre el şi punându-i o mână pe umăr, zâmbi straniu.

— Cel puțin mulțumeşte-mi. Sunt o femeie urâtă şi sunt munteancă, dar ai spus singur că am făcut o faptă bună. Vrei să-ți arăt eu cum mulțumesc sahibii? şi luminile ochilor i se îmblânziră.

— Eu nu sunt decât un preot vagabond, şi tu nu ai nevoie nici de binecuvântarea, nici de blestemele mele.

— Nu, cel mult de o singură clipă... *dooli* poate fi ajuns din urmă din câteva sărituri... iar dacă ai fost sahib, va trebui să-ți arăt eu ce ar fi trebuit să faci.

— Ce se întâmplă dacă ştiu şi eu ce vrei să-mi arăți? şi trecându-i un braț în jurul mijlocului, o apropie de el şi sărutând-o pe obraji, îispuse pe englezeşte: *Thank you verree much my dear.*

Intre asiați, sărutul este ceva cu totul necunoscut şi se poate că tocmai din cauza aceasta, femeia se lăsă pe spate şi se uită la el cu ochii speriați.

— Altădată, continuă Kim, nu trebuie să mai fii atât de sigură de preoții tăi păgâni.

Acum îți spun rămas bun, şi-i întinse mâna după obiceiul englezilor. *Goodbye, my dear!*

— Good bye, and... and... rând pe rând, îşi aducea aminte de cuvintele englezeşti pe care le ştiuse, ... you will come back again? (te vei mai întoarce?) Good bye, and God bless you (şi Dumnezeu să-ți ajute)!

Peste jumătate de ceas, când targa cobora poteca, spre răsărit de la Shamlegh, Kim se întoarse şi, departe în zare, văzu o formă mică de tot, care făcea semne cu o basma albă.

— Femeia aceasta a făcut o faptă bună şi mai presus decât. Oricare altul, căci a ajuta unui om să apuce pe drumul izbăvirii, este o faptă aproape tot atât de mare, ca şi când ar fi găsit ea însăşi acest drum, zise lama.

— Hm, răspunse Kim şi gândurile lui răscoleau întâmplările din urmă. Se poate să fi făcut şi eu o faptă bună... În orice caz, femeia aceasta nu m-a tratat ca pe un copil, şi ducându-şi mâna la brâu, pipăi pachetul cu documentele şi hărțile pe care le luase, potrivi sacul prețios la picioarele lui lama, apoi ridicând brațul apucă de

marginea tărgii şi începu să coboare muntele la pas, alături de bărbații care suflau din greu, murmurând ceva neînțeles.

— Şi oamenii aceştia fac o faptă bună, zise lama după ce făcură cam trei mile de drum.

— Da, şi vor fi răsplătiți în argint, răspunse Kim.

Femeia din Shamlegh îi dăduse banii necesari şi se gândi că e foarte bine, ca în felul acesta, oamenii să-şi poată lua banii înapoi.

CAPITOLUL XV

Împărat de era, în cale să-mi iasă
De drum îmi vedeam fără grijă,
Şi nici Comanacele Trei dac-ar fi,
Nu m-ar putea din cale opri.
Dar alta-i puterea ce-acum
Vine să m-abată din drum:
Umbre cădeţi şi pe Domnul vedeţi,
E visul aievea, nu tulbure fum.

Cântecul Ielelor.

La două sute de mile spre miazănoapte de Chini, întins pe stâncile albastre ale regiunii Ladakhi, era Yankling Sahib, care urmărea cu o lunetă semnele pe care trebuia să i le facă un hăitaş al său, un om din Ao-chung. Dar renegatul acesta plecase cu o carabină nouă-nouță, şi două sute de cartuşe, aşa că acum, fără îndoială, vâna cerbul mosc în altă parte, pentru a-l vinde pe socoteala lui, şi când se vor mai întâlni, va începe să-i spună că a fost greu bolnav, în timpul vânătorii trecute.

În sus pe văile care duc spre Bushahr,

vulturii din Himalaya care iscodesc depărtarea zărilor, fugeau speriați din calea unei umbrele vărgate cu albastru şi alb, purtată de un bengalez grăbit, care înainte fusese gras şi voinic, iar acum era slab şi pipernicit din cauza oboselii drumului. Omul acesta primise mulțumirile recunoscătoare a doi străini foarte distinşi, pe care îi însoțise cu multă pricepere până la tunelul din Mashobra, care ducea spre capitala Indiei. Nu era deci, vina lui, că din cauza cețurilor se rătăciseră şi trecuseră dincolo de oficiul telegrafic şi colonia europeană, care era la Kotgarh. Nu era deloc vina lui, ci a zeilor contra cărora se lamentase atât de convingător, din cauză că îi condusese spre frontiera statului Nahan, a cărui rajah îi luase drept soldați, dezertori din armata britanică. Hurree Babu îi explicase cu multă bogăție de amănunte, puterea şi măreția de care se bucurau tovarăşii săi în țara lor, aşa că acest stăpân, începu să zâmbească împăcat. Aceleaşi explicații le dăduse tuturor, care erau dispuşi să-l asculte, de nenumărate ori, în gura mare şi cu felurite înfloriturі. Ceruse pretutindeni de mâncare

şi găzduire, şi se dovedi un foarte bun vraci pentru rana pe care o avea unul dintre tovarăşii săi, răni de acelea care pot veni foarte uşor, când te dai de-a-tumba pe coasta unui munte stâncos. Motivele care justificau îngrijirile pe care le dădea celor doi, reuşiră să-i convingă de toată încrederea pe care o merită călăuza lor. Ca şi celelalte milioane de robi, tovarăşi ai lui, omul acesta se obişnuise să privească Rusia ca pe o mare liberatoare a popoarelor din părțile de miazănoapte. Era un om evlavios şi se temuse grozav că nu va putea salva pe cei doi tovarăşi ai săi de furia sătenilor din aceste regiuni sălbatice. El însuşi n-ar fi fost în stare să lovească pe un om sfânt, dar… Cu toate acestea, era foarte mulțumit şi dădea slavă cerurilor, că afară de bagajele pierdute, reuşise să facă „ce-i stătuse în putință “pentru a duce această afacere la bun sfârşit Uitase de loviturile primite şi tăgăduia că ar fi fost bătut în noaptea aceea de pomină, în mijlocul pădurii de brazi. Nu cerea nici pensie şi nici onorariu, dar dacă se poate, să-i dea o dovadă scrisă, va fi foarte bine. Mai târziu, această scrisoare ar putea să-i fie de folos,

dacă se va întâmpla să mai vină şi alți prieteni de ai lor, dincoace de trecătorile munților. Îi rugă să-şi aducă aminte de el, după ce se vor întoarce în țara lor, în mijlocul onorurilor, căci el însuşi, Mohendro Lai Dutt, M. A. din Calcutta a reuşit „să facă statului oarecare serviciu “cu ceea ce făcuse pentru ei.

Cei doi îi liberară un certificat elogios despre buna lui purtare, pricepere şi cunoştințele lui de călăuză. Babu îl băgă în chimir şi începu să plângă emoționat, aducându-şi aminte de multele primejdii comune, prin care trecuseră. Ziua la amiază, trecură împreună pe străzile pline de lume din Simla, şi-i conduse până la Alliance Bank of Simla, unde aveau de gând să se legitimeze. Pe urmă, se evaporase ca un nor ce pluteşte, în zorii zilei, deasupra muntelui Jakko.

Priviți-l cât este de grăbit şi cum urcă, fără să mai asude, căci e prea slab pentru aşa ceva, şi nici nu se mai opreşte de vorbă cu oamenii ca să le ofere leacurile pe care le duce în cutia lui cu cercuri de alamă, ci urcă cu nădejde panta muntelui Shamlegh, fără să privească decât înainte. Băgați de

seamă, căci de astă dată şi-a uitat de toate apucăturile lui de Babu, şi spre amiază, când se opreşte să fumeze o țigară şi să stea de vorbă cu o femeie, care poartă pe cap o podoabă de turcoaze, munteanca întinde brațul în partea de miazăzi, spre răsărit Tărgile, spune femeia, nu pot înainta ca un om fără povară, cu toate acestea oamenii pe care îi caută trebuie să fi ajuns la şes. Sfântul n-a vrut să mai zăbovească cu toate stăruințele ei. Babu îşi strânse cureaua în jurul mijlocului şi plecă din nou la drum. Nu se teme să umble şi pe întuneric, iar drumul pe care îl face zilnic, dacă ar fi cineva să-l controleze, ar mira chiar şi pe unul obişnuit să-şi bată joc de bengalezi. Țăranii buni care îl văd, îşi aduc aminte de negustorul din Dacca, cel care trecuse pe acolo cu două luni în urmă şi le vânduse leacuri, şi-i dau găzduire ca să-l ferească de duhurile rele ale pădurii. Omul nostru visează noaptea zeitățile lui din Bengalia, textele cărților de la Universitate şi Royal Society din Londra. În zorii zilei următoare, umbrela vărgată cu alb şi albastru, plecă mai departe.

În poalele muntelui Doon şi departe de

Mussoorie, care rămăsese în urma lor, iar la picioare cu şesurile răsfirate ca o spuzeală de aur, poposeşte o targă în care este întins un lama bolnav, plecat în căutarea unui râu, (fapt pe care îl ştiu toți oamenii din munți), care să-i dea vindecarea. Țăranii satelor pe unde trecuseră, erau gata să se încaiere pentru cinstea de a duce targa, căci lama, nu numai că-i binecuvânta, dar ucenicul lui le împărțea bani buni de argint, câte un sfert de anna. Targa făcea douăsprezece mile pe zi, pe drumuri pe unde niciodată n-au trecut sahibii. Coborâseră prin trecătoarea Nilan, unde zăpada purtată de vânturi umpluse fiecare cută a giubelei lui lama; peste piscurile întunecate din Raieng, unde printre norii care se târau jos pe munte, auziseră behăitul caprelor negre; se legănase pe deasupra prăpăstiilor şi trecuse, ocolind colțuri de stânci, spre drumul tăiat în piatră de la Bhagirati; coborâse apoi trosnind din încheieturi, în Valea Apelor, strânsă între păşunile, pe deasupra cărora plutea aburul ridicat din vale, ca să iasă apoi în calea viscolului, care trecea mugind, prin strâmtorile

Kedarnath. Ziua poposeau sub umbra întunecată a stejarilor, şi dimineţile treceau pe marginea satelor, unde trebuie să treci cu vederea, dacă se întâmpla ca chiar oamenilor evlavioşi să le mai scape câte o înjurătură când preotul e de faţă; pe urmă încă o bucată de drum la lumina faclelor, în timp ce prin întuneric, oamenii tremură nesimţit de teama demonilor, şi *dooli* ajunge la ultimul popas. Ţăranii de la munte asudă din greu, din cauza căldurii cu care nu sunt obişnuiţi, şi se adună roată în jurul preoţilor, pentru a-şi primi binecuvântarea şi partea de bani.

— Aţi făcut o faptă bună, zise lama. Mult mai bună şi mai mare decât vă închipuiţi. Acum vă întoarceţi din nou în munţii voştri, spunea el oftând.

— Sigur, cât mai repede, înapoi în munţi.

Oamenii îşi freacă umerii îndureraţi, îşi clătesc gura cu apă şi-şi strâng legăturile de iarbă ale sandalelor. Kim cu faţa trasă şi slăbită de oboseală, bagă mâna în chimir şi scoate bani mărunţi de argint, cu care plăteşte, pe urmă cercetează sacul cu merinde şi scoate din sân un pachet cu scrisori sfinte, pe care le aşează pe fundul

sacului, şi ajută lui lama să se ridice în picioare. Liniştea s-a coborât din nou în privirile bătrânului, care nu se mai uită speriat spre munți ca în noaptea aceea când fuseseră opriți în drum şi era gata să-i înece apele revărsate.

Pe urmă oamenii ridică *dooli* pe umeri, şi cât ai clipi, dispar în fundul pădurii pitice.

Lama întinde brațul spre coamele munților Himalaya.

— Voi munți binecuvântați între toți munții; săgeata Domnului Nostru nu a căzut în arealul pământurilor voastre, iar eu nu voi mai respira niciodată aerul aspru, coborât de pe coamele voastre înghețate.

— Cu toate acestea tu te simți de zece ori mai întărit în aerul acesta, zise Kim, care tânjea după lanurile acestor şesuri blânde, care se întindeau departe în fața lui. Da, aici sau prin partea aceasta trebuie să fi căzut săgeata. Vom umbla foarte încet; cel mult un *kos* pe fiecare zi, căci cercetarea noastră este sigură. Sacul însă, e foarte greu.

— Da, cercetarea noastră e sigură. Am scăpat dintr-o mare ispită.

Nu făceau pe zi mai mult de două mile, dar toată grija drumului apăsa acum pe umerii lui Kim, care trebuia să ducă nu numai sacul cu merinde şi cărțile grele cu copcii de alamă, care erau pe fundul lui, hărțile şi scrisorile, dar şi pachetul cu prețiosul conținut pe care îl avea în sân, iar pe deasupra să ajute şi pe bătrânul lama. În fiecare dimineață pleca la cerşit cu cățuea, după ce aşternea păturile, pe care se întindea bătrânul ca să mediteze, iar în timpul amiezilor călduroase ținea pe genunchi capul lui obosit şi alunga muştele care bâzâiau în jurul lui, până când simțea că-l apucă tot felul de cârcei; pe înserat pleca din nou la cerşit, pe urmă freca picioarele lui lama, care îi făgăduia apropiata izbăvire, fie în ziua următoare, fie în cealaltă, dar în orice caz, cât de curând.

— Niciodată nu s-a mai auzit de un astfel de *chela,* ofta bătrânul. Câteodată mă întreb, oare Ananda o fi slujit tot cu atâta credință pe Mântuitorul nostru. Şi tu eşti cu toate acestea, sahib. Când eram în putere, asta a fost demult, nici nu mă gândeam la aşa ceva, iar acum, de câte ori mă uit la tine, îmi aduc aminte că eşti

sahib. Mi se pare foarte straniu.

— Tu spuneai că nu este nicio deosebire între alb şi negru. De ce mă faci să te ascult, spunându-mi astfel de vorbe, Sfântule? Asta mă mâhneşte. Eu nu sunt sahib, ci sunt *chela* al tău, şi-mi simt capul foarte greu pe umeri.

— Mai ai puțină răbdare. Vom avea amândoi parte de izbăvire. Pe urmă ne vom aşeza alături pe malul râului şi ne vom uita înapoi la zilele pe care le-am trăit, ca să le vedem cum vedeam pe coasta muntelui toate popasurile unde ne-am oprit, înainte de a coborî. Poate am fost şi eu sahib odinioară…

— Niciodată nu a existat sahib, care să se poată asemăna cu tine; asta ți-o jur.

— Sunt încredințat că custodele icoanelor din Casa Minunilor a fost în altă viață, un foarte înțelept stareț. Acum însă, nici ochelarii, pe care mi i-a dat nu mă mai ajută să văd limpede. Când vreau să mă uit la ceva cu atenție, în jurul meu încep să se îngrămădească umbrele. Dar nu face nimic, deoarece noi cunoaştem vicleniile trupului acestuia netrebnic, când umbra ia locul altei umbre. Eu sunt încă legat de

deşertăciunea vremii şi a spațiului. Cât drum am făcut astăzi pe jos?

— Poate să fi făcut jumătate de *kos.*

Cam trei sferturi de milă, şi cu toate acestea făcuseră un marş foarte obositor.

— Jumătate de *kos,* ah! Cu gândul eu trecusem departe înainte, la mii şi zeci de mii. Cât suntem noi de slabi, de mici şi de neputincioşi în lumea asta mare. (Se uită la mâna lui uscată şi slăbită, brăzdată de vine albastre şi i se părea că abia mai poate purta şiragul de mătănii). *Cheia,* spune-mi nu ai simțit niciodată dorința să mă părăseşti?

Kim se gândi la pachetul de muşama şi la cărțile de pe fundul sacului cu merinde. Dacă ar fi ieşit cineva în calea lui, care să aibă dreptul să le ia în primire, marele joc (cel puțin aşa îşi închipuia el), ar fi putut continua de aici înainte şi singur. Era obosit şi îi vâjâia capul, iar

O tuse, care i se urca mereu de la stomac, îl chinuia, fără încetare.

— Nu, răspunse el, aproape violent, căci eu nu sunt nici câine, nici şarpe, ca să încep să muşc, după ce am fost obişnuit să iubesc.

— Eşti foarte bun cu mine.

— Nici cel puțin atâta. Am făcut şi o faptă fără să te mai întreb. Am trimis vorbă femeii din Kulu, pe femeia aceea care ne-a dat azi dimineață, laptele de capră, şi i-am spus că eşti cam slăbit şi ai avea nevoie de o targă. M-am certat în gând, din cauză că nu mi-am adus aminte de asta, de cum am intrat în Doon. Vom aştepta aici până când va sosi targa.

— Sunt foarte mulțumit. E o femeie cu inima de aur, cum spuneai şi tu, dar vorbăreață... foarte vorbăreață.

— Nu te va supăra cu vorba ei, căci voi avea grijă şi de asta. Sfântule, mă simt foarte vinovat, din cauză că nu am fost întotdeauna destul de atent față de tine, şi-şi simți glasul înecat de un suspin. Te-am făcut să mergi prea departe; nu ți-am adus hrană bună în fiecare zi; n-am ținut socoteală de căldura zilei; te-am lăsat singur, ca eu să pot sta de vorbă cu oamenii pe care îlîntâlneam în drum... Am... am... *Hai mai!* Cu toate acestea te iubesc... dar acum totul e prea târziu... Am fost un copil... de ce n-am fost bărbat. (Copleşit de efortul pe care-l făcuse, de

osteneală şi de povara prea mare pentru puterile lui, Kim căzu grămadă la picioarele lui lama şi începu să plângă cu sughițuri).

— Ce înseamnă asta, zise bătrânul cu blândețe. Tu nu te-ai depărtat nici cât un fir de păr din calea supunerii. Spui că m-ai lăsat singur? Copilule, eu am trăit numai datorită puterilor tale, întocmai ca un copac care trăieşte din tencuiala unui zid, proaspăt ridicat. Zi de zi, de la Shamlegh încoace, ți-am luat din puterea pe care o aveai. Prin urmare tu ai slăbit nu din pricina vreunui păcat, pe care l-ai săvârşit. E trupul, trupul acesta bicisnic şi netrebnic, care vorbeşte acum în locul tău. Nu sufletul, care e mulțumit de sine. Linişteşte-te. Acum, cel puțin, cunoşti demonii cu care te-ai luptat. Ei sunt de origine pământeană… zămisliți din amăgire. Vom merge la femeia din Kulu. Va face o faptă bună, găzduindu-ne şi îngrijindu-te pe tine. Vei fi slobod până când puterile se vor întoarce la tine. Eu am uitat cu totul de trupul netrebnic, şi dacă cineva merită să fie înfruntat, atunci eu sunt acela. Suntem, însă, amândoi prea aproape de porțile izbăvirii, ca să mai poată

fi vorba de aşa ceva. Aş putea să te acopăr de laude, dar la ce ne-ar folosi? Peste puțin, foarte puțin timp, nu vom mai avea nevoie de nimic.

Cu astfel de cuvinte, mângâie şi întări pe Kim, întrebuințând pilde înțelepte şi texte, în legătură cu trupul nemernic şi atât de puțin înțeles al omului, care nu este decât trecător şi cu toate acestea stăruie să înlănțuiască sufletul, pentru a-i întuneca drumul spre adevăr şi a-i înmulți multele ispite fără folos, care îi stau în cale.

— Hai, hai! Să vorbim despre femeia din Kulu. Crezi că-mi va cere şi de astă dată un descântec pentru nepotul ei? Foarte demult, pe vremea când eram şi eu tânăr, am fost şi eu tulburat de aceste gânduri şi m-am dus la un stareț foarte înțelept, un om sfânt şi cercetător al adevărului, pe care eu încă nu-l cunoşteam. Ridică-te şi ascultă, fiu al sufletului meu. I-am spus ce aveam de spus. Atunci s-a întors spre mine şi mi-a spus. *Cheia,* ia aminte aceasta: în lume sunt multe minciuni, şi numai puțini mincinoşi, dar să ştii că mincinos mai mare, decât propriul nostru trup, nu se mai găseşte, afară de durerile trupului

nostru, care sunt adevărate. Gândindu-mă la aceasta, m-am simțit mulțumit, şi ca să-mi facă o deosebită favoare, mi-a îngăduit să beau un ceai alături de el. Dă-mi voie ca să beau ceaiul, căci setea a început să mă chinuie.

Râzând printre lacrimi, Kim sărută picioarele bătrânului şi se ridică pentru ca să prepare ceaiul.

— Sfântule, tu te sprijini pe umărul meu cu trupul, eu însă caut sprijinul tău din alte motive. Le ştii care sunt?

— Se poate să le fi bănuit, răspunse lama şi clipi din ochi. Acum însă toate acestea se vor schimba.

Astfel, după ce se arătă în mijlocul țipetelor şi a larmei pe care o făceau oamenii sahibei veniți de la douăzeci de mile cu targa, sub conducerea aceluiaşi Oorya, cu barba încărunțită, şi după ce ajunseră în curtea curată dar învălmăşită de dincolo de Saharunpore, lama luă numaidecât măsurile pe care le găsi de cuviință.

— Întrucât pot fi de folos cuvintele unei femei bătrâne în fața unui bărbat şi mai bătrân, strigă femeia din Kulu de la o

fereastră înaltă cu gratii, după complimentele obişnuite de bună venire. Nu ți-am spus Sfântule la plecare să ai grijă de *chela?* Ce fel de grijă ai avut? Nici nu mai trebuie să-mi răspunzi! Ştiu eu fără să-mi mai spui. Toată vremea a alergat după femei. Ia te uită ce ochi are, stinşi şi băgați în fundul capului, şi linia aceea de la rădăcina nasului până în colțul gurii, de unde vine? Ptiu, ptiu! Şi mai zici că unul de acesta e preot.

Kim ridică privirea spre ea şi zâmbi obosit, apoi dădu din cap în semn de protestare.

— Nu face glume, răspunse lama. Vremea de glumit a trecut. Am venit aici pentru alte lucruri mult mai mari. În mijlocul munților eu am fost apucat de o boală a trupului. Începând de atunci, mi-am târât zilele, numai datorită puterii lui... pe care i-am luat-o cu totul.

— Sunteți amândoi ca nişte copii... şi cel tânăr şi cel bătrân, răspunse femeia chicotind uşor, dar ferindu-se să mai facă glume. Aş fi mulțumită ca găzduirea de aici să vă poată pune din nou pe picioare. Stai nițel, să mă dau jos, ca să vorbim despre

munții noştri cei bătrâni.

Pe înserate ginerele ei se întoarse, aşa că nu mai trebui să facă înconjurul casei în locul lui, şi lama îi putu explica numaidecât tot ce se întâmplase. Amândoi dădeau din cap cu îngrijorare şi vorbeau în şoaptă. Kim, rupt de oboseală intrase într-o cameră unde găsise un pat şi adormi buştean. Lama îl oprise să mai adune păturile sau să meargă să-i mai aducă de mâncare.

— Înțeleg… înțeleg. Cine ar putea înțelege astfel de lucruri mai bine decât mine, zicea femeia. Noi cei care am coborât spre râul rugurilor, ne agățam de poala hainei celor care se urcau din Valea Vieții cu vasele pline de apă. Am fost nedreaptă cu copilul. Va să zică puterea lui te-a sprijinit pe tine? Este adevărat că noi bătrânii roadem încet, dar în fiecare zi din puterile tineretului. Acum nu ne mai rămâne altceva de făcut decât să-l punem din nou pe picioare.

— Tu ai făcut în nenumărate rânduri fapte bune.

— Fapte bune? Care anume? O babă care a preparat la bucătărie câteva feluri gustoase de curry despre care când le sunt

aduse la masă, bărbații nici nu întreabă de cine sunt făcute? Dacă aceste fapte au fost trecute în contul nepotului meu…

— Cel care avea colici?

— Când mă gândesc că un Sfânt ca tine îşi mai aduce aminte de aşa ceva! Va trebui să-i spun şi maică-si. Este o cinste unică. „Cel care avea colici “, a zis Sfântul fără să se mai gândească. Să ştii că va fi foarte mândră.

— Pentru mine acest *chela* este ca şi un fiu pentru cel care n-a primit încă lumina.

— Zi mai bine nepot. Mamele nu au experiența pe care o avem noi. Când începe un copil să plângă, îşi închipuie că se va prăbuşi cerul. O bunică însă este destul de departe atât de timpul când mai poate da naştere unui copil, cât şi de plăcerea de a-şi despuia sânul pentru ca să-l alăpteze, aşa că poate face deosebire fără nicio greutate între țipetele venite numai din încăpățânarea copilului şi între cele pricinuite de durerile colicilor. Dar fiindcă ai vorbit de colici, Sfântule, ultima dată când ai fost aici cred că am săvârşit o greşeală cerându-ți să-mi dai un descântec.

— Soră, zise lama, întrebuințând această expresie cu care budhiştii se adresează uneori călugărițelor, dacă pe tine te mulțumesc descântecele…

— Sunt mai bune decât zece mii de doctori.

— Dacă îți închipui că-ți pot fi de folos, îți făgăduiesc eu care am fost stareț la Such-zen, să-ți. Fac atâtea descântece câte pofteşti. Nu ți-am văzut fața niciodată până acum…

— Din cauza asta nici maimuțele care ne fură nucile, n-au găsit pricină să se plângă, răspunse femeia râzând.

— Da, dar cel care doarme colo, şi-i făcu semn cu capul spre camera de musafiri din curtea cealaltă, spunea că ai inima de aur. Pentru mine sufleteşte băiatul acesta este ca şi când ar fi nepotul meu.

— Bine, Sfântule; eu nu sunt decât vaca ta. Aceasta era o expresie pur hindustană, dar lama nu-i dădu atenție, aşa că nu-i gustă savoarea. Eu sunt femeie bătrână şi trupul meu a dat naştere multor băieți. Odinioară tinerețea mea putea să fie plăcere pentru bărbați, dar mâinile mele nu le pot fi astăzi decât spre vindecare.

Brățările i se auziră sunând, ca şi când şi-ar fi ridicat mânecile ca să se apuce de lucru. Voi lua grija băiatului asupra mea şi-l voi lecui, şi-l voi hrăni, ca să se poată întrema cât mai curând. Eh, eh, bătrânii mai ştiu şi ei câte ceva.

Din cauza aceasta în clipa când Kim deschise ochii şi dădu să se ridice, cu toate că trupul lui era numai junghiuri, ca să se ducă la bucătărie pentru a căuta hrana necesară bătrânului său învățător, văzu că alături de el se întind mâini care caută să-l țină nemişcat, iar în fața uşii era bătrâna acoperită de văluri şi servitorul Oorya care-i spuse pe rând, tot ce poate şi ce nu are voie să facă.

— Ție nu-ți trebuie nimic... nu ai nevoie de nimic? Spune? Nu vrei să-ți dăm o lădiță cu cheie în care să-ți încui cărțile sfinte? Asta este o afacere în care eu nu vreau să mă bag. Să mă ferească Dumnezeu să mă amestec între un preot şi cărțile lui de rugăciuni. S-aducă lădița şi chela să o ții la tine.

Împinseră lădița alături de aşternutul lui şi Kim puse revolverul primit de la Mahbub, pachetul cu scrisorile învelite în

muşama, cărțile cu copci şi carnetele cu însemnări, şi după ce o încuie, gemu uşurat. Nu ştiu ce-l făcea să-şi închipuie că greutatea lor pe care o purtase pe umeri, îl apăsa acum mult mai dureros pe conştiință şi din cauza aceasta capul îi vâjâia de nopți întregi.

— Boala ta nu prea este obişnuită la tinerii de azi care au uitat să mai îngrijească de cei mai bătrâni. Leacul pentru această boală este numai somnul şi câteva băuturi, zise sahiba şi Kim se simți foarte fericit să se lase pradă mâinilor care pe jumătate îl chinuiau, iar cu cealaltă jumătate îi produceau o destindere în trupul îndurerat.

Într-o cameră întunecată de alături, bătrâna începu să fiarbă nişte leacuri, grele la miros şi mult mai grele la gust. Stătu aplecată asupra lui Kim şi-l privi cu atenție, aşteptând ca băuturile să se limpezească, şi se interesă de cele mai mici amănunte. Dădu apoi porunci ca nimeni să nu mai intre în curtea aceasta, şi puse în fața uşii de la camera lui Kim un om înarmat. E adevărat că argatul care sta de pază avea şaptezeci de ani şi sabia pe care

o ținea în mână, după ce o scoase din teacă, nu era nici ea mai lungă decât minerul, dar omul acesta reprezenta în orice caz autoritatea sahibei; aşa că toate harabalele care intrau încărcate, slugile guralive, viţeii, câinii, găinile şi tot ce trebuia să-şi facă drum prin partea aceea, trebuiau de acum înainte să facă un mare înconjur. După aceea când curăţară trupul lui Kim de alifia cu care îl unseseră, dintre neamurile care ocupau clădirile din fundul curţii, câinii gospodăriei cum le numea bătrâna, fu aleasă văduva unui văr al ei care se pricepea de minune la meşteşugul căruia europenii îi zic masaj, dar fără să înţeleagă nimic dintr-însul, şi o duseră în cameră. Amândouă îl ridicară şi aşezându-l de-a lungul de la răsărit la apus, aşa fel ca vânturile nevăzute ale pământului traversând huma trupului omenesc să-i poată fi de folos şi nu spre greutate, începură să-l frământe cât fu după amiaza de lungă, os cu os, muşchi cu muşchi, zgârci cu zgârci, şi chiar nerv cu nerv. Frământat în felul acesta până când simţi că nu mai este în mâinile lor decât un aluat inform, pe jumătate hipnotizat de vederea

vălurilor celor două femei care cădeau şi se ridicau ca într-un vis, Kim căzu în somn adânc care dură treizeci de ore şi fu pentru el tot atât de binefăcător ca şi ploaia venită pe vreme de secetă.

Pe urmă femeia se duse să-i prepare de mâncare şi casa începu să se frământe la țipetele ei. Porunci să-i taie păsări şi se aducă legume, iar bietul grădinar cu mişcări şi gânduri domoale, care era aproape de aceeaşi vârstă cu ea, nu mai ştia încotro să alerge mai întâi şi începu să asude din greu; aduse orez şi lapte şi ceapă pe care o prăji la tingire cu nişte peştişori prinşi în râul din apropiere; pe urmă, bătrânul trebui să-i aducă lămâi pentru prepararea şerbetului, potârnichi grase şi ficat de pasăre la frigăruie, aromat cu frunze de enibahar.

— M-am învârtit şi eu puțin prin lume şi am văzut câte ceva, spunea bătrâna, aranjând tingirile pe plită, aşa că am putut să-mi dau seama că nu se găsesc decât două feluri de femei: unul care ia bărbatului puterile pe care le are, şi altul care i le dă înapoi. Odată făceam şi eu parte dintre cele dintâi, acum fac parte

dintre celelalte. Lasă nu face cu mine pe preoțelul, căci am glumit. Dacă în clipa aceasta nu eşti în stare să înțelegi, vei înțelege mai târziu, după ce vei pleca din nou la drum. Verişoară, zise sahiba, adresându-se femeii care nu mai ostenea lăudând mărinimia stăpânei sale, ia uită-te că a început să strălucească din nou pielea pe el, ca părul unui mânz tânăr după ce scapă din grajd. Treaba pe care am făcut-o noi acum este ca şi aceea când începi să poleieşti podoabe pe care bărbatul le va dărui cine ştie cărei dansatoare… ce zici?

Kim se ridică în aşternut şi începu să zâmbească. Slăbiciunea pe care o simțise în tot trupul îl părăsise, cum te părăseşte o gheată veche pe care o pierzi în noroiul drumului. Simțea că îl mănâncă limba să spună din nou ceva, cu toate că abia o săptămână în urmă, fiecare cuvânt i se păruse o povară. Durerea din ceafă (pe care o luase de la lama) dispăruse împreună cu frigurile şi gustul amar pe care îl simțea în gură. Cele două femei aveau acum grijă (în orice caz nu prea mult) să-şi adune vălurile în jurul capului, şi cloncăneau fără încetare ca şi găinile care intrau prin uşa

întredeschisă ca să ciugulească fărâmiturile răspândite pe jos.

— Unde este Sfântul meu? întrebă el.

— Ia ascultă la el! Sfântului tău îi merge foarte bine, cu toate că de astă dată nu a făcut nicio faptă bună, răspunse sahiba cam supărată. Dacă aş şti că se găseşte undeva un descântec de pe urma căruia să-i vină şi lui mintea la cap, aş fi în stare să-mi vând podoabele, numai să i-l pot cumpăra. Vrei să spui că înseamnă să fii sfânt, când refuzi să primeşti bucatele gustoase pe care i le-am pregătit, şi pleci cu pântecele gol, să hoinăreşti două nopți în largul câmpurilor, ca apoi să cazi în râu? Pe urmă, când aproape a stors din mine până şi vlaga ce mai rămase din cauza grijii duse pentru tine, să vii să-mi spui că ai făcut o faptă bună? Toți bărbații sunt la fel. Adică să vezi cum a fost: vine la mine şi-mi spune că a fost spălat de toate păcatele. Asta puteam să i-o spun şi eu înainte să mi se întoarcă acasă ciuciulete. Acum se simte foarte bine, căci asta s-a întâmplat acum o săptămână, dar te rog să mă slăbeşti cu astfel de sfințenie. Chiar un copil de trei ani ar avea mai multă minte decât el. Nu-ți

face gânduri din cauza sfântului tău. Când nu se bălăceşte prin apa râurilor, stă toată ziua şi se gândeşte la tine.

— Nu-mi aduc aminte să-l mai fi văzut în apropierea mea. Îmi aduc aminte numai de zile şi nopți care au trecut pe deasupra mea ca nişte dungi negre şi albe care se deschideau şi se închideau fără încetare. Eu n-am fost bolnav, ci eram ostenit.

— Aceasta a fost letargia care trebuia să vină la vremea sorocită, peste câțiva ani. Acum însă totul s-a sfârşit.

— Maharanee, începu Kim, dar văzând privirea pe care i-o aruncă bătrâna, îi adresă cuvântul plin de dragoste: Mamă, ție îți datorez viața? Zece mii de binecuvântări asupra casei tale şi…

— Dă-o încolo de casă (e peste putință să reproduci expresia întrebuințată de ea). Mulțumeşte lui Dumnezeu cum se cade să facă un preot, dar mie dacă vrei, n-ai decât să-mi mulțumeşti cum se cade unui fiu. Cerul e sus! Crezi că de aceea te-am pus pe picioare şi te-am frământat şi ți-am întins toate cele zece degete de la picioare, ca să începi să-mi înşiri versete din cărțile tale sfinte. Trebuie să fi avut şi tu undeva o

mamă căreia să-i sfâşii inima. Cu ea cum te purtai, fiule?

— Eu n-am avut mamă… o mamă care să fie mama mea, răspunse Kim: Am auzit că mama mea a murit în ziua când m-am născut.

— *Hai mai!* Va să zică nu se va găsi nimeni care să vină şi să mă certe că i-am luat drepturile care i s-ar fi cuvenit ei, după ce vei pleca din nou la drum şi casa aceasta nu va fi pentru tine altceva decât una dintre miile de case în care ai fost găzduit şi pe care o vei uita, după ce i-ai aruncat o binecuvântare. Nu face nimic. Eu nu am nevoie de binecuvântarea ta; bine… (şi bătu cu piciorul în pământ) ridică vasele şi du-le la bucătărie. La ce mai poate folosi hrana aruncată în toate părțile prin cameră, femeie netrebnică ce eşti.

— Am dat şi eu naştere unui fiu la vremea mea, murmură femeia din dosul *chudderului* pe care şi-l adunase pe obraz, dar copilul acesta a murit, cum bine ştii. Eu nu aşteptam decât să dai poruncă să scot vasele.

— Eu sunt femeie netrebnică, scânci sahiba pocăită. Eu şi cele care coborâm

spre *chattris* (umbrarele largi care se ridică în mijlocul câmpului rugurilor, unde vin preoții ca să-ți încaseze ultimele taxe ce li se cuvin) şi care ne agățăm de pulpana hainei oamenilor care duc *chattis* (sacagii tineri şi plini de viață, care duc ulcioarele cu apă; jocul de cuvinte al bătrânei însă, părea cam stângaci). Când nu mai poți juca la o serbare, îți rămâne totuşi posibilitatea să priveşti pe fereastră cum joacă alții, şi datoriile de bunică iau tot timpul liber pe care îl poate avea o femeie. Din cauză că învățătorul tău este curățat de păcate (să fie asta pricina) e gata să-mi dea toate descântecele pe care i le cer pentru fiul meu cel mai mare al fiicei mele. *Hakimul* a fost foarte abătut câteva zile. Neavând altă treabă a început să-mi otrăvească argații.

— Spune-mi mamă, de ce fel de *hakim* vorbeşti?

— Omul acela din Dacca, cel care mi-a dat un hap de mi-a sfâşiat toate măruntaiele. Acum o săptămână s-a repezit în curtea noastră ca o cămilă speriată şi se jura pe toți sfinții că tu şi cu el ați fost ca frații de cruce pe drumul din Kulu. Părea foarte îngrijorat din cauza sănătății tale.

Era sfrijit şi flămând, aşa că am dat poruncă să-l îndoape şi pe el… şi neliniştea care-l zbuciuma.

— Aş vrea să-l văd, dacă mai este aici.

— Mănâncă de cinci ori pe zi, şi face argaților tot felul de farse pentru a fi ferit de apoplexie. Este atât de îngrijorat din cauza sănătății tale, încât toată ziua nu se mişcă din pragul bucătăriei, şi mănâncă toate resturile de bucate pe care le scoatem din camera ta. Îi merge foarte bine, şi cred că nu ne vom putea scăpa de el niciodată.

— Trimite-mi-l încoace mamă, (în privirea lui Kim se aprinse un fulger trecător) şi voi încerca eu să te scap de el.

— Ți-l voi trimite, dar cred că n-ar fi o faptă frumoasă, să-l alungi din curte. La urma urmelor el a fost cel care a scos pe lama din râu, şi astfel a făcut o faptă bună, cum spune chiar Sfântul.

— Este un *hakim* foarte înțelept, mamă. Trimite-l la mine.

— Ia te uită. Cine a mai auzit preot să vorbească de bine pe alt preot. Adevărată minune! Fiule… de cumva este prieten cu tine (ultima dată când v-ați întâlnit, am băgat de seamă că vă certați), îl voi lega în

conovețe şi ți-l aduc aici, iar pe urmă îi voi prepara un ospăț pe cinste. Ridică-te şi umblă, fiule... căci zacerea aceasta nesfârşită este plăcere pentru cei şaptezeci de demoni...

Sahiba plecă legănându-se ca o barcă, şi pe urma ei se auziră numaidecât ridicându-se glasuri întărâtate la bucătării; dar abia plecă şi în cadrul uşii se arătă numaidecât Babu, purtând pe umeri o pelerină ca un împărat roman, mulțumit ca Titus, în capul gol şi cu ghete noi în picioare, gras de nu-l mai cuprindea brâul şi exuberant de mulțumire şi urări.

— Pe cinstea mea Mister O'Hara, sunt încântat că te pot vedea. Îmi dai voie să închid uşa? Ce păcat că eşti bolnav. Te simți rău de tot?

— Hârtiile... hârtiile care erau în *kilta.* Hărțile şi *murasla,* zise Kim, întinzându-i cheia, căci în clipa aceasta nu se gândea la altceva, decât să scape cât mai curând de această povară.

— Ai toată dreptatea. Acesta este procedeul corect pe care l-a adoptat şi departamentul. Le-ai luat pe toate?

— Tot ce s-a găsit scris de mână în *kilta,*

a fost ridicat. Restul a fost aruncat în prăpastie.

Auzi cheia scârțâind în broască, pe urmă muşamaua sfâşiată şi răscolirea hârtiilor răvăşite. Gândul că toate aceste hârtii erau sub aşternutul lui în timpul zilelor lungi de boală şi de nemişcare, i se păruse o povară insuportabilă, pe care nu avea posibilitatea să o treacă în grija altuia. Tocmai din cauza aceasta, când Hurree se apropie din nou de el cu mâinile întinse şi săltând pe picioare ca un pui de elefant, îşi simți sângele zvâcnind de mulțumire prin tot trupul.

— Minunat; nemaiauzit, Mister O'Hara! Ai răscolit tot depozitul din temelii până la acoperiş. Îmi spuneau că au pierdut toată munca de opt luni. Pe cinstea mea, mi au tras o bătaie. Uite aici, scrisoarea lui Hilas şi citi câteva rânduri în limba persană care era limba autorizată în diplomație. Mister Rajah Sahib e intrat până în gât. Va trebui să răspundă pe cale oficială, cum de scrie scrisori de dragoste Țarului ruşilor. Cât despre hărți... sunt făcute cu multă pricepere... iar în corespondența din aceste scrisori sunt amestecați trei sau patru

prim-miniştri de prin partea locului. By Gad, Sar! Guvernul Britanic va trebui să schimbe succesiunea tronului şi să numească alți moştenitori în locul lui Hilas şi Bunar. „Pe urma trădării... “nu înțelegi cum merge? Hî?

— Îi ai în mână? întrebă Kim, care în această clipă nu se putea gândi la altceva.

— Mai strâns ca niciodată, răspunse Hurree şi aşează scrisorile în sân, pe o parte şi pe alta, aşa cum numai orientalii sunt în stare. Toate acestea vor merge la centru. Bătrâna îşi închipuie că eu stau aici în reşedință permanentă, dar plec fără întârziere cu toate acestea. Mr. Lurgan va fi foarte mândru. Din punct de vedere oficial, dumneata eşti subalternul meu, dar îți voi trece numele în raportul verbal pe care îl voi face. Ce păcat că nu avem voie să facem rapoarte scrise, căci noi bengalezii suntem neîntrecuți în amănunte precise, pe urmă îi întinse cheia şi-i arătă lădița care era goală.

— Bine! Foarte bine! ’ Mă simțeam atât de obosit. Afară de asta, s-a îmbolnăvit şi Sfântul. Este adevărat că a căzut în...

— Oah yess. Crede-mă eu sunt foarte

bun prieten cu el. Când am venit să te văd, am băgat de seamă că are o purtare foarte ciudată şi m-am gândit că poate toate aceste hârtii sunt la el. L-am urmărit în timpul meditațiilor lui, dar l-am urmărit şi pentru a discuta cu el chestiuni etnologice. Cred că îți dai seama că în starea în care mă găsesc în această casă, eu nu însemn nimic față de farmecele pe care le-ar putea face el. Pe cinstea mea Mr. O'Hara, dumneata nici nu ştii că bătrânul este atins de o mare infirmitate. Are atacuri; te rog să mă crezi. Cred că e cataleptic, dacă nu va fi chiar epileptic. L-am găsit în starea aceasta la umbra unui copac, *în articulo mortem,* pe urmă s-a ridicat şi chiar în fața mea a sărit în râu, unde cu siguranță s-ar fi înecat, dacă nu-l scoteam la mal.

— Asta, pentru că eu nu eram lângă el, zise Kim. Putea să şi moară.

— Da, ar fi putut să moară, acum însă este la adăpost şi susține că a trecut printr-o transfigurație. (Babu îşi duse mâna la frunte ca un om care ştie ce vorbeşte). Mi-am luat note *în posse* despre tot ce spunea, ca să le trimit Societății Regale. Trebuie să te faci bine cât mai

curând şi să te întorci la Simla, unde îți voi spune tot ce am de spus în fața lui Lurgan. A fost o lovitură strălucită. Cei doi erau cu turul pantalonilor ferfeniță, şi Nahan Rajah credea că sunt dezertori din armata britanică.

— Cine, cei doi ruşi? Cât timp ați fost împreună?

— Unul dintre ei era francez. Oh, zile multe, foarte multe şi îndelungate. Toată lumea din munți este acum convinsă că ruşii sunt un neam de cerşetori. Pe cinstea mea, nu mai aveau asupra lor nimic pe care să nu li-l fi dat eu. Iar oamenilor pe care i-am întâlnit, le-am spus la palavre şi la anecdote, de rămâneau cu gura căscată. Îți voi povesti tot ce-a fost, când ne vom întâlni la Lurgan Sahib. Vom face... o petrecere! ... Gândeşte-te ce notă bună ai în statele noastre de serviciu. Mi-au dat şi un certificat. Îți vine să te strici de râs. Dacă i-ai fi văzut când s-au legitimat la Alliance Bank! Să dăm slavă Domnului că ai putut pune mâna pe toate hârtiile lor. Nu râde prea mult, căci vei râde după ce te vei face bine. Mă duc de-a dreptul la gară şi dispar. Pentru toate nevoile jocului ți se vor

deschide credite. Când crezi că te vei întoarce? Suntem cu toții foarte mândri de isprava pe care ai făcut-o, cu toate că ne speriasei. Mai ales pe Mahbub.

— Ce este cu Mahbub? Unde se găseşte acum?

— Vinde cai pe aici pe aproape. Cred că asta se înțelege de la sine…

— Pe aproape? Cum adică. Vorbeşte mai domol, căci îmi simt şi acum capul greu.

Babu se uită ruşinat în fața lui şi începu să se frece la rădăcina nasului.

— Ei bine, uite ce s-a întâmplat. Eu sunt om fricos şi nu-mi place să-mi iau niciun fel de răspundere. Dumneata erai bolnav, şi eu n-aveam de unde şti, unde naiba sunt hârtiile, şi chiar dacă aş fi ştiut, nu ştiam dacă le ai pe toate. Aşa că după ce am ajuns aici, am trimis o telegramă confidențială lui Mahbub, care era pe câmpul de curse la Meerut, şi i-am povestit cum stau lucrurile. Mahbub a venit cu oamenii lui şi după ce s-a apropiat de lama, m-a făcut tâmpit şi s-a purtat cam grosolan cu mine…

— Bine, dar cum se poate? Care este motivul?

— Tocmai asta mă întreb şi eu. Eu mă gândeam la un singur lucru; dacă se va întâmpla ca hârtiile acestea să fie furate de cineva, atunci ar fi fost bine să se găsească un voinic şi un îndrăzneț care să i le ia hoțului înapoi. Înțelegi, că aceste hârtii sunt de mare importanță şi Mahbub Aii nu ştia în ce parte eşti.

— Cum adică, Mahbub să jefuiască casa sahibei. Ai înebunit, Babu? strigă Kim indignat.

— Aveam nevoie de hârtii. Hai să zicem că ea ți le-ar fi furat? Cred că ideea mea a fost o sugestie cât se poate de practică. Nu-ți face plăcere, ai?

O zicătoare indigenă pe care nu o putem reproduce, ar fi fost destul de elocventă pentru a ilustra indignarea lui Kim.

— Ei bine, zise Hurree şi dădu din umeri, gusturile şi părerile oamenilor nu pot fi întotdeauna la fel. Mahbub s-a supărat şi el. A umblat cu caii şi i-a vândut prin toate părțile acestea, pe urmă mi-a spus că bătrâna este o sahibă *pukka* (foarte aleasă) care nu s-ar coborî niciodată atât de jos încât să fure lucrurile unui om pe care îl găzduieşte. Mie puțin îmi pasă. Hârtiile

sunt acum la mine şi mi-a prins foarte bine ajutorul moral pe care mi l-a dat Mahbub. Ți-am spus de atâtea ori că eu sunt om fricos, dar nu ştiu cum se face că deşi sunt atât de fricos, intru mereu în câte o afacere primejdioasă. Tocmai din cauza aceasta am fost foarte mulțumit că ai plecat cu mine spre Chini, şi tot atât de mulțumit m-am simțit, ştiind pe Mahbub că se găseşte prin apropiere. Câteodată sahiba cea bătrână se purta foarte rău cu mine şi cu leacurile pe care le am.

— Allah să fie lăudat, oftă Kim, sprijinindu-şi bărbia în palme. Ce lighioană ciudată eşti tu, Babu. Şi când mă gândesc că un om ca tine a umblat singur prin munți, dacă ai umblat cu adevărat, cu cei doi străini furioşi, din cauză că fuseseră jefuiți.

— Ah, asta nu-i nimic, căci mă bătuseră odată şi le trecuse furia. Dar dacă se întâmpla să pierd hârtiile, asta ar fi fost foarte grav. Era cât pe aci să mă bată şi Mahbub, de aceea a căutat să se apropie de lama, fără să aibă niciun motiv. De aici înainte eu mă voi ocupa numai de cercetări etnologice. Rămâi cu bine Mister O'Hara.

Dacă mă grăbesc, mai pot prinde trenul de Umballa care pleacă la 4,25 după masă. Vom petrece de minune când vom putea să povestim lui Mr. Lurgan, întâmplările prin care ai trecut. Voi raporta oficial că te simți mai bine. La revedere dragă tovarăşe, şi altă dată când te vei simți emoționat, nu mai întrebuința expresii mohamedane, când eşti îmbrăcat în haine de thibetan.

Îi strânse mâna de două ori, căci şi acum era Babu, din tălpi şi până în creştet şi deschise uşa. Când razele de soare căzură pe obrazul lui triumfător Hurree luă din nou înfățişarea vulgară a unui vraci din Dacca.

— Omul acesta i-a jefuit, se gândi Kim uitând de partea pe care o avusese el însuşi în lovitura dată. I-a înşelat şi i-a mințit cum nu poate mința decât un bengalez. Cei doi i-au dat un *chit* (certificat) şi cu riscul vieții lui i-a făcut pe amândoi de râs. După focurile de revolver care s-au tras, eu n-aş mai fi avut niciodată curajul să mă apropii de ei... şi cu toate acestea afirmă că este un fricos... Dar este fricos cu adevărat. Trebuie să mă întorc din nou în lume.

La început picioarele i se îndoiau sub greutatea trupului, ca nişte camişe putrede de lulea, iar lumina zilei de afară îl orbea. Se aşeză la poalele peretelui văruit în alb şi începu să se gândească la lungul drum pe care îl făcuse *dooli,* la slăbiciunea lui lama, şi se întoarse cu toată mila, căci acum nu se mai simțea stimulat de conversația pe care o avusese, spre propriile lui suferințe. Gândurile lui moleşite nu se puteau opri asupra niciunui subiect, şi de câte ori încerca să le adune, se ferea, întocmai cum se fereşte calul nărăvaş să nu fie atins de pinteni. Era de ajuns, chiar mai mult decât de ajuns că tot ce se găsise în *kilta* plecase, plecase definitiv şi nu se mai găsea în stăpânirea lui. Încercă să se gândească la lama şi se întrebă cum de a căzut în râu, dar priveliştea lumii care defila prin fața porții de la curtea interioară, îi risipi din nou gândurile. Se uită apoi la copacii şi la câmpurile în mijlocul cărora erau bordeiele cu acoperişurile de papură, ascunse printre semănături, dar ochii lui erau tulburi şi incapabili să le vadă forma şi nici mărimea şi nici scopul la care puteau sluji. Stătu aşa cu ochii mari deschişi, mai bine

de jumătate de ceas. În tot timpul acesta, cu toate că ar fi fost incapabil să-şi explice senzația în cuvinte, simțea că sufletul lui nu avea nicio legătură cu lucrurile din jurul lui, ci era ca un fel de roată fără mecanism, întocmai ca şi roata măcinătorilor de zahăr din Beheea pe care cineva ar fi aruncat-o într-un colț, ca pe ceva fără de niciun folos. Vânturile adiau pe deasupra lui, papagalii țipau între ramurile copacilor, iar larma care venea din casă, poruncile şi țipetele adresate servitorilor, răsunau în auzul lui, ca un ecou la urechea unui surd.

— Eu sunt Kim, eu sunt Kim. Dar cine este Kim? repeta ecoul trezit în sufletul lui.

Nu simțea nevoia să plângă, poate niciodată nu se simțise mai puțin dispus pentru o astfel de slăbiciune, când fără să-şi dea seama, lacrimile nestăpânite începură să-i curgă în lungul nasului, şi dintr-odată simți rotițele ființei lui cum se articulează din nou în mecanismul lumii noi din jurul lui. Lucrurile care adineaori i se reflectau în priviri, fără să aibă niciun fel de semnificație, se limpeziră acum luându-şi proporțiile fireşti. Drumurile erau făcute

pentru ca să umbli, casele, pentru ca să fie locuite, vitele să fie înjugate, câmpurile semănate, iar bărbații şi femeile ca să ai cu cine vorbi. Toate erau acum reale şi adevărate, fiecare cu rostul său, perfect explicabil, argilă din argila lui, nici mai mult nici mai puțin. Se scutură ca un dulău pe care încep să-l supere purecii, şi ieşi pe poartă.

— Lăsați-l să plece, zise sahiba. Eu am făcut ce aveam de făcut. Restul va trebui să-l facă pământul, eterna mamă a noastră. Când Sfântul se va întoarce din meditațiile lui, să-i spuneți ce s-a întâmplat.

Pe o mică movilă de pământ, la depărtare de jumătate de milă de curțile sahibei se vedea o cotigă goală, şi dincolo de ea era un banan tânăr; de aici se deschidea vederea în largul câmpurilor răscolite de pluguri, şi pe măsură ce se apropia, îşi simțea pleoapele tot mai grele, mângâiate de aerul călduț al zilei; pământul în jurul lui era frământat în bulgări mărunți, dar nu era acoperit de iarbă crudă care abia răsăritã, însemna că se apropie de drumul morții, ci era pământ afinat care acoperea sămânța

plină de viață şi de făgăduinți. Îl simțea mângâindu-i degetele de la picioare şi-l luă în palme ca să-i simtă căldura, apoi moliciunea începu să-i prindă fiecare încheietură, şi se întinse alături de carul din umbra bananului. Pământul îi fu tot atât de prielnic ca şi sahiba, căci îi îmbibă trupul cu miresmele lui, pentru a-i reda echilibrul pierdut în timpul lungii zăceri în aşternutul prin care nu putea pătrunde răsuflul lui. Îşi lăsă capul în brațele lui şi mâinile i se deschiseră supuse în fața puterii lui. Copacul cu multiple rădăcini la umbra căruia se întinsese, şi însuşi lemnul carului făcut de mâna omenească, ştia de ce venise aici, el însă nu ştia. Ceasuri de-a rândul îşi simți trupul îngreunat de suflul lui mai greu decât somnul.

Pe înserat când praful răscolit de turmele ce se întorceau din imaşuri, începu să întunece zarea, se văzu apropiindu-se lama şi Mahbub, cărora oamenii casei le spuseră încotro a apucat.

— Allah, aceasta este curată nebunie, murmură geambaşul, să iasă în câmp deschis. Puteau să-l împuşte de o sută de ori până acum... noroc că acest câmp nu

este pe marginea graniței.

— Şi să ştii, zise lama repetând o poveste de mult cunoscută, că nu s-a găsit niciodată un astfel de *chela.*

Liniştit, blând, înțelept, totdeauna bine dispus, vesel când plecam la drum, atent, învățat, vrednic de încredere şi curtenitor. Mare va fi răsplata care-l aşteaptă.

— Cunosc băiatu… după cum ți-am spus.

— Şi toate acestea le-a făcut el singur?

— O parte dintre ele… dar până acum mi-a fost peste putință să găsesc un comanac roşu care să-mi dea un descântec cu ajutorul căruia să-l pot dezbăra cu totul de a mai spune minciuni. Fără îndoială, l-au îngrijit foarte bine.

— Sahiba are o inimă de aur, zise lama solemn, şi-l consideră ca fiu al ei adevărat.

— Hm, jumătate din India ar fi dispusă să-l considere la fel. Eu am venit numai să mă conving dacă nu i s-a întâmplat nimic şi dacă îmi pot vedea de drum. După cum ştii, noi doi suntem vechi prieteni, de pe vremea când ați plecat întâia dată amândoi în pelerinaj.

— Aceasta a fost legătura dintre noi,

răspunse Iarna, aşezându-se jos. Acum suntem aproape de capătul drumului nostru.

— Cred că dacă drumul tău n-a ajuns la capăt, chiar de acum o săptămână, nu e din vina ta. Când te-am ridicat pe targă şi te-am dus acasă, îmi aduc aminte ce spusese sahiba după ce te-a văzut. Mahbub începu să râdă mângâindu-şi barba proaspăt vopsită.

— Începusem să meditez asupra altor lucruri. Meditația mea a fost întreruptă de hakimul din Dacca.

— Altfel, răspunse geambaşul în idiom Pashtu, din respect pentru el, ți-ai fi terminat meditațiile în mijlocul focului Gheenei, căci tu eşti necredincios şi idolatru, cu toată înfățişarea ta de copil. Dar acum Comanac Roşu, ce avem de făcut?

— Chiar în noaptea aceasta, răspunse lama şi cuvintele lui vibrau triumfătoare, va fi spălat ca şi mine de orice urmă a păcatului, şi va fi liniştit ca şi mine când îşi va părăsi trupul izbăvit de roata vieții. Am un semn, şi băgă mâna în sân după desenul pe care îl avea, că timpul meu va fi

foarte scurt; pe el însă l-am ferit de rele pentru ani întregi. Nu uita, că eu am găsit lumina, aşa cum ți-am spus, abia acum trei nopți.

— Trebui să fi avut dreptate preotul din Tirah, când spunea - după ce furasem pe soția vărului său, că eu sunt un *sufi* (liber cugetător) murmură Mahbub, căci stau aici şi ascult o blasfemie nemaiauzită... îmi aduc aminte de ce spuneai. Va să zică se va duce la *Jonnatu L'Adn* (Grădinile Edenului). Dar cum va face? Poate vrei să-i tai gâtul sau să-l îneci în râul din care te-a scos Babu?

— M-a scos pe mine din râu; se vede că ai uitat cum s-a întâmplat. Eu am intrat în râu numai datorită luminii care mi s-a arătat.

— A da. E adevărat, răspunse Mahbub mai mult indignat decât vesel. Am uitat amănuntele exacte ale întâmplării. Va să zică ai intrat în râu cu bunăştiință?

— Spunându-mi că eu aş vrea să ridic viața cuiva, ai făcut nu numai un păcat, ci o mare nebunie. *Cheia* al meu m-a ajutat să-mi găsesc râul. Prin urmare este dreptul lui să se curețe de păcate împreună cu

mine.

— Da, are mare nevoie să fie spălat. Dar ce va fi după aceea, moşule. Ce se va întâmpla după aceea?

— Ce poate asta se însemne sub imensitatea cerurilor? El va fi sigur de Nibban, cum sunt şi eu, de vreme ce a găsit lumina.

— Răspunsul e foarte bun, căci eu mă temeam să nu încalece pe calul lui Mahomed şi să dispară printre stele.

— Nu, el va trebui să-şi urmeze drumul ca învățător.

— Aha, abia acum înțeleg. Tocmai ceea ce-i trebuie mânzului. Fără îndoială va trebui să-şi continue drumul ca învățător. Statul are mare şi grabnică nevoie de ajutorul lui ca scrib, de pildă.

— Pentru asta a fost crescut Eu am făcut o faptă bună ajutându-l în timpul acesta. O faptă bună nu piere niciodată. El m-a ajutat pe mine în cercetările mele, şi eu l-am ajutat într-ale lui. Dreaptă este numai roata, negustor de cai din miazănoapte! Lasă-l să fie învățător sau scrib, căci nu are nicio importanță. La sfârşit tot va ajunge la izbăvire. Celelalte sunt

deşertăciune.

— Cum adică, nu are importanță? Peste şase luni voi avea nevoie de el să mă însoțească dincolo de Balkh. Am venit încoace cu zece cai şchiopi şi trei oameni lați în spate, ca să scot un băiat bolnav din casa unei babe. Dar se vede că eu n-am venit aici decât ca să asist cum se împuiază capul unui tânăr sahib, Allah ştie cu ce cult idolatru de către un lama cu comanac roşu. Cu toate acestea, se spune despre mine că mă pricep destul de bine să-mi joc partea mea în marele joc. Nebunul acesta se vede că ține foarte mult la băiat, şi tare mă tem să nu fi înebunit şi eu.

— Ce rugăciune spui? întrebă lama uitându-se la el cum se răsteşte în dialect Pashtu, murmurând ceva în barba roşie.

— N-are nicio importanță, dar acum după ce văd că băiatul poate reveni în slujba Guvernului, fiind totuşi sigur că va fi primit în paradis, mi s-a luat o mare greutate de pe suflet. Trebuie să mă întorc la caii mei. Începe să se întunece. Nu-l trezi, căci nu vreau să-l aud spunându-ți, învățătorule!

— Bine, dar este discipolul meu. Cum s-

ar putea astfel?

— Despre asta mi-a povestit (Mahbub încercă să-şi alunge plictiseala şi se ridică în picioare râzând). Comanac Roşu eu nu sunt deloc de legea ta, dacă eşti de părere că acest amănunt ar putea să te intereseze.

— N-are a face, răspunse lama.

— Eu n-aş fi crezut. Prin urmare nu te vei supăra dacă voi îndrăzni să te numesc om cumsecade, chiar foarte cumsecade, tocmai pe tine care eşti spălat de păcate, fără de prihană şi pe trei sferturi înecat. Am stat cu totul patru sau cinci seri, de vorbă, şi cu toate că eu nu sunt decât un negustor de cai, pot cu toate acestea să văd pe sub pântecele calului, unde este sufletul fără prihană. Tot aşa am văzut chiar de la început când Prietenul a toată lumea şi-a pus mâna lui în mâna ta. Fii bun cu el, şi lasă-l să se întoarcă din nou în lume ca învățător, după ce îi vei spăla picioarele, dacă eşti de părere că acesta este mijlocul cel mai potrivit pentru ca un mânz să poată pleca în lume.

— De ce nu vrei şi tu să umbli în calea adevărului, ca băiatul să nu rămână singur?

Mahbub se uită la el mirat, auzind această magnifică insolență pe care dincolo de frontieră oricine altul ar fi trebuit să i-o plătească destul de scump, dar imediat după aceea îşi dădu seama de comicul inocenței bătrânului.

— Domol... domol... de fiecare dată câte un picior numai, ca şi noatenul care sărea într-un picior pe drumul spre Umballa. S-ar putea să ajung şi eu în paradis, căci am ceva de lucru şi prin partea aceea... gânduri mari pe care le datoresc simplității tale. Tu n-ai mințit niciodată?

— Ce nevoie ai ca să mințI?

— Oh, Allah, ascultă ce spune! Ce nevoie? tocmai în lumea aceasta în care trăieşti? Nici n-ai făcut nimănui vreun rău?

— Demult, am lovit pe unul cu călimara; înainte de a fi primit lumina.

— Aşa! Cred că e mult mai bine pentru tine. Învățăturile tale sunt folositoare. Ştiu că ai întors pe un om din calea păcatului, şi începu să râdă zgomotos. Venise aici hotărât să comită un *dacoity* (jefuirea unei case). Da, să lovească, să jefuiască şi să omoare, ca pe urmă să ia tot ce ar fi vrut.

— Ar fi fost o mare prostie.

— Dar şi o mare ruşine. Tot aşa s-a gândit şi el după ce te-a văzut pe tine şi pe alți câțiva, femei şi bărbați. Prin urmare a renunțat; iar acum se duce să tragă o bătaie crâncenă unui Babu gras şi voinic.

— Nu te înțeleg.

— Să te ferească Allah. Comanac Roşu, se întâmplă ca unii oameni să fie plini de înțelepciune, dar tu eşti mai înțelept decât toți. Ascultă ce-ți spun, şi cred că-ți vei aduce aminte de vorbele mele: dacă băiatul nu va urma învățăturile tale, trage-l de urechi.

Strângându-şi peste mijloc chimirul bokhariot, geambaşul se depărtă prin tulbureala serii şi lama se trezi din visare, aşa că mai putu să-l vadă legănându-şi spatele enorm în depărtare.

— Omul acesta nu prea este curtenitor şi se lasă amăgit de lucruri deşarte. Despre *chela* al meu însă a vorbit frumos, şi băiatul este pe cale să-şi primească răsplata. Să-mi fac rugăciunea! Trezeşte-te, tu cel mai fericit între cei zămisliți de pântecele unei femei. Trezeşte-te, căci am ajuns!

Kim se trezi din fundul întunericului în

care i se părea că alunecase şi lama îl lăsă să caşte în voie, în timp ce-şi trosnea degetele, pentru ca să alunge duhurile rele.

— Mi se pare că am dormit o sută de ani. Unde...? Sfântule, eşti demult aici? Am ieşit să te caut, dar (şi începu să râdă, buimăcit de somn) am adormit pe drum. Acum mă simt bine. Ai mâncat? Hai să ne întoarcem acasă. Au trecut zile întregi, de când nu am mai avut grijă de tine. Cine ți-a frecat picioarele în timpul acesta? Dar slăbiciunile tale cum merg: durerea din pântece, din ceafă şi vâjâitul urechilor.

— Au trecut... toate mi-au trecut. Nu ştiai?

— Eu nu ştiu nimic, şi nu te-am mai văzut de pe vremea când erau şi maimuțele oameni. Dar ce voiai să ştiu?

— Mi se pare straniu că nu a ajuns cunoştința până la tine, cu toate că gândurile mele erau toate îndreptate spre tine.

— Nu-ți pot vedea fața, dar glasul tău răsună ca un gong. Nu cumva sahiba te-a întinerit şi pe tine?

Se uită la statura cu picioarele încrucişate, profilându-se ca o umbră de

tăciune pe fondul portocaliu de lumină. Tot aşa era aşezat şi Bodhisat cel de piatră, ale cărui priviri sunt îndreptate asupra aparatelor de înregistrare automată, din Muzeul Lahor.

Lama nu răspunse nimic; şi afară de sunetul sec al mătăniilor şi zgomotul surd al paşilor lui Mahbub, care se pierdea în noapte, în jurul lor se închegase deplin pacea serilor fumurii ale Indiei.

— Ascultă. Ți-am adus noutăți.

— Hai să plecăm…

Mâna lungă şi îngălbenită se întinse prin tulbureala serii, cerând să se facă linişte. Kim îşi încrucişă picioarele sub el şi se supuse.

— Ascultă-mă. Ți-am adus noutăți. Cercetarea s-a terminat… Urmează răsplata. Aşadar, cât timp am fost în munți, am trăit din vigoarea ta, până când ramura din care m-am hrănit era gata să se frângă. După ce am coborât din munți, eram mâhnit din cauza ta şi din alte pricini, care cloceau în sufletul meu. Corabia sufletului meu îşi pierduse cârma. Te-am predat atunci acestei femei evlavioase, căci eu nu puteam vedea

adâncul pricinei celor din jurul meu. Nu am primit niciun fel de hrană şi nici nu am băut. Cu toate acestea, nu vedeam drumul. Ei mă îndemnau să mănânc şi strigau în fața porții mele închise. De aceea m-am retras într-o groapă, la rădăcina unui copac. N-am mâncat şi n-am băut. Am stat şi am meditat două zile şi două nopți, căutând să nu mă gândesc la lucruri trecătoare, în timp ce inspiram şi respiram aerul, aşa cum este scris... La sfârşitul nopții a doua, atât de mare a fost răsplata mea, sufletul acesta înțelept s-a desprins din legăturile trupului netrebnic şi s-a ridicat în libertate. Niciodată, înainte nu am reuşit această dezlegare, cu toate că, de multe ori, am fost în pragul ei. Gândeşte-te ce minune!

— Da, minune! Două zile şi două nopți, fără niciun fel de hrană. Unde era sahiba? întrebă Kim.

— Da, sufletul meu se ridicase liber în înălțimi, legănându-se ca un vultur şi a putut vedea că nu mai există nici Teshoo Lama, nici alt suflet. Ca şi picătura de apă, care se întoarce spre vadul din care s-a ridicat, aşa şi sufletul meu se apropia de

marele suflet universal, care este mai presus de toate lucrurile trecătoare. Ajuns aici şi exaltat de contemplație, am văzut toată India, de la Ceylanul scăldat în apele mării, până în munți, şi stâncile mele colorate din Such-zen; am văzut toate țarinile şi satele, până la cel din urmă, unde ne-am oprit să ne odihnim. Le-am văzut dintr-odată şi pe toate împreună, căci erau în interiorul sufletului. Atunci am recunoscut că sufletul trecuse dincolo de amăgirea timpului şi a spațiului şi a lucrurilor, şi mi-am dat seama că m-am liberat. Te-am văzut pe tine zăcând în aşternut, şi te-am văzut prăvălindu-te pe coasta muntelui cu idolatrul acela de piept, dintr-odată şi într-un singur loc în sufletul meu, care ți-am spus că se apropiase de marele suflet universal. Am văzut atunci şi trupul netrebnic al lui Teshoo Lama, întins pe pământ şi *hakimul* şi Dacca, strigându-i ceva la ureche în timp ce sta îngenunchiat alături de el. Pe urmă, sufletul meu a rămas singur şi n-am mai văzut nimic, deoarece acum eu eram totul, fiind reintegrat în marele suflet. Am meditat mii şi mii de ani, fără niciun fel de patimă, şi

am putut să-mi dau seama de pricina tuturor lucrurilor. Pe urmă, am auzit un glas strigând: Ce se va întâmpla cu băiatul, dacă tu ai murit? şi atunci am tresărit şi m-am simțit cutremurat de milă, față de tine, şi am zis: Mă voi întoarce la *chela* al meu, căci altfel va rătăci drumul. La aceasta, sufletul meu, care era sufletul lui Teshoo Lama s-a despărțit de marele suflet, cu prețul unui zbucium, a unor păreri de rău şi sfâşietoare dureri, care nu pot fi închipuite. Ca şi icrele peştelui, ca şi peştele din apă, ca şi apa din nori, ca şi norii din zarea încărcată, aşa s-a despărțit, şi-a ieşit, şi s-a dus şi s-a risipit sufletul lui Teshoo Lama, din marele suflet Pe urmă, s-a auzit un glas strigând: Râul, bagă de seamă, râul, şi m-am uitat asupra lumii, care era ca şi înainte, toată la un loc şi în acelaşi timp, şi am văzut limpede râul săgeții la picioarele mele. În clipa aceea, sufletul meu se simțea tulburat de un rău de care se vede că nu mă liberasem încă, şi pe care îl simțeam îngreunându-mi brațele şi încolăcindu-se în jurul mijlocului, dar am dat răul la o parte şi m-am avântat ca şi şoimul spre locul unde se afla râul.

Pentru tine am dat la o parte lume după lume, până când am văzut râul la picioarele mele, râul săgeții, şi coborându-mă, apele lui s-au închis peste mine, şi iată că mă simt din nou reintegrat în trupul lui Teshoo Lama, spălat de orice păcat, iar *hakimul* din Dacca îmi susținea capul deasupra apelor râului. Este aici, aici aproape, dincolo de ramurile manguierului.

— Allah Karim! Noroc că Babu se găsea prin apropiere! Te udaseşi rău?

— De ce să țin socoteală de aşa ceva. Îmi aduc aminte că *hakimul* se îngrijea de trupul lui Teshoo Lama. Cu mâinile lui l-a scos din apa sfântă a râului, pe urmă, a venit geambaşul din miazănoapte cu oamenii şi o năsălie şi au ridicat trupul şi l-au dus în casa sahibei.

— Sahiba ce-a spus?

— Eu meditam în trupul acela şi nu o puteam auzi. Prin urmare, aşa s-a isprăvit cercetarea mea. Pentru fapta bună pe care am făcut-o, râul săgeții este aici în apropiere. A izbucnit în fața picioarelor noastre, aşa cum ți-am spus, şi eu l-am găsit. Fiu al sufletului meu, ca să te izbăvesc pe tine de orice păcat, cum eu

sunt fără de păcat şi fără de prihană, am smuls sufletul meu din pragul izbăvirii şi m-am întors la tine. Dreaptă este roata şi neîndoielnică izbăvirea noastră. Vino!

Îşi încrucişă mâinile pe genunchi, şi zâmbi ca un om care şi-a câştigat mântuirea, nu numai pentru el, ci şi pentru cei pe care îi iubeşte.

- SFÂRŞIT-